

PIZZOFAT

NAZIONALE

B. Prov.

VIII

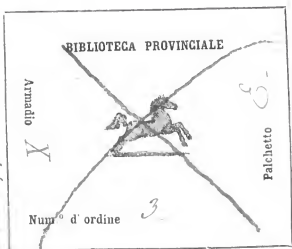
BIBLIOTECA

VITT. EM. III

49

NAPOLI

OFFICIO TOPOGRAFICO

~~11 E 33~~

109

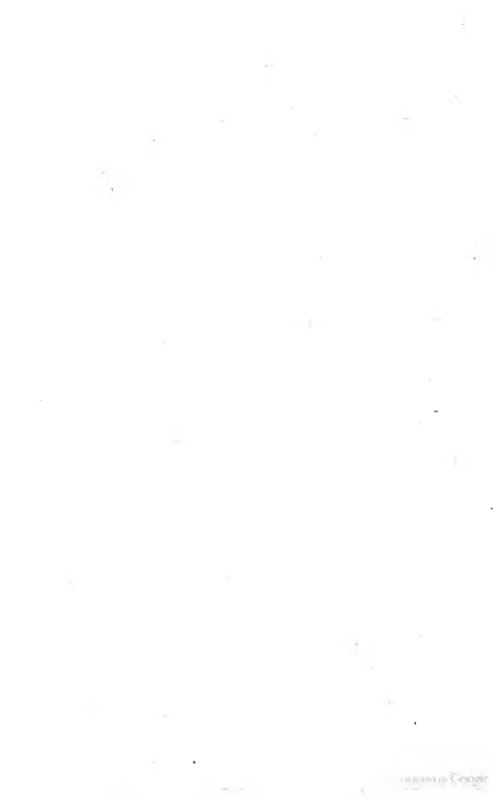
4

5

B 720

III

19

541309

HISTORIÆ AUGUSTÆ SCRIPTORES SEX

ÆLIUS SPARTIANUS, JULIUS CAPITOLINUS

ÆLIUS LAMPRIDIUS, VULCATIUS GALLICANUS

TREBELLIVS POLLIO, FLAVIVS VOPISCVS

AD OPTIMAS EDITIONES

COLLATI

STVDIIIS SOCIETATIS BIPONTINÆ

ZENOBLIA.

VOLUMEN SECUNDUM

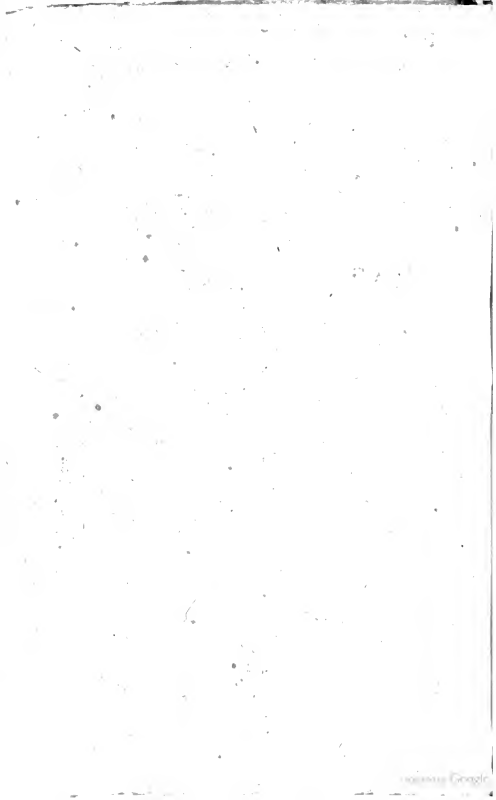
BIPONTI

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS

CICIDCCLXXXVII

1874

JULII CAPITOLINI
MAXIMINI DUO

JULII CAPITOLINI MAXIMINI DIO

A D

CONSTANTINUM AUG.

I. **N**E fastidiosum esset Clementiæ tuæ, Constantine maxime, singulos quosque Principes, vel Principum liberos, per libros singulos legere, adhuc moderationem, qua in unum volumen duos Maximinos, patrem filiumque, congererem. Servavi deinceps hunc ordinem, quem Pietas tua, etiam a Tatio Cyrillo, clarissimo viro, qui Græca in Latinum vertit, servari voluit: quod quidem non in uno tantum libro, sed etiam in pluribus deinceps reservabo; exceptis magnis Imperatoribus, quorum res gestæ plures atque clariores, longiorem desiderant textum. Maximinus senior sub Alexandro Imperatore enituit. Militare autem sub Severo cœpit. Hic de vico Thraciæ, vicino barbaris, barbaro etiam patre & matre genitus; quorum alter e Gothis, alter ex Alanis, genitus esse perhibetur. Et patri quidem nomen Micea, matri Ababa fuisse

Scriptu. H. A. Vol. II.

A 2

dicatur. Sed hæc nomina Maximinus primis temporibus ipse prodidit: postea vero, ubi ad imperium venit, oculi præcepit, ne utroque parente barbaro genitus Imperator esse videretur.

II. Et in prima quidem pueritia fuit pastor, nonnunquam procer, qui latronibus infidiaretur, & suos ab incursionibus vindicaret. Prima stipendia, equestria huic fuere. erat enim magnitudine corporis conspicuus, virtute inter omnes milites clarus, forma virili decorus, ferus moribus, asper, superbus, contemtor, sæpe tamen justus. Innotescendi sub Severo Imperatore prima hæc fuit causa. Natali Getæ, filii minoris, Severus militares dabat ludos, propositis præmiis argenteis, id est, armillis, torquibus & balteolis. hic adolescens & semibarbarus, & vix adhuc Latinæ linguæ, prope Threcica, Imperatorem publice petiit, ut sibi daret licentiam contendendi cum iis, qui jam non mediocri loco militarent. Magnitudinem corporis Severus miratus, primum eum cum lixis composuit, sed fortissimis quibusque, ne disciplinam militarem corrumpere. Tunc Maximinus sedecim lixas uno sudore devicit, sedecim acceptis præmiis minusculis, non militariis, jussusque militare.

III. Tertia forte die cum processisset Severus ad campum, in turba exultantem more barbarico Maximinum vidit, jussitque statim Tribuno, ut eum coerceret, ac Romana disciplina imbueret. Tunc ille, ubi de se intellexit Imperatorem locutum, suspicatus Barbarus, & notum se esse Principi, & inter multos conspicuum, ad pedes Imperatoris

equitantis accessit. Tum volens Severus explorare, quantus in currendo esset, equum admisit multis circuitionibus; & cum Imperator laborasset, neque ille accurrendo per multa spatia defisset, ait ei, *Quid vis Threcisce? numquid delectat luctari post cursum?* Tum ille, *Quantum libet* (inquit) *Imperator.* Post hoc ex equo Severus descendit, & recentissimos quosque ac fortissimos milites ei comparari iussit. tum ille, more solito, septem fortissimos uno sudore vicit, solusque omnium a Severo, post argentea præmia, torque aurea donatus est, iussusque inter stipatores corporis semper in aula consistere. Hinc igitur factus conspicuus, inter milites clarus, amari a Tribunis, a commilitonibus suspici, impetrare ab Imperatore, quod vellet, locis etiam militiæ a Severo adjutus, cum esset peradolescens, longitudine autem corporis & vastitate, & forma, atque oculorum magnitudine, & candore omnes excelleret.

IV. Bibisse autem illum sæpe in die vini Capitolinam amphoram constat: comedisse & quadraginta libras carnis; ut autem Cordus dicit, etiam sexaginta. Quod satis constat, oleribus semper abstinuit: a frigidis prope semper, nisi cum illi potandi necessitas esset. Sudores sæpe suos excipiebat, & in calices, vel in vasculum mittebat, ita ut duos vel tres sextarios sui sudoris ostenderet. Hic diu sub Antonino Caracallo ordines duxit, centuriatus, & ceteras militares dignitates sæpe tractavit. Sub Marcrino (quod eum, qui Imperatoris sui filium occiderat, vehementer odisset) a militia desit, & in

Thracia in vico, ubi genitus fuerat, possessiones comparavit, ac semper cum Gothis commercia exercuit. Amatus est autem unice a Getis, quasi eorum civis. Alani, quicunque ad ripam venerunt, amicum eum, donis vicissim recurrentibus, approbabant. Sed occiso Macrino cum filio suo, ubi Heliogabalum, quasi Antonini filium, Imperatorem comperit, jam maturæ ætatis ad eum venit, petiitque, ut, quod avus ejus Severus judicii circa se habuerat, & ipse haberet. sed apud impurum hominem valere nihil potuit. nam dicitur cum eo jocus esse Heliogabalus turpissime, dicens, *Maximine, sedecim, & viginti, & triginta milites diceris aliquando lassasse: potes tricies cum muliere perficere?* Tum ille, ubi vidit infamem Principem sic exorsum, a militia discessit. & tamen retentus est per amicos Heliogabali, ne hoc quoque illius famæ accederet, quod virum temporis sui fortissimum, & quem alii *Herculem*, alii *Achillem*, alii *Ajacem* vocabant, a suo exercitu dimoveret.

V. Fuit igitur Maximinus sub homine impurissimo tantum honore præditus tribunatus, sed nunquam ad manum ejus accessit, nunquam illum salutavit, per totum triennium huc atque illuc discurrens: modo agris, modo otio, modo fictis languoribus occupatus est. Occiso Heliogabalo, ubi Maximinus comperit, Alexandrum Principem nominatum, Romam contendit: quem Alexander miro cum gaudio, mira cum gratulatione suscepit, ut in Senatu verba faceret talia: *Maximinus, Patres conscripti, Tribunus, cui ego latum clavum addidi, ad me confugit, qui sub impura illa bellua militare non potuit, qui apud*

divum parentem meum Severum tantus fuit, quantum illum fama comperitis. Statim denique illum Tribunum legionis quartæ, quam ex tironibus ipse composuerat, dedit, & eum in hæc verba provexit: Veteres milites tibi, Maximine mi carissime atque amatissime, idcirco non credidi, quod veritus sum, ne vitia eorum sub aliis inoleſcentia emendare non poſſes. Habes tirones: ad tuos mores, ad tuam virtutem, ad tuum laborem eos fac militiam addiſcere, ut mihi multos Maximinos reipublicæ optabiles ſolus efficias.

VI. Accepta igitur legione, ſtatim eam exercere coepit. Quinta quaque die jubebat milites decurrere, ſimulacra bellorum agere: gladios, lanceas, loricas, galeas, ſcuta, tunicas, & omnia arma illorum quotidie circumſpicere: calceamenta quin etiam ipſa proſpiciebat, prorſus ut ſe parem militibus præberet. Sed cum eum quidam Tribuni reprehenderent, dicentes, *Quid tantum laboras, cum ejus loci jam ſis, ut ducatum poſſis accipere?* dixiſſe fertur, *Ego vero, quo major fuero, tanto plus laborabo.* Exercebat cum militibus ipſe luſtam, quinque ſenos, & ſeptenos jam grandævus ad terram proſternens. Denique invidentibus cunctis, cum quidam Tribunus ſuperbior, magni corporis, virtutis notæ, atque ideo ferocior, ei dixiſſet, *Non magnam rem facis, ſi Tribunus tuos milites vincis:* ille ait, *Uſne congregiamur?* Cumque adverſarius annuiſſet, venientem contra ſe palma in pettus percuſſum ſupinum rejecit, & continuo dixit, *Date alium, ſed Tribunum.* Erat præterea, ut refert Cordus, magnitudine tanta, ut octo pedes

digito videretur egressus: pollice ita vasto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo. Jam illa prope in vulgi ore sunt posita, quod hamaxas manibus attraheret, rhedam onustam solus moveret, equo si pugnum dedisset, dentes solveret, si calcem, crura frangeret, lapides tophicios friaret, arbores teneriores scinderet; alii denique eum *Crotoniatem Milonem*, alii *Herculem*, *Antaum* alii vocarent.

VII. His rebus conspicuum virum Alexander, magnorum meritorum iudex, in suam perniciem omni exercitui præfecit, gaudentibus cunctis ubique tribunis, ducibus, & militibus. Denique totum ejus exercitum, qui sub Heliogabalo magna ex parte torpuerat, ad suam militarem disciplinam retraxit. quod Alexandro, ut diximus, optimo quidem Imperatori, sed tamen cujus ætas ab initio contemni potuerit, gravissimum fuit. Nam cum in Gallia esset, & non longe ab urbe quadam castra posuisset, subito immixtis militibus, ut quidam dicunt, ab ipso, ut alii, a tribunis barbaris, Alexander ad matrem fugiens interemtus est, Maximino jam Imperatore appellato. Et causam quidem Alexandri interimendi alii aliam fuisse dicunt. Quidam enim Mammæam dicunt auctorem fuisse, ut filius, deserto bello Germanico, Orientem peteret, atque ideo milites in seditionem prorupisse. Quidam, quod ille nimis severus esset, & voluisset ita in Gallia legiones exauctorare, ut exauctoraverat in Oriente.

VIII. Sed occiso Alexandro, Maximinus primum e corpore militari, & nondum Senator, sine de-

creto Senatus, Augustus ab exercitu appellatus est, filio sibimet in participatum dato: de quo pauca, quæ nobis sunt cognita, mox dicemus. Maximinus autem ea fuit semper astutia, ut milites non solum virtute regeret, sed etiam præmiis & lucris sui amantissimos redderet. Nunquam ille annonam cuiuspiam tulit. nunquam fuit, qui in exercitu faber, aut alterius rei, ut plerique sunt, artifex esset. solis venationibus legiones frequenter exercebat. Sed inter has virtutes tam crudelis fuit, ut illum alii *Cyclopem*, alii *Bufridem*, alii *Scironem*, nonnulli *Phalarim*, multi *Typhonem*, vel *Gygem* vocarent. Senatus eum tantum timuit, ut vota in templis publice privatimque, mulieres etiam cum suis liberis facerent, ne ille unquam urbem Romam videret. Audiebant enim, alios in crucem sublatos, alios animalibus nuper occisis inclusos, alios feris obiectos, alios fustibus elisos; atque omnia hæc sine delectu dignitatis, cum videretur disciplinam velle regere militarem: cuius exemplo civilia etiam corrigere voluit. quod non convenit Principi, qui velit diligi. Erat enim ei persuasum, nisi crudelitate imperium non teneri. Simul & verebatur, ne propter humilitatem generis barbarici a nobilitate contemneretur. Meminerat præterea, se Romæ etiam a servis nobilium contemptum esse, ita ut ne a procuratoribus quidem eorum videretur. Et, ut se habent stultæ opiniones, tales eos contra se sperabat futuros, cum jam Imperator esset. Tantum valet conscientia degeneris animi.

IX. Nam ignobilitatis regendæ causa omnes con-

scios generis sui interemit: nonnullos etiam amicos, qui ei sæpe misericordiæ ac pietatis causa pretereaque donaverant. neque enim fuit crudelius animal in terris: omnia sic in viribus suis ponens, quasi non posset occidi. Denique cum immortalem se prope crederet ob magnitudinem corporis sui virtutisque, mimus quidam in theatro, præsentem illo, dicitur versus Græcos dixisse, quorum hæc erat Latina sententia:

Et qui ab uno non potest occidi, a multis occiditur.

Elephas grandis est, & occiditur:

Leo fortis est, & occiditur:

Tigris fortis est, & occiditur:

Cave multos, si singulos non times.

Et hæc Imperatore ipso præsentem jam dicta sunt. sed cum Maximinus interrogaret amicos, quid mimicus scurra dixisset; dictum est ei, quod antiquos versus cantaret, contra homines asperos scriptos: & ille, ut erat Thrax & barbarus, credidit. Nobilem circa se neminem passus est, prorsus ut Spartaci aut Athenionis exemplo imperaret. Præterea omnes Alexandri ministros variis modis interemit. Dispositionibus ejus invidit. & dum suspectos habet amicos ac ministros ejus, crudelior factus est.

X. Cum esset ita moratus, ut ferarum more viveret, tristior & immanior factus est factione Magni cujusdam consularis viri contra se parata: qui cum multis militibus & Centurionibus ad eum confodiendum consilium inierat, cum in se imperium transferre cuperet. Et genus factionis fuit tale. cum ponte juncto in Germanos transire Maximinus vellet,

placuerat, ut contrarii cum eo transirent, pons postea solveretur, ille in barbarico solo circumventus occideretur, imperium Magnus arriperet. Nam omnia bella cœperat agere, & quidem fortissime, statim ut factus Imperator, peritus utpote rei militaris, volens existimationem de se habitam tenere, & ante omnes, Alexandri gloriam, quem ipse occiderat, vincere. quare Imperator etiam in exercitio quotidie milites detinebat: eratque in armis ipse magnus exercitui, & corpore multa semper ostendens. Et istam quidem factionem Maximinus ipse finisse perhibetur, ut materiam crudelitatis augetet. Denique sine iudicio, sine accusatione, sine delatore, sine defensione omnes interemit, omnium bona sustulit, & plus quatuor millibus hominum occisis, se satiare non potuit.

XI. Fuit etiam sub eodem factio, desciscentibus sagittariis Osdroenis ab eodem, ob amorem Alexandri & desiderium, quem a Maximino apud eos occisum esse constabat, nec aliud persuaderi potuerat. denique etiam ipsi Tycum ex suis sibi ducem atque Imperatorem fecerunt, quem Maximinus privatum jam dimiserat: quem quidem & purpura circumdederunt, regioque apparatu ornarunt, & quasi sui milites obsepserunt. & invitum quidem, sed hic Tycus dormiens domi suæ ab uno ex amicis suis interfectus est, qui sibi doluit illum esse præpositum, Macedonio nomine, qui eum Maximino prodidit, quique caput ejus ad Imperatorem detulit. Sed Maximinus primo ei gratias egit, postea tamen, ut proditorem, odio habuit, & occidit. His

rebus in dies immanior fiebat, ferarum more, quæ vulneratæ magis exulcerantur. Post hæc transiit in Germaniam cum omni exercitu, & Mauris, & Odroenis, & Parthis, & omnibus, quos secum Alexander ducebat ad bellum. Et ob hoc maxime Orientalia secum trahebat auxilia, quod nulli magis contra Germanos, quam expediti sagittarii, valent. Mirandum autem apparatus belli Alexander habuit, cui Maximinus multa dicitur addidisse.

XII. Ingressus igitur Germaniam Transrhenanam, per trecenta vel quadringenta millia barbarici soli vicos incendit, greges abegit, prædas sustulit, barbarorum plurimos interemit, militem divitem reduxit, cepit innumeros: & nisi Germani per amnes, & paludes, & silvas confugissent, omnem Germaniam in Romanam ditionem redegisset. Ipse præterea manu sua multa faciebat, cum etiam paludem ingressus circumventus esset a Germanis, nisi eum equo inhærentem sui liberaissent. habuit enim hoc barbaricæ temeritatis, ut putaret, Imperatorem manu etiam sua semper uti debere. denique quasi navale quoddam prælium in palude fecit, plurimoque illic interemit. Victa igitur Germania, literas Romam ad Senatum & ad populum misit, se dictante conscriptas, quarum sententia hæc fuit: *Non possumus tantum, Patres conscripti, loqui, quantum fecimus. Per quadraginta millia Germanorum vicos incendimus, greges abduximus, captivos abstraximus, armatos occidimus, in palude pugnavimus. Pervenissemus ad silvas, nisi altitudo paludum nos transire non permisisset.* Ælius Cordus dicit, hanc omnino ipsius

orationem fuisse: quod credibile est. quid enim in hac est, quod non posset barbarus miles? qui pari sententia & ad populum scripsit, sed majori reverentia, idcirco quod Senatum oderat, a quo se contemni multum credebat. Jussit præterea tabulas pingi, ita ut erat bellum ipsum gestum, & ante curiam proponi, ut facta ejus pictura loqueretur: quas quidem tabulas post mortem ejus Senatus & depōni jussit, & exuri.

XIII. Fuerunt & alia sub eo bella plurima, ex quibus semper primus victor revertit, & cum ingentibus spoliis atque captivis. Exstat oratio ejusdem, missa ad Senatum, cujus hoc exemplum est: *Brevi tempore, Patres conscripti, tot bella gessi, quot nemo veterum. Tantum prædæ in Romanum solum attuli, quantum sperari non potuit. Tantum captivorum adduxi, ut vix sola Romana sufficiant.* Reliqua orationis verba non sunt ad rem necessaria. Pacata Germania, Sirmium venit, Sarmatis inferre bellum parans atque animo habens, concupiens usque ad Oceanum septentrionales partes in Romanam ditionem redigere: quod fecisset, si vixisset, ut Herodianus dicit Græcus scriptor, qui ei, quantum videmus, in odium Alexandri plurimum favit. Sed cum Romani ejus crudelitatem ferre non possent, quod delatores evocaret, accusatorem immitteret, crimina fingeret, innocentes occideret, damnaret omnes, quicumque in judicium venissent, ex ditissimis hominibus pauperrimos faceret, nec aliunde, nisi malo alieno, pecuniam quæreretur, deinde sine delicto consulares viros & duces multos interime-

ret, alios Scythicis vehiculis exhiberet, alios in custodia detineret, nihil denique prætermitteret, quod ad crudelitatem videretur operari: contra eum defectionem pararunt. Nec solum Romani, sed, quia & in milites sæviebat, exercitus, qui in Africa erat, subita & ingenti seditione Gordianum senem, virum gravissimum, qui erat Proconsul, Imperatorem fecerunt: cujus factionis hic ordo fuit.

XIV. Erat fisci procurator in Libya, qui omnes Maximini studio spoliaverat: hic per rusticanam plebem, deinde & quosdam milites interemtus est, per eos, qui rationalem in honorem Maximini defendebant. Sed cum viderent auctores cædis ejus, acrioribus remediis sibi subveniendum esse, Gordianum Proconsulem, virum, ut diximus, venerabilem; natu grandiore, omni virtutum genere florentem, ab Alexandro ex senatusconsulto in Africam missum, reclamantem & se terræ affligentem, opertum purpura imperare coegerunt, instantes cum gladiis, & cum omni genere telorum. Et primo quidem invitus Gordianus purpuram sumserat: postea vero, cum vidit neque filio, neque familiæ suæ tutum id esse, volens suscepit imperium, & appellatus ab omnibus Afris Augustus cum filio apud oppidum Tyfdrum, inde Carthaginem venit cum pompa regali, & protectoribus, & fascibus laurea-tis, unde Romam ad Senatum literas misit, quæ, occiso Valeriano, duce militum prætorianorum, in odium Maximini gratanter acceptæ sunt. appellati etiam Gordianus senex & Gordianus juvenis a Senatu Augusti.

XV. Interfecti deinde omnes delatores, omnes accusatores, omnes amici Maximini. interfectus est Sabinus Præfectus Urbis, percussus in populo. Ubi hæc gesta sunt, Senatus magis timens Maximinum, aperte ac libere hostes appellat Maximinum & ejus filium. Literas deinde mittit ad omnes provincias, ut communi saluti libertatique subveniant: quæ auditæ sunt ab omnibus. denique ubique amici, & administratores, & duces, tribuni & milites Maximini interfecti sunt: paucae civitates fidem hosti publico servaverunt, quæ, proditiis iis, qui missi ad eos fuerant, ad Maximinum cito per indices detulerunt. Literarum Senatus exemplum hoc fuit: *Senatus populusque Romanus, per Gordianos Principes, ab illa tristissima bellua liberari cæptus, Proconsulibus, Præsidibus, Legatis, Ducibus, Tribunis, magistratibus, ac singulis civitatibus, & municipiis, & oppidis, & vicis, & castellis salutem, quam nunc primum recipere cæpit, dicit. Diis faventibus Gordianum Proconsulem, virum sanctissimum, & gravissimum Senatorem, Principem meruimus: Augustum appellavimus: nec solum illum, sed etiam in subsidium reipublicæ, filium ejus Gordianum nobilem juvenem. Vestrum est consentire ad salutem reipublicæ obtinendam, & ad scelera defendenda, & ad illam belluam, atque illius amicos, ubicunque fuerint, persequendos. A nobis etiam Maximinus cum filio suo, hostis est judicatus.*

XVI. Senatusconsulti autem hoc fuit exemplum. Cum ventum esset in ædem Castorum, sexto Kalendas Junias, acceptas literas Junius Syllanus Consul ex Africa, Gordiani Imperatoris Patris patriæ,

Proconsulis, recitavit. *Invitum me, Patres conscripti, juvenes, quibus Africa tuenda commissa est, ad imperium vocarunt. Sed intuitu vestri necessitatem libens sustineo. Vestrum est aestimare, quid velitis. nam ego usque ad Senatus judicium incertus & varius fluctuabo.* Lectis literis, statim Senatus acclamavit: *Gordiane Auguste, Dii te servant. Felix imperes: tu nos liberafli. Salvus imperes: tu nos liberafli. Por te salva respublica. omnes tibi gratias agimus.* Item Consul retulit, *Patres conscripti, de Maximini quid placeat?* responsum est, *Hostes, hostes. Qui eos occiderit, præmium merebitur.* Item Consul dixit, *De amicis Maximini quid videtur?* acclamatum est, *Hostes, hostes. Qui eos occiderit, præmium merebitur.* Ita acclamatum est: *Inimicus Senatus in crucem tollatur. Hostis Senatus ubicunque feriat. Inimici Senatus vivi exurantur. Gordiani Augusti, Dii vos servant. Ambo feliciter agatis, ambo feliciter imperetis. Nepoti Gordiani Præturam decernimus, nepoti Gordiani Consulatum spondemus. nepos Gordiani Cæsar appelletur. Tertius Gordianus Præturam accipiat.*

XVII. Ubi hoc senatusconsultum Maximinus accepit, homo natura ferus, sic exarsit, ut non hominem, sed belluam putares. jaciebat se in parietes, nonnunquam terræ se prosternebat: exclamabat incondite, arripiebat gladium, quasi Senatum posset occidere, conscindebat vestem regiam, alios verberibus afficiebat: & nisi de medio recessisset, ut quidam sunt auctores; oculos filio adolescentulo sustulisset. Causa autem iracundiæ contra filium hæc fuit, quod eum Romam ire jusserat, cum primum

Imperator factus est, & ille patris nimio amore neglexerat: putabat autem, quod si ille Romæ fuisset, nihil ausurus esset Senatus. Ardentem igitur Maximinum iracundia, amici intra cubiculum receperunt: sed cum furorem suum tenere non posset, ut oblivionem cogitationis acciperet, vino se primo die obruisse dicitur eousque, ut, quid gestum esset, ignoraret. Alia die, admissis amicis, qui eum audire non poterant, sed tacebant, & qui factum Senatus tacite laudabant, consilium habuit, quid facto opus esset: e consilio ad concionem processit, in qua concione multa in Afros, multa in Gordianum, plura in Senatum dixit, cohortatusque milites ad communes injurias vindicandas.

XVIII. Concio denique omnis militaris fuit, cujus hoc exemplum est: *Commilitones, rem vobis notam proferimus, Afri fidem fregerunt. quid dicam fregerunt? nam quando tenuerunt? Gordianus senex debilis, & morti vicinus, sumsit imperium. Sanctissimi autem Patres conscripti illi, & qui & Romulum & Casarem occiderunt, me hostem judicaverunt, cum pro his pugnarem, & ipsis vincerem; nec solum me, sed etiam vos, & omnes, qui mecum sentiunt; & Gordianos, patrem ac filium, Augustos vocarunt. Ergo si viri estis, si vires habetis, eamus contra Senatum & Afros: quorum omnium bona vos habebitis.* Dato igitur stipendio, & quidem ingenti, Romam versus cum exercitu proficisci cœpit.

XIX. Sed Gordianus in Africa primum a Capeliano quodam agitari cœpit, cui Mauro regenti successorem dederat. contra quem filium juvenem

cum misisset, acerrima pugna interfecto filio; ipse laqueo vitam finivit; sciens, & in Maximino multum esse roboris, & in Afris nihil virium, multum quin immo perfidiæ. Tunc Capelianus victor pro Maximino, omnes Gordiani partium, motu partium in Africa interemit atque proscripsit, nec cuiquam pepercit: prorsus ut ex animo Maximini videretur hæc facere. Civitates denique subvertit, fana diripuit, donaria militibus divisit, plebem & principes civitatum concidit. Ipse præterea militum animos sibi conciliabat, præludens ad imperium, si Maximinus perisset.

XX. Hæc ubi Romam nuntiata sunt, Senatus, Maximini & naturalem & jam necessariam crudelitatem timens, mortuis duobus Gordianis, Maximum Pupienum ex Præfecto Urbi, & qui plurimas dignitates præcipue gessisset, ignobilem genere, sed virtutibus clarum, & Clodium Balbinum, moribus delicatiorem, Imperatores creavit. quibus a populo Augustis appellatis, per milites & eundem populum etiam parvulus nepos Gordiani Cæsar est dictus. Tribus-igitur Imperatoribus contra Maximinum fulta respublica est, horum tamen Maximus vita severior, prudentia gravior, virtute constantior. denique ipsi, contra Maximinum, & Senatus & Balbinus bellum crediderunt. Profecto igitur ad bellum Maximo contra Maximinum, Balbinus Romæ bellis intestinis & domesticis seditionibus urgebatur; occisis, præcipue per populum Gallicano, & Mæcenate: qui quidem populus a prætorianis laniatus est, cum Balbinus resistere se-

ditionibus non satis posset. denique magna pars Urbis incensa est. Et recreatus quidem Imperator fuerat Maximinus, audita morte Gordiani, atque ejus filii, Capeliani victoria. verum ubi & aliud senatusconsultum accepit, quo Maximus, & Balbinus, & Gordianus Imperatores appellati sunt, intellexit, Senatus odia esse perpetua, & se vere hostem omnium judicio haberi.

XXI. Acrior denique Italiam ingressus est. ubi cum comperisset, Maximum contra se missum, vehementius sæviens, quadrato agmine Hemonam venit. Sed provincialium omnium consilium hoc fuit, ut, sublatis omnibus, quæ victum præbere possent, intra civitates se reciperent, ut Maximinus cum exercitu fame urgeretur. denique ubi primum castra in campo posuit, neque quidquam commectus reperiret, incensus contra eum exercitus suus, quod fame in Italia laborasset, in qua post Alpes recreari se posse credebat, murmurare primum coepit, deinde etiam aliqua libere dicere. Hæc cum vellet vindicare, multum exarsit exercitus, & odium tacitum in tempus distulit, quod loco suo statim prodidit. Plerique sane dicunt, ipsam Hemonam vacuum & desertam inventam esse, Maximino stulte lætante, quod quasi civitas tota cessisset. Post hoc Aquilejam venit, quæ contra eum armatis circa muros dispositis, portas clausit: nec oppugnatio defuit, Menophilo & Crispino consularibus viris auctoribus.

XXII. Cum igitur frustra obsideret Aquilejam Maximinus, legatos in eandem urbem misit: qui-

bus populus pæne consenserat, nisi Menophilus cum collega restitisset, dicens, etiam Deum Belenum per haruspices spondidisse, Maximinum esse vincendum. Unde etiam postea Maximini milites jactasse dicuntur, Apollinem contra se pugnassee, nec illam Maximi aut Senatus, sed Deorum fuisse victoriam. Quod quidem idcirco ab his fictum esse dicunt, quod erubescabant, armatos se pæne ab inermibus victos. Ponte itaque cupis facto, Maximinus fluvium transivit, & de proximo Aquilejam obsidere cœpit. Ingens autem oppugnatio & discrimen tunc fuit, cum se cives sulfure & flammis, ceterisque hujusmodi propugnaculis a militibus defenderent: quorum alii nudabantur armis, aliorum vestes incendebantur, aliorum oculi exstinguebantur, diruebantur etiam machinamenta. Inter hæc Maximinus cum filio suo adolescente, quem Cæsarem appellaverat, circumire muros, quantum a teli jactu satis tutus esse posset, nunc suis verbis milites, nunc oppidanos rogare, verum nihil profecit, nam multa & in eum crudelitatis causa, & in filium, qui speciosissimus erat, probra congesta sunt.

XXIII. Quare Maximinus, sperans suorum ignavia bellum trahi, duces suos interemit, eo tempore, quo minime oportebat: unde sibi milites etiam iratiores reddidit. Huc accedebat, quod deficiebant commeatus, quia Senatus ad omnes provincias & portuum custodes literas dederat, ne aliquid commeatum in Maximini potestatem veniret. Miserat præterea per omnes civitates prætorios & quæstorios viros, qui ubique custodias agerent, &

omnia contra Maximinum defenderent. effectum denique est, ut obsessi angustias, obsidens ipse, pateretur. Nuntiabatur inter hæc, orbem terrarum consensisse in odium Maximini. Quare timentes milites, quorum affectus in Albano monte erant, medio forte die, cum a prælio quiesceretur, & Maximinum & filium ejus quiescentes, in tentorio positos, occiderunt, eorumque capita præfixa contis Aquilejensibus demonstraverunt. In oppido igitur vicino statim Maximini statuæ atque imagines depositæ sunt, & ejus Præfectus prætorii occisus est cum amicis clarioribus. missi etiam Romam capita sunt eorum.

XXIV. Hic finis Maximinorum fuit, dignus crudelitate patris, indignus bonitate filii. quibus mortuis ingens lætitia provincialium, dolor gravissimus barbarorum. Sed milites, interfectis publicis hostibus, recepti sunt ab oppidanis, rogantes: & primum ita, ut ante imagines Maximi, & Balbini, & Gordiani adorarent, cum omnes dicerent, priores Gordianos in Deos relatos. Post hoc ingens ex Aquileja commeatus in castra, quæ laborabant fame, traductus est, fessisque militibus, alia die in concionem ventum est, & omnes in Maximi & Balbini verba jurarunt, Gordianos priores Divos appellantes. Dici vix potest, quantæ lætitia fuerit, cum Romam per Italiam caput Maximini ferretur, occurrentibus cunctis ad gaudium publicum. Et Maximus quidem, quem multi Pupienum putant, apud Ravennam bellum parabat per Germanorum auxilia: qui ubi comperit, consensisse exercitum sibi

& collegiis suis, occisos autem esse Maximinos, statim dimissis Germanorum auxiliis, quæ sibi contra hostem paraverat, Romam laureatas literas misit: quæ in Urbe ingentem lætitiā fecerunt, ita ut omnes per aras, & templa, & sacella, & loca religiosa, gratias agerent. Balbinus autem, homo timidior natura, & qui, cum Maximini nomen audiret, etiam tremere, hecatomben fecit, iussitque per omnes civitates pari supplicari sacrificio. Deinde Maximus Romam venit, Senatūque ingressus, actis sibi gratiis, concionem habuit: atque inde in Palatium cum Balbino & Gordiano victores se receperunt.

XXV. Interest scire, quale senatusconsultum fuerit, vel qui dies Urbis, cum est nuntiatus interemptus Maximinus. Jam primum is nuntius, qui ex Aquilejensi urbe Romam missus fuerat, tanto impetu, mutatis animalibus, cucurrit, ut quarta die Romam veniret, cum apud Ravennam Maximum reliquisset, & forte dies ludorum erat, cum subito, sedente Balbino & Gordiano, theatrum nuntius ingressus est: atque, antequam aliquid indicaretur, omnis populus exclamavit, *Maximinus occisus est.* ita & nuntius præventus, & Imperatores, qui aderant, gaudium publicum nutu & consensu indicaverunt. Soluti igitur spectaculo, omnes statim ad suas religiones convolarunt: atque inde Senatus ad Principem, populus ad concionem cucurrerunt.

XXVI. Senatusconsultum hoc fuit. Recitatis in Senatu per Balbinum Augustum literis, acclamavit Senatus: *Hostes populi Romani Diī persequuntur. Jup-*

pitèr optime, tibi gratias. Apollo venerabilis, tibi gratias. Maxime Auguſte, tibi gratias. Balbine Auguſte, tibi gratias. Tibi gratias, Gordiane Auguſte. Divis Gordianis templa decernimus. Maximini nomen olim eraſum, nunc animis eradendum. Hoſtis publici caput in profluentem abjiciatur: corpus ejus nemo ſepeliat. Qui Senatui mortem minatus eſt, qui Senatui vincula minatus eſt, ut debebat, interemtus. Sanctiſſimi Imperatores, gratias vobis agimus. Maxime, Balbine, Gordiane, Dii vos ſervent. Victores hoſtium omnes deſideramus: præſentiam Maximi omnes deſideramus. Balbine Auguſte, Dii te ſervent. Præſentem annum Conſules vos ornetis: in locum Maximini Gordianus ſufficiatur. Poſt rogatus ſententiam Cuſpidius Celerinus, hæc verba habuit: Patres conſcripti, eraſo nomine Maximinorum, appellatiſque Divis Gordianis, victoriæ cauſa Principibus noſtris, Maximo, Balbino, & Gordiano ſtatuas cum elephantis decernimus, curruſ triumphales decernimus, ſtatuas equeſtres decernimus, trophæa decernimus. Poſt hæc, miſſo Senatu, ſupplicationes per totam Urbem decretæ. Victores Principes in Palatium ſe receperunt: de quorum vita, in alio libro deinceps dicemus.

JULII CAPITOLINI MAXIMINUS JUNIOR

A D

CONSTANTINUM AUG.

I. **MAXIMINUS** junior, de cujus genere superius dictum est, tantæ pulchritudinis fuit, ut passim amatus sit a procacioribus feminis. nonnullæ etiam optaverunt de eo concipere: Proceritatis videbatur posse illius esse, ut ad staturam paternam perveniret. siquidem anno vicesimo & primo periit, in ipso flore juventutis, (ut aliqui autem dicunt, octavo-decimo) literis & Græcis, & Latinis, imbutus ad primam disciplinam. nam usus est magistro Græco literatore Fabilio, cujus epigrammata Græca multa exstant, maxime in imaginibus ipsius pueri: qui versus Græcos fecit ex illis Latinis Virgilio, cum ipsum puerum describeret:

*Qualis ubi Oceani profusus lucifer unda
Extulit os sacrum cælo, tenebrasque resolvit,
Talis erat juvenis primo sub nomine clarus.*

Grammatico Latino usus est Philemone, jurisperito Modestino, oratore Titiano, filio Titiani senioris, qui Provinciarum libros pulcherrimos scripsit, & qui dictus est *Simia temporis sui*, quod cuncta imitatus esset. Habuit & Græcum rhetorem Eugamium sui temporis clarum. Desponsata illi erat Junia Fadilla, proneptis Antonini: quam postea accepit Toxotius, ejusdem familiæ Senator, qui periit post præturam, cujus etiam poemata exstant. Manserunt autem apud eam arrhæ regiae, quæ tales (ut Junius Cordus loquitur, harum rerum perscrutator) fuisse dicuntur: monolium de albis novem, reticulum de prafinis undecim, dextrocherium cum costula de hyacinthis quatuor, præter vestes auratas, & omnes régias, ceteraque insignia sponsaliorum.

II. Adolescens autem ipse Maximinus superbiam fuit insolentissimæ, ita ut etiam, cum pater suus, homo crudelissimus, plerisque honoratis assurgeret, ille resideret. Vitæ lætioris, vini parcissimus, cibi avidus, maxime silvestris: ita ut nonnisi aprugnam, anates, grues, & omnia captiva ederet. Infamabant eum, ob nimiam pulchritudinem, amici Maximi, & Balbini, & Gordiani, & maxime Senatores, qui speciem illam, velut divinitus lapsam, incorruptam esse noluerunt. Denique illo tempore, quo circum Aquilejam muros circumveniens, cum patre deditionem Urbis petebat, nihil aliud ei, quam spurcitiæ objecta est, quæ longe ab illius fuit vita. Vestibus tam accuratus fuit, ut nulla mulier nitidior esset in mundo. amicis paternis immane

quantum obsecutus est, sed ut donaret ac largiretur. nam in salutationibus superbissimus erat, & manum porrigebat, genua sibi osculari patiebatur, & nonnunquam etiam pedes: quod nunquam passus est senior Maximinus, qui dicebat, *Dii prohibeant, ut quisquam ingenuorum pedibus meis osculum figat.* Et quoniam ad Maximinos revertimur, res jucundæ prætereundæ non sunt. nam cum esset Maximinus pedum, ut diximus, octo & prope semis, calceamentum ejus, id est, campagum regium quidam in luco, qui est inter Aquilejam & Arciam, posuerunt, quod constat pede majus fuisse hominis vestigio atque mensura: unde etiam vulgo tractum est, cum de longis & ineptis hominibus diceretur, *Caliga Maximini.* quod idcirco indidi, ne, qui Cordum legeret, me prætermisisse crederet aliquid, quod ad rem pertineret. Sed redeam ad filium.

III. De hoc adolescente Alexander Aurelius ad matrem suam scribit Mammæam, cupiens ei sororem suam Theocliam dare, in hæc verba: *Mi mater, si Maximinus senior dux noster, & quidem optimus, non aliquid in se barbarum contineret, jam ego Maximino juniore Theocliam tuam dedissem. Sed timeo, ne soror mea, Græcis munditiis erudita, barbarum socrum ferre non possit: quamvis ipse adolescens & pulcher, & scholasticus, ad Græcas munditias eruditus esse videatur. Hæc quidem cogito: sed te tamen consulo, utrum Maximinum, Maximini filium, generum velis, an Messallam ex familia nobili, oratorem potentissimum eundemque doctissimum, & nisi fallor, in rebus bellicis si applicetur, sortem futurum. Hæc Alex-*

ander de Maximino: de quo nos nihil amplius habemus, quod dicamus. Sane ne quid prætermissum esse videatur, etiam epistolam indidi patris Maximini, Imperatoris jam facti, qui dicit, idcirco se etiam filium suum appellasse Imperatorem, ut videret vel in pictura, vel in veritate, qualis esset junior Maximinus in purpura. Fuit autem talis epistola: *Ego cum propter affectum, quem pater filio debet, Maximinum meum, Imperatorem appellari permisi; tum etiam, ut populus Romanus & Senatus ille antiquus juraret, se nunquam pulchriorem Imperatorem habuisse.* Usus est autem idem adolescens & aurea lorica, exemplo Ptolemæorum: usus est argentea: usus & clypeo gemmato inaurato, & hasta inaurata. Fecit & spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quidquid ejus pulchritudinem posset juvare. Fecit & galeas gemmatas, fecit & bucculas. Hæc sunt, quæ de puero sciri & dici decuit. Reliqua qui volet nosse, de rebus Venereis & amatoriis, quibus eum Cordus aspergit, eundem legat: nos enim hoc loco finem libri faciemus, ad alia, ut jubetur velut publico jure, properantes.

IV. Omina sane imperii hæc fuerunt. Serpens dormienti caput circumdedit. Posita ab eodem vitis intra annum ingentes uvas purpureas attulit, & miræ magnitudinis facta est. Scutum ejus sub sole arsit. Lanceola sic fissa est fulmine, ut tota etiam per ferrum scinderetur, & duas partes faceret: unde dixerunt haruspices, duos Imperatores non diuturnos ex una domo, iisdem nominibus futuros. Lorica patris ejus, non, ut solet, ferrugine, sed tota

purpureo colore infecta, a plurimis visa est. Filio autem omina hæc fuerunt. Cum grammatico daretur, quædam parens sua libros Homericos omnes purpureos dedit, aureis literis scriptos. Ipse puerulus cum ad cœnam ab Alexandro esset rogatus in patris honorem, quod ei deesset vestis cœnatoria, ipsius Alexandri accepit. Cum infans esset, subito per publicum veniente vehiculo Antonini Caracalli, quod vacuum erat, conscendit & sedit, & vix ægreque a mulionibus carrucariis deturbatus est. Nec defuerunt, qui cavendum infantem dicerent Caracallo. Tum ille dixit, *Longe est, ut mihi succedat iste*. Erat enim illo tempore inter ignobiles, & nimis parvus.

V. Mortis omina hæc fuerunt. Venienti contra Maximum & Balbinum Maximino cum filio, mulier quædam passis crinibus occurrit lugubri habitu, & exclamavit, *Maximini, Maximini, Maximini*: neque quidquam amplius dixit, & mortua est. videbatur enim dicere voluisse, *Succurrite*. Canes circum tentorium ejus in secunda mansione ultra duodecim ulularunt, & animam quasi flendo posuerunt, ac prima luce mortui sunt deprehenso. Lupi urbem quingenti simul ingressi sunt, in quam se Maximinus contulerat: plerique dicunt Hemonomam, alii Archimeam; certe, quæ deserta a civibus venienti Maximino patuit. Longum est omnia persequi: quæ qui scire desiderat, is velim, ut sæpe dixi, legat Cordum, qui hæc omnia usque ad fabellam scripsit. Sepulcra eorum nulla exstant: in profluentem enim cadavera eorum missa sunt, &

capita eorum in campo Martio, insultante populo, exusta.

VI. Scribit *Ælius Sabinus*, (quod prætermittendum non fuit) tantam pulchritudinem oris fuisse in filio, ut etiam caput ejus mortui jam nigrum, jam sordens, jam maceratum, defluente tabo, velut umbra pulcherrima videretur. Denique cum caput Maximini pilo circumferretur, & ex hoc ingens gaudium esset, prope par mœror erat, quod & filii caput pariter portaretur. Addit *Dexippus*, tantum odium fuisse Maximini, ut, interfectis Gordianis, viginti viros Senatus creaverit, quos opponeret Maximino: e quibus fuerunt *Balbinus* & *Maximus*, quos contra eum Principes fecerunt. Idem addidit, in conspectu Maximini, jam deserti a militibus, *Anolinum Præfectum prætorio ipsius* & filium ejus occisum. Nec desunt historici, qui dicant, ipsum Maximinum, ubi desertus est, & ubi filium interemtum ante oculos suos vidit, manu sua se interfecisse, ne quid ei muliebri contingeret.

VII. Prætereundum ne illud quidem est, quod tanta fide *Aquilejenses* contra Maximinum pro Senatu fuerunt, ut funes de capillis mulierum facerent, cum deessent nervi ad sagittas emittendas: quod aliquando Romæ dicitur factum. unde in honorem matronarum, templum *Veneri Calvæ* Senatus dicavit. Sane quod nullo in loco tacendum est, cum & *Dexippus*, & *Arrianus*, & multi alii Græci scripserunt, Maximum & *Balbinum Imperatores* contra Maximinum factos; Maximum autem cum exercitu missum, & apud *Ravennam* bellum

36 JUL. CAPITOL. MAXIMINUS JUN.

parasse, Aquilejam autem nisi victorem non vidisse: Latini scriptores non Maximum, sed Pupienum, contra Maximinum apud Aquilejam pugnasse dixerunt, eundemque vicisse. qui error unde natus sit, scire non possum; nisi forte idem est Pupienus, qui & Maximus. quod ideo testatum posui, ne quis me hoc nescisse crederet: quod revera magnum stuporem ac miraculum creat.

JULII CAPITOLINI GORDIANI TRES

A D

CONSTANTINUM AUG.

I. **F**UERAT quidem consilium, venerabilis Auguste, ut singulos quosque Imperatores, exemplo multorum, libris singulis ad tuam Clementiam destinarem. nam id multos fecisse, vel ipse videram, vel lectione conceperam. sed improbum visum est, vel Pietatem tuam multitudine distinare librorum, vel meum laborem plurimis voluminibus occupare. Quare tres Gordianos hoc libro contexui, consulens & meo labori, & lectioni tuæ, ne cogereris plurimos codices volvendo unam tamen pæne historiam lætitare. Sed ne ego, qui longitudinem librorum fugi, multitudinemque verborum, in eam incurrisse videar, quam me urbane declinare conſingo, jam rem aggrediar.

II. *Gordiani* non, ut quidam imperiti scriptores

loquuntur, duo, sed tres fuerunt: idque docente Arriano, scriptore Græcæ historiæ, docente item Dexippo, Græco auctore, potuerunt addiscere: qui, etiamfi breviter, ad fidem tamen omnia persecuti sunt. Horum *Gordianus* senior, id est, primus, natus ex patre Metio Marullo, matre Ulpia Gordiana, originem paternam ex Gracchorum genere habuit, maternam ex Trajani Imperatoris: patre, avo, proavo, Consulibus; socero, profocero, & item alio profocero, & duobus absoceris, Consulibus. ipse Consul ditissimus ac potentissimus, Romæ Pompejanam domum possidens, in provinciis tantum terrarum habens, quantum nemo privatus. Ipse ex Consulatu, quem egerat cum Alexandro, ad Proconsulatum Africæ missus est ex senatusconsulto.

III. Sed priusquam de imperio ejus loquar, pauca de moribus dicam. Adolescens cum esset Gordianus, de quo sermo est, poemata scripsit, quæ omnia exstant, & cuncta illa, quæ Cicero ex Demetrio & Arato, & *Alcyonas*, & *Uxorium*, & *Nilum*: quæ quidem ad hoc scripsit, ut Ciceronis poemata nimis antiqua viderentur. Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius *Æneidos*, Statius *Achilleidos*, & multi alii *Iliados*; ita etiam ille *Antoninados*, hoc est, Antoninum Pium & Antoninum Marcum, versibus disertissimis, libris triginta vitam illorum, & bella, & publice privatimque gesta perscribens. Et hæc quidem puerulus. postea vero ubi adolevit, in Athenæo controversiis declamavit, audientibus etiam Imperatoribus suis. Quæsturam magnificentissime gessit: ædilitatis suæ tem-

pore duodecim populo Romano munera, id est, per singulos menses singula de suo exhibuit, ita ut gladiatorum nonnunquam quingena paria exhiberet, nunquam minus centenis quinquagenis. Feras Libycas una die centum exhibuit, ursos una die mille. Exstat silva ejus memorabilis, quæ picta est in domo rostrata Cn. Pompeji, quæ ipsius, & patris ejus, & proavi fuit; quam Philippi temporibus vester fiscus invasit. in qua pictura etiam nunc continentur cervi palmati ducenti, mixtis Britannis, equi feri triginta, oves feræ centum, alces decem, tauri Cypriaci centum, struthiones Mauri miniati trecenti, onagri triginta, apri centum quinquaginta, ibices ducenti, damæ ducentæ. Hæc autem omnia populo rapienda concessit die muneris, quod sextum edebat.

IV. Præturam nobilem gessit: post jurisdictionem Consulatum primum iniit cum Antonino Caracallo, secundum cum Alexandro. Filios duos habuit, unum consularem, qui cum ipso Augustus appellatus est, qui juxta Carthaginem in Africa bello absumtus est: & filiam Metiam Faustinam, quæ nupta est Junio Balbo, consulari viro. In Consulatus clarior fuit sui temporis Consulibus, ita ut ei Antoninus invideret, modo prætextas ejus, modo latum clavum, modo Circenses ultra imperatorium mirans modum. Palmatam tunicam, & togam pictam primus Romanorum privatus suam propriam habuit; cum ante Imperatores etiam de Capitolio acciperent, vel de Palatio. Equos Siculos centum, Cappadoces centum, permittentibus Im-

peratoribus, factionibus divisit. Et per hæc populo satis carus, qui semper talibus commovetur. Cordus dicit, in omnibus civitatibus Campaniæ, Etruriæ, Umbriæ, Flaminia, Piceni, de proprio illum per quadriduum ludos scenicos & Juvenalia edidisse. Scripsit & laudes soluta oratione omnium Antoninorum, qui ante eum fuerunt, Tantum autem Antoninos dilexit, ut sibi quoque, ut multi dicunt, *Antonini*, ut plerique autem asserunt, *Antonii* nomen adscripserit. Jam illud satis constat, quod filium Gordianum nomine Antonini, & signo illustravit, cum apud Præfectum ærarii, more Romano professus filium, publicis actis ejus nomen infereret.

V. Post consulatum, Proconsul Africa factus est, annitentibus cunctis, qui Alexandri imperium etiam in Africa clarum per Proconsulis dignitatem haberi atque esse voluerunt. Exstat epistola ipsius Alexandri, qua Senatui gratias agit, quod Gordianum ad Africam Proconsulem destinaverit: cujus hoc exemplum est: *Neque gratius mihi quidquam, Patres conscripti, neque dulcius potuistis efficere, quam ut Antoninum Gordianum Proconsulem ad Africam mitteretis, virum nobilem & magnanimum, disertum, justum, continentem, bonum. & reliqua.* Ex quo apparet, quantus vir eo tempore Gordianus fuerit. Amatus est ab Afris ita, ut nemo antea Proconsulum: ita ut eum alii *Scipionem*, *Catonem* alii, multi *Mutium*, ac *Rutilium*, aut *Lalium* dicerent. Exstat eorum acclamatio, quæ a Junio in literas relata est. nam cum quadam die factum imperatorium legeret, atque a Proconsulibus Scipionibus cœpisset,

acclamatum est, *Novo Scipioni, vero Scipioni, Gordiano Proconsuli*. hæc & alia frequenter audivit.

VI. Et erat quidem longitudine Romana, canitie decora, & pompali vultu, ruber magis quam candidus, faciè bene lata, oculis, ore, fronte verendus. Corporis qualitate subcrassulus. Moribus ita moderatus, ut nihil possis dicere, quod ille aut cupide, aut immodeste, aut nimie fecerit. Affectus suos unice dilexit: filium & nepotem ultra morem, filiam & neptem religiose. Socero suo Annio Severo tantum detulit, ut in familiam ejus quasi filium migrasse se crederet, ut nunquam cum eo laverit, nunquam illo præsentem federit. Antè Præturam Consul cum esset, aut in domo ejus semper mansit, aut si in Pompejana domo, ad illum vel mane, vel sero processit. Vini parvus, cibi parcissimus, vestitu nitidus, lavandi cupidus, ita ut & quater, & quinques in die lavaret æstate, in hieme bis. Somni plurimi, ita ut in tricliniis, si forte apud amicos ederet, etiam sine pudore dormiret: quod videbatur facere per naturam, non per ebrietatem atque luxuriam.

VII. Sed boni mores nihil ei profuerunt. Hic enim vita venerabilis, cum Platone semper, cum Aristotele, cum Tullio, cum Virgilio, ceterisque veteribus agens, alium, quam merebatur, exitum passus est. nam cum temporibus Maximini, hominis sævi atque truculenti, Proconsul Africam regeret, eique legatus filius esset a Senatu datus, cumque quidam rationalis acrius contra plurimos Afrorum sæviret, quam Maximinus ipse pateretur, proscri-

bens plurimos, interficiens multos, & sibi ultra Procuratorem omnia vindicans, retusus deinde a Proconsule atque Legato, cum nobilibus & consularibus viris ipse minaretur, cumque Afri tam insolentes injurias ferre nequirent, primum ipsum rationalem, adjunctis sibi plerisque militibus, occiderunt. Occiso deinde eo, cum jam orbis terrarum odio contra Maximinum arderet, coeperunt cogitare, quemadmodum seditio inter Maximinos, & rusticos, vel Afros orta placaretur. Tunc quidam Mauricius nomine, potens apud Afros Decurio, juxta Tyfdrum nobilissima posthac oratione apud plebem in agro suo, velut concionabundus, est locutus.

VIII. *Gratias habeo Diis immortalibus, cives, quod occasionem dederunt, & quidem necessariam, providendi nobis contra hominem furiosissimum Maximinum. Nos enim, qui Procuratorem ejus moribus & vita consimilem occidimus, nisi facto Imperatore salvi esse non possumus. Quocirca, si placet, quoniam non longe est nobilissimus vir Proconsul cum filio, consulari Legato, quorum utrique mortem pestis illa est minata; sublata de vexillis purpura Imperatores eos dicemus, adhibitisque insignibus Romano jure firmabimus. Tunc acclamatum est: Æquum est, justum est. Gordiane Auguste, Dii te servent. Feliciter! Imperator es, cum filio imperes. His actis, prope ventum est ad oppidum Tyfdrum; inventusque senex venerabilis post jurisdictionem jacens in lectulo: qui circumfusus purpura, humi se abjecit, ac retrectans elevatus est. Et cum aliud facere nihil posset, evitandi periculi*

gratia, quod a Maximini furoribus haud dubie imminebat, Imperatorem se appellari passus est.

IX. Erat autem jam octogenarius, & plurimis provinciis (ut diximus) ante præsuerat: populo Romano ita commendatus suis actibus erat, ut toto dignus videretur imperio. Alii quidem, occiso juvene Gordiano filio suo, quod Gordianus ante nescierat: sed ubi rem comperit, jam morti vicinus, & filio magis timens, maluit honestas causas habere moriendi, quam dedi vinculis & carceri Maximini. Appellato igitur Gordiano Imperatore, juvenes, qui auctores hujus facinoris erant, statuas Maximini dejecerunt, imagines perfregerunt, nomen publicitus eraserunt. Ipsum etiam Gordianum *Africanum* appellaverunt. Addunt quidam, Africanum cognomentum Gordiano idcirco inditum, non quod in Africa imperare cœpisset, sed quod de Scipionum familia originem traheret. In plurimis autem libris invenio, & hunc Gordianum, & filium ejus, pariter Imperatores appellatos, & *Antoninos* cognominatos: alii vero *Antonios*. Post hoc Carthaginem ventum cum pompa regali & fascibus laureatis: filiusque Legatus patris, exemplo Scipionum, (ut Dexippus Græcæ historiæ auctor est) gladii potestate succinctus est. Missa deinceps legatio Romam est cum literis Gordianorum, hæc, quæ gesta fuerant in Africa, indicans: quæ per Valerianum, principem Senatus, qui postea imperavit, gratanter accepta est. Missæ sunt & ad amicos nobiles literæ, ut homines potentes & rem probarent, & amiciores fierent ex amicis.

X. Sed tanta gratulatione factos contra Maximinum Imperatores Senatus accepit, ut non solum gesta hæc probarent, sed etiam viginti viros eligerent, inter quos erat Maximus sive Pupienus, & Clodius Balbinus: qui ambo Imperatores sunt creati, posteaquam Gordiani duo in Africa interemti sunt. Illos sane viginti Senatus ad hoc creaverat, ut divideret his Italicas regiones, contra Maximinum pro Gordianis tuendas. Tunc legationes a Maximino Romam venerunt, abolitionem præteritorum spondentes. Sed vicit Gordianorum legatio, quæ bona omnia pollicebatur, ita ut eidem crederetur; & ingens militibus stipendium, populo agræ atque congiaria promissa. Usque adeo autem magis Gordianis, quam Maximinis, est creditum, ut Vitalianus quidam, qui prætorianis militibus præerat, per audacissimos quæstorem & milites, jussu Senatus occideretur: quod se antea crudeliter egerat, & tunc ejus magis immanitas timebatur, amica & familiaris moribus Maximini, de cujus morte hæc fabella fertur. Fictæ sunt literæ Maximini, signatæ quasi ejusdem anulo, & missi cum Quæstore milites, qui eas ferrent, addentes, quædam præter literas secreto esse dicenda. Longam igitur porticum petierunt: & cum ille ea, quæ sibi erant secreto dicenda, perquireret; hortantibus, ut prius signum inspiceret epistolæ, dum considerat, interemtus est. Persuasum deinde est militibus, jussu Maximini Vitalianum interemtum: peractisque rebus, in castris Gordianorum & literæ & vultus sunt proposti.

XI. Interest, ut Senatusconsultum, quo Gordiani

Imperatores appellati sunt, & Maximinus hostis, literis propagetur. Non legitimo, sed indicto Senatus die Consul jam domi conventus, cum Prætoribus, Ædilibus, & Tribunis plebis venit in curiam. Præfectus urbis, cui nescio quid redoluerat, & qui publicas literas non acceperat, a conventu se abstinuit. Sed profuit: nam Consul ante solitas acclamationes, priusquam aliquid in Maximinum feliciter diceretur, ait: *Patres conscripti, Gordiani duo, pater & filius, ambo ex Consulibus, unus vester Proconsul, alter vester Legatus, magno Afrorum consilio Imperatores sunt appellati. Gratias igitur agamus Tysdritanae juventuti, gratias Carthaginiensi populo semper devoto, qui ab immani nos bellua, ab illa fera vindicaverunt. Quid timide auditis? quid circumspicitis? quid cunctamini? hoc est, quod semper optastis. Hostis est Maximinus: Dii faciant, ut esse jam desinat, & Gordiani senis felicitatem atque prudentiam, juvenis virtutem atque constantiam lati experiamur. Post hæc literas legit Gordianorum, ad Senatum & ad se missas. Tunc clamavit Senatus, Dii vobis gratias. Liberati ab hostibus sumus, si penitus liberemur. Maximinum hostem omnes judicamus. Maximinum cum filio Diis inferis devovemus. Gordianos Augustos appellamus. Gordianos Principes agnoscimus. Imperatores de Senatu Dii conservent: Imperatores nobiles victores videamus: Imperatores nostros Roma videat. Hostes publicos qui occiderit, præmium merebitur.*

XII. Dicit Junius Cordus, istud senatusconsultum fuisse tacitum: quod quale sit, aut quare sic appel-

latum, brevi exponam. Omnino exemplum senatusconsulti taciti non aliud est hodie, quam quod vestra Clementia, convocatis ad interiora majoribus, ea disponit, quæ non sunt omnibus publicanda: de quibus adjurare etiam soletis, ne quis ante rem completam quidquam vel audiat, vel intelligat. Hunc autem morem apud veteres necessitates publicæ repeterunt, ut si forte aliqua vis ab hostibus immineret, quæ vel cogeret humilia captare consilia, vel aliqua constituere, quæ non prius oporteret dici, quam effici, vel si nollent ad amicos aliqua permanere, senatusconsultum tacitum fieret: ita ut non scribæ, non servi publici, non censuales illis actibus interessent; Senatores exciperent, Senatores omnium officia censualium scribarumque complerent, ne quid forte prodere-tur. Factum est ergo senatusconsultum tacitum, ne res ad Maximinum perveniret.

XIII. Sed statim ille (ut se habent hominum mentes, eorum dumtaxat, qui erubescunt, per se ea non agnosci, quæ sciunt, & qui humiles se putant, si commissæ non prodant) omnia comperit Maximinus, ita ut exemplum senatusconsulti taciti acciperet, quod nunquam ante fuerat factitatum. Existat denique ejus epistola ad Præfectum Urbis talis: *Senatusconsultum tacitum vestrorum illorum Principum legi, quod tu, Præfectus urbi, factum esse fortasse non nossti: nam nec interfuissti: cujus exemplum ad te misi, ut scires, quomodo Romanam rempublicam regeres.* Enarrari autem non potest, quæ commotio fuerit Maximini, cum audivit, contra se Africam de-

scivisse, nam Senatus auctoritate percepta, incur-
rere in parietes, vestem scinderè, gladium arripe-
re, quasi omnes posset occidere, prorsus furere
videbarur. Præfectus urbis, acceptis literis acriori-
bùs, populum & milites allocutus est, dicens, Ma-
ximinum jam occisum. Ex quo majus fuit gau-
dium, statimque dejectæ sunt statuæ atque imagines
ejus, qui hostis fuerat judicatus. Usus est sane Se-
natus, pendente bello, potestate, qua debuit. nam
delatores, calumniatores, procuratores, & omnem
illam faciem Maximinianæ tyrannidis occidi jussit:
atque parum fuit, quod Senatus judicaverat; illud
populi judicium fuit, quod occisi tracti sunt; & in
cloacam missi. tunc & Præfectus urbi Sabinus,
consularis vir, fuste percussus, occisus, & in pu-
blico derelictus est.

XIV. Hæc ubi comperit Maximinus, statim co-
hortatus est milites hoc genere concionis: *Satra-
ti commilitones, immo etiam mei consecranei, & quo-
rum mecum plerique vere militatis; dum nos in Ger-
mania Romanam defendimus majestatem, dum nos
Illyricum a barbaris vindicamus, Afri fidem Puni-
cam præstiterunt. Nam duos nobis Gordianos, quo-
rum alter senio ita affectus est, ut non possit assurge-
re, alter ita luxurie perditus, ut debilitatem habeat pro
senectute, Imperatores fecerunt. Et nec hoc parum est,
sed factum Afrorum nobilis ille Senatus agnovit; &
pro quorum liberis arma portamus, hi contra nos Vi-
ginti viros statuerunt, & omnes velut contra hostes sen-
tentias protulerunt. Quin immo agite, ut viros decet:
properandum est ad Urbem, nam & Viginti viri con-*

fulares contra nos lecti sunt, quibus resistendum est, nobis fortiter agentibus, vobis feliciter dimicantibus. Lentas militum mentes & suorum minus alacres animos hac concione Maximinus sæpe cognovit. Denique statim ad filium scripsit, qui longe post sequebatur, ut acceleraret, ne quid contra eum, se absente, milites cogitarent. Literarum exemplum tale Junius Cordus dicit: Referet ad te stipator meus Thyncanius, quæ gesta cognovi vel in Africa, vel Romæ: referet, quæ sint militum mentes. Quaeso, quantum potes, properes, ne quid, ut solet, militaris turba plus faciat. Quid verear, ex eo audies, quem ad te misi.

XV. Dum hæc aguntur, in Africa contra duos Gordianos Capelianus quidam, Gordiano & in privata vita semper adversus, & ab ipso Imperatore jam, cum Mauros Maximini jussu regeret veteranus, dimissus, cum lectis Mauris & tumultuaria manu, accepto a Gordiano successore, Carthaginem petiit, atque omnes fide Punica Carthaginensium populos inclinavit. Gordianus tamen, fortunam belli experiri cupiens, filium suum jam natu grandiozem, quadraginta & sex annos agentem, quem tunc Legati loco, ut diximus, habuerat, contra Capelianum & Maximinianos misit, virum, de cujus moribus suo loco dicemus. Sed cum in re militari & Capelianus esset audacior, & Gordianus junior non tam expertus, quippe qui nobilitatis deliciis tardabatur, pugna commissa vincitur, & in eodem bello interficitur.

XVI. Fertur autem tanta multitudo Gordiani partium in bello cecidisse, ut, cum diu quæsitum sit

GORDIANI TRES. 43

corpus Gordiani junioris, non potuerit inveniri. Fuit præterea ingens, quæ raro in Africa est, tempestas, quæ Gordiani exercitum ante bellum ita dissipavit, ut minus idonei milites prælio fierent, atque ita facilis esset Capeliani victoria. Hæc ubi comperit senior Gordianus, cum in Africa nihil præsidii, & a Maximino multum timoris, & fides Punica perurgeret, & acerrime Capelianus instaret, luctus deinde mentem atque animum fatigaret, laqueo vitam finivit. Hic exitus duorum Gordianorum fuit, quos ambos Senatus Augustos appellavit, & postea inter Divos retulit. Imperaverunt anno uno, mensibus sex.

G O R D I A N U S

J U N I O R.

XVII. **H**IC Gordiani senis, Proconsulis Africæ, filius, qui cum patre & ab Afris & a Senatu Augustus appellatus est, literis & moribus clarus fuit præter nobilitatem: quam, ut nonnulli, ab Antoninis, ut plurimi, ab Antoniis duxit. Siquidem argumento ad probandam generis qualitatem alii hoc esse dixerunt, quod *Africanus* Gordianus senior appellatus est, cognomine Scipionum, quod domum Pompejanam in Urbe habuit, quod Antoninorum cognomine semper est nuncupatus, quod *Antonium* filium suum ipse significari voluit in Senatu: quæ singula videntur familias designare. Sed ego Junium Cordum sequor, qui dicit, ex omnibus his familiis Gordianorum coaluisse nobilitatem. Idem igitur natus patri primus ex Fabia Orestilla, Antonini pronepte: unde Cæsarum quoque familiam contingere videbatur. Et primis diebus sui natalis *Antoninus* est appellatus. Mox in Senatu Antonini nomen est editum, vulgo deinde Gordianus haberi cœptus.

XVIII. In studiis gravissimæ opinionis fuit, forma conspicuus, memoriæ singularis, bonitatis insignis, adeo ut semper in scholis, si quis puorum verberaretur, ille lacrimas non teneret. Sereno Sammonico, qui patri ejus amicissimus, sibi autem præceptor fuit, nimis acceptus, & carus usque adeo, ut omnes libros Sereni Sammonici patris sui, qui censebantur ad sexaginta & duo milia, Gordiano minori moriens ille relinqueret: quod eum ad cælum tulit. siquidem tantæ bibliothecæ copia & splendore donatus, in famam hominum literarum decore pervenit. Quæsturam Heliogabalo auctore promeruit, idcirco quod luxurioso Imperatori lascivia juvenis, non tamen luxuriosa neque infamis, prædicata est. Præturam Alexandro auctore urbanam tenuit, in qua tantus jurisdictionis gratia fuit, ut statim Consulatum, quem pater sero acceperat, mereretur. Maximini, seu ejusdem Alexandri, temporibus ad Proconsulatum patris missus Legatus, est obsecutus: atque illic ea, quæ superius dicta sunt, contigerunt.

XIX. Fuit vini cupidior, semper tamen undecunque conditi, nunc rosa, nunc mastiche, nunc absinthio, ceterisque rebus, quibus gula maxime delectatur. Cibi parvus, ita ut intra punctum temporis, vel prandium, si pranderet, vel cœnam finiret. Mulierum cupidissimus: habuisse eum decretas sibi concubinas viginti & duas fertur, ex quibus omnibus ternos & quaternos filios reliquit. appellatusque est sui temporis *Priamus*; quem vulgo jocantes, quod esset natura propensior, *Priapum*, non

Priamum, sæpe vocitarunt. Vixit in deliciis, in horis, in balneis, in amœnissimis nemoribus. nec pater aspernatus est, sæpissime dicens, illum quandoque in summa claritate cito esse moriturum. Nec tamen in vita sua fortunæ bonis unquam degeneravit, semperque inter illustrissimos fuit, nec civibus, nec reipublicæ ad consultationem defuit. Denique etiam Senatus libentissime illum Augustum appellavit, atque in eo spem publicam posuit. Vestitu cultissimus, servis & omnibus suis carus. Cordus dicit, uxorem eum nunquam habere voluisse. Contra Dexippus putat, ejus filium esse Gordianum tertium, qui post hoc cum Balbino & Pupieno, sive Maximo, puerulus adeptus est imperium.

XX. Cum senior Gordianus mathematicum aliquando consuleret de genitura hujus, respondisse ille dicitur, hunc & filium Imperatoris, & ipsum Imperatorem futurum. & cum senior Gordianus rideret, ostendisse constellationem mathematicum ferunt, & de libris veteribus dictasse, ita ut probaret, se vera dixisse. qui quidem & seni, & juveni, & diem, & genus mortis, & loca, quibus essent perituri, obstinata constantiæ veritate prædixit: quæ omnia postea Gordianus senior in Africa, jam Imperator, & quando nihil timebat, narrasse perhibetur; de morte quin etiam sua filique, & de genere mortis dixisse. Cantabat præterea versus senex, cum Gordianum filium vidisset, hos sæpissime:

Ostendent terris hunc tantum fata, neque ultra

Esse sinent. nimium vobis Romana propago

Visa potens, superi, propria hæc si dona fuissent.

Exstant dicta, & soluta oratione & versibus, Gordiani junioris, quæ hodie ab ejus affinibus frequentantur, non magna, non minima, sed media, & quæ appareant esse hominis ingeniosi, sed luxuriantis, & suum deferentis ingenium.

XXI. Pomorum & olerum avidissimus fuit; in reliquo ciborum genere parcissimus: adeo, ut semper pomorum aliquid recentium devoraret. Frigidarum percupidus; nec facile per æstatem nisi frigidas, & quam plurimum, bibit. & erat corporis vasti: quare magis ad frigidas urgebatur. Hæc de Gordiano juniore digna memoratu comperimus: non enim nos talia dicere volumus, quæ Junius Cordus ridicule ac stulte composuit de voluptatibus domesticis, ceterisque infimis rebus: quæ qui velit scire, ipsum legat Cordum, qui dicit, & quos servos habuerit unusquisque Principum, & quos amicos, & quot pænulas, quotve chlamydes: quorum etiam scientia nulli prodest. Siquidem ea debent in historia poni ab historiographis, quæ aut fugienda sint, aut sequenda. Sane quidem, quod apud Vulcatium Terentianum, qui sui temporis scripsit historiam, videtur mirabile, inferendum censui. dicit enim, Gordianum seniore[m] Augusti vultum sic representasse, ut & vocem, & morem, & staturam ejusdem ostentare videretur: filium vero, Pompejo simillimum visum: quamvis Pompejus obesi corporis fuisse denegetur. nepotem autem, cujus etiam nunc videmus imagines, Scipionis Asiatici faciem retulisse. quod pro sui admiratione tacendum esse non credidi.

G O R D I A N U S

T E R T I U S.

XXII. **P**OST mortem duorum Gordianorum Senatus trepidus, & Maximinum vehementius timens, ex viginti viris, quos ad rempublicam tuendam delegerat, Pupienum, sive Maximum, & Clodium Balbinum Augustos appellavit, ambos exconsulibus. Tunc populus & milites Gordianum parvulum, annos agentem, ut plerique asserunt, undecim, ut nonnulli, tredecim, ut Junius Cordus dicit, fedecim, (nam vicesimo & secundo anno eum perisse asserit) petiverunt, ut Cæsar appellaretur: raptusque ad Senatum, atque inde in concione positus, indumento Imperatorio reclusus, Cæsar est appellatus. Hic natus est, ut plures asserunt, ex filia Gordiani, ut unus aut duo, (nam amplius invenire non potui) ex filio, qui in Africa periit. Gordianus igitur Cæsar factus, apud matrem educatus est: & cum, extinctis Maximinis, Maximus etiam & Balbinus militari seditione intererant, qui biennio imperaverant, Gordianus adolescens, qui

Cæsar eatenus fuerat, a militibus, & populo, & Senatu, & omnibus gentibus, ingenti amore, ingenti studio & gratia, Augustus est appellatus. Amabatur autem merito avi & avunculi, siue patris, qui ambo pro Senatu & pro populo Romano contra Maximinum arma sumserunt, & militari vel morte, vel necessitate perierunt. Post hæc veterani ad curiam venerunt, ut discerent, quid actum esset. ex quibus duo ingressi Capitolium, cum illic Senatus ageretur, ante ipsam aram, a Gallicano exconsulibus, & Mæcenate exducibus, interemti sunt: atque bellum intestinum ortum est, cum essent armati etiam Senatores, ignorantibus veteranis, quod Gordianus adolescens solus teneret imperium.

XXIII. Dexippus quidem asseverat, ex filio Gordiani tertium Gordianum esse natum: & posteaquam constitit apud veteranos quoque, solum Gordianum imperare; inter populum, & milites, ac veteranos pax roborata est: & hic finis belli intestini fuit, cum esset delatus Gordiano puero Consulatus. Sed indicium non diu imperaturi Gordiani hoc fuit, quod eclipsis solis facta est, ut nox crederetur, neque sine luminibus accensis quidquam agi posset. Post hæc tamen voluptatibus & deliciis populus Romanus vacavit, ut ea, quæ fuerant asperè gesta, mitigaret. Venusto & Sabino Coss. inita est factio in Africa contra Gordianum tertium, duce Sabiniano: quem Gordianus, per præsidem Mauritaniæ obsessum a conjuratis, ita oppressit, ut ad eum tradendum Carthaginem omnes venirent, & crimina confitentes, & veniam sceleribus postulantes.

Script. H. A. Vol. II.

D

tes. Finita igitur sollicitudine in Africa, Gordiano jam iterum & Pompejano Coss. bellum Persicum natum est. Quare adolescens Gordianus, priusquam ad bellum proficisceretur, duxit uxorem filiam Mithrei, doctissimi viri, quem causa eloquentiæ dignum parentela sua putavit, & Præfectum statim fecit. Post quod non puerile jam & contemptibile videbatur imperium: siquidem & optimi soceri consiliis adjuvaretur, & ipse pro pietate aliquantulum saperet, nec per spadones ac ministros aulicos matris, vel ignorantiae conniventia venderetur.

XXIV. Exstat denique & soceri ejus ad eum epistola, & ipsius Gordiani ad socerum, qua intelligitur, ejus seculum emendatius ac diligentius, socero adjuvante, perfectum. quarum exemplum hoc est: *Domino filio & Augusto, Mithreus socer & Præfectus. Evasisse nos gravem temporum maculam, qua per spadones, & per illos, qui amici tibi videbantur, (erant autem vehementes inimici) omnia vendebantur, voluptati nobis est, & eo magis, quo tibi gravior emendatio est: ut si qua vitia fuerunt, tua non fuisse satis constet, mi fili venerabilis. neque enim quisquam ferre potuit datas eunuchis suffragantibus militum præposituras, negatum laboribus præmium, aut interemptos, aut liberatos, pro libidine atque mercede, quos non decebat: vacuatum ararium per eos, qui quotidie insidiosissime frequentabant, initas factiones, ut tu decipereris, cum inter se de bonis pessimi quique haberent ante consilia tibimet suggerenda, bonos pellerent, detestandos insinuarent, omnes postremo tuas fabulas venderent. Diis igitur gratias, quod, volente te ipso, emen-*

data respublica est. Delectat sane boni esse Principis socium, & ejus, qui omnia requirat, & omnia velit scire; & qui pepulerit homines, per quos antea velut in auctione positus nudinatus est.

XXV. Item Gordiani ad ipsum: *Imperator Gordianus Augustus Mithreo patri & Præfeto. Nisi Diī omnipotentes Romanum tuerentur imperium, etiam nunc per emptos spadones velut in hasta positi venderemur. Denique nunc demum intelligo, neque Felicem prætorianis cohortibus præponi debuisse, neque Serapammoni quartam legionem credendam fuisse; & ne omnia dinumerem, multa non esse facienda, quæ feci: sed Diis gratias, quod, te insinuante, qui nihil vendis, didici ea, quæ inclusus scire non poteram. Quid enim facerem, quod nos Maurus venderet, & consilio cum Gaudiano, & Reverendo, & Montano habito, vel laudaret aliquos, vel vituperaret: & illorum consensu, quasi sessum, quod dixerat approbarem? Mi pater, verum audias velim: miser est Imperator, apud quem vera reticentur: qui cum ipse publice ambulare non possit, necesse est, ut audiat, & vel audita, vel a plurimis roborata confirmet. His epistolis intellectum est, adolescentem focii consiliis emendatum atque correctum. Et Mithrei quidem epistolam, Græcam quidam fuisse dicunt, sed in hanc sententiam. Tantum autem valuit ejus gravitas & sanctimonia, ut ex obscurissimo, præter nobilitatem, gestis etiam Gordianum clarum Principem fecerit.*

XXVI. Fuit terræ motus eousque gravis impetrante Gordiano, ut civitates etiam terræ hiatu cum populis deperirent: ob quæ sacrificia per totam

Urbem totumque orbem terrarum ingentia celebrata sunt. Et Cordus quidem dicit, inspectis libris Sibyllinis, celebratisque omnibus, quæ illic iussa videbantur, mundanum malum esse sedatum. Sedato terræ motu, Prætextato & Attico Consulibus, Gordianus, aperto Jano gemino, (quod signum erat indi&di belli) profectus est contra Persas cum exercitu ingenti, & tanto auro, ut vel auxiliis, vel militibus facile Persas vincere posset. Fecit iter in Mœsiam, atque in ipso procinctu, quidquid hostium in Thraciis fuit, delevit, fugavit, expulit, atque submovit. Inde per Syriam in Antiochiam venit, quæ a Persis jam tenebatur. Illic frequentibus præliis pugnavit & vicit, Sapore Persarum rege submoto. & post Artaxansen & Antiochiam recepit, & Carras, & Nisibin: quæ omnia sub Persarum imperio erant.

XXVII. Rex sane Persarum tantum Gordianum Principem timuit, ut, cum instructus esset & suis copiis & nostris, tamē civitatibus ipse præsidia sponte deduceret, easque integras suis civibus redderet, ita ut nihil, quod ad eorum fortunas pertineret, attaminaret. Sed hæc omnia per Misitheum, focerum Gordiani, eundemque Præfectum, gesta sunt. Effectum denique est, ut Persæ, qui jam in Italia timebantur, in regnum suum, pugnante Gordiano, redirent, totumque Orientem Romana respublica detineret. Exstat oratio Gordiani ad Senatum, qua de rebus gestis scribens, Misitheo Præfecto suo & focero ingentes gratias agit: cujus partem indidi, ut ex eo vera cognosceres. *Post hæc, Patres conscripti, quæ, dum iter agimus, gesta sunt,*

quæque ubique singulis triumphis digna sunt additata, etiam Persas, ut brevi multa connectam, ab Antiochenis cervicibus, quas jam nexas Persico ferro gerebant, & reges Persarum, & leges amovimus. Carras deinde ceterasque urbes imperio Romano reddidimus. Nisibin usque pervenimus: & si Diis faverint, Ctesiphonta usque veniemus. Valeat tantum Mithreus Præfectus & parens noster, cujus ductu & dispositione, & hæc transigimus, & reliqua transigemus. Vestrum est igitur, supplicationes decernere, nos Diis commendare, Mithreo gratias agere. His in Senatu lectis, quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ sunt, utpote qui Persas vicisset, ut triumpho Persico triumpharet: Mithreo autem quadriga equorum & triumphalis currus, & titulus hujusmodi: MISITHEO. EMINENTI. VIRO. PARENTI. PRINCIPUM. PRÆTORII. PRÆFECTO. ET. TOTIUS. URBIS. TUTORI. REIP. S. P. Q. R. VICEM. REDDIDIT.

XXVIII. Sed ista felicitas longior esse non potuit. nam Mithreus, quantum plerique dicunt, artibus Philippi, qui post eum Præfectus prætorii est factus, ut alii, morbo extinctus est, herede Romana republica; ut quidquid ejus fuerat, vestigalibus Urbis accederet. Cujus viri tanta in republica dispositio fuit, ut nulla esset unquam civitas limitanea potior, & quæ posset exercitum populi Romani ac Principem ferre, quæ totius anni in aceto, frumento, & larido, atque hordeo & paleis condita non haberet: minores vero urbes, aliæ triginta dierum, aliæ quadraginta, nonnullæ duorum mensium; quæ minimum, quindecim dierum. Idem

cum esset Præfectus, arma militum semper inspe-
xit. Nullum senem militare passus est, nullum pue-
rum annonas accipere. Castra omnia fossato cir-
cuibat, noctibus etiam plerumque vigilias frequen-
tabat. Amabaturque ab omnibus, quod sic & rem-
publicam amaret, & Principem. Tribuni eum &
duces usque adeo timuerunt & amaverunt, ut ne-
que vellent peccare, neque ulla ex parte pecca-
rent. Philippus eum propter pleraque vehementer
timuisse fertur, atque ob hoc per medicos insidias
ejus vitæ parasse, & quidem hoc genere. Cum ef-
fusione alvi Mithreus laboraret, atque a medicis
sistendi ventris gratia poculum juberetur accipere;
mutatis, quæ fuerant parata, id fertur datum, quo
magis solveretur: atque ita exanimatus est.

XXIX. Quo mortuo, Apriano & Papo Consu-
libus, in ejus locum Præfectus prætorii factus est
Philippus Arabs, humili genere natus, sed super-
bus, qui se in novitate atque enormitate fortunæ
non tenuit: ita ut statim Gordiano, qui eum in
locum parentis adsciverat, insidias per milites fa-
ceret, quæ tales fuerunt. Mithreus tantum, quan-
tum diximus, habuerat conditorum, ut vacillare
dispositio Romana non posset: verum artibus Phi-
lippi primum naves frumentariæ sunt averſæ, dein-
de in ea loca deducti sunt milites, in quibus anno-
nari non posset. hinc Gordiano infestos milites
statim reddidit, non intelligentes, artibus Philippi
juvenem esse deceptum. Sed Philippus etiam hoc
addidit, ut rumorem per milites spargeret, adole-
ſcentem esse Gordianum, imperium non posse rege-

re; melius esse, illum imperare, qui militem gubernaret, qui rempublicam sciret. Corrupti præterea etiam Principes: effectumque, ut palam Philippus ad imperium posceretur. Amici Gordiani primum vehementissime resistebant: sed cum milites fame vincerentur, imperium Philippo mandatum est; iussumque a militibus, ut quasi tutor ejus Philippus cum eodem Gordiano pariter imperaret.

XXX. Suscepto igitur imperio, cum & Philippus se contra Gordianum superbissime ageret, & ille se Imperatorem, atque Imperatorum prolem, & virum nobilissimæ familiæ recognosceret, nec ferre posset improbitatem hominis ignobilis, apud duces & milites, adstante Præfecto Metio Gordiano, affine suo, in tribunali conquestus est; sperans, posse imperium Philippo abrogari. Sed hac conquestione nihil egit, cum illum incusasset, quod immemor beneficiorum ejus sibi minus gratus existeret. Et cum milites rogasset, cum aperte duces ambisset, factione Philippi minor apud omnes fuit. Denique cum se videret minorem haberi, petiit, ut æquale saltem inter eos esset imperium; nec impetravit. Dehinc petiit, ut loco Cæsaris haberetur; nec id obtinuit. Petiit etiam, ut Præfecti loco esset Philippo: quod & ipsum negatum est. Ultimæ preces fuerunt, ut eum Philippus pro duce haberet, & pateretur vivere. Ad quod quidem pæne consenserat Philippus, ipse tacitus, sed omnia per amicos agens nutibus atque consiliis. Verum cum secum ipse cogitaret amorem populi Romani & Senatus circa Gordianum, & totius Africæ ac Syriæ, totiusque orbis

Romani, cum & nobilis esset, & nepos ac filius Imperatorum, & bellis gravibus totam rempublicam liberasset: posse fieri, ut factione quandoque militum Gordiano redderetur imperium, cum recentes in Gordianum iræ militum famis causa vehementes essent, clamantem ante conspectum duci jussit, ac spoliari, & occidi. quod cum primum dilatum esset, post, ut jussit, impletum est. Ita Philippus impie, non jure, obtinuit imperium.

XXXI. Imperavit Gordianus annis sex. Et dum hæc agerentur, Arguntis Scytharum rex finitimorum regna vastabat, maxime quod compererat, Misitheum perisse, cujus consilio respublica fuerat gubernata. Philippus autem, ne a crudelitate nancisci videretur imperium, Romam literas misit, quibus scripsit, Gordianum morbo perisse, seque a cunctis militibus electum. Nec defuit, ut Senatus de his rebus, quas non noverat, falleretur. Appellato igitur Principe Philippo, & Augusto nuncupato, Gordianum adolescentem inter Deos retulit. Fuit juvenis lætus, pulcher, amabilis, gratus omnibus, in vita jucundus, in literis nobilis, prorsus ut nihil præter ætatem deesset imperio. Amatus est a populo, & Senatu, & militibus, ante Philippi factionem, ita ut nemo Principum. Cordus dicit, omnes milites eum filium appellasse, ab omni Senatu filium dictum, omnem populum delicias suas Gordianum dixisse. Denique Philippus, cum eum interfecisset, neque imagines ejus tollere, neque statuas deponere, neque nomen abraderet; sed Divum semper appellans, etiam apud ipsos milites, cum qui-

bus factionem fecerat, serio animo & peregrina cal-
lidityte veneratus est.

XXXII. Domus Gordianorum etiā nunc ex-
stat, quam iste Gordianus pulcherrime exornavit.
Est villa eorum via Prænestina, ducentas columnas
uno peristilo habens, quarum quinquaginta Cary-
stæ, quinquaginta Claudianæ, quinquaginta Syn-
nades, quinquaginta Numidicæ, pari mensura sunt.
in qua basilicæ centenariæ tres: cetera huic operi
convenientia, & thermæ, quales præter Urbem, ut
tunc, nusquam in orbe terrarum. Familiæ Gordia-
ni hoc Senatus decrevit, ut a tutelis, atque lega-
tionibus, & a publicis necessitatibus, nisi si vellent,
posterī ejus semper vacarent. Opera Gordiani Ro-
mæ nulla existant, præter quædam nymphæa &
balneas. Sed balneæ privati hominis fuerunt, & ab
eo in usum privatum exornatæ sunt. Instituerat
porticum in campo Martio sub colle, pedum mil-
le, ita ut ab altera parte æque mille pedum por-
ticus fieret, atque inter eas pateret spatium pedum
quingentorum: cujus spatii hinc atque inde virida-
ria essent, lauro, myrto & buxo frequentata; me-
dium vero lithostrotum, brevibus columnis altrin-
secus positis, & sigillis, per pedes mille: quod es-
set deambulatorium, ita ut in capite basilica esset
pedum quingentorum. Cogitaverat præterea cum
Mistheo, ut post basilicam thermas æstivas sui no-
minis faceret, ita ut hiemales in principio porti-
cus poneret, & suo usui essent vel viridaria, vel
porticus. Sed hæc omnia nunc privatorum & pos-
sessionibus, & hortis, & ædificiis occupata sunt.

XXXIII. Fuerunt sub Gordiano Romæ elephantum triginta & duo, quorum ipse duodecim miserat, Alexander decem: alces decem, tigres decem, leones mansueti sexaginta, leopardi mansueti triginta, belbi, id est, hyænæ, decem: gladiatorum fiscalium paria mille: hippopotamus & rhinoceros unus: archoleontes decem, camelopardali decem, onagri viginti, equi feri quadraginta, & cetera hujusmodi animalia, innumera & diversa: quæ omnia Philippus ludis secularibus vel dedit, vel occidit. Has autem omnes feras mansuetas, & præterea efferas, parabat ad triumphum Persicum: sed votum publicum nihil valuit. nam omnia hæc Philippus exhibuit secularibus ludis, & muneribus, atque Circensibus, cum millesimum ab Urbe condita annum in Consulatu suo & filii sui celebravit. Quod de Cajo Cæsare memoriæ traditum est, hoc etiam de Gordiano Cordus evenisse perscribit. nam omnes, quicumque illum gladio appetiverunt, (qui novem fuisse dicuntur) postea, interemtis Philippis, sua manu suisque gladiis, & iisdem, quibus illum percusserant, interisse dicuntur.

XXXIV. Trium igitur Gordianorum hæc fuit vita, qui omnes Augusti appellati sunt, duobus in Africa interemtis, in Persidis finibus tertio. Gordiano sepulcrum milites apud Circejum castrum fecerunt, in finibus Persidis, titulum hujusmodi ad dentes, & Græcis, & Latinis, & Persicis, & Judaicis, & Ægyptiacis literis, ut ab omnibus legeretur: DIVO GORDIANO VICTORI PERSARUM, VICTORI GOTHORUM, VICTORI SARMATARUM, DE-

PULSORI ROMANARUM SEDITIONUM, VICTORI GERMANORUM: SED NON VICTORI PHILIPPORUM, quod ideo videbatur additum, quia in campis Philippicis ab Alanis tumultuario proelio victus abscesserat: simul etiam, quod a Philippis videbatur occisus. quem titulum evertisse Licinius dicitur, eo tempore, quo est nactus imperium, cum se vellet videri a Philippis originem trahere. Quæ omnia, Constantine maxime, idcirco sum persecutus, ne quid tuæ cognitioni deesset, quod dignum scientia videretur.

JULII CAPITOLINI
M A X I M U S
E T
B A L B I N U S.

I. INTEREMTIS in Africa Gordiano seniore cum filio, cum Maximinus ad Urbem furens veniret, ut, quod Gordiani Augusti appellati fuerant, vindicaret, Senatus pertrepidus in ædem Concordiæ septimo Kalendas Junii concurrit, ludis Apollinariis, remedium contra furorem hominis improbissimi requirens. Cum igitur duo Consulares, & eminentes quidem viri, Maximus & Balbinus (quorum Maximus a plerisque in historia reticetur, & loco ejus Pupieni nomen infertur: cum & Dexippus & Arabianus Maximum & Balbinum dicant electos contra Maximinum post Gordianos, quorum alter bonitate, virtute alter ac severitate, clari habebantur) ingressi essent curiam, ac præ se timorem Maximini adventu ferrent ostenderent,

que, referente Consule de aliis rebus, qui primam sententiam erat dicturus, sic orsus est: *Minora nos sollicitant, & prope aniles res ferventissimo tempore tractamus in curia. Quid enim opus est de restitutione templorum, de basilicæ ornatu, de thermis Titianis, de exædificatione amphitheatri agere: cum immineat Maximinus, quem hostem mecum ante dixistis: Gordiani duo, in quibus præsidium fuerat, interemti sint, neque in præsentem ullum sit auxilium, quo respirare possumus? Agite igitur, Patres conscripti, Principes dicite. Quid moramini? ne, dum singulatim pertimescitis, in timore potius, quam in virtute opprimamini.*

II. Post hæc tacentibus cunctis, cum Maximus, qui & natu grandior erat, & meritis, & virtute ac severitate clarior, dicere sententiam cœpisset, qua ostenderet, duos Principes esse faciendos; Verus Sabinus, ex familia Ulpiorum, rogato Consule, ut sibi dicere atque interfari liceret, sic orsus est: *Scio, Patres conscripti, hanc rebus novis inesse oportere constantiam, ut rapienda sint consilia, non quaerenda; verbis quin etiam plurimis abstinendum sit, atque sententiis, ubi res perurgent. Cervices suas quisque respiciat, uxorem ac liberos cogitet, avitas patriasque fortunas: quibus omnibus imminet Maximinus, natura furiosus, truculentus, immanis; causa vero, ut sibi videtur, satis justa, truculentiore. Ille quadrato agmine, castris ubique positis ad Urbem tendit: vos sedendo & consultando diem teritis. Longa oratione opus non est: faciendus est Imperator, immo faciendi sunt Principes: unus, qui res domesticas, alter, qui bellicas curet: unus, qui in Urbe resideat, alter, qui ob-*

viam cum exercitu latronibus pergat. Ego Principes dico; vos firmate, si placet: sin minus, meliorem ostendite. Maximum igitur atque Balbinum: quorum unus in re militari tantus est, ut nobilitatem generis splendore virtutis allexerit; alter ita clarus nobilitate est, ut & morum lenitate reipublicæ sit necessarius, & vitæ sanctimonia, quam a prima ætate in studiis semper ac literis tenuit. Habetis sententiam, Patres conscripti, mihi fortasse periculosiorem, quam vobis; sed nec vobis satis tutam, si non aut alios, aut hos Principes feceritis. Post hæc acclamatum est uno consensu: Æquum est, justum est. sententiæ Sabini omnes consentimus. Maxime & Balbine Augusti, Dii vos servent. Dii vos Principes fecerunt, Dii vos conservent. Vos Senatum a latronibus vindicate. vobis bellum contra latrones mandamus. Hostis publicus Maximinus cum filio pereat: hostem publicum vos persequimini. Felices vos iudicio Senatus! felicem rempublicam vestro imperio! Quod vobis Senatus detulit, fortiter agite: quod vobis Senatus detulit, libenter accipite.

III. His atque aliis acclamationibus Imperatores facti sunt Maximus atque Balbinus. Egressi igitur a Senatu, primum Capitolium ascenderunt, ac rem divinam fecerunt. Sed dum in Capitolio rem divinam faciunt, populus Romanus imperio Maximi contradixit. timebant enim severitatem ejus homines vulgares. Quare factum est, ut Gordianum adolescentulum Principem peterent; qui statim factus est: nec prius permisi sunt ad Palatium stipati armis ire, quam nepotem Gordiani, Cæsaris nomine nuncuparent. Deinde ad Rostra populum

convocarunt. ubi cum orationem, de Senatus sententia, & de sua electione habuissent, populus Romanus cum militibus, qui forte convenerant, acclamavit, *Gordianum Cæsarem omnes rogamus*. Hic nepos erat Gordiani ex filia, ut quidam, vel, ut alii, ex filio, qui est in Africa occisus, annum agens decimum quartum, ut plerique dicunt: qui statim raptus est, & novo genere senatusconsulti, cum eadem die senatusconsultum factum esset, inductus in curiam, Cæsar est appellatus.

IV. Prima igitur relatio Principum fuit, ut duo Gordiani Divi appellarentur. aliqui autem unum putant appellatum, seniore videlicet: sed ego libris, quos Junius Cordus affatim scripsit, legisse memini, ambos in Deos relatos. siquidem senior laqueo vitam finivit: junior autem in bello consumptus est: qui utique majorem meretur reverentiam, quod eum bella rapuere. Post has igitur relationes Præfectura Urbis in Sabinum collata est, virum gravem, & Maximi moribus congruentem: prætoriana in Pinarium Valentem. Sed priusquam de actibus eorum loquar, placet aliqua dicere de moribus atque genere: non eo modo, quo Junius Cordus est profecutus omnia, sed illo, quo Suetonius Tranquillus, & Valerius Marcellinus: quamvis Curius Fortunatianus, qui omnem hanc historiam perscripsit, plura congerit; Cordus vero tam multa, ut etiam pleraque & minus honesta perscripserit.

V. Maximo pater fuit Maximus, unus e plebe, ut nonnulli dicunt, faber ferrarius; ut alii, rhedarius vehicularius fabricator. hunc suscepit ex uxo-

re Prima nomine, cui fratres quatuor viri fuerunt, & quatuor puellæ: qui omnes infra pubertatem interierunt. Nato Maximo, carnem bubulam, & quidem multam, aquila in cellam eorum projecisse fertur, quæ angusto patebat impluvio: eam denique cum jaceret, nec quisquam contingere auderet religionis timore, iterum iustulisse, & in proximum facellum, quod erat Jovis Præstitis, detulisse. Id eo tempore nihil visum est ominis habere, sed non sine causa factum, probavit imperium. Pueritiam omnem in domo patruī Pinarii fecit, quem statim ad Præfecturam prætorii subvexit, ubi factus est Imperator. Operam grammatico, rhetori non multam dedit. siquidem semper virtuti & militari severitati studuit. Attamen militaris Tribunus fuit, & multos egit numeros, & postea præturam, sumtu Pescenninæ Marcellinæ, quæ illum loco filii susceperat & aluerat. Inde Proconsulatum Bithyniæ egit, & deinceps Græciæ, ac tertio Narbonæ. Missus præterea Legatus, Sarmatas in Illyrico contudit: atque inde translatus ad Rhenum, rem contra Germanos satis feliciter gessit. Post hæc Præfectus Urbis prudentissimus, ac ingeniosissimus, & severissimus approbatus est. Quare * veluti Senatus ei homini, quod non licebat, novæ familiæ imperium tamen detulit; confessis omnibus, eo tempore in Senatu aptiorem non esse, qui deberet Principis nomen accipere.

VI. Et quoniam etiam minora plerique desiderant, fuit cibi avidus, vini parcissimus, ad rem Veneream nimis rarus, domi forisque semper se-

verus, ita ut & *tristis* cognomen acciperet. Vultu gravissimus, & retorridus, statuta procerus, corporis qualitate sanctissimus, moribus aspernabilis, at tamen justus, neque unquam usque ad exitum negotiorum vel inhumanus, vel inclemens. Rogatus semper ignovit, nec iratus est, nisi ubi eum irasci decuit. Factionibus se nunquam præbuit, iudicii tenax fuit, neque aliis potius, quam sibi credidit. Quare & a Senatu multum dilectus est, & a populo timori habitus: siquidem sciebat populus ejus censoriam Præfecturam, quam videbat posse in imperio vehementius convalescere.

VII. Balbinus nobilissimus, & iterum Consul, rector provinciarum insignitarum, nam & Asiam, & Africam, & Bithyniam, & Galatiam, & Pontum, & Thracias, & Gallias civilibus administrationibus rexerat, ducto nonnunquam exercitu; sed rebus bellicis minor fuerat, quam civilibus: attamen bonitate, nimia sanctitate ac verecundia ingentem sibi amorem conciliaverat. Familiæ vetustissimæ, ut ipse dicebat, a Balbo Cornelio Theophane originem ducens, qui per Cn. Pompejum civitatem meruerat, cum esset suæ patriæ nobilissimus, idemque historiæ scriptor. Statura æque procerus, corporis qualitate conspicuus, in voluptatibus nimius: quem quidem adjuvabat divitiarum abundantia; nam erat a majoribus dives, & multa hereditatibus per se ipse collegerat. Eloquentia clarus, poemate inter sui temporis poetas præcipuus: præcipiti usu vini, cibi, rei Veneræ avidus, vestitu cultus: nec quidquam defuit,

Scriptt. H. A. Vol. II.

E

quod illum populo non commendabilem redderet. Anabilis etiam Senatui fuit. Hæc de utriusque vita comperimus. Denique nonnulli, quemadmodum Catonem & Cæsarem Sallustius comparat, ita hunc quoque comparandum putarunt; ut alterum severum, clementem alterum; bonum illum, istum constantem; illum nihil largientem, hunc affluentem copiis omnibus dicerent.

VIII. Hæc de moribus atque genere. Decretis ergo omnibus imperatoriis honoribus atque insignibus, percepta tribunitia potestate, jure proconsulari, Pontificatu maximo, patris etiam patriæ nomine, inierunt imperium. His gestis, celebratisque sacris, datis ludis scenicis, ludisque Circensibus, gladiatorio etiam munere, Maximus, susceptis votis in Capitolio, ad bellum contra Maximinum missus est cum exercitu ingenti, prætorianis Romæ manentibus. Unde autem mos tractus sit, ut proficiscentes ad bellum Imperatores, munus gladiatorium & venatus darent, breviter dicendum est. Multi dicunt, apud veteres hanc devotionem contra hostes factam, ut, civium sanguine litato, specie pugnarum se Nemesis, id est, vis quædam Fortunæ, satiaret. Alii hoc literis tradunt, (quod verisimilius credo) ituros ad bellum Romanos debuisse pugnæ videre, & vulnera, & ferrum, & nudos inter se coeuntes, ne in bello armatos hostes timerent, aut vulnera & sanguinem perhorrescerent.

IX. Et Maximo quidem ad bellum profecto, Romæ prætoriani remanserunt: inter quos & popu-

lum tanta seditio fuit, ut ad bellum intestinum veniretur, urbis Romæ pars maxima incenderetur, templa fœdarentur, omnes plateæ cruore polluerentur: cum Balbinus, homo senior, seditionem sedare non posset. nam & in publicum processit, manus singulis, quibusque tenuit, & pæne ictum lapidis passus est. alii dicunt, etiam fuste percussus esse. Neque sedasset tumultum, nisi infantem Gordianum purpuratum, ad populum, longissimi hominis collo superpositum, produxisset: quo viso, populus & milites usque adeo placati sunt, ut amore illius in concordiam redirent. Neque unquam quisquam in illa ætate sic amatus est, merito avi & avunculi, seu patris, ut quidam dicunt, qui pro populo Romano contra Maximinum in Africa vitam finierant. tantum apud Romanos memoria bonarum rerum valet.

X. Maximo igitur ad bellum profecto, Senatus per omnes regiones, consulares, prætorios, quæstorios, ædilitios, tribunitios etiam viros misit: ita ut unaquæque civitas frumentum, arma & propugnacula, & muros pararet, ut per singulas urbes Maximinus fatigaretur. Jussu tunc tamen, ut omnia ex agris in civitates colligerentur, ne quid hostis publicus inveniret. Scriptum est præterea ad omnes provincias missis frumentariis, jussuque, ut, quicumque Maximinum juvisset, in hostium numero duceretur. Inter hæc Romæ iterum seditiones inter populum & milites ortæ sunt. Et cum mille edicta Balbinus proponeret, nec audiretur, veterani se in castra prætoria contulerunt cum ipsis prætorianis, quos cœpit populus obsidere. nec unquam

ad amicitiam essent reducti, nisi fistulas aquarias populus incidisset. In Urbe autem, priusquam dictum esset, milites pacatos venire, & tegulæ de tectis jactæ sunt, & omnia, quæ in domibus erant, vasa projecta: atque ideo major pars civitatis periit, & multorum divitiæ. nam latrones se militibus miscuerunt, ad vastanda ea, quæ norant ubi reperirent.

XI. Cum hæc Romæ geruntur, Maximus sive Pupienus apud Ravennam bellum parabat ingenti apparatu, timens vehementissime Maximinum: de quo sæpissime dicebat, se non contra hominem, sed contra Cyclopem, bellum gerere. Et Maximinus quidem apud Aquilejam ita victus est, ut a suis occideretur: caputque ejus & filii perlatum est Ravennam; quod a Maximo Romam transmissum est. Non tacenda hoc loco devotio est Aquilejensium pro Romanis, qui etiam crines mulierum pro nervis ad sagittas emittendas totondisse dicuntur. Tantum sane lætitiæ fuit in Balbino; qui plus timebat, ut hecatomben faceret, statim ut Maximini caput allatum est. Hecatombe autem tale sacrificium est: centum aræ uno in loco cespitiæ extruuntur, & ad eas centum sues, centum oves maclantur. jam, si imperatorium sacrificium sit, centum leones, centum aquilæ, & cetera hujusmodi animalia centena feriuntur. Quod quidem etiam Græci quondam fecisse dicuntur, cum pestilentia laborarent: & a multis Imperatoribus id celebratum constat.

XII. His igitur peractis, Balbinus cum summa gratulatione Maximum redeuntem e Ravenna cum

exercitu integro & copiis expectabat. Siquidem Maximinus ab oppidanis Aquilejensibus, & paucis, qui illic erant, militibus, ac Crispino & Menophilo consularibus, qui a Senatu missi fuerant, victus est. Ipse autem Maximus Aquilejam idcirco accesserat, ut omnia tuta & integra usque ad Alpes relinqueret, ac, si quæ essent barbarorum, qui Maximino faverant, reliquæ, compesceret. Missi sunt denique ad eum legati Senatores viginti, quorum nomina sunt apud Cordum, (in his consulares quatuor, prætorii octo, quæstorii octo) cum coronis & senatusconsulto, in quo ei statuæ auratæ equestres decernebantur. Ex quo quidem Balbinus subitatus est, dicens, Maximum minus, quam eum, laborasse, cum ipse domi tanta bella compressisset; ille autem otiosus apud Ravennam resedisset. Sed tantum valuit velle, ut Maximo, quia profectus est contra Maximinum, etiam victoria decerneretur, quam impletam ille nescivit. Exercitu igitur suscepto Maximini, ad Urbem cum ingenti pompa & multitudine Maximus venit, mœrentibus militibus, quod eum Imperatorem, quem ipsi delegerant, perdiderant, & eos habebant, quos Senatus legerat. nec dissimulari poterat mœror, qui in frontibus apparebat singulorum: & jam quidem nec verbis abstinebatur, quamvis Maximus & apud milites sæpe dixisset, oblivionem præteritorum esse debere, & stipendia magna donasset, & auxilia in ea loca, quæ delegerant, dimisisset. Sed animi militum semel imbuti odio, refrænari nequeunt. Denique cum audissent Senatus acclamationes, quæ

milites tangerent, acripres contra Maximum & Balbinum exstiterunt; secum quotidie cogitantes, quos Imperatores facere deberent.

XIII. Senatusconsulti autem, quo moti sunt, hæc forma est. Cum ingredienti Urbem Maximo Balbinus & Gordianus, & Senatus, & populus Romanus obviam processissent, acclamationes primum publicæ fuerunt, quæ milites contingerent: inde in Senatum itum est, ubi post illa, quæ communia solent esse festa, dictum est: *Sapienter electi Principes sic agunt: per imperitios electi Principes sic per-eunt*: cum constaret, a militibus factum esse Maximum, Balbinum autem & Maximum a Senatoribus. His auditis, milites gravius sævire coeperunt, in Senatum præcipue, qui sibi triumphare de militibus videbatur. Et Balbinus quidem cum Maximo Urbem cum magna moderatione, gaudente Senatu & populo Romano, regebant: Senatui plurimum deferabatur: leges optimas condebant: moderate causas audiebant: res bellicas pulcherrime disponebant. Et cum jam paratum esset, ut contra Parthos Maximus proficisceretur, Balbinus contra Germanos, puer autem Gordianus Romæ remaneret, milites, occasionem quærentes occidendorum Principum, cum primo vix invenire possent, quia Germani stipabant Maximum atque Balbinum, quotidie ingravescabant.

XIV. Et erant quidem discordiæ inter Balbinum & Maximum, sed tacitæ, & quæ intelligerentur potius, quam viderentur: cum Balbinus Maximum, quasi ignobilem, contemneret; Maximus Balbinum,

quasi debilem, calcaret. Quare occasio militibus data est, intelligentibus, facile discordes Imperatores posse interfici. Ludis denique scenicis, cum multi & milites, & aulici, occupati essent, & in Palatio soli cum Germanis Principes remansissent, impetum in eos fecerunt. Turbantibus igitur militibus, cum nuntiatum primum esset Maximo, turbam illam tempestatemque vix evadi posse, nisi ad Germanos mitteretur, & forte in alia parte Palatii Germani cum Balbino essent; mittit ad Balbinum Maximus, petens, ut ei præsidium mitteret. Sed ille suspicatus, quod contra se eos peteret, quem putabat monarchiam velle, primum frustratus est, deinde usque ad litem perventum est. In hac tamen seditione illis contendentibus, milites supervenerunt, atque ambos eos nudatos vestibus regalibus, de Palatio cum injuriis produxerunt, & per mediam civitatem ad castra raptare voluerunt, magna ex parte laniatos. Sed ubi compererunt, Germanos ad defensionem illorum supervenire, ambos occiderunt, & in itinere medio reliquerunt. Inter hæc Gordianus Cæsar, sublatu a militibus, Imperator est appellatus, id est Augustus, quia non erat alius in præsentia, insultantibus militibus Senatui & populo, qui se statim in castra receperunt. Germani sane, ne sine causa pugnarent, occisis jam Imperatoribus suis, extra Urbem, ubi suos habebant, se contulerunt.

XV. Hunc finem habuerunt boni Imperatores, indignum vitæ & moribus suis: nam neque Maximo sive Pupieno fortius, neque Balbino benignius

fuit quidquam, quod re ipsa intelligi potest. neque enim, cum esset potestas, malos Senatus eligeret. Hæc accedit, quod multis honoribus ac potestatibus explorati sunt; cum alter bis Consul & Præfectus, alter Consul & Præfectus, ad imperium longævi pervenissent, amabiles Senatui, & populo etiam, quia Maximinum jam leviter pertimescebant. Hæc sunt, quæ ex Herodiano, Græco scriptore, magna ex parte collegimus. Sed multi non a Maximo, verum a Pupieno Imperatore, apud Aquilejam Maximinum esse victum dixerunt, & ipsum cum Balbino esse occisum; ita ut Maximî nomen prætereant. Tanta est autem historicorum inter se certantium imperitia, vel usurpatio, ut multi eundem Maximum, quem Pupienum velint dici, cum Herodianus, vitæ suæ temporum scriptor, Maximum dicat, non Pupienum: cum & Dexippus, Græcus scriptor, Maximum & Balbinum Imperatores dicat factos contra Maximinum, post Gordianos duos; & a Maximo victum Maximinum, non a Pupieno. His accedit alia scriptorum imperitia, qui, Præfectum prætorii fuisse Gordianum parvulum, dicunt, ignorantibus multis, collo sæpe vestum; ut militibus ostenderetur. Imperarunt autem Maximus & Balbinus anno uno, cum Maximinus imperasset cum filio, ut quidam dicunt, per triennium; ut alii, per biennium. Nec reticendum est, quod Maximus, cum & sibi & Balbino deferretur iudicio Senatus imperium, Balbino dixisse fertur, ut Herodianus dicit: *Quid tu, Balbine, & ego merebimur, cum hanc tam immanem belluam exitio dederi-*

*mus? Cumque Balbinus dixisset, Senatus populi-
Romani fervētissimum amorem & orbis terrarum; di-
xisse fertur Maximus; Vereor, ne militum odium sen-
tiamus, & mortem.*

XVI. Domus Balbini etiam nunc Romæ osten-
ditur in Carinis, magna & potens, & ab ejus fa-
milia huc usque possessa. Maximus, quem Pupie-
num plerique putant, summæ tenuitatis, sed vir-
tutis amplissimæ fuit. Sub his pugnatum a Carpis
contra Mœsos fuit, & Scythici belli principium,
& Histriæ excidium eo tempore: ut autem Dexip-
pus dicit, Histricæ civitatis. Dexippus Balbinum fa-
tis laudat, & dicit, forti animo militibus occurris-
se, atque interfectum: ut mortem non timeret,
quem omnibus disciplinis instructum fuisse dicit. Ma-
ximum vero negat ejusmodi virum fuisse, qualem
Græci plerique dixerunt. Addidit præterea, tantum
contra Maximinum Aquilejensium odium fuisse, ut
de crinibus mulierum suarum arcubus nervos fa-
cerent, atque ita sagittas emitterent. Dexippus &
Herodianus, qui horum Principum historiam per-
secuti sunt, Maximum & Balbinum fuisse Princi-
pes dicunt, delectos a Senatu contra Maximinum,
post interitum duorum Gordianorum in Africa;
cum quibus etiam puer, tertius Gordianus, electus
est. Sed apud Latinos scriptores, plerosque Maxi-
mi nomen non invenio, & cum Balbino Pupie-
num Imperatorem reperio, usque adeo, ut idem Pu-
pienus cum Maximino apud Aquilejam pugnas-
se dicatur; cum, memoratis historicis asserentibus, ne
Maximus quidem contra Maximinum pugnas-
se do-

cēatur, sed resedisse apud Ravennam, atque illic patrata[m] audisse victoriam: ut mihi videatur idem esse Pupienus, qui Maximus dicitur.

XVII, Quare etiam gratulatoriam epistolam subdidi, quæ scripta est a Consule sui temporis de Pupieno & Balbino, in qua lætatur, redditam ab his, post latrones improbos, esse rempublicam: *Pupieno & Balbino Augustis Claudius Julianus. Cum primum Jovis Optimi Maximi & Deorum immortalium Senatusque judicio, & consensu generis humani suscepisse vos rempublicam a nefarii latronis scelere servandam, reddendamque Romanis legibus, domini sanctissimi & invictissimi Augusti, quamquam nondum ex vestris literis, sed tamen ex SCto, quod vir clarissimus Celsus Ælianus collega transmiserat, comperissem: gratulatus sum urbi Romæ, cujus ad salutem estis electi, gratulatus Senatui, cujus pro judicio, quod in vos habuit, reddidistis pristinam dignitatem; gratulatus Italiæ, quam cum maxima ab hostibus vastatione defendistis: gratulatus provinciis, quas inexplebili avaritia tyrannorum laceratas ad spem salutis reduxistis: denique legionibus ipsis & auxiliis, quæ ubique terrarum jam vultus vestros adorant, qui, deposito dedecore pristino, nunc in vestro nomine dignam Romani principatus speciem receperunt. Quocirca nulla vox fortis, nulla oratio felix, nullum ingenium tam fecundum unquam fuerit, quod possit publicam felicitatem digne exprimere. Quæ quanta & cujusmodi sint, jam in ipso exordio principatus vestri cognoscere potuimus, qui leges Romanas, æquitatenque abolitam, & clementiam, quæ jam nulla erat, & vitam, & mo-*

res, & libertatem, & spem successuum atque heredum, reduxistis. Hæc enumerare difficile est, nedum prosequi consentanea dicendi dignitate. Nam quod nobis vita per vos reddita est, cum, dimissis passim per provincias carnificibus, sic elatus latro surrexit, ut se Ordini profiteretur iratum, quomodo dicam aut prosequar? præsertim cum mediocritas mea, non modo publicam felicitatem, sed ne peculiare quidem gaudium animi mei possit exprimere, cum eos Augustos & Principes generis humani videam, quorum antehac perpetuo cultu mores & modestiam meam, tanquam veteribus censoribus meis, cuperem probatam: & etiam si confidam in priorum Principum testimoniis, vestris tamen, ut gravioribus, iudiciis glorior. Dii præstent, præstabuntque hanc orbi Romano felicitatem. Nam cum ad vos respicio, aliud nihil optare possum, quam quod apud Deos dicitur victor Carthaginis precatus, ut scilicet in eo statu rempublicam servarent, in quo tunc esset, quod nullus melior inveniretur. Ita ego precor, ut in eo statu vobis rempublicam servent, in quo eam vos adhuc nutantem collocavistis.

XVIII. Hæc epistola probat, Pupienum eundem esse, qui a plerisque Maximus dicitur nomine paterno. Siquidem per hæc tempora apud Græcos non facile Pupienus, apud Latinos non facile Maximus inveniatur, & ea, quæ sunt gesta contra Maximinum, modo a Pupieno, modo a Maximo acta dicantur. Sed Fortunatiano credamus, qui dicit, Pupienum dictum nomine suo, cognomine vero paterno Maximum; ut omnium stupore legentibus aboliti videantur.

TREBELLII POLLIONIS
 VALERIANUS PATER
 ET
 FILIUS.

I. **V**ALERIANUS Imperator, nobilis genere, patre Valerio, Cenfor antea, & per dignitatum omnes gradus suis temporibus ad maximum in terris culmen ascendens, cujus per annos septuaginta vita laudabilis in eam conscenderat gloriam, ut, post omnes honores & magistratus insigniter gestos, Imperator fieret: non, ut solet, tumultuario populi concursu, non militum strepitu, sed jure meritorum, & quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii, quem Imperatorem vellent, alter non esset delectus. Et ut sciatur, quanta vis in Valeriano meritorum fuerit publicorum, ponam senatusconsulta, quibus animadvertant omnes, quid de illo semper amplissimus ordo judicaverit. Duobus Decis

Consulibus, sexto Kalendarum Novembrium die, cum ob imperatorias literas in æde Castorum Senatus haberetur, ieteturque per sententias singulorum, cui deberet censura deferri, (nam id Decii posuerant in Senatus amplissimi potestate) ubi primum Prætor edixit, *Quid vobis videtur, Patres conscripti, de Censore deligendo?* atque eum, qui erat Princeps tunc Senatus, sententiam rogasset, absente Valeriano, (nam ille in procinctu cum Decio tunc agebat) omnes una voce dixerunt, interrupto more dicendæ sententiæ, *Valeriani vita censura est. Ille de omnibus iudicet, qui est omnibus melior. Ille de Senatu iudicet, qui nullum habet crimen. Ille de vita nostra sententiam ferat, cui nihil potest objici. Valerianus a prima pueritiâ Censor fuit. Valerianus in tota vita sua fuit Censor. Prudens Senator, modestus Senator, gravis Senator. Amicus bonorum, inimicus tyrannorum, hostis criminum, hostis vitiorum. Hunc Censorem omnes accipimus, hunc imitari omnes volumus. Primitus genere, nobilis sanguine, emendatus vita, doctrinâ clarus, moribus singularis, exemplum antiquitatis. Quæ cum essent sæpius dicta, addiderunt omnes: atque ita discessum est.*

II. Hoc senatusconsultum ubi Decius accepit, omnes aulicos convocavit, ipsum etiam Valerianum præcepit rogari: atque in conventu summorum virorum, recitato senatusconsulto, *Felicem te, inquit, Valeriane, totius Senatus sententia, immo animis atque pectoribus: totius orbis humani suscipe Censuram, quam tibi detulit Romana respublica. quam solus mereris, iudicaturus de moribus nostris. Tu asti-*

mabis, qui manere in curia debeant; tu equestrem ordinem in antiquum statum rediges; tu censibus modum pones; tu vectigalia firmabis, divides statum, respublicas recensebis; tibi legum scribendarum auctoritas dabitur; tibi de ordinibus militum judicandum est; tu arma respicies; tu de nostro palatio, tu de iudicibus, tu de Præfæctis eminentissimis judicabis: exoepto denique Præfæcto urbis Romæ, exceptis Consulibus ordinariis, & sacrorum Rege, ac maxima virgine Vestalium, (si tamen incorrupta permanebit) de omnibus sententias feres. Laborabunt autem etiam illi, ut tibi placeant, de quibus non potes judicare. Hæc Decius. Sed Valeriano sententia hujusmodi fuit: Quæso, sanctissime Imperator, ne ad hanc me necessitatem alliges, ut ego iudicem de populo, de militibus, de Senatu, de omni penitus orbe, iudicibus, & Tribunis, ac Ducibus. Hæc sunt, propter quæ Augustum nomen tenetis: apud vos Censura desedit: non potest hoc implere privatus. Veniam igitur ejus honoris peto, cui vita impar est, impar est confidentia; cui tempora sic repugnant, ut Censuram hominum natura non quærat.

III. Poteram multa alia & senatusconsulta, & judicia Principum de Valeriano proferre, nisi & vobis pleraque nota essent, ut puderet altius virum extollere, qui fatali quadam necessitate superatus est. Victus est enim a Sapore rege Persarum, dum ductu cujusdam sui ducis, cui summam omnium bellicarum rerum agendarum commiserat, seu fraude, seu adversa fortuna, in ea esset loca deductus, ubi nec vigor, nec disciplina militaris, quin caperetur, quidquam valere potuit. Captus igitur, in

ditionem Saporis pervenit : quem cum, gloriosæ victoriæ successu, minus honorifice quam deceret, superbo & elato animo detineret, atque cum Romanorum rege, ut vili & abjecto mancipio loqueretur, literas ab amicis regibus, qui & ei contra Valerianum faverant, plerasque missas accepit, quarum seriem Julius refert.

IV. Sapor, *Rex regum Belsolus*. Si scirem, posse aliquando Romanos penitus vinci, gauderem tibi de victoria, quam præfers. Sed quia vel fato, vel virtute gens illa plurimum potest, vide, ne, quod senem Imperatorem cepisti, & id quidem fraude, male tibi cedat posterisque tuis. Cogita, quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint, a quibus, sæpe victi sumus. Audivimus certe, quod Galli eos vicerint, & ingentem illam civitatem incenderint. certe Galli Romanis serviunt. Quid Afri? eos nonne vicerunt? certe serviunt Romanis. De longioribus exemplis, & fortasse ignorantibus, nihil dico. Mithridates Ponticus totam Asiam tenuit: certe victus est, certe Asia Romanorum est. Si meum consilium requiris, utere occasione pacis, & Valerianum suis redde: ego gratulor felicitati tuæ, si tamen illa uti tu scias.

V. Balerus Rex Cadusiorum sic scripsit: Remissa mihi auxilia integra & incolumia, gratanter accepi: sed captum Valerianum Principem Principum non satis gratulor: magis gratularetur, si redderetur. Romani enim graviores tunc sunt, quando vicuntur. Age igitur, ut prudentem decet: nec fortuna te inflet, quæ multos decepit. Valerianus & filium Imperatorem habet, & nepotem Casarem, & quid? habet & omnem orbem illum

Romanum, qui contra te totus insurget: Redde, igitur Valerianum, & fac cum Romanis pacem, nobis etiam ob genus Ponticas profuturam.

VI. Artabasdes, rex Armeniorum, talem ad Saporē epistolam misit: *In partem gloriæ venio: sed ve-reor, ne non tam viceris, quam bella severis. Valerianum & filius repetet, & nepos. & duces Romani, & omnis Gallia, & omnis Africa, & omnis Hispania, & omnis Italia, & omnes gentes, quæ sunt in Illyrico, atque in Oriente, & in Pontō, quæ cum Romanis consentiunt, aut Romanorum sunt. Unum ergo senem cepisti, & omnes gentes orbis terrarum infestissimas tibi fecisti; sortassis & nobis, qui auxilia misimus, qui vicini sumus, qui semper vobis inter vos pugnantibus laboramus.*

VII. Bactriani, & Hiberi, & Albani, & Tauroscythæ Saporis litoras non receperunt, sed ad Romanos duces scripserunt, auxilia pollicentes ad Valerianum de captivitate liberandum. Sed Valeriano apud Persas consenscente, Odenatus Palmyrenus, collecto exercitu, rem Romanam prope in pristinum statum reddidit. Cepit régis thesauros, cepit etiam, quas thesauris cariores habent reges Parthici, concubinas. Quare magis reformidans Romanos duces Sapor, timore Balistæ atque Odenati, in regnum suum ocius se recepit. Atque hic interim finis belli fuit Persici. Hæc sunt digna cognitu de Valeriano, nunc ad Valerianum minorem revertar.

V A L E R I A N U S J U N I O R.

VALERIANUS junior, alia quam Gallienus matre genitus, forma conspicuus, verecundia probabilis, eruditione pro ætate clarus, moribus per-jucundus, atque a fratris dissolutione sejunctus, a patre absente Cæsar est appellatus, a fratre, ut Celestinus dicit, Augustus. nihil habet prædicabile in vita, nisi quod est nobiliter natus, educatus optime, & miserabiliter interemtus. Et quoniam scio, errare plerosque, qui Valeriani Imperatoris titulum in sepulcro legentes, illius Valeriani redditum putant corpus, qui a Persis est captus: ne ullus error obrepat, mittendum in literas censui, hunc Valerianum circa Mediolanum sepultum, addito titulo, Claudii jussu, VALERIANUS IMPERATOR. Non puto plus aliquid vel de majore Valeriano, vel de juniore requirendum. Et quoniam vereor, ne modum voluminis transeam, si Gallienum, Valeriani filium, de quo jam nobis multus sermo fuit, vel Saloninum filium etiam Gallieni, qui & Gallienus dictus est, huic libro adjungam; ad aliud volumen transeam. Semper enim me vobis dedidi, & famæ, cui negare nihil debeo, neque possum.

TREBELLII POLLIONIS GALLIENI DUO.

I. CAPTO Valeriano, (enimvero unde incipienda est Galliëni vita; nisi ab eo præcipue malo, quo ejus vita depressa est?) nutante republica, cum Odenatus jam Orientis cepisset imperium, & Galliënus comperta patris captivitate gauderet; vagabantur exercitus, murmurabant duces, erat ingens omnibus mœror, quod Imperator Romanus in Perfide serviliter teneretur. Galliëno igitur & Volusiano Consulibus, Macrianus & Balista in unum coeunt, exercitus reliquias convocant: & cum Romanum in Oriente nutaret imperium, quem facerent Imperatorem, requirunt, Galliëno tam negligenter se agente, ut ejus ne mentio quidem apud exercitum fieret. Denique cum pluries ejus rei causa convenissent, placuit, ut Macrianum cum filiis suis Imperatores dicerent, ac rempublicam defendendam capefferent. Sic igitur imperium delatum est Macriano. Et causæ Macriano imperandi cum filiis hæ

fuerunt: primum, quod nemo eo tempore sapientior ducum habebatur, nemo ad res gerendas aptior: deinde ditissimus, & qui privatis posset fortunis publica explere dispendia. huc accedebat, quod liberi ejus, fortissimi juvenes, tota mente in bellum ruebant, ut essent legionibus exemplo ad omnia militaria.

II. Macrianus ergo, undique collectis exercitibus, Orientis partes petiit: atque ut posset late sibi delatum defendere & tueri imperium, bellum sic instruxit, atque copias sic paravit, ut esset omnium circumspectus, quæ contra eum poterant cogitari. Idem Macrianus Pisonem, unum ex nobilibus principibus Senatus, ad Achajam destinavit ob hoc, ut Valentem, qui illic proconsulari imperio rempublicam gubernabat, opprimeret. Sed Valens, comperto, quod Piso contra se veniret, sumit imperium. Piso igitur in Thessaliam se recepit. ubi, missis a Valente militibus compluribus, interfectus est: ipse quoque Imperator appellatus cognomento Thessalicus. Sed Macrianus, retento in Oriente uno ex filiis, pacatis tamen rebus, Asiam primum venit, deinde Illyricum petiit: in Illyrico cum Aureolo Imperatore, qui contra Gallienum imperium sumserat, duce Domitiano nomine, manum conseruit, unum ex filiis secum habens, & tringinta millia militum ducens. Sed victus est Macrianus cum filio Macriano nomine, deditusque omnis exercitus Aureolo Imperatori.

III. Turbata interim republica totoque penitus orbe terrarum, ubi Odenatus comperit, Macrianum

cum filio interemtum, regnare Aureolum, Gallienum remissius agere, festinavit ad alterum filium Macriani, cum exercitus hoc daret fortuna, capiendum. Sed ii, qui erant cum filio Macriani, Quieto nomine, consentientes Odenato, auctore Præfecto Macriani Balista, juvenem occiderunt, missoque per murum corpore, Odenato se omnes assatim dederunt. Totius prope igitur Orientis factus est Odenatus Imperator, cum Illyricum teneret Aureolus, Romam Gallienus. Idem Balista multos Emislenos, ad quos confugerant Macriani milites, cum Quieto & thesaurorum Custode interfecit, ita ut civitas pæne deleberetur. Odenatus inter hæc, quasi Gallieni partes ageret, cuncta eidem nuntiari ex veritate faciebat. Sed Gallienus, cognito, quod Macrianus cum suis liberis esset occisus, quasi securus rerum, ac patre jam recepto, libidini ac voluptati se dedit. Ludos Circenses, ludosque scenicos, ludos gymnicos, ludicram etiam ventionem, & ludos gladiatorios dedit: populumque quasi victorialibus diebus ad festivitatem ac plausum vocavit. Et cum plerique patris ejus captivitatem mœrerent, ille specie decoris, quod pater ejus virtutis studio deceptus videretur, supra modum lætatus est. Constabat autem, censuram parentis eum ferre non potuisse, votivumque illi fuisse, quod imminentem cervicibus suis gravitatem patriam non haberet.

IV. Per idem tempus Æmilianus apud Ægyptum sumsit imperium, occupatis horreis multa oppida malo famis pressit. Sed hunc dux Gallieni Theo-

dotus, confictu habito, cepit, atque Imperatori Gallieno vivum transmisit. Ægyptus enim data Æmiliano per Transthebaitanos milites, cum Gallienus in luxuria & improbitate peristeret. Cumque ludibriis & heluatiōni vacaret, neque aliter rempublicam regeret, quam cum pueri fingunt per ludibria potestates, Galli, quibus insitum est esse leves, ac degenerantes a civitate Romana, & luxuriosos Principes ferre non posse, Postumium ad imperium vocarunt; exercitibusque consentientibus, qui occupatum Imperatorem libidinibus sentiebant querebanturque. Contra hunc Theodotus exercitum duxit: cumque urbem, in qua erat Postumius, obsidere cœpisset, decernentibus Gallis, Gallienus, muros circumiens, sagitta ictus est. nam & per annos septem Postumius imperavit, & Gallias ab omnibus circumfluentibus barbaris validissime vindicavit. His coactus malis Gallienus, pacem cum Aureolo facit, oppugnandi Postumii studio: longoque bello tracto, per diversas obsidiones ac proelia, rem modo feliciter, modo infeliciter, gessit. Accesserat præterea his malis, quod Scythæ Bithyniam invaserant, civitatesque deleverant. denique Astacum, quæ postea Nicomedia dicta est, incensam graviter vastaverunt. denique quasi conjuratione totius mundi, concussis orbis partibus, etiam in Sicilia quasi quoddam servile bellum existit, latronibus evagantibus, qui vix oppressi sunt.

V. Et hæc omnia Gallieni contemptu fiebant. Neque enim quidquam est ad audaciam malis, ad spem bonorum bonis promptius, quam cum vel

malus timetur, vel dissolutus contemnitur Imperator. Gallieno & Faustino Consulibus, inter tot bellicas clades etiam terræ motus gravissimus fuit, & tenebræ per multos dies; auditum præterea tonitruum, terra mugiente, non Jove tonante: quo motu multæ fabricæ devoratae sunt cum habitatoribus, multi terrore mortui; quod quidem malum tristius in Asiæ urbibus fuit. Mota est & Roma, mota & Lybia: hiatus terræ plurimis in locis fuerunt, cum aqua falsa in fossis appareret. Maria etiam multas urbes occuparunt. Pax igitur Deum quæsitæ, inspectis Sibyllæ libris, factumque Jovi Salutari, ut præceptum fuerat, sacrificium. Nam & pestilentia tanta exstiterat, vel Romæ, vel in Achaicis urbibus, ut uno die quinque millia hominum pari morbo perirent. Sæviente fortuna, cum hinc terræ motus, inde hiatus soli, ex diversis partibus pestilentia orbem Romanum vastaret, capto Valeriano, Gallis parte maxima obsessis, cum bellum Odenatus inferret, cum Aureolus perurgeret Illyricum, cum Æmilianus Ægyptum occupasset: Gothi & Clodius, de quo dictum est superius, occupatis Thraciis, Macedoniam vastarunt, Thessalonicam obsederunt, neque usquam quies mediocriter salutem ostentare visa est. quæ omnia contemtu, ut sæpius diximus, Gallieni fiebant, hominis luxuriosissimi, & si esset securus, ad omne dedecus paratissimi.

VI. Pugnatum est in Achaja, Macriano duce, contra eosdem Gothos, unde victi per Achæos, recesserunt. Scythæ autem, hoc est, pars Gothorum,

Asiam vastabant. Tunc etiam templum Dianæ Ephesiæ dispoliatum & incensum est: cujus opes, fama in populos satis notæ. Pudet numerare inter hæc tempora, cum ista gererentur, quæ sæpe Gallienus malo generis humani quasi per jocum dixerit. Nam cum ei nuntiatum esset, Ægyptum descivisse, dixisse fertur: *Quid? sine lino Ægyptio esse non possumus?* Cum autem vastatam Asiam & elementorum concursionibus, & Scytharum incursionibus, comperisset, *Quid, inquit, sine aphronitris esse non possumus?* Perdita Gallia, arrisisse ac dixisse perhibetur: *Non sine trabeatis sagis tuta respublica est?* Sic denique de omnibus partibus mundi, cum eas amitteret, quasi detrimentis vilium ministeriorum videretur affici, jocabatur. Ac ne quid mali deesset Gallieni temporibus, Byzantium civitas, clara navalibus bellis, claustrum Ponticum, per ejusdem Gallieni milites ita omnis vastata est, ut prorsus nemo superesset. denique nulla vetus familia apud Byzantios invenitur, nisi si quis, peregrinatione vel militia occupatus, evasit, qui antiquitatem generis nobilitatemque repræsentet.

VII. Contra Postumium igitur Gallienus cum Aureolo & Claudio duce, qui postea imperium obtinuit, principe generis Constantini Cæsaris nostri, bellum incepit: & cum multis auxiliis Postumius juvaretur Celticis ac Francicis, in bellum cum Victorino processit, cum quo imperium participaverat. Victrix Gallieni pars fuit, pluribus proeliis eventuum ratione decursis. Erat enim in Gallieno subitæ virtutis audacia: nam aliquando injuriis gra-

viter movebatur. Denique ad vindictam Byzantium processit: & cum non putaret recipi se posse muris, receptus alio die, omnes milites inermes, armatorum corona circumdatos, interemit, fracto foedere, quod promiserat. Per eadem tempora etiam Scythæ, in Asia Romanorum ducum virtute adducti vastati, ad propria recesserunt. Interfectis sane militibus apud Byzantium, Gallienus quasi magnum aliquid gessisset, Romam cursu rapido convolvit, convocatisque Patribus, decennia celebravit, novo genere ludorum, nova specie pompæ, exquisito genere voluptatum.

VIII. Jam primum, inter togatos Patres, & equestrem ordinem, albatos milites, & omni populo præeunte, servis etiam prope omnium, & mulieribus, cum cereis facibus & lampadibus præcedentibus, Capitolium petiit. Processerunt etiam altrinfecus centeni albi boves, cornibus auro jugatis, & dorsualibus fericis discoloribus præfulgentes: agnæ candentes ab utraque parte ducentæ præcesserunt, & decem elephantæ, qui tunc erant Romæ; mille ducenti gladiatores pompaliter ornati, cum auratis vestibus matronarum; mansuetæ feræ diversi generis ducentæ, ornatu quammaximo affectæ; carpenta cum mimis & omni genere histrionum; pugiles sacculis, non veritate pugilantes. Cyclopea etiam luserunt omnes apenarii, ita ut miranda quædam & stupenda monstrarent. Omnes viæ ludis, strepituque, & plausibus personabant, ipse medius cum picta toga & tunica palmata inter Patres, ut diximus, omnibus sacerdotibus prætextatis, Capito-

lium petiit. Hastæ auratæ altrinsecus quingenæ; vexilla centena: & præter ea, quæ collegiorum erant, dracones, & signa templorum omniumque legionum ibant. Ibant præterea gentes simulatæ, ut Gothi, Sarmatæ, Franci, Persæ: ita ut non minus, quam ducenti, singulis globis ducerentur.

IX. Hæc pompa homo ineptus eludere se credit populum Romanum: sed, ut sunt Romanorum facietæ, alius Postumio favebat, alius Regilliano; alius Aureolo, alius Æmiliano, alius Saturnino: nam & ipse jam imperare dicebatur. Inter hæc ingens querela de patre, quem inultum filius liquebat, & quem externi utcunque vindicaverant. Nec tamen Gallienus ad talia movebatur, obstupescendo voluptatibus corde: sed ab iis, qui circum eum erant, requirebat, *Ecquid habemus in prandio? ecquæ voluptates paratæ sunt? & qualis cras erit cæna? quales Circenses?* Sic confecto itinere, celebratisque hetatombis, ad domum regiam rediit; conviviisque & epulis depulsis, alios dies voluptatibus publicis deputabat. Prætereundum non est haud ignobile facietiarum genus. nam cum rex Persarum, quasi captivorum, per pompam (rem ridiculam) duceretur; quidam scurræ miscuerunt se Persis, diligentissime scrutantes omnia, atque uniuscujusque vulum mira inhiatione mirantes. a quibus cum quæreretur, quidnam agerent illa sollertia; illi responderunt, *patrem Principis quærimus.* Quod cum ad Gallienum pervenisset; non pudore, non mœrore, non pietate commotus est, scurrasque jussit vivos exuri. quod populus factum tristius, quam quisquam

existimaret, tulit: milites vero ita doluerunt, ut non multo post vicem redderent.

. X. Gallieno & Saturnino Consulibus, Odenatus rex Palmyrenorum obtinuit totius Orientis imperium: idcirco præcipue, quod se fortibus factis dignum tantæ majestatis infulis declaravit; Gallieno aut nullas, aut luxuriosas, aut ineptas & ridiculas res agente. denique statim bellum Persis in vindictam Valeriani, quam ejus filius negligebat, indixit. Nisibin & Carras statim occupat, tradentibus sese Nisibenis atque Carrenis, & increpantibus Gallienum. Nec defuit tamen reverentia Odenati circa Gallienum. nam captos satrapas, insultandi prope gratia, & ostentandi sui, ad eum misit. qui cum Romanam deducti essent, vincente Odenato triumphavit Gallienus, nulla mentione patris facta: quem nec inter Deos quidem, nisi coactus, retulit, cum mortuum audisset, sed adhuc viventem: nam de illius morte falso compererat. Odenatus autem ad Ctesiphontem Parthorum multitudinem obsedit: vastatisque circum omnibus locis, innumeros homines interemit. Sed cum satrapæ omnes ex omnibus regionibus illuc, defensionis communis gratia, convolassent, fuerunt longa & varia proelia; longior tamen Romana victoria: & cum nihil aliud ageret, nisi ut Valerianum Odenatus liberaret, instabat quotidie, ac locorum difficultatibus, in alieno solo, Imperator optimus laborabat.

XI. Dum hæc apud Persas geruntur, Scythæ in Cappadociam pervaserunt: illic captis civitatibus, bello etiam vario diu acies ad Bithyniam contule-

runt. Quare milites iterum de novo Imperatore faciendo cogitaverunt: quos omnes Gallienus more suo, cum placare atque in gratiam suam reducere non posset, occidit. Cum tamen sibi milites dignum Principem quærent, Gallienus apud Athenas Archon erat, id est, summus magistratus, vanitate illa, qua & civis adscribi desiderabat, & sacris omnibus interesse: quod neque Hadrianus in summa felicitate, neque Antoninus in adulta fecerat pace; cum tanto studio Græcarum docti fuerint literarum, ut raro aliquibus doctissimis magnorum arbitrio cesserint virorum. Areopagitarum præterea cupiebat ingeri numero, contemta prope republica. Fuit enim Gallienus, quod negari non potest, oratione, poemate, atque omnibus artibus clarus. hujus est illud epithalamium, quod inter centum poetas præcipuum fuit. nam cum fratrum suorum filios conjugaret, & omnes poetæ Græci Latinique epithalamia dixissent, idque per dies plurimos, cum ille manus sponsoꝝ teneret, ut quidam dicunt, sæpius ita dixisse fertur:

Itē, ait, o pueri, pariter sudate medullis

Omnibus inuē vos: non murmura vēstra columbæ,

Brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ.

Longum est, ejus versus orationesque connectere, quibus suo tempore tam inter poetas, quam inter rhetores emicuit. Sed aliud in Imperatore quæritur; aliud in oratore, vel poeta flagitur.

XII. Laudatur sane ejus optimum factum. nam, consulto Valeriani fratris sui & Lucilli propinqui, ubi comperit, ab Odenato Persas vastatos, redactam

Nisibin & Carras in potestatem Romanam, omnem Mesopotamiam nostram, denique Ctesiphontem esse perventum, fugisse regem, captos satrapas, plurimos Persarum occisos; Odenatum, participato imperio, Augustum vocavit, ejusque monetam, qua Persas captos traheret, cudi jussit: quod & Senatus, & Urbs, & omnis ætas gratanter accepit. Fuit præterea idem ingeniosissimus: cujus ostendentia acumen pauca libet ponere. Nam cum taurum ingentem in arenam misisset, exissetque ad eum feriendum venator, neque perductum decies potuisset occidere, coronam venatori misit; mussantibusque cunctis, quid rei esset, quod homo ineptissimus coronaretur, ille per curionem dici jussit, *Taurum toties non ferire difficile est.* Idem, cum quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset ejus uxori, atque illa, re prodita, vindicari vellet, surripi, quasi ad leonem, venditorem jussit, deinde e cavea caponem emitti: mirantibusque cunctis rem tam ridiculam, per curionem dici jussit, *Imposturam fecit; & passus est.* deinde negotiatorem dimisit. Occupato tamen Odenato bello Persico, & Gallieno rebus ineptissimis, ut solebat, incumbente, Scythæ, navibus factis, Heracleam pervenerunt, atque inde cum præda in solum proprium reverterunt, quamvis multi naufragio perierint, navali bello superati.

XIII. Per idem tempus Odenatus, insidiis confobrini sui, interemtus est cum filio Herode, quem & ipsum Imperatorem appellaverat. Tum Zenobia, uxor ejus, quod parvuli essent filii ejus, qui su-

pererant, Herennius & Timolaus, ipsa suscepit imperium, diuque rexit non muliebriter, neque more femineo. sed non solum Gallieno virago melius imperare potuisset, verum etiam multis Imperatoribus fortius atque sollertius. Gallieno sane ubi nuntiatum, Odenatum interemtum, bellum Persis adferam nimis vindictam patris paravit, collectisque per Heraclianum ducem militibus, sollertis Principis rem gerebat. qui tamen Heraclianus, cum contra Persas profectus esset, a Palmyrenis victus, omnes, quos paraverat, milites perdidit, Zenobia Palmyrenis & Orientalibus plerisque viriliter imperante. Inter hæc Scythæ, per Euxinum navigantes, Istrum ingressi, multa gravia in solo Romano fecerunt. quibus compertis, Gallienus Cleodamum & Athenæum Byzantios, instaurandis urbibus muniendisque præfecit: pugnatumque est circa Pontum, & a Byzantiis ducibus victi sunt barbari. Veneriano item duce, navali bello Gothi superati sunt: tum ipse Venerianus militari periit morte. Atque inde Cyzicum & Asiam, deinceps Achajam omnem vastaverunt, & ab Atheniensibus, duce Dexippo, scriptore horum temporum, victi sunt. unde pulsi per Epirum, Acarnaniam, Bœotiam, pervagati sunt. Gallienus interea, vix excitatus publicis malis, Gothis vagantibus per Illyricum occurrit, & fortuito plurimos interemit. quo comperto, Scythæ facta carragine per montem Gessacem fugere sunt conati. Omnes inde Scythas Martianus varia bellorum fortuna agitavit: quæ omnes Scythas ad rebellionem excitarunt.

XIV. Et hæc quidem Heracliani ducis erga rempublicam devotiō fuit. Verum cum Gallieni tantam improbitatem ferre non possent, consilium inierunt Martianus & Heraclianus, ut alter eorum imperium caperet: & Claudius quidem, ut suo dicemus loco, vir omnium optimus, electus est, qui consilio non assuerat, eaque apud cunctos reverentia, ut dignus videretur imperio, quemadmodum postea comprobatum est. is enim est Claudius, a quo Constantinus, vigilantissimus Cæsar, originem ducit. Fuit ejusdem socius in appetendo imperio quidam Ceronius sive Cecropius, dux Dalmatarum, qui eos & urbanissime & prudentissime adjuvit. Sed cum imperium capere vivo Gallieno non possent, hujusmodi eum insidiis appetendum esse duxerunt, ut labem improbissimam, malis fessa republica, a gubernaculis humani generis dimoverent, ne diutius theatro & Circo addicta republica, per voluptatum deperiret illecebras. Insidiarum genus fuit tale. Gallienus ab Aureolo, qui principatum invaserat, dissidebat, sperans quotidie gravem & intolerabilem tumultuarii Imperatoris adventum. Hoc scientes Martianus & Cecropius, subito Gallieno jusserant nuntiarī, Aureolum jam venire. Ille igitur, militibus congregatis, quasi certum processit ad prælium, atque ita missis percussoribus interemptus est. Et quidem Cecropii Dalmatarum ducis gladio Gallienus dicitur esse percussus, ut quidam ferunt, circa Mediolanum: ubi continuo & frater ejus Valerianus est interemptus, quem multi Augustum, multi Cæsarem, multi neutrum

fuisse dicunt: quod verisimile non est. Siquidem capto jam Valeriano, scriptum invenimus in fastis, *Valeriano Imperatore Consule*. quis igitur alius potuit esse Valerianus, nisi Gallieni frater? Constat de genere: non satis tamen constat de dignitate, vel, ut coeperunt alii loqui, de maiestate.

XV. Occiso igitur Gallieno, seditio ingens militum fuit, cum spe prædæ ac publicæ vastationis, Imperatorem sibi utilem, necessarium, fortem, efficacem, ad invidiam faciendam, dicerent raptum. Quare consilium Principum fuit, ut milites ejus, quo solent placari genere, sedarentur. Promissis itaque per Martianum aureis vicenis, & acceptis, (nam præsto erat thesaurorum copia) Gallienum tyrannum militari iudicio in fastos publicos retulerunt. Sic militibus sedatis, Claudius, vir sanctus ac jure venerabilis, & bonis omnibus carus, amicus patriæ, amicus legibus, acceptus Senatui, populo bene cognitus, accepit imperium.

XVI. Hæc vita Gallieni fuit, breviter a me literis intimata, qui natus abdomini & voluptatibus, dies ac noctes vino & stupris perdidit, orbem terrarum triginta prope tyrannis vastari fecit; ita ut etiam mulieres illo melius imperarent. Ac ne ejus prætereat miseranda sollertia, veris tempore cubacula de rosis fecit. de pomis castella composuit. uvas triennio servavit. hieme summa, melones exhibuit. mustum quemadmodum toto anno haberetur, docuit. ficos virides, & poma ex arboribus recentia, semper alienis mensibus præbuit. mantilibus aureis semper stravit. gemmata vasa fecit, ea-

demque aurea. crinibus suis auri scobem asperfit: radiatus sæpe processit. cum chlamyde purpurea, gemmatisque fibulis & aureis Romæ visus est, ubi semper togati Principes videbantur: purpuream tunicam auratamque virilem, eandemque manicatam habuit. gemmato balteo usus est: caligas gemmatas annexuit, cum campagos reticulos appellaret. Convivatus in publico est: congiariis populum molli-vit: Senatui sportulam sedens erogavit. Matronas ad Consulatum suum rogavit, iisdemque, manum sibi osculantibus, quaternos aureos sui nominis dedit.

XVII. Ubi de Valeriano patre comperit, quod captus esset, id, quod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *Sciebam, me genuisse mortalem*; dixit ille, *Sciebam, patrem meum esse mortalem*. Nec defuit Annius Cornicula, qui eum, quasi constantem Principem, falso sua voce laudaret. pejor tamen ille, qui credidit. Sæpe ad tibicinem processit, ad organum se recepit, cum processui & recessui cani juberet. Lavit ad diem, septimo æstate, vel sexto; hieme secundo, vel tertio. Bibit in aureis semper poculis, aspernatus vitrum; dicens, nil esse eo communius. Semper vina variavit. neque unquam in uno convivio ex uno vino duo pocula bibit. Concubinæ in ejus tricliniis sæpe accubuerunt. Mensam secundam, scurrarum & mimorum semper prope habuit. Cum iret ad hortos nominis sui, omnia palatina officia sequebantur. Ibant & Præfetti, & magistri officiorum omnium: adhibebantur & conviviis, & natationibus lavabant etiam simul cum Principe: admittebantur sæpe etiam mu-

lieres; cum ipso, pulchræ & puellæ; cum illis, anus deformes: & joculari se dicebat, cum orbem terrarum undique perdidisset.

XVIII. Fuit tamen nimie crudelitatis in milites: nam & terna millia, & quaterna militum, singulis diebus occidit. Statuam sibi majorem colosso fieri præcepit, Solis habitu: sed ea imperfecta periit. tam magna denique cœperat fieri, ut duplex ad colossum videretur. Poni autem illam voluerat in summo Esquiliarum monte, ita ut hastam teneret, per cuius caput infans ad summum posset ascendere, sed & Claudio & Aureliano deinceps stulta res visa est. siquidem etiam equos & currum fieri iusserat pro qualitate statuæ, atque in acutissima base poni. Porticum Flaminiam usque ad pontem Milvium & ipse paraverat ducere, ita ut tetrastiche fieret, ut autem alii dicunt, pentastiche: ita ut primus ordo pilas haberet, & ante se columnas cum statuis; secundus & tertius, & deinceps διὰ τεσσάρων columnas. Longum est ejus cuncta in literas mittere: quæ qui volet scire, legat Palfurium Suram, qui Ephemeridas ejus vitæ composuit. Nos ad Saloninum revertamur.

DE SALONINO GALLIENO.

I. **SALONINUS** hic Gallieni filius fuit, nepos Valeriani, de quo nihil est, quod dignum in literas mittatur, nisi quod nobiliter natus, educatus regie, occisus deinde non sua, sed patris causa. De hujus nomine magna est ambiguitas. nam multi eum Gallienum, multi Saloninum in historiis prodiderunt. & qui Saloninum, idcirco, quod apud Salonas natus esset, cognominatum ferunt: qui autem Gallienum, patris nomine cognominatum, & avi Gallieni, summi quondam in republica viri. Fuit denique hactenus statua in pede montis Romulei, hoc est, ante Sacram viam, intra templum Faustinae advecta ad arcum Fabianum, quæ haberet inscriptum, *Gallieno juniore, Salonino* additum: ex quo ejus nomen intelligi poterit. Transisse decennium imperium Gallieni, satis clarum est: quod idcirco addidi, quia multi, eum imperii sui primo anno periisse, dixerunt. Fuisse autem & alias rebelliones sub eodem, proprio dicemus loco; siquidem placuit, triginta tyrannos uno volumine includere, idcirco, quod nec multa de his dici possunt, & in Gallieni vita pleraque jam dicta sunt. Et hæc quidem de Gallieno hoc interim

libro dixisse sufficiat. nam & multa jam in Valeriani vita, in libro, qui *De triginta tyrannis* inscribendus est, jam loquemur, quæ iterari, ac sæpius dici, minus utile videbatur. Huc accedit, quod quædam etiam studiose prætermisi, ne ejus posteris multis rebus editis læderentur.

II. Scis enim ipse, quales homines cum iis, qui aliqua de majoribus eorum scripserint, quantum gerant bellum: nec ignota esse arbitror, quæ dixit Marcus Tullius in Hortensio, quem ad exemplum Protreptici scripsit. Unum ponam tamen, quod jucunditatem quandam, sed vulgarem, habuit, morem tamen novum fecit. Nam cum cingula sua plerique militantium, qui ad convivium venerant, ponerent hora convivii; Saloninus puer, sive Gallienus, his auratos constellatosque balteos rapuisse perhibetur: & cum esset difficile in aula Palatina requirere, quod perisset, ac taciti militares viri detrimenta pertulissent; postea rogati ad convivium, cincti accubuerunt. Cumque ab his quæreretur, cur non solverent cingulum, respondisse dicuntur, *Salonino deferimus*: atque hinc tractum morem, ut deinceps cum Imperatore cincti discumberent. Negare non possum, aliunde plerisque videri hujus rei ortum esse morem. Dicunt enim, militare prandium, quod dictum est prandium, ab eo, quod ad bellum milites paret, a cinctis initum: cui rei argumentum est, quod a discinctis etiam cum Imperatore cœnatur. Quæ idcirco posui, quia digna & memoratu videbantur, & cognitu.

III. Nunc transeamus ad triginta tyrannos, qui

Gallieni temporibus, contemptu mali Principis, exstiterunt. De quibus breviter & pauca dicenda sunt. Neque enim digni sunt eorum plerique, ut volumen talium hominum saltem nominibus occuparetur. quamvis eorum aliqui non parum in se virtutis habuisse videantur, multum etiam reipublicæ profuisse. Tam variæ item opiniones sunt de Salonini nomine, ut, qui se verius putant dicere, a matre sua Salonina appellatum esse dicant, quam is perditæ dilexerit, Piparam nomine, barbaram regis filiam. Gallienus cum suis semper flavum criminem condidit. De annis autem Gallieni & Valeriani, ad imperium pertinentibus, adeo incerta traduntur, ut, cum quindecim annos eosdem imperasse constet, id est, Gallienum usque ad quintum decimum pervenisse, Valerianus vero sexto sit captus; alii novem annis, alii decem etiam Gallienum imperasse in literas mittant: cum constet, & decennalia Romæ ab eodem celebrata, & post decennalia Gothos ab eo victos, cum Odenato pacem factam, cum Aureolo initam esse concordiam, pugnatum contra Postumium, contra Lollianum; multa etiam ab eo gesta, quæ ad virtutem, plura tamen, quæ ad dedecus pertinebant. nam & semper noctibus popinas dicitur frequentasse, & cum lenonibus, mimis, scurrisque vixisse.

TREBELLII POLLIONIS
T R I G I N T A
T Y R A N N I.

I. **SCRIPTIS** jam pluribus libris, non historico, nec disertis, sed pedestri eloquio, ad eam temporum venimus seriem, in qua per annos, quibus Gallienus & Valerianus rempublicam tenuerunt, triginta tyranni, occupato Valeriano magnis belli Perfici necessitatibus, exstiterunt; cum Gallienum non solum viri, sed etiam mulieres, contemptui haberent, ut suis locis probabitur. Sed quoniam tanta obscuritas eorum hominum fuit, qui ex diversis orbis partibus ad imperium convolabant, ut non multa de his vel dici possint a doctioribus, vel requiri; deinde ab omnibus historicis, qui Græcè ac Latine scripserunt, ita nonnulli prætereantur, ut eorum nec nomina frequententur; postremo cum tam varie a plerisque super his nonnulla sint prodita: in unum eos libellum contuli, & quidem brevem; maxime cum vel in Valeriani, vel in Gallieni vita pleraque de his dicta, nec repetenda tamen satis constet.

I. DE CYRIADE.

II. **H**IC patrem Cyriadem fugiens, dives & nobilis, cum luxuria sua, & moribus perditis, sanctum senem gravaret, direpta magna parte auri, argenti etiam infinito pondere, Persas petiit: atque inde Sapor, regi conjunctus atque sociatus, cum hortator belli Romanis inferendi fuisset, Odenatum primum, deinde Saporem ad Romanum solum traxit: Antiochia etiam capta & Cæsarea, Cæsareanum nomen accepit. Atque inde vocatus Augustus, cum omnem Orientem vel virium audacia, vel terrore quateret, patrem vero interemisset, (quod alii historici negant factum) ipse per insidias suorum, cum Valerianus jam ad bellum Persicum veniret, occisus est. Neque plus de hoc historiae quidquam mandatum est, quod dignum memoria esse videatur. quem clarum, perfugium, & parricidium, & aspera tyrannis, & summa luxuries, literis dederunt.

II. DE POSTUMIO.

III. **H**IC vir in bello fortissimus, in pace constantissimus, in omni vita gravis, usque adeo, ut Saloninum filium suum eidem Gallienus in Gallia positum crederet, quasi custodi vitæ, & morum & æquum imperialium institutori. Sed, quantum

plerique asserunt, (quod ejus non convenit moribus) postea fidem fregit, &, occiso Salonino, sumsit imperium. Ut autem verius plerique tradiderunt, cum Galli vehementissime Gallienum odissent, puerum autem apud se imperare ferre non possent, eum, qui commissum regebat imperium, Imperatorem appellarunt, missisque militibus adulescentem interfecerunt. Quo interfecto, ab omni exercitu & ab omnibus Gallis Postumius gratanter acceptus, talem se præbuit per annos septem, ut Gallias instauraverit, cum Gallienus luxuriæ & popinis vacaret, & amore barbaræ mulieris confescesceret. Gestum est autem a Gallieno contra hunc bellum, tunc cum sagitta Gallienus est vulneratus. Siquidem nimius amor erga Postumium omnium erat in Gallica gente populorum, quod, submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem revocasset imperium. Sed cum se gravissime regeret, more illo, quo Galli novarum rerum semper sunt cupidi, Lolliano agente, interemptus est. Si quis sane Postumii meritum requirit, judicium de eo Valeriani, ex hac epistola, quam ille ad Gallos misit, intelliget: *Transrhenani limitis ducem, & Gallia præsidem Postumium fecimus, virum dignissimum severitate Gallorum: præsentem quoque non miles in castris, non jura in foro, non in tribunalibus lites, non in curia dignitas pereat: qui unicuique proprium & suum servet: virum, quem ego præ ceteris stupeo, & qui locum Principis mereatur jure: de quo spero quod mihi gratias agitis. Quod si me fefellerit opinio, quam de illo habeo, sciatis, nusquam*

gentium reperiri, qui possit penitus approbari. Hujus filio, Postumio nomine, tribunatum Vocontiorum dedi, adolescenti, qui se dignum patris moribus reddet.

III. DE POSTUMIO JUNIORE.

IV. **D**E hoc prope nihil est, quod dicatur, nisi quod a patre appellatus est Cæsar, ac deinceps in ejus honore Augustus cum patre dicitur interemtus, cum Lollianus in locum Postumii subrogatus, delatum sibi a Gallis summisset imperium. Fuit autem (quod solum memoratu dignum est) ita in declamationibus disertus, ut ejus controversiæ Quinctiliano dicantur insertæ; quem declamatorem Romani generis acutissimum, vel unius capitis lectio, prima statim fronte demonstrat.

IV. DE LOLLIANO.

V. **H**UJUS rebellione in Gallia Postumius, vir omnium fortissimus, interemtus est, cum, jam nuntante Gallieni luxuria, in veterem statum Romanum reformasset imperium. Fuit quidem etiam iste fortissimus, sed rebellionis intuitu minorem apud Gallos auctoritatem de suis viribus tenuit. Interemtus autem est a Victorino, Victorinæ vel Victorinæ filio, quæ postea mater castrorum appellata est, & Augustæ nomine affecta, cum ipsa per se

fugiens tanti ponderis molem, primum in Marium, deinde in Tetricum atque ejus filium contulisset imperia. Et Lollianus quidem nonnihilum reipublicæ profuit. nam pleraque Galliæ civitates, nonnulla etiam castra, quæ Postumius per septem annos in solo barbarico ædificaverat, quæque, interfecto Postumio, subita irruptione Germanorum, & direpta fuerant, & incensa, in statum veterem reformavit: deinde a suis militibus, quod in labore nimis esset, occisus est. Ita Gallieno perdente rempublicam, in Gallia primum Postumius, deinde Lollianus, Victorinus deinceps, postremo Tetricus, (nam de Mario nihil dicimus) assertores Romani nominis exstiterunt: quos omnes datos divinitus credo, ne, cum illa pestis inaudita luxuria impediretur, in aliis possidendi Romanum solum Germanis daretur facultas: qui si eo genere tunc evassissent, quo Gothi & Persæ, consentientibus in Romano solo gentibus, venerabile hoc Romani nominis finitum esset imperium. Lolliani autem vita in multis obscura est, ut ipsius Postumii; sed privata virtute clari, non nobilitatis pondere, vixerunt.

V. DE VICTORINO.

VI. **P**OSTUMIUS senior, cum videret, multis se Galliæ viribus peti, atque auxilium non solum militum, verum etiam alterius Principis necessarium, Victorinum, militaris industriæ virum, in par-

ticipatum vocavit imperii, & cum eodem contra Gallienum conflixit. Cumque, adhibitis ingentibus Germanorum auxiliis, diu bella traxissent, victi sunt. Tunc interfecto etiam Lolliano, solus Victorinus in imperio remansit: qui & ipse, quod matrimoniis militum & militarium corrupendis operam daret, a quodam actuario, cujus uxorem stupraverat, composita factione, Agrippinæ percussus, Victorino filio Cæsare a matre Victorina, sive Victoria, quæ mater castrorum dicta est, appellato: qui & ipse puerulus, statim est interemptus, cum apud Agrippinam pater ejus esset occisus. De hoc, quod fortissimus fuerit, & præter libidinem optimus Imperator, a multis multa sunt dicta. Sed satis credimus, Julii Ateriani partem libri cujusdam ponere, in quò de Victorino sic loquitur: *Victorino, qui Gallias post Junium Postumium rexit, neminem existimo præferendum: non in virtute Trajanum, non Antoninum in clementia, non in gravitate Nervam, non in gubernando ærario Vespasianum, non in censura totius vitæ ac severitate militari Pertinacem, vel Severum. Sed omnia hæc, libido & cupiditas mulierariæ voluptatis sic perdidit, ut nemo audeat virtutes ejus in literas mittere, quem constat omnium judicio meruisse puniri. Ergo cum id judicii de Victorino scriptores habuerint, satis mihi videor de ejus dixisse moribus.*

VI. DE VICTORINO
JUNIORE.

VII. **D**E hoc nihil amplius in literas est relatum, quam quod nepos Victorix, Victorini filius fuit, & a patre, vel ab avia, sub eadem hora, qua Victorinus interemtus, Cæsar nuncupatus est, ac statim a militibus ira occisus. Exstant denique sepulcra circa Agrippinam, brevi marmore impressa, humilia, in quibus unus est inscriptus, HIC DUO VICTORINI TYRANNI SITI SUNT.

VII. DE MARIO.

VIII. **V**ICTORINO, Lolliano, & Postumio interemtis, Marius, ex fabro, ut dicitur, ferrario, triduo tantum imperavit. De hoc quid amplius requiratur, ignoro, nisi quod eum insigniorem brevissimum fecit imperium. nam ut Consul ille, qui sex pomeridianis horis Consulatum suffectus tenuit, a Marco Tullio tali aspersus est joco, *Consulem habuimus tam severum tamque censorium, ut in ejus magistratu nemo pranderit, nemo cœnaverit, nemo dormierit*; de hoc etiam dici posse videtur: qui una die factus est Imperator, alia die visus est imperare, tertia interemtus est. Et vita quidem strenuus, ac militaribus usque ad imperium gradibus evectus: quem plerique *Mamurium*, nonnulli *Vedurium*, opificem utpote

ferrarium, nuncuparunt. Sed de hoc nimis multa: de quo illud addidisse satis est, nullius manus vel ad feriendum, vel ad impellendum fortiores fuisse, cum in digitis nervos videretur habuisse, non venas. Nam & carra venientia digito salutaris repulisse dicitur, & fortissimos quosque uno digito sic afflixisse / ut quasi ligni vel ferri obtusioris ictu percussi dolerent. Multa duorum digitorum allisione contrivit. Occisus est a quodam milite, qui, cum ejus quondam operarius in fabrilis officina fuisset, contemptus est ab eodem, vel cum duxisset, vel cum imperium cepisset. Addidisse hæc verba dicitur interemtor: *Hic est gladius, quem ipse fecisti.* Hujus concio prima talis fuisse dicitur: Scio, commilitones, posse mihi objici artem pristinam, cujus mihi omnes testes estis. Sed dicat quisque, quod vult. utinam semper ferrum exerceam: non vino, non floribus, non mulierculis, non popinis, ut facit Gallienus, indignus patre suo & sui generis nobilitate, depeream. Ars mihi objiciatur ferraria, dum me & exteræ gentes ferrum attrēctasse suis cladibus recognoscant in Italia. Denique, ut omnis Alemannia omnique Germania cum ceteris, quæ adjacent gentibus, Romanum populum ferratam putent gentem, ut specialiter in nobis ferrum timeant. Vos tamen cogitetis velim, fecisse vos Principem, qui nunquam quidquam scierit tractare, nisi ferrum. Quod idcirco dico, quia scio, mihi a luxuriosissima illa peste nihil opponi posse, nisi hoc, quod gladiatorum armorumque artifex fuerim.

VIII. DE INGENUO.

IX. **FUSCO & BASSO** Consulibus, cum Gallienus vino & popinis vacaret, cumque se lenonibus, mimis, & meretricibus dederet, ac bona naturæ luxuriæ continuatione deperderet, Ingenuus, qui Pannonias tunc regebat, a Mœsiacis legionibus Imperator est dictus, ceteris Pannoniarum volentibus: neque in quoquam melius consultum reipublicæ a militibus videbatur, quam quod, instantibus Sarmatis, creatus est Imperator, qui fessis rebus mederi sua virtute potuisset. Causa autem ipsi arripiendi tunc imperii fuit, ne suspectus esset Imperatoribus, quod erat fortissimus ac reipublicæ necessarius, & militibus (quod imperantes vehementer movet) acceptissimus. Sed Gallienus, ut erat nequam & perditus, ita etiam, ubi necessitas coegisset, velox, furibundus, ferus, vehemens, crudelis, denique Ingenuum, conflictu habito, vicit, eoque occiso, in omnes Mœsiacos, tam milites, quam cives, asperime sævit: nec quemquam suæ crudelitatis exortem reliquit, usque adeo asper & truculentus, ut plerasque civitates vacuas a virili sexu relinqueret. Fertur sane idem Ingenuus civitate capta intrasse domum, in qua se pugione transfodit; atque ita vitam finisse, ne in tyranni crudelis potestatem veniret. Exstat sane epistola Gallieni, quam ad Celedrem Verianum scripsit, qua ejus nimietas crudelitatis ostenditur: quam ego idcirco interposui, ut

omnes intelligerent, hominem luxuriosum crudelissimum esse, si necessitas postulet. *Gallienus Veriano. Non mihi satisfacies, si tantum armatos occideris, quos & fors belli interimere potuisset. Perimendus est omnis sexus virilis, si & senes atque impuberes sine reprehensione nostra occidi possent. Occidendus est, quicumque male voluit: occidendus est, quicumque male dixit contra me, contra Valeriani filium, contra tot Principum patrem & fratrem. Ingenuus factus est Imperator. Lacera, occide, concide: animum meum intelligere potes, mea mente irascere, qui hac manu mea scripsi.*

IX. DE REGILLIANO.

X. **F**ATI publici fuit, ut Gallieni tempore, quicumque potuit, ad imperium profiliret. Regillianus denique, in Illyrico ducatum gerens, Imperator est factus, auctoribus imperii Mœsis, qui cum Ingenuo fuerant ante superati; in quorum parentes graviter Gallienus sævierat. Hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit: sed, auctoribus Roxolanis, consentientibusque militibus, & timore provinciarum, ne iterum Gallienus graviora faceret, interemptus est. Mirabile fortasse videatur, si, quæ origo imperii ejus fuerit, declaretur. militari enim joco regna promeruit. Nam cum milites quidam cum eo cœnarent, exstitit Valerianus Tribunus, qui diceret, *Regilliani nomen unde credimus dictum?* Alius continup, *Credimus, quod a regno.* Tum is, qui ad-

erat, scholasticus, coepit quasi grammaticaliter declinare & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus*. Milites, ut est hominum genus pronom ad ea, quæ cogitant, dixerunt, *Ergo potest rex esse?* item alius *Ergo potest nos regere?* item alius, *Deus tibi regis nomen imposuit*. Quid multa? his dictis, cum alia die mane processisset, a principiis Imperator est salutarus. Ita, quod aliis vel audacia, vel iudicium detulit, huic jocularis astutia. Fuit, quod negari non potest, vir in militari re semper probatus, & Gallieno jam ante suspectus, quod dignus videretur imperio: gentis Daciæ, Decibali ipsius, ut fertur, affinis. Exstat epistola Divi Claudii adhuc privati, qua Regilliano, Illyrici duci, gratias agit ob redditum Illyricum, cum omnia Gallieni segnitia deperirent: quam ego repertam in archivis, inferendam putavi: fuit enim publica. *Claudius Regilliano multam salutem. Felicem rempublicam, quæ te talem virum habere rei castrensis, bellis his, meruit: felicem Gallienum, etiamsi ei vera nemo nec de bonis, nec de malis nuntiat. Pertulerunt ad me Bonitus & Celsus, stipatores Principis nostri, qualis apud Scupos in pugnando fueris, quot uno die prælia, & qua celeritate confeceris. Dignus eras triumpho, si antiqua tempora exstarent. Sed quid multa? Memor cujusdam ominis, cautius velim vincas. Arcus Sarmaticos & duo saga ad me velim mittas, sed fibulatoria, cum ipse miserim de nostris*. Hac epistola ostenditur, quid de Regilliano senserit Claudius, cujus gravissimum iudicium suis temporibus fuisse non dubium est. Nec a Gallieno quidem vir iste promotus est, sed a patre

ejus Valeriano, & ut Claudius, & Macrianus, & Ingenuus, & Postumius, & Aureolus: qui omnes in imperio intererant sunt, cum mererentur imperium. Mirabile autem hoc fuit in Valeriano Principe, quod omnes, quoscunque dūces fecit, postea militum testimonio ad imperium pervenerunt: ut appareat, senem Imperatorem in deligendis reipublicæ ducibus talem fuisse, qualem Romana felicitas, si continuari fataliter potuisset, sub bono Principe requirebat. Et utinam vel illi, qui arripuerant imperia, regnare potuissent, vel ejus filius in imperio diutius non fuisset, ut libere se in suo statu reipublica nostra tenuisset. Sed nimis sibi Fortuna indulgendum putavit, quæ cum Valeriano & bonos Principes tulit, & Gallienum diutius, quam oportebat, reipublicæ reservavit.

X. DE AUREOLO.

XI. **H**IC quoque Illyricianos exercitus regens, in contemptum Gallieni, ut omnes eo tempore, coactus a militibus, sumsit imperium. Et cum Macrianus, cum filio suo Macriano, contra Gallienum veniret, cum plurimis exercitus ejus cepit; aliquos corruptos fidei suæ addixit. & cum factus esset invalidus Imperator, cumque Gallienus expugnare virum fortem frustra tentasset, pacem cum eo contra Postumium pugnaturus fecit. quorum pleraque & dicta sunt, & dicenda. Hunc eundem Aureolum Claudius, interfecto jam Gallieno, conflictu habi-

to apud eum pontem interemit, qui nunc *pont Aureoli* nuncupatur, atque illic, ut tyrannum, sepulcro humiliore donavit. Exstat etiam epigramma Græcum in hanc formam:

*Donat sepulcro victor post multa tyranni
Prælia, jam felix Claudius Aureolum:
Munere prosequitur mortali, & jure, superstes
Vivere quem vellet, si patereitur amor
Militis egregii, vitam qui jure negavit
Omnibus indignis, & magis Aureolo:
Ille tamen clemens, qui corporis ultima servans,
Et pontem Aureoli dedicat & tumultum.*

Hos ego versus, a quodam grammatico translatos, ita posui, ut fidem servarem: non quo melius non potuerint transferri, sed ut fidelitas historica servaretur, quam ego præ ceteris custodiendam putavi, qui id, quod ad eloquentiam pertinet, nihilo curo. Rem enim vobis proposui deferre, non verba: maxime tanta rerum copia, ut triginta tyrannorum simul vitas scribendas accefferim.

XI. DE MACRIANO.

XII. CAPTO Valeriano, diu clarissimo Principe civitatis, fortissimo deinde Imperatore, ad postremum omnium infelicissimo, vel quod senex apud Persas consenuit, vel quod indignos se posteros dereliquit; cum Gallienum contemnendum Balista Præfectus Valeriani, & Macrianus primus ducum in-

Scriptt. H. A. Vol. II.

H

telligerent, quærentibus etiam militibus. Principem, unum in locum concesserunt, quærentes, quid faciendum esset. Tuncque constitit, Gallieno longeposito, Aureolo usurpante imperium, debere aliquem Principem fieri, & quidem optimum, ne quispiam tyrannus existeret. Verba igitur Balistæ (quantum Mæonius Alistanax, qui consilio interfuit, asserit) hæc fuerunt: *Mea ætas & professio & voluntas longe ab imperio absunt: & ego, quod negare non possum, bonum Principem quæro. Sed quis tandem est, qui Valeriani locum possit implere? nisi talis, qualis tu es, Macriane, fortis, constans, integer, probatus in republica, & quod maxime ad imperium pertinet, dives. Arripe igitur locum meritis tuis debitum. me Præfector, quamdiu voles, uteris: tu cum republica tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum Principem gaudcat.* Ad hæc Macrianus: *Fateor, Balista, imperium prudenti non frustra est. Volo enim reipublicæ subvenire, atque illam pestem a legum gubernaculis dimovere: sed non hoc in me ætatis est: senex sum, ad exemplum equitare non possum. Lavandum est mihi frequentius, edendum delicatius. divitiæ me jamdudum ab usu militiæ retraxerunt. Juvenes aliqui sunt quærendi, nec unus, sed duo vel tres fortissimi, qui ex diversis partibus orbis Romani rempublicam restituant, quam Valerianus fato, Gallienus vitæ suæ genere perdidērunt.* Post hæc intellexit eum Balista sic agere, ut de filiis suis videretur cogitare, atque adeo sic aggressus est: *Prudentiæ tuæ rempublicam tradidimus. Da igitur liberos tuos Macrianum & Quietum, fortissimos juvenes, olim Tribunos a Valeriano factos, qui, Gal-*

lieno imperante, quod boni sunt, salvi esse non possunt. Tunc ille, ubi intellectum se esse comperit, Do, inquit, manus, de meo stipendium militi duplex daturus: tu tantum Præfetti mihi studium, & annonam in necessariis locis præbe. Jam ego faxim, ut Gallienus, sordidissimus feminarum omnium, duces sui parentis intelligat. Factus est igitur cum Macriano & Quieto duobus filiis, cunctis militibus volentibus, Imperator: ac statim contra Gallienum venire coepit, utcunque rebus in Oriente derelictis. Sed cum quadraginta quinque millia militum secum duceret, in Illyrico vel in Thraciarum extremis congressus cum Aureolo, victus & cum filio interemptus est. Triginta denique millia militum in Aureoli potestatem concessere. Domitianus autem eundem vicit, dux Aureoli fortissimus & vehementissimus, qui se originem diceret a Domitiano Imperatore trahere, atque a Domitilla. De Macriano autem nefas mihi videtur iudicium Valeriani præterire, quod ille in oratione sua, quam ad Senatum e Persidis finibus miserat, posuit. Inter cetera ex oratione Divi Valeriani: Ego, Patres conscripti, bellum Persicum gerens, Macriano totam rempublicam credidi quidem, a parte militari. Ille vobis fidelis, ille mihi devotus, illum & amat, & timet miles. Utcunque res exegerit, cum exercitibus agit, nec, Patres conscripti, nova vel inopina nobis sunt: pueri ejus virtus in Italia, adolescentis in Gallia, juvenis in Thracia, in Africa jam provecti, senescentis denique in Illyrico & Dalmatia, comprobata est, cum in diversis præliis ad exemplum fortiter faceret. Huc accedit, quod habet ju-

venes filios, Romano dignos collegio, nostra dignos amicitia, & reliqua.

XII. DE MACRIANO JUNIORE.

XIII. **M**ULTA de hoc in patris imperio prælibata sunt, qui nunquam Imperator factus esset, nisi prudentiæ patris ejus creditum videretur. De hoc plane multa miranda dicuntur, quæ ad fortitudinem pertineant juvenilis ætatis. Sed ad facta, aut quantum in bellis, minus valet fortitudo. Hic enim vehementer cum prudentissimo patre, cujus merito imperare coeperat, a Domitiano victus, triginta (ut superius dixi) millibus militum spoliatus est: matre nobili, patre tantum forti, & ad bellum parato, atque ab ultima militia in summum perveniente ducatum, & splendore sublimi.

XIII. DE QUIETO.

XIV. **H**ic, ut diximus, Macriani filius fuit; cum patre & fratre, Balistæ judicio, Imperator est factus. Sed ubi comperit Odenatus, qui olim jam Orientem tenebat, ab Aureolo Macrianum patrem, Quietum, & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus potestatem concessisse; quasi Gallieni partes vindicaret, adolescentem cum Balista Præ-

fecto dudum interemit. Idem quoque adolescens dignissimus Romano imperio fuit, ut vere Macriani filius, & Macrianus etiam frater : qui duo afflictis rebus potuerunt rempublicam gerere. Videtur mihi non prætermittendum de Macrianorum familia, quæ hodieque floret, id dicere, quod speciale semper habuerunt. Alexandrum Magnum Macedonem viri in auro & argento, mulieres & in reticulis & dextrocheriis, & in anulis, & in omni ornamentorum genere, exsculptum semper habuerunt : eousque, ut tunica, & limbi, & pænula matronales in familia ejus hodieque sint, quæ Alexandri effigiem de liciis variantibus monstrent. Vidimus proxime Cornelium Macrum in eadem familia virum, cum cœnam in templo Herculis daret, pateram electrinam, quæ in medio vultum Alexandri haberet, & in circuitu omnem historiam contineret, signis brevibus & minutulis, Pontifici propinare : quam quidem circumferri ad omnes tanti illius viri cupidissimos iussit. Quod idcirco posui, quia dicuntur juvari in omni actu suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant, vel argento.

XIV. DE ODENATO.

XV. Nisi Odenatus, Princeps Palmyrenorum, capto Valeriano, sessis Romanæ reipublicæ viribus, sumisset imperium, in Oriente res perditæ essent. Quare assumpto nomine primum regali cum

uxore Zenobia, & filio majore, cui erat nomen Herodes, minoribus Herenniano & Timolao, collecto exercitu contra Persas profectus est. Nisibin primum & Orientis pleraque, cum omni Mesopotamia, in potestatem recepit, deinde ipsum regem victum fugere coegit: postremo Ctesiphonta usque, Saporem & ejus liberos persecutus, captis concubinis, capta etiam magna præda, ad Orientem vertit, sperans, quod Macrianum, qui imperare contra Gallienum cœperat, posset opprimere: sed illo jam profecto contra Aureolum & contra Gallienum, eo interemto, filium Quietum interfecit, Balista (ut plerique asserunt) regnum usurpante, ne & ipse posset occidi. Composito igitur magna ex parte Orientis statu, a consobrino suo Mæonio, qui & ipse imperium sumserat, interemtus est cum filio suo Herode, qui & ipse, post reditum de Perside, cum patre Imperator est appellatus. Iratum fuisse reipublicæ Deum credo, qui, interfecto Valeriano, noluit Odenatum reservare. Ille plane cum uxore Zenobia non solum Orientem, quem jam in pristinum reformaverat statum, sed omnes omnino totius orbis partes reformasset, vir acer in bellis, & quantum plerique scriptores loquuntur, venatu memorabili semper inclitus; qui a prima ætate capiendis leonibus & pardis, ursis, ceterisque silvestribus animalibus, sudorem officii virilis impendit, quique semper in silvis ac montibus vixit, perferens calorem, pluvias, & omnia mala, quæ in se continent venatoriæ voluptates: quibus duratus, solem ac pulverem in bellis Persicis tulit: non

aliter etiam conjuge assueta, quæ multorum sententia, fortior marito fuisse perhibetur; mulier omnium nobilissima Orientalium feminarum, & ut Cornelius Capitolinus asserit, speciosissima.

XV. DE HERODE.

XVI. **H**ERODES, non Zenobia matre, sed priore uxore genitus, cum patre accepit imperium, homo omnium delicatissimus, & prorsus Orientalis & Græcæ luxuriæ, cui erant sigillata tentoria, & aureati papiliones, & omnia Persica. denique, ingenio ejus usus Odenatus, quidquid concubinarum regalium, quidquid divitiarum gemmarumque cepit, eidem tradidit, paternæ indulgentiæ affectione permotus. Et erat circa illum Zenobia novercali animo: qua re commendabiliorem patri eum fecerat. neque plura sunt, quæ de Herode dicantur.

XVI. DE MÆONIO.

XVII. **H**IC consobrinus Odenati fuit: nec ulla re alia ductus, nisi dampnabili invidia, Imperatorem optimum interemit; cum ei nihil aliud objiceretur, præter filii Herodis delicias. Dicitur autem primum cum Zenobia consensisse, quæ ferre non poterat, ut privignus ejus Herodes priore loco, quam filii ejus, Herennianus & Timolaus, Principes dicerentur. Sed hic quoque spurcissimus fuit. quare Impe-

rator appellatus per errorem, brevi a militibus pro
sua luxuria meritis interemtus est.

XVII. DE BALISTA.

XVIII. **D**E hoc, utrum imperaverit, scriptores
inter se ambigunt. Multi enim dicunt, Quietum per
Odenatum occiso, Balistæ veniam datam: tamen
eum imperasse, quod nec Gallieno, nec Aureolo,
nec Odenato se crederet. Alii asserunt, privatum
cum in agro suo, quem apud Daphnem sibi com-
paraverat, interemtum. Multi, & summis illum
purpuram, & more Romano imperasse, exercitum
duxisse, & de se plura promississe, dixerunt; occi-
sum autem per hos, quos Aureolus miserat ad com-
prehendendum Quietum, Macriani filium, quem
prædam suam esse dicebat. Fuit vir insignis, eru-
ditus ad gerendam rempublicam, in consiliis vehe-
mens, in expeditionibus clarus, in provisione an-
nonaria singularis; Valeriano sic acceptus, ut eum
quibusdam literis hoc testimonio prosecutus sit:
*Valerianus Ragonio Claro Præfecto Illyrici & Gallia-
rum. Si quid in te bonæ frugis est, quam esse scio, pa-
rens Clare, dispositionem Balistæ prosequere. Hac in
forma rempublicam vides, ut nec ille provinciales gra-
vet; ut illic equos contineat, ubi sunt pabula; illic an-
nonas militum mandet, ubi sunt frumenta: non pro-
vincialem, non possessorem cogat, illic frumenta, ubi
non habet, dare; illic equum, ubi non potest, pascere:
nec est ulla alia provisio melior, quam ut in locis suis*

erogentur, quæ nascuntur, ne aut vehiculis aut sumtibus reipublicam gravent. Galatida frumentis abundat, referta est Thracia, plenum est Illyricum: illic pedites collocentur. quamquam in Thracia etiam equites, sine noxa provinciâlium, hiemare possint. Multum enim ex campis fœni colligitur. Jam ubi laridum, jam ceteræ species, in his dandæ sunt locis, in quibus assatim redundant. Quæ omnia sunt Balistæ consilia, qui ex quaque provincia unam tantum speciem præbere iussit, quod ea redundaret, atque ab ea milites submoveri: id quod publicitus est decretum. Est & alia ejus epistola, qua gratias Balistæ agit: in qua docet, sibi præcepta gubernandæ reipublicæ ab eodem data, gaudens, quod ejus consilio nullum adscriptitium, id est, vacantem, haberet, & tribunum nullum stipatorem, qui non vere pugnaret. Hic igitur vir, in tentorio suo cubans, a quodam gregario milite Odenati, in Gallieni gratiam, dicitur interemptus. De quo ipse vera non satis comperi, idcirco quod scriptores temporum de hujus præfectura multa, de imperio pauca dixerunt.

XVIII. DE VALENTE.

XIX. **H**IC vir militaris, simul etiam civilium virtutum gloria pollens, Proconsulatum Achajæ, dato a Gallieno tunc honore, gubernabat: quem Macrianus vehementer reformidans, simul quod in omni genere vitæ satis clarum norat, simul quod inimicum sibi esse invidia virtutum sciebat, misso

Pisone, nobilissimæ tunc & consularis familiæ viro, interfici præcepit. Valens diligentissime cavens & providens, neque aliter sibi posse subveniri existimans, sumsit imperium, & brevi a militibus interemptus est.

XIX. DE VALENTE • SUPERIORE.

XX. **F**UIT & Valens superior: & bene venit in mentem, ut, cum de hoc Valente loquimur, etiam de illo Valente, qui superiorum Principum temporibus interemptus est, aliquid dicamus. Nam hujus Valentis, qui sub Gallieno imperavit, avunculus magnus fuisse perhibetur. Alii tantum avunculum dicunt. sed par in ambobus fuit fortuna. nam & ille, cum paucis diebus Illyrico imperasset, occisus est.

XX. DE PISONE.

XXI. **H**IC a Macriano ad interficiendum Valentem missus, ubi eum providum futurorum imperare cognovit, Thessaliam concessit, atque illic, paucis sibi consentientibus, sumsit imperium, *Thessalicusque* appellatus, interemptus est; vir summæ sanctitatis, & temporibus suis *Frugi* dictus, & qui ex illa Pisonum familia ducere originem diceretur, cui se, nobilitandi causa, Cicero sociaverat. Hic

omnibus Principibus acceptissimus fuit. Ipse denique Valens, qui ad eum percussores misisse perhibetur, dixisse dicitur, non sibi apud Deos inferos constare rationem, quod, quamvis hostem suum, Pisonem tamen iussisset occidi, virum, cui similem Romana respublica tunc non haberet. Senatusconsultum de Pifone factum ad noscendam ejus majestatem, libenter inserui. Die septimo Kalendas Julias, cum esset nuntiatum, Pisonem a Valente interentum, ipsum Valentem a suis occisum, Arel- lius Fuscus, consularis primæ sententiæ, qui in locum Valeriani successerat, ait, *Consul, consule.* Cumque consultus esset, *Divinos, inquit, honores Pifoni decerno, Patres conscripti: Gallienum, & Valerianum, & Saloninum Imperatores nostros esse confido. Neque enim melior vir quisquam fuit, neque constantior.* Post quem ceteri consulti, statuam inter triumphales, & currus quadrijugos Pifoni decreverunt. Sed statua ejus videtur: quadrigæ autem, quæ decretæ fuerant, quasi transferendæ ad alium positæ sunt, nec adhuc redditæ. Nam in his locis fuerunt, in quibus thermæ Diocletianæ sunt exædificatæ, tam æterni nominis, quam sacrati.

XXI. DE ÆMILIANO.

XXII. **E**T hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut vel furiosi ac dementes, de levibus quibusque ad summæ reipublicæ pericula perducantur. Sæpe illi, ob neglectas salutationes, locum in balneis non

concessum, carnem & olera sequestrata, calceamenta servilia, & cetera talia, usque ad summum reipublicæ periculum seditionis, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt. Familiari ergo sibi furore, cum quodam die cujusdam servus curatoris, qui Alexandriam tunc regebat, militarie ob hoc casus esset, quod crepidas suas meliores esse, quam militis diceret; collecta multitudo ad domum Æmiliani ducis anceps venit, atque eum omnī seditionum instrumento & furore persecuta est. ictus est lapidibus, petitus est ferro: nec desiit ullum seditionis telum. qua re coactus Æmilianus sumisit imperium, cum sciret, sibi undecunque pereundum. Conenserunt ei Ægyptiacus exercitus, maxime in Gallieni odium. Nec ejus ad regendam rempublicam vigor defuit. nam Thebaidem totamque Ægyptum peragravit, & quatenus potuit, barbarorum gentes forti auctoritate submovit. denique *Alexander*, vel *Alexandrinus*, (nam incertum id quoque habetur) virtutum merito vocatus est. Et cum contra Indos pararet expeditionem, misso Theodoto duce, Gallieno jubente dedit pœnas; siquidem strangulatus in carcere captivorum veterum more perhibetur. Tacendum esse non credo, quod cum de Ægypto loquor, vetus suggessit historia, simul etiam Gallieni factum: qui cum Theodoto vellet imperium proconsulare decernere, a sacerdotibus est prohibitus, qui dixerunt, fasces consulares ingredi Alexandriam non licere. cujus rei etiam Ciceronem, cum contra Gabinium loquitur, meminisse satis novimus. denique non exstat memoria rei frequenta-

tæ. Quare scire oportet, Herennium Celsum, vestrum parentem, dum consulatum cupit, hoc, quod desiderat, non licere. Fertur enim apud Memphim in aurea columna Ægyptiis literis scriptum, tunc demum Ægyptum liberam fore, cum in eam venissent Romani fasces, & prætexta Romanorum: quod apud Proculum grammaticum, doctissimum sui temporis virum, cum de peregrinis regionibus loquitur, invenitur.

XXII. DE SATURNINO.

XXIII. OPTIMUS ducum Gallieni temporibus, sed a Valeriano dilectus, Saturninus fuit. Hic quoque, cum dissolutionem Gallieni, pernoctantis in publico, ferre non posset, & milites non exemplo Imperatoris sui, sed suo regeret, ab exercitibus sumfit imperium: vir prudentiæ singularis, gravitatis insignis, vita amabilis, victoriarum barbaris etiam ubique notarum. Hic ea die, qua est amictus a militibus peplo imperatorio, concione habita, dixisse fertur, *Commilitones, bonum ducem perdidistis, & malum Principem fecistis*. Denique cum multa strenue in imperio fecisset; quod esset severior & gravior militibus, ab iisdem ipsis, a quibus factus fuerat, interemtus est. Hujus insigne est, quod convivio discumbere milites, ne inferiora denudarentur, cum sagis jussit, hieme gravibus, æstate per lucidis.

XXIII. DE TETRICO
SENIORE.

XXIV. **I**NTERFECTO Victorino, & ejus filio, mater ejus Victoria, sive Victorina, Tetricum Senatorem populi Romani præsidatum in Gallia regentem, ad imperium hortata, quod ejus erat, ut plerique loquuntur, affinis, Augustum appellari fecit, filiumque ejus Cæsarem nuncupavit. Et cum multa Tetricus feliciter egisset, diuque imperasset, ab Aureliano victus, cum militum suorum impudentiam & procacitatem ferre non posset, volens se gravissimo Principi & severissimo dedit. Versus denique illius fertur, quem statim ad Aurelianum scripserat:

Eripe me his, invide, malis.

Quare cum Aurelianus nihil simplex, neque mite, aut tranquillum facile cogitaret, Senatorem populi Romani, eundemque consularem, qui jure præsidiali omnes Gallias rexerat, per triumphum duxit, eodem tempore, quo & Zenobiam Odenati uxorem, cum filiis minoribus Odenati, Herenniano & Timolao: pudore tamen victus vir nimium severus, eum, quem triumphaverat, correctorem totius Italiae fecit, id est, Campaniae, Samnii, Lucaniae, Bruttiorum, Apuliae, Calabriae, Etruriae, atque Umbriae, Piceni, & Flaminiae, omnisque annonariae regionis: ac Tetricum, non solum vivere, sed etiam in summa dignitate manere passus est; cum illum

sæpe collegam, nonnunquam commilitonem, aliquando etiam Imperatorem appellaret.

XXIV. DE TETRICO JUNIORE.

XXV. **H**IC puerulus a Victoria Cæsar est appellatus, cum illa *Mater castrorum* ab exercitu nuncupata esset, qui & ipse cum patre per triumphum ductus, postea omnibus senatoriis honoribus functus est, illibato patrimonio, quod quidem ad suos posteros misit, ut Gellius Fuscus dicit, semper insignis. Narrabat avus meus, hunc sibi familiarem fuisse, neque quemquam illi ab Aureliano, aut postea ab aliis Principibus, esse prælatum. Tetricorum domus hodieque exstat in monte Cœlio inter duos lucos contra Isium Metellinum, pulcherrima, in qua Aurelianus pictus est, utrique prætextam tribuens & senatoriam dignitatem; accipiens ab his scæptrum, coronam civicam picturatum de museo, quam cum dedicasset, Aurelianus ipsum dicuntur duo Tetrici adhibuisse convivio.

XXV. DE TREBELLIANO.

XXVI. **P**UDET jam persequi, quanti sub Gallieno fuerunt tyranni, vitio pestis illius: siquidem erat in eo ea luxuria, ut rebelles plurimos mereretur, & ea crudelitas, ut jure timeretur. Quare & Trebellianum factum in Isauria Principem, ipsis Isau-

ris sibi ducem quærentibus: quem cum alii archipiratam vocassent, ipse se Imperatorem appellavit. Monetam etiam cudi iussit. Palatium in arce Isauriæ constituit: qui quidem cum se in intima & tuta Isaurorum loca, munitus difficultatibus locorum & montibus contulisset, aliquamdiu apud Cilicis imperavit. Sed per Gallieni ducem Causisoleum, natione Ægyptium, fratrem Theodoti, qui Æmilianum ceperat, ad campum deductus, victus est & occisus. Neque tamen postea Isauri, timore, ne in eos Gallienus sæviret, ad æqualitatem perducere quavis Principum humanitate potuerunt. Denique post Trebellianum pro barbaris habentur; &, cum in medio Romani nominis solo regio eorum sit, novo genere custodiarum, quasi limes includitur, locis defensa, non hominibus. Nam non sunt statura decori, non virtutis graves, non instructi armis, non consiliis prudentes, sed hoc solo securi, quod in editis positi adiri nequeunt: quos quidem Divus Claudius prae ad hoc perduxerat, ut a suis semotos locis in Cilicia collocaret; daturus uni ex amicissimis omnem Isaurorum possessionem, ne quid ex ea postea rebellionis oriretur.

XXVI. DE HERENNIANO.

XXVII. **O** DENATUS moriens duos parvulos reliquit, Herennianum & fratrem ejus Timolaum: quorum nomine Zenobia, usurpato sibi imperio, diutius, quam feminam decuit, rempublicam obtinuit, parvulos Romani Imperatoris habitu profe-

rens purpuratos, eosdemque adhibens concionibus, quas illa viriliter frequentavit; Didonem, & Semiramidem, & Cleopatram sui generis Principem, inter cetera prædicans. Sed de eorum exitu incertum est. multi enim dicunt, eos ab Aureliano interemptos, multi morte sua esse consumptos: siquidem Zenobiæ posterius etiam nunc Romæ inter nobiles manent.

XXVII. DE TIMOLA O.

XXVIII. **D**E hoc ea putamus digna memoria, quæ de fratre sunt dicta. Unum tamen est, quod eum a fratre separat, quod tanti fuit ardoris ad studia Romana, ut brevi consecutus, quæ insinuaverat grammaticus, esse dicatur: potuisse quin etiam summum Latinorum rhetorem facere.

XXVIII. DE CELSO.

XXIX. **O**CCUPATIS partibus Gallicanis, Orientalibus, quin etiam Ponti, Thraciarum & Illyrici, dum Gallienus popinatur, & balneis ac lenonibus deputat vitam, Afri quoque, auctore Vibio Passieno, Proconsule Africæ, & Fabio Pomponiano, duce limitis Libyci, Celsum Imperatorem appellaverunt, peplo Deæ Cœlestis ornatum. Hic, privatus ex Tribunis, in Africa positus, in agris suis vivebat; sed ea justitia, & corporis magnitudine, ut dignus videretur imperio. Quare creatus per quam

Scriptt. H. A. Vol. II. 1

dam mulierem, Gallienam nomine, consobrinam Gallieni, septimo imperii die interemptus est, atque adeo etiam inter obscuros Principes vix relatus est. Corpus ejus a canibus consumtum est, Siccensibus, qui Galliæ fidem servaverant, perurgentibus: & novo injuriæ genere imago in crucem sublata, persultante vulgo, quasi patibulo ipse Celsus videretur affixus.

XXIX. DE ZENOBI A.

XXX. OMNIS jam consumtus est pudor: siquidem fatigata republica, eousque perventum est, ut, Gallieno nequissime agente, optime etiam mulieres imperarent. & quidem peregrina, nomine Zenobia, de qua jam multa dicta sunt, quæ se de Cleopatrarum Ptolemæorumque gente jactaret, post Odenatum maritum imperiali sagulo perfuso per humeros habitu, donis ornata, diademate etiam accepto, nomine filiorum Herenniani & Timolai diutius, quam femineus sexus patiebatur, imperavit. Siquidem Gallieno adhuc regente rempublicam, regale mulier superba munus obtinuit, & Claudio bellis Gothicis occupato: vix denique ab Aureliano victa & triumphata, concessit in jura Romana. Exstat epistola Aureliani, quæ captivæ mulieri testimonium fert. nam cum a quibusdam reprehenderetur, quod mulierem, veluti ducem aliquem vir fortissimus, triumphasset, missis ad Senatum populumque Romanum literis, hac se attestatione de-

fendit: *Audire, Patres conscripti, mihi obijci, quod non virile munus impleverim, Zenobiam triumphando. Næ illi, qui me reprehendunt, satis laudarent, si scirent, qualis illa est mulier, quam prudens in consiliis, quam constans in dispositionibus, quam erga milites gravis, quam larga, cum necessitas postulet, quam tristis, cum severitas poscat. Possunt dicere, illius esse, quod Odenatus Persas vicit, ac fugato Sapore Ctesiphontem usque pervenit. Possunt asserere, tanto apud Orientales & Ægyptiorum populos timori mulierem fuisse, ut se non Arabes, non Saraceni, non Armenii commoverent. Nec ego illi vitam conservassem, nisi eam scissem multum Romanæ reipublicæ profuisse, cum sibi, vel liberis suis, Orientis servaret imperium. Sibi ergo habeant propriarum venena linguarum hi, quibus nihil placet. Nam si vicisse ac triumphasse feminam, non est decorum; quid de Gallieno loquuntur, in cujus contemptum hæc bene rexit imperium? quid de Divo Claudio, sancto ac venerabili duce? qui eam, quod ipse Gothicis esset expeditionibus occupatus, passus esse dicitur imperare; idque occulte ac prudenter: ut, illa servante Orientalis fines imperii, ipse securius, quæ instituerat, perpetraret. Hæc oratio indicat, quid iudicii Aurelianus habuerit de Zenobia: cujus ea castitas fuisse dicitur, ut ne virum suum quidem sciret, nisi tentatis conceptionibus. nam cum semel concubuisset, expectatis menstruis, continebat se, si prægnans esset: sin minus, iterum potestatem quærendis liberis dabat. Vixit regali pompa, more magis Persico. adorata est more regum Persarum: convivata est Imperatorum more Romanorum. Ad conciones*

galeata processit cum limbo purpureo, gemmis dependentibus per ultimam simbriam; media etiam cyclade veluti fibula muliebri adstricta, brachio sæpe nudo. Fuit vultu subaquilo, fusci coloris, oculis supra modum vigentibus, nigris, spiritus divini, venustatis incredibilis: tantus candor in dentibus, ut margaritas eam plerique putarent habere, non dentes. vox clara & virilis: severitas, ubi necessitas postulabat, tyrannorum: bonorum Principum clementia, ubi pietas requirebat: larga prudenter, conservatrix thesaurorum, ultra femineum modum. Usa vehiculo carpentario, raro pilento, equo sapius. Fertur autem vel tria vel quatuor milliaria frequenter cum peditibus ambulasse. Nata est Hispanorum cupiditate: bibit sæpe cum ducibus, cum esset alias sobria: bibit etiam cum Persis atque Armeniis, ut eos vinceret. Usa est vasis aureis gemmatis ad convivia, quibus & Cleopatra usa est. In ministerio eunuchos, gravioris ætatis habuit, puellas nimis raras. Filios Latine loqui iusserat, adeo ut Græce vel difficile, vel raro loquerentur. Ipsa Latini sermonis non usquequaque ignara, sed ut loqueretur pudore cohibita: loquebatur & Ægyptiace ad perfectum modum. Historiæ Alexandrinæ atque Orientalis ita perita, ut eam epitomasse dicatur: Latinam autem Græce legerat. Cum illam Aurelianus cepisset, atque in conspectum suum ductam sic appellasset, *Quid, o Zenobia, ausas insultare Romanis Imperatoribus?* illa dixisse fertur, *Imperatorem te esse cognosco, qui vincis: Galienum, & Aureolum, & ceteros Principes non puta-*

vi. *Victoriam mei similem credens, in consortium regni venire, si facultas locorum pateretur, optavi.* Ducta est igitur per triumphum, ea specie, ut nihil pompabilius populo Romano videretur. jam primum ornata gemmis ingentibus, ita ut ornamentorum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima sæpissime restitisse, cum diceret, se gemmarum onera ferre non posse. Vinciti erant præterea pedes auro, manus etiam catenis aureis: nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Persicus præferebat. Huic ab Aureliano vivere concessum est. ferturque vixisse cum liberis, matronæ jam more Romanæ, data sibi possessione in Tiburti, quæ hodieque Zenobia dicitur, non longe ab Hadriani palatio, atque ab eo loco, cui nomen est Conchæ.

XXX. VICTORIA.

XXXI. **N**ON tam digna res erat, ut etiam Victorina, sive Victoria, in literas mitteretur, nisi Galieni mores hoc facerent, ut memoria dignæ etiam mulieres censerentur. Victoria enim, ubi filium ac nepotem a militibus vidit occisos, Postumium, deinde Lollianum, Marium etiam, quem Principem milites nuncuparunt, interemtis, Tetricum (de quo superius dictum est) ad imperium hortata est, ut virile semper facinus auderet: insignita est præterea hoc titulo, ut *castrorum* se diceret *Matrem*. Cusi sunt ejus nummi ærei, aurei, & argentei, quorum hodieque forma exstat apud Trevi-

ros. quæ quidem non diutius vixit. nam Tetrico imperante, ut plerique loquuntur, occisa; ut alii asserunt, fatali necessitate consumpta. Hæc sunt, quæ de triginta tyrannis dicenda videbantur: quos ego in unum volumen idcirco contuli, ne, si de singulis singula quæque narrarem, nascerentur indigna fastidia, & ea, quæ ferre lector non posset. Studiose in medio feminas posui, ad ludibrium Gallieni, quo nihil prodigiosius passa est respublica Romana. Duos etiam nunc tyrannos, quasi extra numerum, (quod alieni essent temporis) additurus: unum, qui fuit Maximini temporibus; alterum, qui Claudii: ut tyrannorum triginta viri hoc volumine tenerentur. Quæso, qui expletum jam librum acceperas, boni consulas, atque hos volumini tuo volens addas: quos ego, quemadmodum Valentem superiorem huic volumini, sic post Claudium & Aurelianum, his, qui inter Tacitum & Diocletianum fuerunt, addere destinaveram. Sed errorem meum major historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit. Habeo igitur gratiam, quod titulum meum prudentiæ tuæ benignitas implevit. Nemo in templo Pacis dicturus est, me feminas inter tyrannos, cum risu & joco tyrannas videlicet & tyrannides, ut ipsi de me solent jactare, posuisse. Habent integrum numerum ex arcanis historiæ in meas literas datum. Titus enim & Censorinus, quorum unus, ut dixi, sub Maximino, alter sub Claudio fuit, ambo ab iisdem militibus, a quibus purpura velati fuerant, interemti sunt.

DE TITO.

XXXII. **D**OCET Dexippus, nec Herodianus tacet, omnesque, qui talia legenda posteris tradiderunt, Titum, Tribunum Maurorum, qui a Maximino inter privatos relictus fuerat, timore violentæ mortis, ut alii dicunt; invitum vero, & a militibus coactum, ut plerique asserunt, imperasse: atque hunc intra paucos dies, post vindicatam defensionem, quam consularis vir Magnus Maximino paraverat, a suis militibus interemptum. imperasse autem mensibus sex. Fuit hic vir de primis erga rempublicam domi forisque laudabilis; sed imperio parum felix. Alii dicunt, ab Armeniis sagittariis, quos Maximinus, ut Alexandrinos, & oderat, & offenderat, Principem factum. Nec mireris; tantam esse varietatem de homine, cujus vix nomen agnoscitur. Hujus uxor Calpurnia fuit sancta & venerabilis femina, de genere Cæsoninorum, id est, Pisonum, quam majores nostri univiriam sacerdotem, inter sacratissimas feminas, adorarunt: cujus statuam in templo Veneris adhuc videmus Argolicam, sed auratam. Hæc uniones Cleopatranas habuisse perhibetur: hæc lancem centum librarum argenti, cujus plerique poetæ meminerunt, in qua majorum ejus expressa ostenderetur historia. Longius mihi videor processisse, quam res postulabat. sed quid faciam? omnis scientia naturæ facilitate verbosa est, quare ad Censorinum revertar, homi-

nem nobilem, sed qui non tam bono, quam malo reipublicæ, septem diebus dicitur imperasse.

.DE CENSORINO.

XXXIII. CENSORINUS, vir plane militaris & antiquæ in curia dignitatis, bis Consul, bis Præfectus prætorii, ter Præfectus urbis, quarto Proconsul, tertio consularis, Legatus prætorius secundo, ædilitius quarto, quæstorius tertio, extra ordinem quoque legatione Persica functus, etiam Sarmatica. Post omnes tamen honores cum in agro suo degeret senex, atque uno pede claudicans vulnere, quod bello Persico, Valeriani temporibus, acceperat, factus est Imperator, & scurrarum joco Claudius appellatus est. Cumque se gravissime gereret, neque a militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis, a quibus factus fuerat, interemptus est. Exstat ejus sepulcrum, in quo grandibus literis circa Bononiam incisi sunt omnes ejus honores, ultimò tamen versu adscripto, FELIX AD OMNIA, INFELICISSIMUS IMPERATOR. Exstat ejus familia, Censorinorum nomine frequentata: cujus pars Thracias, odio rerum Romanarum, pars Bithyniam petiit. exstat etiam domus pulcherrima, adjuncta gentibus Flaviis, quæ quondam Titî Principis fuisse perhibetur. Habes integrum numerum triginta tyrannorum, qui cum malevolis quidem, sed bono animo, causabaris. Da nunc cuivis libellum, non tam diserte, quam fideliter scriptum. ne-

que ego eloquentiam videor pollicitus esse, sed rem: qui hos libellos, quos de vita Principum edidi, non scribo, sed dicto; & dicto cum ea festinatione, quam, si quid vel ipse promisero, vel tu petieris, sic perurges, ut respirandi non habeam facultatem. Nunc ad Claudium Principem redeo: de quo speciale mihi volumen, quamvis breve, merito vitæ illius, videtur edendum, addito fratre singulari viro; ita ut de familia tam sancta, & tam nobili, saltem pauca referantur.

TREBELLII POLLIONIS
DIVUS CLAUDIUS

A D

CONSTANTINUM AUG.

I. **V**ENTUM est ad Principem Claudium, qui nobis, intuitu Constantii Cæsaris, cum cura in literis digerendus est, de quo ego idcirco recusare non potui, quod alios, tumultuarios videlicet, Imperatores ac regulos scripseram eo libro, quem *De triginta tyrannis* edidi, qui Cleopatranam etiam stirpem, & Victorinam, & quæ nunc est, detinet. siquidem eo res processit, ut mulierum etiam vitas scribi Gallieni comparatio effecerit. neque enim fas erat eum tacere Principem, qui tantam generis sui prolem, qui bellum Gothicum sua virtute confecit, qui manum publicis cladibus victor imposuit, qui Gallienum, prodigiosum Imperatorem, etiam si non auctor consilii fuit, tamen ipse imperaturus bono generis humani, a gubernaculis publicis depulit: qui si diutius in hac esset commoratus repu-

blica, Scipiones bonis & Camillós, omnesque illos vetéres suis virtutibus, suis consiliis, sua providentia reddidisset.

II. Breve illius in imperio fuit tempus; sed breve fuisset, etiamsi, quantum hominum vita suppetit, tantum vir talis imperare potuisset. Quid enim in illo non mirabile? quid non conspicuum? quid non triumphalibus vetustissimis præferendum? In quo Trajani virtus, Antonini pietas, Augusti moderatio, & magnorum Principum bona sic fuerunt, ut non ab aliis exemplum caperet, sed etiamsi illi non fuissent, hic ceteris reliquisset exemplum. Doctissimi mathematicorum, centum & viginti annos homini ad vivendum datos judicant, neque amplius cuiquam jactitant esse concessum: etiam illud addentes, Mosem solum, Dei (ut Judæorum libri loquuntur) familiarem, centum viginti quinque annos vixisse: qui cum quereretur, quod juvenis interiret, responsum ei ab incerto ferunt numine, neminem plus esse victurum. Quare etiamsi centum & viginti quinque annos Claudius vixisset, necessariam quidem mortem ejus expectandam fuisse, (ut Tullius de Scipione loquitur pro Milone) stupenda & mirabilis docet vita. Quid enim magnum vir ille domi forisque non habuit? Amavit parentes. quid mirum? amavit & fratres. jam potest dignum esse miraculo. Amavit propinquos: res nostris temporibus comparanda miraculo. Invidit nulli, malos persecutus est. Fures judices palam aperteque damnavit. Stultis, quasi negligeret, indulxit. Leges optimas dedit. Talis in republica fuit, ut ejus stirpem

ad imperium summi Principes eligerent, emendatior Senatus optaret.

III. In gratiam me quispiam putet Constantii Cæsaris loqui: sed testis est & tua conscientia, & vita mea, me nihil unquam cogitasse, dixisse, fecisse gratiosum. Claudium Principem loquor, cujus vita, probitas, & omnia, quæ in republica gessit, tantam posteris famam dedere, ut Senatus populusque Romanus novis eum honoribus post mortem affecerit. Illi clypeus aureus, vel ut grammatici loquuntur, clypeum aureum, Senatus totius iudicio, in Romana curia collocatum est; ut etiam nunc videtur expressa thorace vultus ejus imago. Illi, quod nulli antea, populus Romanus sumtu suo in Capitolio, ante Jovis Optimi Maximi templum, statuam auream decem pedum collocavit. Illi totius orbis iudicio, in Rostris posita est columna, cum palmata statua superfixa, librarum argenti mille quingentarum. Ille, velut futurorum memor, gentes Flavias, quæ Vespasiani & Titi, nolo autem dicere Domitiani, fuerant, propagavit. Ille bellum Gothicum brevi tempore implevit. Adulator igitur Senatus, adulator populus Romanus, adulatrices exteræ gentes, adulatrices provinciæ: siquidem omnes ordines, omnis ætas, omnis civitas, statuis, vexillis, coronis, fanis, arcubus bonum Principem, aris ac templis honoraverunt.

IV. Interest eorum, qui bonos imitantur Principes, & totius orbis humani, cognoscere, quæ de illo viro senatusconsulta sint condita, ut omnes iudicium publicæ mentis agnoscant. Nam cum esset

nuntiatum nono Kalend. Aprilis ipso in sacrario Matris, sanguinis die, Claudium Imperatorem factum, neque cogi Senatus, sacrorum celebrandorum causa, posset, sumtis togis itum est ad Apollinis templum, ac lectis literis Claudii Principis, hæc in Claudium dicta sunt: *Auguste Claudî, Dii te nobis præstent:* (dictum sexagies) *Claudî Auguste, Principem te, aut qualis tu es, semper optavimus:* (dictum quadragies) *Claudî Auguste, te respublica requirebat:* (dictum quadragies) *Claudî Auguste, tu frater, tu pater, tu amicus, tu bonus Senator, tu vere Princeps:* (dictum octuagies) *Claudî Auguste, tu nos ab Aureolo vindica:* (dictum quinquies) *Claudî Auguste, tu nos a Palmyrenis vindica:* (dictum quinquies) *Claudî Auguste, tu nos a Zenobia & a Victoria libera:* (dictum septies) *Claudî Auguste, Tetricus nihil fecit:* (dictum septies.)

V. Qui primum ut factus est Imperator, Aureolum, qui gravior reipublicæ fuerat, quod multum Gallieno placebat, conflictu habito a reipublicæ gubernaculis depulit, tyrannumque, missis ad populum edictis, datis etiam ad Senatum orationibus, judicavit. His accedit, quod arrogantem Aureolum, & foedus petentem, Imperator gravis & severus non audivit, responso tali repudiatum, *Hæc a Gallieno petenda fuerant, qui consentire moribus poterat, & timere.* Denique iudicio militum apud Mediolanum Aureolus dignum exitum vitæ ac moribus suis habuit: & hunc tamen quidam historici laudare conati sunt, & ridicule quidem. Nam Gallus Antipater, ancillariorum & historicorum dehonestat.

mentum, principium de Aureolo sic habuit, *Veni-
mus ad Imperatorem nominis sui*. Magna ejus vi-
delicet virtus, ab auro nomen accipere. At ego
scio, sæpius inter gladiatores bonis pugnatoribus
hoc nomen appositum. Habuit proxime tuus libel-
lus munerarius hoc nomen in indice ludorum.

VI. Sed redeamus ad Claudium. Nam ut supe-
rius diximus, illi Gothi, qui evaserant eo tempore,
quo illos Macrianus est persecutus, quosque
Claudius emitti non siverat, ne quid fieret, quod
effectum est, omnes gentes suorum ad Romanas in-
citaverunt prædas. Denique Scytharum diversi po-
puli, Peucini, Trutungi, Austrogothi, Virtingui,
Sigipedes, Celtæ etiam, & Heruli, prædæ cupidi-
tate in Romanum solum & rempublicam venerunt,
atque illic pleraque vastarunt, dum aliis occupa-
tus est Claudius, dumque se ad id bellum, quod
consecit, imperatorie instruit; ut videantur fata
Romana boni Principis occupatione lentata. sed
credo, ut Claudii gloria accresceret, ejusque fieret
gloriosior toto penitus orbe victoria. Armatarum
denique gentium trecenta viginti millia tunc fue-
re. Dicat nunc, qui nos adulationis accusat, Clau-
dium minus esse amabilem. Armatarum trecenta vi-
ginti millia. Quis tandem Xerxes hoc habuit? quæ
fabella istum numerum effinxit? quis poeta com-
posuit? Trecenta viginti millia armatarum fuerunt.
Adde servos, adde familias, adde carraginem, &
epota flumina consumtasque silvas. Laborasse de-
nique ipsam, quæ tantum barbarici tumoris exce-
pit, terram puto.

VII. Exstat ipsius epistola, missa ad Senatum legenda ad populum, qua indicat de numero barbarorum, quæ talis est: *Senatui populoque Romano Claudius Princeps.* (hanc autem ipse distasse perhibetur: ego verba magistri memoriæ non requiro) *Patres conscripti, militantes audite, quod verum est. Trecenta viginti millia barbarorum in Romanum solum armati venerunt: hæc si vicero, vos vicem redde meritis: si non vicero, scitote, me post Gallienum velle pugnare. Fatigata est tota respublica. Pugnabimus post Valerianum, post Ingenium, post Regillianum, post Lollianum, post Postumium, post Celsum, post mille alios, qui contemptu Gallieni Principis a republica defecerunt. Non scuta, non spathæ, non pila jam supersunt. Gallias & Hispanias, vires reipublicæ, Tetricus tenet, & omnes sagittarios, quod pudet dicere, Zenobia possidet. Quidquid fecerimus, satis grande est. Hos igitur Claudius ingenita illa virtute superavit, hos brevi tempore attrivit; de his vix aliquos ad patrium solum redire permisit. Rogo, quantum pretium est clypeus in curia tantæ victoriæ? quantum una aurea statua? Dicit Ennius de Scipione: *Quantam statuam faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur?* Possumus dicere, Flavium Claudium, unicum in terris Principem, non columnis, non statuis, sed famæ viribus adjuvari.*

VIII. Habuerunt præterea duo millia navium, duplicem scilicet numerum, quam illum, quo tota pariter Græcia omnisque Thessalia urbes Asiæ quondam expugnare conata est. Sed illud poeticus

stilis fingit: hoc vera continet historia. Claudio igitur scriptores adulamur, qui duo millia navium barbararum, & trecenta viginti millia armatorum delevit, oppressit, attrivit: qui carraginem tantam, quantam numerus hic armatorum sibi aptare potuit & parare, nunc incendia fecit, nunc cum omnibus familiis Romano servitio deputavit, ut docet ejusdem epistola, quam ad Junium Brocchum scripsit Illyricum tuentem. *Claudius Broccho. Delevimus trecenta viginti millia Gothorum, duo millia navium merisimus. Tecta sunt flumina scutis: spathis & lanceolis omnia litora operiuntur. Campi ossibus latent tecti: nullum iter purum est: ingens carrago deserta est. Tantum mulierum cepimus, ut binas & ternas mulieres victor sibi miles possit adjungere.*

IX. Et utinam Gallienum non esset passa respublica: utinam sexcentos tyrannos non pertulisset! Salvis militibus, quos varia proelia sustulerunt, salvis legionibus, quas Gallienus male victor occidit, quantum esset additum reipublicæ? Siquidem nunc verba naufragii publici colligit nostra diligentia, ad Romanæ reipublicæ decus. Pugnatum est enim apud Moesos, & multa proelia fuerunt apud Marcianopolin; multi naufragio perierunt; plerique capti reges; captæ diversarum gentium nobiles feminae; impletæ barbaris servis, senibusque cultoribus Romanæ provinciæ. Factus miles barbarus & colonus ex Gotho. nec ulla fuit regio, quæ Gothum servum triumphali quodam servitio non haberet. Quid boum barbarorum nostri videre majores? quid ovium? quid equarum, quas fama no-

bilitat, Celticarum? Hoc totum ad Claudii gloriam pertinet. Claudius & securitate rempublicam, & opulentiae nimietate donavit. Pugnatum praeterea est apud Byzantios, ipsis, qui superfuerant, Byzantiis fortiter facientibus. pugnatum apud Thessalonicenses, quos Claudio absente obsederant barbari. pugnatum in diversis regionibus; & ubique auspiciis Claudianis victi sunt Gothi, prorsus ut jam tunc Constantio Caesari nepoti futuro videretur Claudius securam parare rempublicam.

X. Et bene venit in mentem, exprimenda est fors, quae Claudio data esse perhibetur: eo magis, ut intelligant omnes, genus Claudii ad felicitatem reipublicae divinitus constitutum. Nam cum consuleret factus Imperator, quamdiu imperaturus esset, fors talis emerfit:

*Tu, qui nunc patrias gubernas oras,
Et mundum regis, arbiter Deorum;
- - - in veteres tuis novellis;
Regnabunt etenim tui minores,
Et reges facient suos minores.*

Item cum in Apennino de se consuleret, responsum huiusmodi accepit:

Tertia dum Latio regnantem viderit aestas.

Item cum de posteris suis:

His ego nec metas rerum nec tempora pono.

Item cum de fratre Quintillo, quem consortem habere volebat imperii, responsum est:

Ostendent terris hunc tantum fata.

Quae idcirco posui, ut sit omnibus clarum, Constantium divini generis virum, sanctissimum Cae-

Script. H. A. Vol. II.

K

sarem, & Augustæ ipsum familiæ esse, & Augustos multos de se daturum, salvis Diocletiano & Maximiano Augustis, & ejus fratre Galerio.

XL Sed dum hæc a Divo Claudio aguntur, Palmyreni, ducibus Saba & Timogene, contra Egyptios bellum sumunt; atque ab his, Egyptia pervicacia & indefessa pugnandi continuatione, vincuntur. Dux tamen Egyptiorum Probatius Timogenis insidiis interemptus est. Egyptii vero omnes se Romano Imperatori dederunt, in absentis Claudii verba jurantes. Atticiano & Orphito Consulibus, auspicia Claudiana favor divinus adjuvit. Nam cum se in Hæmimontum multitudo barbararum gentium, quæ superfuerant, contulisset, illic ita fame ac pestilentia laborarunt, ut jam Claudius dedignaretur & vincere. Denique finitum est asperrium bellum, terroresque Romani nominis sunt depulsi. Vera dici fides cogit; simul ut sciant hi, qui adulatores nos existimari cupiunt, id, quod historia dici postulat, non tacere. Eo tempore, quo parata est plena victoria, plerique milites Claudii, secundis rebus elati, quæ sapientium quoque animos fatigant, ita in prædam versi sunt, ut non cogitarent, a paucissimis se posse fatigari, dum occupati animo atque corporibus, avertendis prædis inserviunt. denique in ipsa victoria prope duo millia militum a paucis barbaris, & iis, qui fugerant, interempti sunt. Sed ubi hoc comperit Claudius, omnes, qui rebelles animos extulerant, conducto exercitu rapit, atque in vincula Romam etiam mittit, ludo publico deputandos, ita id, quod vel fortuna, vel miles egerat,

virtute boni Principis antiquatum est. nec sola de hoste victoria, sed etiam vindicta præsumta est. In quo bello quod gestum est, equitum Dalmatarum ingens existit virtus, quod originem ex ea provincia Claudius videbatur ostendere; quamvis alii Dardanum, & ab Illo Trojanorum, atque ipso Dardano, sanguinem dicerent trahere.

XII. Fuerunt per ea tempora & apud Cretam Scythæ, & Cyprium vastare tentarunt: sed ubique morbo exercitu laborante, superati sunt. Finito sane bello Gothico, gravissimus morbus increbuit; tunc cum etiam Claudius affectus morbo mortales reliquit, & familiare virtutibus suis petiit cœlum. Quo ad Deos atque ad sidera demigrante, *Quintillus* frater ejusdem, vir sanctus, & sui fratris, ut vere dixerim, frater, delatum sibi omnium judicio suscepit imperium, non hereditarium, sed merito virtutum: qui factus esset Imperator, etiamsi frater Claudii Principis non fuisset. Sub hoc barbari, qui superfuerant, Anchialo vastata, conati sunt Nicopolin etiam obtinere. Sed illi provincialium virtute obtriti sunt. Quintillus autem ob brevitatem temporis, nihil dignum imperio gerere potuit: nam septimadecima die, quod se gravem & serium contra milites ostenderat, ac verum Principem pollicebatur, eo genere, quo Galba, quo Pertinax, interemptus est. Et Dexippus quidem Claudium non dicit occisum, sed tantum mortuum. nec tamen addidit morbo, ut dubium sentire videatur.

XIII. Quoniam res bellicas diximus, de Claudii genere & familia saltem pauca dicenda sunt, ne ea,

quæ scienda sunt, præterisse videamur. Claudius, Quintillus, & Crispus, fratres fuerunt. Crispi filia, Claudia: ex ea & Eutropio, nobilissimo gentis Dardanæ viro, Constantius Cæsar est genitus. Fuerunt etiam sorores: quarum una, Constantina nomine, nupta Tribuno Assyriorum, in primis annis defecit. De avis nobis parum cognitum. varia enim plerique prodiderunt. Ipse Claudius insignis morum gravitate, insignis vita singulari & unica castimonia, vini parcus, ad cibum promptus, statura procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis usque adeo fortibus, ut sæpe equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Fecerat hoc etiam adolescens in militia, cum, ludicro Martiali, in campo luctamen inter fortissimos quosque monstraret. nam iratus ei, qui non balteum, sed genitalia sibi contorserat, omnes dentes uno pugno excussit. quæ res indulgentiam meruit, pudore vindictæ: siquidem tunc Decius Imperator, quo præsentem fuerat perpetratum, & virtutem & verecundiam Claudii publice prædicavit; donatumque armillis & torquibus, a militum congressu faceßere præcepit, ne quid atrocius, quam luctamen exigit, faceret. Ipsi Claudio liberi nulli fuerunt: Quintillus duos reliquit: Crispus, ut diximus, filiam.

XIV. Nunc ad judicia Principum veniamus, quæ de illo a diversis edita sunt: & eatenus quidem, ut appareret, quandoque Claudium Imperatorem futurum. Epistola Valeriani ad Zosimionem, Procuratorem Syriæ. *Claudium, Illyricianæ gentis virum, Tribunum Martiæ quintæ legioni fortissimæ dedimus,*

virum devotissimis quibusque ac fortissimis veterum præferendum. Hujus salarium de nostro privato arario dubis, annuos frumenti modios tria millia, hórdei sex millia, lardi libras dua millia, vini veteris sextarios tria millia quingentos, olei boni sextarios centum quinquaginta, olei secundi sextarios sexcentos, salis modios viginti, ceræ pondo centum quinquaginta; sæni, paleæ, aceti, oleris, herbarum, quantum satis est; pellium tentoriarum, decurias triginta, mulos annuos sex, equos annuos tres, camelos annuos decem, mulas annuas novem; argenti in opere annua pondo quinquaginta, Philippeos nostri vultus, annuos centum quinquaginta, & in strenis quadraginta septem, & trientes centum sexaginta. Item in caucos & scyphos pondo undecim: item in caucos & scyphos & zuma pondo undecim. Tunicas ruffas militares annuas, sagochlamydes annuas duas, fibulas argenteas inauratas duas, fibulam auream cum acu Cyprea unam. Balteum argenteum inauratum unum, annulum bigemmeum uncialem, brachialem unum unciarum septem, Torquem libralem unum, cassidem inauratam unam. Scuta chrysographata duo, lorica unam, quam refundat. Lanceas Herculeanas duas, acclides duas, falces duas, falces sænarias quatuor. Cocum, quem refundat, unum: mulionem, quem refundat, unum. Mulieres speciosas ex captivis duas. Albam subsericam unam, cum purpura succubitana: subarmale unum cum purpura Maurra. Notarium, quem refundat, unum: structorem, quem refundat, unum. Accubitalium Cypriorum paria duo. Interulas puras duas: fascias viriles duas: togam, quam refundat, unam. Latum clavum, quem refundat,

unum. Venatores, qui obsequantur, duos: carpentarium unum. Curam prætorii unum. Aquarium unum. Piscatorem unum. Dulctarium unum. Ligni quotidiani pondo mille, si est copia: sin minus quantum fuerit, & ubi fuerit: cottidium quotidiana batilla quatur. Balneatorem unum, & ad balneas ligna: sin minus, lavetur in publico. Jam cetera, quæ propter minutias suas scribi nequeunt, pro moderatione præstabis, sed ita, ut nihil adaretur: & si alicubi aliquid defuerit, non præstetur, nec in nummo exigatur. Hæc autem omnia idcirco specialiter, non quasi Tribuno, sed quasi duci detuli, quia vir talis est, ut ei plura etiam deferenda sint.

XV. Item ex epistola ejusdem alia, inter cetera ad Ablavium Murenæ, Præfectum prætorii: *Desine autem conqueri, quod adhuc Claudius est Tribunus, nec exercitus ducem loco accipit: unde etiam Senatum & populum conqueri jactabas. dux factus est, & dux totius Illyrici, habet in potestatem Thracias, Mæcias, Dalmatas, Pannonios, Dacos exercitus: vir ille summus, nostro quoque judicio, speret Consulatum, si ejus animo accommodum est, quando voluerit, accipiat prætorianam, accipiat præfecturam. Sane scias, tantum ei a nobis decretum salarii, quantum habet Ægypti Præfectura: tantum vestium, quantum Proconsulatus Africano detulimus: tantum argenti, quantum accipit curator Illyrici Metatius: tantum ministeriorum, quantum nos ipsi nobis per singulas quasque decernimus civitates: ut intelligant omnes, quæ sit nostra de viro tali sententia.*

XVI. Item epistola Decii de eodem Claudio. *De-*

cuius Messala, Præsidi Achajæ, salutem. Inter cetera, Tribunum vero Claudium, optimum juvenem, fortissimum militem, constantissimum civem, castris, Senatui & reipublicæ necessarium, in Thermopylas ire præcepimus, mandata eidem cura Peloponnesium; scientes, neminem melius omnia, quæ injungimus, esse curaturum. Huic ex regione Dardania dabis milites ducentos, ex cataphractariis centum, ex equitibus centum & sexaginta, ex sagittariis Creticis sexaginta, ex iironibus bene armatos nullo: nam bene illi novi creduntur exercitus: neque enim illo quisquam devotior, fortior, gravior invenitur.

XVII. Item epistola Gallieni, cum nuntiatum esset per frumentarios, Claudium irasci, quod ille mollius viveret: Nihil me gravius accepit, quam quod notoria tua intimasti, Claudium, parentem amicumque nostrum, insinuat sibi falsis plerisque, gravius irasci. Quæso igitur, mi. Venuste, si mihi fidem exhibes, ut eum facias a Grato & Herenniano placari, nescientibus hoc militibus Dacianis, qui jam sapiunt, ne graviter ferant. Ipse ad eum dona misi: quæ ut libenter accipiat, tu facies. Curandum præterea est, ne me hoc scire intelligat, ac sibi succensere judicet, & pro necessitate ultimum consilium capiat. Misi autem ad eum pateras gemmatas trilibres duas, scyphos aureos gemmatos trilibres duos: discum corymbiatum argenteum librarum viginti: lancem argenteam pampinatam librarum triginta: patinam argenteam hederatam librarum viginti & trium: boletar halieuticum argenteum librarum viginti: urceos duos auro inclusos, argenteos librarum sex, & in vasis minoribus argenti libras vi-

152 TREBELLII POLLIONIS DIV. CLAUDIUS:

ginti quinque : calices Ægyptiōs, operisque diversi ; decem : chlamydes veri luminis limbatae duas : vestes diversas sedecim, albam subsericam, paragaudem triuncem unam ; zōnchas de nostris Parthicis paria tria, singiliones Dalmatenses decem, chlamydem Dardanicam mantuelem unam, penulam Illyricianam unam, bardocucullum unum, cucutia villosa duo ; oraria Sarabdena quatuor : aureos Valerianos centum quinquaginta : trientes Saloninianos trecentos.

XVIII. Habuit & Senatus iudiciā, priusquam ad imperium perveniret, ingentia. nam cum esset nuntiatum, illum cum Macriano fortiter contra gentes in Illyrico dimicasse, acclamavit Senatus: *Claudi, dux fortissime, habeas ! Virtutibus tuis, devotioni tuae. Claudio flatuam omnes dicamus. Claudium Consulem omnes cupimus. Qui amat rempublicam, sic agit : qui amat Principes, sic agit. Antiqui milites sic egerunt. Felicem te, Claudi, iudicio Principum, felicem te virtutibus tuis, Consulem te, te Praefectum. Vivas Valerii : amoris a Principe. Longum est, tam multa, quam meruit vir ille, perscribere : unum tamen tacere non debeo, quod illum & Senatus, & populus, ante imperium, & in imperio, & post imperium sic dilexit, ut satis constet, neque Trajanum, neque Antoninos, neque quemquam alium Principem sic amatum.*

FLAVII VOPISCI SYRACUSII DIVUS AURELIANUS.

L HILARIBUS, quibus omnia festa & fieri debere scimus, & dici, impletis solemnibus, vehiculo suo me & judiciali carpento Præfectus urbis, vir illustris, ac præfata reverentia nominandus, Junius Tiberianus accepit. Ibi cum animus, a causis atque a negotiis publicis solutus ac liber, vacaret, sermonem multum a Palatio usque ad hortos Valerianos instituit, & in ipso præcipue de vita Principum. Cumque ad templum Solis venissemus, ab Aureliano Principe consecratum, quod ipse non-nihilum ex ejus origine sanguinem duceret, quæsi-
 sivit a me, quis vitam ejus in literas retulisset. Cui ego cum respondissem, neminem a me Latinorum, Græcorum aliquos lætatos, dolorem gemitus sui vir sanctus per hæc verba profudit: *Ergo Therse-
 tem, Sinonem, ceteraque illa prodigia vetustatis, &
 nos bene scimus, & posteri frequentabunt. Divum Au-
 relianum, clarissimum Principem, severissimum Impe-
 ratorem, per quem totus Romano nomini orbis est re-
 stitutus, posteri nescient? Deus avertat hanc amen-*

tiam. Et tamen, si bene novi, ephemeridas illius viri scriptas habemus, etiam bella, charactere historico digesta, quæ velim accipias, & per ordinem scribas, additis, quæ ad vitam pertinent. Quæ omnia ex libris linteis, in quibus ipse quotidiana sua scribi præceperat, pro tua sedulitate condiscas. Curabo autem, ut tibi ex Ulpia bibliotheca & libri linteï proferantur. Tu velim Aurelianum ita, ut est, quatenus potes, in literas mittas. Parui ipse quidem præceptis: accepi libros Græcos, & omnia mihi necessaria in manum sumsi: ex quibus & quæ digna erant memoratu, in unum libellum contuli. Tu velim meum munus boni consulas: & si hoc contentus non fueris, lectites Græcos, linteos etiam libros requiras, quos Ulpia tibi bibliotheca, cum volueris, ministrabit.

II. Et quoniam sermo nobis de Trebellio Pollione, qui a duobus Philippis usque ad Divum Claudium, & ejus fratrem Quintillum, Imperatores tam claros, quam obscuros, memoriæ prodidit, in eodem vehiculo fuit, asserente Tiberiano, quod Pöllio multa incuriose, multa breviter prodidisset; me contra dicente, neminem scriptorum, quantum ad historiam pertinet, non aliquid esse mentitum, prodente quin etiam, in quo Livius, in quo Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus, manifestis testibus convincerentur: pedibus in sententiam transitum faciens, ac manum porrigens jucundam præterea, Scribe, inquit, ut libet: securus, quod velis, dicas, habiturus mendaciorum comites, quos historica eloquentiæ mirantur auctores.

III. Ac ne multa & frivola procœmiis odiosis inter-
 xam, Divus Aurelianus ortus, ut plures loquuntur,
 Sirmii, familia obscuriore: ut nonnulli, Dacia ri-
 pens. Ego autem legisse memini auctorem, qui eum
 Mœsia genitum prædicaret. Et evenit quidem, ut
 de eorum virorum genitili solo nesciatur, qui hu-
 miliori loco nati, plerumque solum genitale con-
 fingunt, ut dent posteritati de locorum splendore
 fulgorem. nec tamen magnorum Principum virtu-
 tibus summa sciendi est, ubi quisque sit genitus,
 sed qualis in republica fuerit. An Platonem magis
 commendat, quod Atheniensis fuerit, quam quod
 unicum sapientiæ munus illuxerit? An eo minores
 inveniuntur Aristoteles Stagirita, Eleatesque Ze-
 non, aut Anacharsis Scythæ, quod in minimis nati
 sunt viculis, cum illos ad cœlum omnis philoso-
 phiæ virtus extulerit?

IV. Atque ut ad ordinem redeam, Aurelianus
 modicis ortus parentibus, a prima ætate ingenio
 vivacissimus, viribus clarus, nullum unquam diem
 prætermisit, quamvis festum, quamvis vacantem,
 quo non se pilo & sagittis ceterisque armorum
 exerceret officiis. Matrem quidem ejus Callicrates
 Tyrius, Græcorum longe doctissimus scriptor, sa-
 cerdotem templi Solis, in eo vico, in quo habita-
 bant parentes, fuisse dicit. habuisse quin etiam
 nonnihilum divinationis, adeo ut aliquando marito
 suo jurgans ingesserit, cum ejus & stultitiam in-
 creparet & vilitatem, *En Imperatoris patrem.* ex
 quo constat, illam mulierem scisse fatalia. Idem di-
 cit, auspicia imperii Aureliano hæc fuisse. pri-

num, pueri ejus pelvem, serpentem plerumque cinxisse, neque unquam occidi potuisse: postremo ipsam matrem, quæ hoc viderat, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. his accedit, quod ex palliolo purpureo, quod Soli sui temporis Imperator obtulerat, sacerdos mulier crepundia filio fecisse perhibetur. Addit etiam illud, quod vinctum fasciola Aurelianum aquila innoxie de cunis levaverit, & in aram posuerit, quæ juxta sacellum forte sine ignibus erat. Idem auctor est, vitulum matri ejus natum miræ magnitudinis, candidum, sed purpurantibus maculis, ita ut haberet in latere uno avem, in alio coronam.

V. Multa superflua in eodem legisse memini: quippe qui asseverat etiam, rosas in ejusdem mulieris chorte, nato Aureliano, exisse purpureas, odoris rosei, floris aurei. Fuerunt & postea multa omnia jam militanti, futuri, ut res monstravit, imperii. nam ingrediente eo Antiochiam in vehiculo, quod præ vulnere tunc equo sedere non posset, ita pallium purpureum, quod in honorem ejus expansum fuerat, decidit, ut humeros ejus tegeret. Et cum in equum transire vellet, (quia invidiosum tunc erat vehiculis in civitate uti) equus est ei Imperatoris applicitus, cui per festinationem insedit. sed ubi comperit, semet ad suum transtulit. Data est ei præterea, cum legatus ad Persas isset, patera, qualis solet Imperatoribus dari a rege Persarum, in qua insculptus erat Sol, eo habitu, quo colebatur in eo templo, in quo mater ejus fuerat sacerdos. Donatus eidem etiam elephantus

præcipuus, quem ille Imperatori obtulit: solusque omnium privatus Aurelianus elephanti dominus fuit.

VI. Sed ut hæc & talia omittamus, fuit decorus, & gratia viriliter speciosus: statura procerior, nervis validissimis, vini & cibi paulo cupidior, libidinis raræ, severitatis immensæ, disciplinæ singularis, gladii exferend? cupidus. nam cum essent in exercitu duo Aureliani Tribuni, hic, & alius, qui cum Valeriano captus est, huic signum exercitus apposuerat *Manu ad ferrum*; ut si forte quæreretur, quis Aurelianus aliquid vel fecisset, vel gessisset, suggereretur, *Aurelianus Manu ad ferrum*, atque cognosceretur. Privati hujus multa exstant egregia facinora. nam erumpentes Sarmatas in Illyrico, cum trecentis præfidiariis solus attrivit. Refert Theodolius, Cæsarianorum temporum scriptor, Aurelianus manu sua bello Sarmatico uno die quadraginta & octo interfecisse, plurimis autem & diversis diebus ultra nongentos quinquaginta; adeo ut etiam ballistes pueri & saltatiunculas in Aurelianus tales componerent, quibus diebus festis militariter saltitarent.

Mille, mille, mille, mille, mille, mille, decollavimus.

Unus homo mille, mille, mille, mille, decollavimus.

Mille, mille, mille vivat, qui mille, mille occidit.

Tantum vini habet nemo, quantum fudit sanguinis.

Hæc video esse perfrivola: sed quia supra scriptus auctor ita eadem, ut sunt Latine, suis scriptis inseruit, tacenda esse non credidi.

VII. Idem apud Maguntiacum Tribunus legionis

sextæ Gallicanæ, Francos irruentes, cum vagarentur per totam Galliam, sic afflixit, ut trecentos ex his captos, septingentis interentis, sub corona vendiderit. Unde iterum de eo facta est cantilena: *Mille Francos, mille Sarmatas semel & semel occidimus: Mille, mille, mille, mille, mille, Persas, quarimus.* Hic autem, ut supra diximus, militibus ita timori fuit, ut sub eo, posteaquam semel cum ingenti severitate castrensia peccata correxit, nemo peccaverit. Solus denique omnium, militem, qui adulterium cum hospitis uxore commiserat, ita punivit, ut duarum arborum capita inflecteret, ad pedes militis deligaret, easdemque subito dimitteret, ut scissus ille utrinque penderet. quæ res ingentem timorem omnibus fecit. Hujus epistola militaris est ad vicarium suum data hujusmodi: *Si vis Tribunus esse, immo si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contigat. Uvam nullus auferat, segetem nemo deterat: oleum, sal, lignum, nemo exigat: annonæ suæ contentus sit. De præda hostis, non de lacrimis provincialium, habeat. Arma tersa sint: ferramenta sarniata, calceamenta fortia. Vestis nova vestem veterem excludat. Stipendium in balneo, non in popina habeat. Torquem brachialem & anulum apponat: equum sagmarium suum defricet, capitum animalis non vendat, mulum centuriatum committere curet. Alter alteri quasi servus obsequatur: a medicis gratis curentur: haruspiciibus nihil dent: in hospitiiis caste se agant: qui liem fecerit, vapulet.*

VIII. Inveni nuper in Ulpia bibliotheca inter linteos libros epistolam Divi Valeriani, de Aure-

liano Principe scriptam, quam ad verbum, ut decebat, inserui. *Valerianus Augustus Antonino Gallo Consuli. Culpas me familiaribus literis, quod Postumio filium meum Gallienum, magis quam Aureliano, commiserim: cum utique & severiori & puer credendus fuerit & exercitus: nec tu id diutius judicabis, si bene scieris, quantæ sit Aurelianus severitatis. nimius est, multus est, gravis est, & ad nostra jam non facit tempora. Testor autem omnes Deos, me etiam timuisse, ne quid etiam erga filium meum severius, si quid ille fecisset (ut est natura pronus ad ludicra) levius, cogitaret. Hæc epistola indicat, quantæ fuerit severitatis, ut illum Valerianus etiam timuisse se dicat.*

IX. Et ejusdem Valeriani alia est epistola, quæ laudes illius continet: quam ego ex seriniis præfecturæ urbanæ protuli. nam illi Romam venienti salaria sui ordinis sunt decreta. Exemplum epistolæ: *Valerianus Augustus Cejonio Albino Præfecto urbi. Vellemus quidem singulis quibusque devotissimis rei publicæ viris multo majora deferre compendia, quam eorum dignitas postulat; maxime ubi honorem vita commendat. debet enim quid, præter dignitatem, premium esse meritorum. Sed facit rigor publicus, ut accipere de provinciarum oblationibus ultra ordinis sui gradum nemo pius possit. Aurelianum, fortissimum virum, ad inspicenda & ordinanda castra omnia destinavimus: cui tantum a nobis, atque ab omni republica, communi totius exercitus confessione, debetur, ut digna illo vix aliqua, vel nimis magna sint munera. Quid enim in illo non clarum? quid non Corvinis & Scipionibus conferendum? Ille liberator Illyrici, ille*

Galliarum restitutor, ille dux magni totius exempli. Et tamen nihil præterea possum addere tanto viro ad muneris gratiam, quam patitur sobria & bene gerenda respublica. Quare sinceritas tua, mi parens carissime, supradicto viro efficiet, quamdiu Romæ fueris, panes militares mundos sedecim, panes militares castrenses quadraginta; vini mensalis sextarios quadraginta; porcellum dimidium; gallinaceos duos; porcinae pondo triginta; bubula pondo quadraginta; olei sextarium unum; & item olei secundi sextarium unum; liquaminis sextarium unum; salis sextarium unum; herbarum, olerum, quantum satis est. Sane quoniam ei aliquid præcipue decernendum est, quamdiu Romæ fuerit, pabula extra ordinem decernes: ipsi autem ad sumtus, aureos Antoninianos diurnos binos, argenteos Philippeos minutulos quinquagenos, æris denarios centum, reliqua per Præfectos ararii præbentur.

X. Frivola hæc fortassis cuipiam, & nimis levia esse videantur: sed curiositas nihil recusat. Habuit ergo multos ducatus, plurimos Tribunatus, vicarias ducum & Tribunorum, diversis temporibus, prope quadraginta; usque adeo, ut etiam Ulpii Criniti (qui se de Trajani genere referebat, & fortissimi revera viri, & Trajani simillimi, qui pictus est cum eodem Aureliano in templo Solis, quem Valerianus Cæsaris loco habere instituerat) vicem sumeret, exercitum duceret, limitem restitueret, prædam militibus daret, Thracias bobus, equis, mancipiis, captivis locupletaret, manubias in Palatio collocaret, quingentos servos, duo millia vaccarum, equas mille, ovium decem millia, caprarum quindecim mil-

lia, in privatam villam Valeriani congereret. Tunc enim Ulpius Crinitus, publice apud Byzantium sedenti Valeriano in thermis egit gratias, dicens, *magnum de se iudicium habitum, quod eidem vicarium Aurelianum dedisset: quare eum statuit arrogare.*

XI. Interest epistolas nosse Aureliano scriptas, & ipsam arrogationem. Epistola Valeriani ad Aurelianum: *Si esset alius, Aureliane jucundissime, qui Ulpii Criniti vicem posset implere, tecum de ejus virtute ac sedulitate conferrem. nunc tecum requirere potuissim. Suscipe bellum a parte Nicopolis, ne nobis agriudo Criniti obsit. Fac, quidquid potes. Multa non dico: in tua erit potestate militiæ magisterium. habes sagittarios Ilyreos trecentos, Armenios sexcentos, Arabas centum quinquaginta, Saracenos ducentos, Mesopotamios auxiliares quadringentos: habes legionem tertiam Felicem, & equites cataphractarios octingentos. Tecum erit Hartomundus, Haldegastes, Hildemundus, Carioviscus. Commeatus a Præfælis necessarius in omnibus castris est constitutus. Tuum est, pro virtutibus tuis atque sollertia, illic hiemalia & æstiva disponere, ubi tibi nihil deerit: querere præterea, ubi carrago sit hostium, & vere scire, quanti qualesque sint; ut non vinum aut annonâ consumatur, aut tela jaciantur, in quibus res bellica constituta est. Ego de te tantum, Deo favente, spero, quantum de Trajano, si viveret, posset sperare respublica. Neque enim minor est, in cujus locum fidemque te legi. Consulatum cum eodem Ulpio Crinito in annum, sequentem a die undecimo Kalendarum Juniarum, in locum Gallieni & Valeriani, sperare te convenit sumtu publico. levandus est enim pau-*

Scriptu. H. A. Vol. II.

L

pertas eorum hominum, qui diu reipublicæ viventes, pauperes sunt; & nullorum magis. His quoque literis indicatur, quantus fuerit Aurelianus, & revera neque quisquam aliquando ad summam rerum pervenit, qui non a prima ætate gradibus virtutis ascenderit.

XII. *Literæ de Consulatu. Valerianus Augustus Ælio Xifidio, Præfecto æarii. Aureliano, cui Consulat-um detulimus ob paupertatem, qua ille magnus est, ceteris major, dabis ad editionem Circensium aureos Antoninianos trecentos, argenteos Philippeos minutulos tria millia, in ære sestertium quinquagies, tunicas multicias viriles decem, lineas Ægyptias viginti, mantel-
lia Cypria paria duo, Capetia Afra decem, stragula Maura decem, porcos centum, oves centum: convivium autem publicum edi jubebis Senatoribus, Equitibus Romanis: hostias majores duas, minores quatuor. Et quoniam etiam de arrogatione aliqua me dixeram positurum, quæ ad tantum Principem pertinerent, quæso, ne odiosior verbosiorve ea re videar; quam fidei causa inferendam credidi ex libris Acholii, qui magister admissionum Valeriani Principis fuit, libro Actorum ejus nono.*

XIII. *Cum consedisset Valerianus Augustus in thermis apud Byzantium, præsentem exercitu, præsentem etiam officio Palatino, assidentibus Memmio Fusco, Consule ordinario, Bæbio Macro, Præfecto prætorii, Quinto Ancario, Præfide Orientis, assidentibus etiam a parte læva Avulvio Saturnino, Scythici limitis duce, Murentio ad Ægyptum destinato, Julio Tryphone, Orientalis limitis duce, & Meceo*

Brundusino, Præfesto annonæ Orientis, & Ulpio Crinito, duce Illyriciani limitis & Thracii, & Fulvio Bojo, duce Rhætici limitis, Valerianus Augustus dixit: *Gratias tibi agit, Aureliane, respublica, quod eam Gothorum potestate liberasti. Abundamus per te præda; abundamus gloria, & his omnibus, quibus Romana felicitas crescit. Cape igitur tibi pro rebus gestis tuis coronas murales quatuor, coronas vallares quinque, coronas navales duas, coronas civicas duas, hastas puras decem, vexilla bicolora quatuor, tunicas ducales rufas quatuor, pallia proconsularia duo, togam prætextam, tunicam palmatam, togam pictam, subarmilem profundum, sellam eboratam. Nam te Consulem hodie designo, scripturus ad Senatum, ut tibi deputet scipionem, deputet etiam fasces: hæc enim Imperator non solet dare, sed a Senatu, quando fit Consul, accipere.*

XIV. Post hæc Valeriani dicta, Aurelianus surrexit, atque ad manus accessit, agens gratias militariis verbis: quæ propria & ipsa apponenda de crevi. Aurelianus dixit: *Et ego, domine Valeriane, Imperator Auguste, ideo cuncta feci, ideo vulnera patienter excepi, ideo & equos & cantherios meos lassavi, ut mihi gratias ageret respublica, & conscientia mea. At tu plus fecisti. ago ergo gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatum, quem das. Diï faciant, & Deus certus Sol, ut & Senatus de me sic judicet. Agentibus igitur gratias omnibus circumstantibus, Ulpius Crinitus surrexit, atque hac oratione usus est: Apud majores nostros, Valeriane Auguste, quod & familiæ meæ amicum ac proprium fuit, ab optimis quibusque*

in filiorum locum fortissimi viri semper electi sunt, ut vel senescentes familias, vel sœtus matrimoniis jam cœducos, substitutæ sæcunditas prolis ornâret. Hoc igitur, quod Cocceius Nerva in Trajano adoptando, quod Ulpius Trajanus in Hadriano, quod Hadrianus in Antonino; & ceteri deinceps proposita suggestione fecerunt, jam in arrogando Aureliano, quem mihi vicarium judicii tui auctoritate fecisti, consui esse referendum. Jube igitur, ut lege agatur, sitque Aurelianus heres sacrorum, nominis & bonorum, totiusque juris, Ulpio Crinito jam consulari viro, ipse adtutum, te judice, consularis.

XV. Longum est cuncta pertexere. Nam & adæ sunt Crinito a Valeriano gratiæ, & adoptio, ut solebat, impleta. Memini, me in quodam libro Græco legisse, (quod tacendum esse non credidi) mandatum esse Crinito a Valeriano, ut Aurelianus adoptaretur, idcirco præcipue, quod pauper esset: sed hoc in medio relinquendum puto. Et quoniam superius epistolam posui, qua sumtus Aureliano ad Consulatam delatus est, quare posuerim, rem quasi frivolum, eloquendum putavi. Vidimus proxime Consulatam Furii Placidi tanto ambitu in Circo editum, ut non præmia dari aurigis, sed patrimonia viderentur; cum darentur tunicæ subfericæ, lineæ paragaudæ, darentur etiam equi, ingemiscantibus frugi hominibus. Factum est enim, ut jam divitiarum sit, non hominum Consulatam: quia utique si virtutibus defertur, editorem spoliare non debent. Perierunt casta illa tempora, & magis ambitione populari peritura sunt. Sed nos (ut solemus) hanc quoque rem in medio relinquimus.

XVI. His igitur tot ac talibus præjudiciis muneribusque fultus, Claudianis temporibus tantus enituit, ut, post eum Quintillo quoque fratre ejus interemto, solus teneret imperium, Aureolo interfecto, cum quo Gallienus fecerat pacem. Hoc loco tanta est diversitas historicorum, & quidem Græcorum, ut alii dicant, invito Claudio ab Aureliano Aureolum interfectum, alii mandante ac volente, alii ab Imperatore jam Aureliano eundem occisum, alii vero adhuc privato. Sed hæc quoque media relinquemus, ab ipsis petenda, per quos in literas missa sunt. Illud tamen constat, omne contra Mœotidas bellum Divum Claudium nulli magis, quam Aureliano, credidisse.

XVII. Exstat epistola, quam ego (ut soleo) fidei causa, immo ut alios annalium scriptores fecisse video, inferendam putavi. *Flavius Claudius Valerio Aureliano suo salutem. Expetit a te munus solitum nostra, respublica. Aggredere: quid moraris? Tuo magisterio milites uti volo, tuo ductu Tribunos: Gothi oppugnandi sunt: Gothi a Thraciis amovendi. Eorum enim plerique Hæmimontum Europamque vexant, qui te pugnante fugerunt. Omnes exercitus Thracicos, omnes Illyricianos, totumque limitem in tua potestate constituo: solitam, en, nobis ede virtutem. Tecum erit etiam frater Quintillus, cum occurrerit. Ego aliis rebus occupatus, summam belli illius virtutibus tuis credo. Misi sane equos decem, loricas duas, & cetera, quibus munire ad bellum euntem necessitas cogit. Secundis igitur proeliis usus auspiciis Claudianis, rempublicam in integrum reddidit: atque ipse statim (ut supra*

diximus) consensu omnium legionum factus est Imperator.

XVIII. Equitēs sane omnes ante imperium sub Claudio Aurelianus gubernavit, cum offensam magistrī eorum incurrissent, quod temere, Claudio non iubente, pugnassent. Item Aurelianus contra Suevos & Sarmatas iisdem temporibus vehementissime dimicavit, ac florentissimam victoriam retulit. Accepta est sane clades sub Aureliano a Marcomannis per errorem. nam dum is a fronte non curat occurrere, subito erumpentibus, dumque illos a dorso persequi parat, omnia circa Mediolanum graviter evastata sunt. postea tamen ipsi quoque Marcomanni superati sunt. In illo autem timore, quo Marcomanni cuncta vastabant, ingentes Romæ seditiones motæ sunt, paventibus cunctis, ne eadem, quæ sub Galliēno fuerant, provenirent. quare etiam libri Sibyllini, noti beneficiis publicis, inspecti sunt; inventumque, ut in certis locis sacrificia fierent, quæ barbari transire non possent. Facta denique sunt ea, quæ præcepta fuerant in diverso cærimoniarum genere: atque ita barbari restiterunt, quos omnes Aurelianus carptim vagantes occidit. Libet ipsius senatusconsulti formam exponere, quo libros inspicī clarissimorum iussit auctoritas.

XIX. Die tertio Idus Januarias, Fulvius Sabinus Prætor urbanus dixit: *Referimus ad vos, Patres conscripti, Pontificum suggestionem, & Aureliani Principis literas, quibus iubetur, ut inspiciantur fatales libri, quibus spes belli terminandi sacro Deorum im-*

perio continetur. Scitis enim ipsi, quotiescunque gravior aliquis exstitit motus, eos semper inspectos: neque prius mala publica esse finita, quam ex iis sacrificiorum processit auctoritas. Tunc surrexit primæ sententiæ Ulpius Syllanus, atque ita locutus est: Sero nimis, Patres conscripti, de reipublicæ salute consulimus, sero ad fatalia iussu respicimus, more languentium, qui ad summos medicos, nisi in summa desperatione, non mittunt; proinde quasi peritioribus viris major facienda sit cura; cum omnibus morbis occurrere sit melius. Meministis enim, Patres conscripti, me in hoc ordine saepe dixisse, jam nunc, cum primum nuntiatum est, Marcomannos erupisse, consulenda Sibyllæ decreta, utendum Apollinis beneficiis, inserviendum Deorum immortalium præceptis: recusasse vero quosdam, & cum ingenti calumnia recusasse, cum adulando dicerent, tantam Principis esse virtutem, ut opus non sit Deos consuli: proinde quasi & ipse vir magnus non Deos colat, non de Diis immortalibus speret. quid plura? audivimus literas, quibus rogavit opem Deorum, quæ nunquam cuiquam turpis est, ut vir fortissimus adjuvetur. Agite igitur, Pontifices, qua puri, qua mundi, qua sancti, qua vestitu animisque sacris commodi, templum ascendite, subsellia laureata constituite, veteranis manibus libros evolvite, fata reipublicæ, quæ sunt æterna, perquirite. Patrimis matrimisque pueris carmen indicite: nos sumtum sacris, nos apparatus sacrificiis, nos aris ambarvalia iradicemus.

XX. Post hæc interrogati plerique Senatores, sententias dixerunt, quas longum est innectere. deinde aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in sen-

tentias cunctibus, plerisque verbo consentientibus, conditum est senatusconsultum. Itum est deinde ad templum, inspecti libri, proditi versus, lustrata urbs, cantata carmina, amburbium celebratum, amburvalia promissa: atque ita solemnitas, quæ jubebatur, expleta. Est epistola Aureliani de libris Sibyllinis: nam ipsam quoque indidi ad fidem rerum. *Miror, vos, Patres sancti, tamdiu de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris; perinde quasi in Christianorum ecclesia, non in templo Deorum omnium, tractaretis. Agite igitur, & castimonia Pontificum, carinomisque solemnibus juvate Principem, necessitate publica laborantem. Inspiciantur libri: quæ facienda fuerint, celebrentur. quemlibet sumtum, cujuslibet gentis capivos, quælibet animalia regia non abnuo, sed libens offero: neque enim indecorum est, Diis juvantibus vincere. sic apud majores nostros multa finita sunt bella, sic cæpta. Si quid est sumtuum, datis ad Præcedum ararii literis decerni jussi. est præterea vestræ auctoritatis arca publica, quam magis refertam esse reperio, quam cupio.*

XXI. Cum autem Aurelianus vellet omnibus simul facta exercitus sui constipatione concurrere, tanta apud Placentiam clades accepta est, ut Romanum pæne solveretur imperium. Et causa quidem hujus periculi perfidia & calliditas barbarici fuit motus. nam cum congredi aperto Marte non possent, in silvas se densissimas contulerunt; atque ita nostros vespera incumbente turbarunt. Denique nisi divina ope, post inspectionem librorum, sacrificiorumque curas, monstris quibusdam speciebus-

que divinis impliciti essent barbari, Romana victoria non fuisset. Finito proelio Marcomanico, Aurelianus, ut erat natura ferocior, plenus irarum Romam petit, vindictæ cupidus, quam seditionum asperitas suggerebat: incivilis denique usus imperio, vir alias optimus, seditionum auctoribus interentis, cruentius ea, quæ mollius fuerant curanda, compescuit. Interfecti sunt enim nonnulli etiam nobiles Senatores, cum his leve quiddam, & quod contemni a mitiore Principe potuisset, vel unus, vel levis, vel vilis testis objiceret. Quid multa? magnum illud, & quod jam fuerat, & quod non frustra speratum est, infamiæ tristioris ictu contaminavit imperium. timeri coepit Princeps optimus, non amari: cum alii dicerent, perfodiendum talem Principem, non optandum; alii, bonum quidem medicum, sed mala ratione curantem. His actis, cum videret posse fieri, ut aliquid tale iterum, quale sub Gallieno evenerat, proveniret; adhibito consilio Senatus, muros urbis Romæ dilatavit. nec tamen pomœrio addidit eo tempore, sed postea. Pomœrio autem nemini Principum licet addere, nisi ei, qui agri barbarici aliqua parte Romanam rempublicam locupletaverit. Addidit autem Augustus, addidit Trajanus, addidit Nero, sub quo Pontus Polemoniacus & Alpes Cotticæ Romano nomini tributæ.

XXII. Transactis igitur, quæ ad septiones, atque urbis statum & civilia pertinebant, contra Palmyrenos, id est, contra Zenobiam, quæ filiorum nomine orientale tenebat imperium, iter flexit.

Multa in itinere ac magna bellorum genera confedit. nam in Thraciis & in Illyrico occurrentes barbaros vicit: Gothorum quin etiam ducem Cannabam, five Cannabandem, cum quinque millibus hominum trans Danubium interemit. Atque inde per Byzantium in Bithyniam transitum fecit, eamque nullo certamine obtinuit. Multa ejus magna & præclara, tam facta, quam dicta sunt: sed omnia libro innectere nec possumus, fastidii evitatione, nec volumus: sed ad intelligendos mores atque virtutem, pauca libanda sunt. nam cum Thyanam venisset, eamque occlusam reperisset, iratus dixisse fertur, *Canem in hoc oppido non relinquam*. Tunc & militibus acius incumbenibus spe prædæ, & Heraclammone quodam, timore, ne inter ceteros occideretur, patriam suam prodente, civitas capta est.

XXIII. Sed Aurelianus duo statim præcipua, quod unum severitatem ostenderet, alterum lenitatem, ex imperatoria mente monstravit. nam & Heraclammone proditorem patriæ suæ sapiens victor occidit: & cum milites juxta illud dictum, quo canem se relicturum apud Thyanæos negarat, everisionem urbis exposcerent, respondit iis: *Canem, inquit, negavi in hac urbe me relicturum: canes omnes occidite*. Grande Principis dictum, grandius militum votum: nam dictum Principis, quo præda negabatur, civitas servabatur, totus exercitus ita, quasi ditaretur, accepit. Epistola de Heraclammone. *Aurelianus Augustus Mallio Chiloni. Occidi passus sum, cujus quasi beneficio Thyanam recepi. Ego vero*

proditorem amare non potui, & libenter tuli, quod eum milites occiderunt: neque enim mihi fidem servare potuisset, qui patria non pepercit. Solum denique ex omnibus, qui oppugnabamur, campus accepit. Divitem hominem negare non possum, sed cujus bona ejus liberis reddidi, ne quis me causa pecuniæ locupletem hominem occidi passum esse crimineretur.

XXIV. Capta autem civitas est miro modo. nam cum Heraclammon locum ostendisset, aggeris naturali specie tumentem, qua posset Aurelianus occultus ascendere, ille conscendit; atque elata purpurea chlamyde, intus civibus, foris militibus se ostendit; & ita civitas capta est, quasi totus in muris Aureliani fuisset exercitus. Taceri non debet res, quæ ad famam venerabilis viri pertinet. Fertur enim, Aurelianium de Thyana civitatis everfione vera dixisse, vera cogitasse: verum Apollonium Thyanæum, celeberrimæ famæ auctoritatisque sapientem, veterem philosophum, amicum verum Deorum, ipsum etiam pro numine frequentandum, recipienti se in tentorium, ea forma, qua videtur, subito adstitisse, atque hæc Latine, ut homo Pannonius intelligeret, verba dixisse: *Aureliane, si vis vincere, nihil est, quod de civium meorum nece cogites. Aureliane, si vis imperare, a cruore innocentium abstine. Aureliane, clementer te age, si vis vivere.* Norat vultum philosophi venerabilis Aurelianus, atque in multis ejus imaginem viderat templis. denique statim attonitus, & imaginem & statuas & templum eidem promisit, atque in meliorem rediit mentem. Hæc ego & a gravibus viris comperi, &

in Ulpiae bibliothecae libris relegi, & pro maiestate Apollonii magis credidi. quid enim illo viro sanctius, venerabilius, diviniusque inter homines fuit? ille mortuis reddidit vitam, ille multa ultra homines & fecit & dixit: quæ qui velit nosse, Græcos legat libros, qui de ejus vita conscripti sunt. Ipse autem, si vita suppetat, atque ipsius viri favori usquequaque placuerit, breviter saltem tanti viri facta in literas mittam: non quo illius viri gesta munere mei sermonis indigeant, sed ut ea, quæ miranda sunt, omnium voce prædicentur.

XXV. Recepta Thyana, Antiochiam, proposita omnibus impunitate, brevi apud Daphnen certamine obtinuit: atque inde præceptis, quantum probatur, venerabilis viri Apollonii parens, humanior atque clementior fuit. Pugnatum est post hæc de summa rerum contra Zenobiam & Zabam ejus socium apud Emessam magno certamine: cumque Aureliani equites fatigati jam pæne discederent, ac terga darent, subito vi numinis, quod postea proditum, hortante quadam divina forma, per pedites etiam equites restituti sunt. Fugata est Zenobia cum Zaba, & plenissime parta victoria. Recepto igitur Orientis statu, Emessam victor Aurelianus ingressus est, ac statim ad templum Heliogabali tetendit, quasi communi officio vota soluturus. Verum illic eam formam numinis reperit, quam in bello sibi faventem vidit. quare & illic templa fundavit, donariis ingentibus positis: & Romæ Soli templum posuit, majore honorificentia consecratum, ut suo dicemus loco.

XXVI. Post hæc Palmyram iter flexit, ut, ea oppugnata, laborum terminus fieret. Sed in itinere a latronibus Syris male accepto frequenter exercitu, multa perpeſſus eſt, & in obſidione uſque ad iſtum ſagittæ periclitatus eſt. Epistoſta ipſius exſtat ad Mucaporem miſſa, in qua de ejus belli difficultate ultra pudorem imperialem fatetur. *Romani me modo dicunt bellum contra feminam gerere: quaſi ſola mecum Zenobia & ſuis viribus pugnet, ac non hoſtium, quantum ſi vir a me oppugnandus eſſet, in conſcientia & timore longe deteriore. Dicitur non poteſt, quantum hic ſagittarum, qui belli apparatus, quantum telorum, quantum lapidum: nulla pars muri eſt, qua non binis & ternis balisſtis occupata ſit: ignes etiam tormentis jaciuntur. Quid plura? non quaſi femina pugnat, quaſi pœnam timens, ſed credo adjuutores Romanam rempublicam Deos, qui nunquam noſtris conatibus deſuerunt. Denique fatigatus, ac pro malis feſſus, literas ad Zenobiam miſit, deditionem illius petens, vitam promittens, quarum exemplum indidi. Aurelianus Imperator Romani orbis, & receptor Orientis, Zenobia ceteriſque, quos ſocietas tenet bellica. Sponte facere debuiſtis id, quod meis literis nunc jubetur: deditionem præcipio impunitate vitæ propoſita, ita ut illic Zenobia cum tuis agas vitam, ubi te ex Senatus ampliſſimi ſententia collocavero. Gemmas, argentum, aurum, ſericum, equos, camelos in ararium Romanum conſeras. Palmyrenis jus ſuum ſervabitur.*

XXVII. Hac epistoſta accepta, Zenobia ſuperbius insolentiusque reſcripſit, quam ejus fortuna poſcebat, credo ad terrorem: nam ejus quoque episto-

læ exemplum indidi. *Zenobia regina Orientis, Aureliano Augusto. Nemo adhuc, præter te, quod possis, literis petiit. Virute faciendum est, quidquid in rebus bellicis est gerendum. Deditionem meam petis: quasi nescias, Cleopatram reginam perire maluisse, quam in qualibet vivere dignitate. Nobis Persarum auxilia non desunt, quæ jam speramus: pro nobis sunt Saraceni, pro nobis Armenii, Latrones Syri exercitum tuum, Aureliane, vicerunt. quid igitur, si illa venerit manus, quæ undique speratur? pones profecto supercilium, quo nunc mihi deditionem, quasi omnifariam victor, imperas. Hanc epistolam Nicomachus se transtulisse in Græcum ex lingua Syrorum dicit, ab ipsa Zenobia dictatam. nam illa superior Aureliani, Græca missa est.*

XXVIII. His acceptis literis, Aurelianus non erubuit, sed iratus est: statimque collecto exercitu ad ducibus suis, undique Palmyram obsedit: neque quidquam vir fortis reliquit, quod aut imperfectum videretur, aut incuratum. Nam & auxilia, quæ a Persis missa fuerant, interceptit: & alas Saracenas Armeniasque corripuit, atque ad se, modo ferociter, modo subtiliter, transtulit; denique post multa mulierem potentissimam vicit. Victa igitur Zenobia cum fugeret camelis, quos dromatas vocitant, atque ad Persas iter tenderet, equitibus missis est capta, atque in Aureliani potestatem deducta. Victor itaque Aurelianus, totiusque jam Orientis possessor, cum in vinculis Zenobiam teneret cum Persis, Armeniis, Saracenis; superior atque insolentior egit ea, quæ ratio temporis postulabat. Tunc illæ vestes, quas in templo Solis videmus, confertæ gem-

mis; tum Persici dracones, & tiaræ; tum genus purpuræ, quod postea nec ulla gens detulit, nec Romanus orbis vidit: de qua pauca saltem libet dicere.

XXIX. Meministis enim, fuisse in templo Jovis Optimi Maximi Capitolini pallium breve purpureum lanestre: ad quod cum matronæ, atque ipse Aurelianus, jungerent purpuras suas, cineris specie decolorari videbantur ceteræ, divini comparatione fulgoris. Hoc munus rex Persarum ab Indis interioribus sumtum, Aureliano dedisse perhibetur, scribens, *Sume purpuram, qualis apud nos est.* sed hoc falsum fuit. nam postea diligentissime & Aurelianus, & Probus, & proxime Diocletianus, missis diligentissimis confectoribus, requisiverunt tale genus purpuræ, nec tamen invenire potuerunt. dicitur enim sandix Indica talem purpuram facere, si curetur. Sed ad incepta redeamus.

XXX. Ingens tamen strepitus militum fuit omnium, Zenobiam ad pœnam poscentium. sed Aurelianus, indignum existimans, mulierem interimi, occisis plerisque, quibus auctoribus illa bellum moverat, paraverat, gesserat, triumpho mulierem reservavit, ut populi Romani oculis esset ostentui. Grave inter eos, qui cæsi sunt, de Longino philosopho fuisse perhibetur, quo illa magistro usa esse ad Græcas literas dicitur: quem quidem Aurelianus idcirco dicitur occidisse, quod superior illa epistola ipsius diceretur dictata consilio, quamvis Syro esset sermone contexta. Pacato igitur Oriente, in Europam Aurelianus rediit victor, atque illic Carporum copias afflixit: & cum illum *Carpicum* Senatus ab-

sentem vocasset, mandasse illico fertur: *Supereſt, Patres conſcripti, ut me etiam Carpiſculum vocetis.* (*Carpiſculum* enim genus calciamenti eſſe, ſatis notum eſt.) quod cognomen deforme videbatur, cum & *Gothicus*, & *Sarmaticus*, & *Armeniacus*, & *Parthicus*, & *Adiabenicus* diceretur.

XXXI. Rarum eſt, ut Syri fidem ſervent, immo difficile. nam Palmyreni, qui jam victi atque conuſi fuerant, Aureliano rebus Europenſibus occupato, non mediocriter rebellant. Sandarionem enim, quem in præſidio illic Aurelianus poſuerat, cum ſexcentis ſagittariis occiderunt, Achilleo cuidam parenti Zenobiæ parantes imperium. Verum adeo Aurelianus, ut erat paratus, ex Europa revertit; atque urbem, quia ita merebatur, evertit. Crudelitas denique Aureliani, vel (ut quidam dicunt) ſeveritas, eatenus exiſtit, ut epiſtola ejus ſeratur, confeſſionem immaniſſimi furoris oſtentans, cujus hoc exemplum eſt. *Aurelianus Auguſtus Cejonio Baſſo.* Non oportet ulterius progredi militum gladios: jam ſatis Palmyrenorum caſum atque occiſum eſt. Mulieribus non peperimus, infantes occidimus, ſenes jugulavimus, ruſticos interemimus. cui terras, cui urbem deinceps relinquemus? parcendum eſt iis, qui remanſerunt. Credimus enim, tam paucos tam multorum ſuppliciiis eſſe correptos. Templum ſane Solis, quod apud Palmyram aquiliſeri legionis tertiæ cum vexilliferis, & draconario, & cornicinibus, atque liticinibus diripuerunt, ad eam formam volo, quæ fuit, reddi. Habes trecentas auri libras e Zenobiæ capſulis: habes argenti mille octingenta pondo de Palmyrenorum bo-

nis: habes gemmas regias. Ex his omnibus fac coonestari templum: mihi & Diis immortalibus gratissimum feceris. Ego ad Senatum scribam, petens, ut mittat Pontificem, qui dediceret templum. Hæ literæ, ut videmus, indicant satiatam esse immanitatem Principis duri.

XXXII. Securior denique iterum in Europam rediit: atque illic omnes, qui vagabantur, hostes nota illa sua virtute contudit. Interim res per Thracias Europamque omnem Aureliano ingentes agente, Firmus quidam exstitit, qui sibi Ægyptum, sine insignibus imperii, quasi ut esset civitas libera, vindicavit. ad quem continuo Aurelianus revertit: nec illi defuit felicitas solita: nam Ægyptum statim recepit: atque, ut erat ferox animi, cogitatione multus, vehementer irascens, quod adhuc Tetricus Gallias obtineret, Occidentem petiit: atque ipso Tetrico exercitum suum prodeunte, quod ejus scelera ferre non posset, deditas sibi legiones obtinuit. Princeps igitur totius orbis Aurelianus, pacatis Oriente, Gallis, atque undique terris. Romanam iter flexit, ut de Zenobia & Tetrico, hoc est, de Oriente & Occidente, triumphum Romanis oculis exhiberet.

XXXIII. Non ab re est cognoscere, qui fuerit Aureliani triumphus, fuit enim speciosissimus. Curus regii tres fuerunt: in his unus Odenati, argento, auro, & gemmis operosus atque distinctus: alter, quem rex Persarum Aureliano dono dedit, ipse quoque pari opere fabricatus: tertius, quem sibi Zenobia composuerat, sperans, se urbem Romanam

Script. H. A. Vol. II. M

manam cum eo visuram: quod illam non fefellit. nam cum eo Urbem ingressa est, victa & triumphata. Fuit alius currus quatuor cervis junctus, qui fuisse dicitur regis Gothorum: quo, ut multi memoriae tradiderunt, Capitolium Aurelianus inventus est, ut illic caderet cervos, quos, cum eodem curru captos, vovisse Jovi Optimo Maximo ferebatur. Præcesserunt elephantii viginti, feræ mansuetæ Libycæ, Palestinæ diversæ ducentæ: quas statim Aurelianus privatis donavit, ne fiscum annonis gravaret; tigrides quatuor; camelopardali, alces, cetera talia per ordinem ducta; gladiatorum paria octingenta: præter captivos gentium barbararum, Blemyes, Axomytæ, Arabes Eudæmones, Indi, Bactriani, Hiberi, Saraceni, Persæ, cum suis quique muneribus; Gothi, Alani, Roxolani, Sarmatæ, Franci, Suevi, Vandali, Germani: religatis manibus captivi præcesserunt. inter hos etiam Palmyreni, qui superfuertant Principes civitatis, & Ægyptii ob rebellionem.

XXXIV. Ductæ sunt & decem mulieres, quas virili habitu pugnantem inter Gothos ceperat: cum multæ essent interemtæ, quas de Amazonum genere titulus indicabat. Prælati sunt tituli, gentium nomina continentes. Inter hæc fuit Tetricus chlamyde coccinea, tunica galbina, braccis Gallicis ornatus, adjuncto sibi filio, quem Imperatorem in Gallia nuncupaverat. Incedebat etiam Zenobia, ornata gemmis, catenis aureis, quas alii sustentabant. præferebantur coronæ omnium civitatum aureæ, titulis eminentibus proditæ. Jam populus ipse Ro-

manus, jam vexilla collegiorum atque castrorum, & cataphractarii milites, & opes regiæ, & omnis exercitus, & Senatus (etsi aliquantulo tristior, quod Senatores triumphari videbat) multum pompæ addiderant. Denique vix nona hora in Capitolium pervenit, sero autem ad Palatium. Sequentibus diebus datæ sunt populo voluptates ludorum scenicorum, ludorum Circensium, venationum, gladiatorum, naumachiarum.

XXXV. Non prætermittendum videtur, quod & memoria tenet publica, & fides historica frequentavit, Aurelianum eo tempore, quo proficisceretur ad bellum orientale, bilibres coronas populo promississe, si victor rediret; & cum aureas populus speraret, neque Aurelianus aut posset, aut veller; coronas eum fecisse de panibus, qui nunc siliginei vocantur, & singulis quibusque donasse, ita ut siligineum suum quotidie toto ævo suo, & unusquisque reciperet, & posteris suis dimitteret. Nam idem Aurelianus & porcinam carnem populo Romano distribuit, quæ hodieque dividitur: leges plurimas sanxit, & quidem salutare: sacerdotia composuit, templum Solis fundavit, & Pontifices roboravit. Decrevit etiam emolumenta architectis & ministris. His gestis, ad Gallias profectus, Vindelicos obsidione barbarica liberavit: deinde ad Illyricum rediit, paratoque magno potius, quam ingenti exercitu, Persis, quos eo quoque tempore, quo Zenobiam superavit, gloriosissime jam vicerat, bellum indixit. Sed cum iter faceret, apud Cænophurium, mansionem, quæ est inter

Heracliam & Byzantium, malitia notarii sui, & manu Mucaporis interemtus est.

XXXVI. Et causa occidendi ejus quæ fuerit, & quemadmodum sit occisus, ne res tanta lateat, brevi edisseram. Aurelianus, quod negari non potest, severus, truculentus, sanguinarius fuit Princeps. hic, cum usque eo severitatem tetendisset, ut & filiam fororis occideret, non in magna, neque satis idonea causa, jam primum in odium suorum venit. Incidit autem, ut se res fataliter agunt, ut Mnestheum quendam, quem pro notario secretorum habuerat, libertum, ut quidam dicunt, suum, infensiores sibi minando redderet, quod nescio quid de quodam suspicatus esset. Mnestheus, qui sciret, Aurelianus neque frustra minari solere, neque, si minaretur, ignoscere, brevem nominum conscripsit, mixtis iis, quibus Aurelianus vere irascebatur, cum iis, de quibus nihil asperum cogitabat; addito etiam suo nomine, quo magis fidem faceret ingestæ sollicitudinis: ac brevem legit singulis, quorum nomina continebat, addens, disposuisse Aurelianus eos omnes occidere; illos vero debere suæ vitæ, si viri sunt, subvenire. Hi cum exarsissent timore, qui merebantur offensam, dolorem miscentes beneficiis atque officiis, quibus Aurelianus videbatur ingratus, in supradicto loco iter facientem Principem subito adorti, interemerunt.

XXXVII. Hic finis Aureliano fuit, Principi necessario magis, quam bono. quo interfecto, cum esset res prodita, & sepulcrum ingens, & templum illi detulerunt ii, a quibus interemtus est. Sane

Mnestheus postea surrectus ad stipitem, bestiis obiectus est: quod statuae marmoreae posita in eodem loco utrinque significant, ubi & in columnis Divo Aureliano statuae constitutae sunt. Senatus mortem ejus graviter tulit, gravius tamen populus Romanus, qui vulgo dicebat, *Aurelianum paedagogum esse Senatorum*. Imperavit annis sex, minus paucis diebus: ac rebus magnis gestis inter Divos relatus est. Quia pertinet ad Aurelianum, id, quod in historia relatum est, tacere non debui. Nam multi ferunt, Quintillum, fratrem Claudii, cum in praesidio Italico esset, audita morte Claudii, summis imperium. verum postea, ubi Aurelianum comperit imperare, a toto exercitu derelictum; cumque contra eum concionaretur, nec a militibus audiretur, incisis sibi met venis, die vicesimo imperii sui periisse. Quidquid sane scelerum fuit, quidquid malae conscientiae, vel artium funestarum, quidquid denique factionum, Aurelianus toto penitus orbe purgavit.

XXXVIII. Hoc quoque ad rem pertinere arbitror, Balbati filii nomine Zenobiam, non Timolai & Herenniani, imperium tenuisse, quod tenuit. Fuit sub Aureliano etiam monetariorum bellum, Felicissimo rationali auctore: quod acerrime severissimeque compescuit, septem tamen millibus suorum militum interemtis, ut epistola docet, missa ad Ulpium Crinitum ter Consulem, qui eum ante adoptaverat. *Aurelianus Augustus Ulpio patri. Quasi fatale quiddam incessit, ut omnia, quaecunque gesserō, omnes motus ingravescant. Ita enim seditio intram-*

rana bellum mihi gravissimum peperit. monetarii, auctore Felicissimo, ultimo servorum, cui procurationem fisci mandaveram, rebelles spiritus extulerunt. Hi compressi sunt. septem millibus Hiberorum, & Ripariensium, & Castrianorum, & Daciscorum interentis. unde apparet, nullam mihi a Diis immortalibus datam sine difficultate victoriam.

XXXIX. Tetricum triumphatum Correctorem Lucaniæ fecit, filio ejus in Senatu manente. Templum Solis magnificentissimum constituit: muros urbis Romæ sic ampliavit, ut quinquaginta prope millia murorum ejus ambitus teneant. Item quadruplatores ac delatores ingenti severitate persecutus est: tabulas publicas ad privatorum securitatem exuri in foro Trajani semel jussit. Amnestia etiam sub eo delictorum publicorum decreta est de exemplo Atheniensium: cujus rei etiam Tullius in Philippicis meminit. Fures provinciales, repetundarum ac peculatus reos, ultra militaremodum est persecutus, ut eos ingentibus suppliciis cruciatibusque puniret. In templo Solis multum auri gemmarumque constituit. Cum vastatum Illyricum ac Mœsiam deperditam videret, provinciam trans Danubium Daciam, a Trajano constitutam, sublato exercitu & provincialibus reliquit, desperans, eam posse retineri: abductosque ex ea populos in Mœsiam collocavit, appellavitque suam Daciam; quæ nunc duas Mœsias dividit. Dicitur præterea hujus fuisse crudelitatis, ut plerisque Senatoribus simulatam ingereret factionem conjurationis ac tyrannidis, quo facilius eos posset occidere. Addunt nonnulli, si-

lium sororis, non filiam, ab eodem interfectum: plerique autem etiam filiam sororis.

XL. Quam difficile sit Imperatorem in locum boni Principis legere, & Senatus sanctioris gravitas probat, & exercitus prudentis auctoritas. Occiso namque severissimo Principe, de Imperatore deligendo exercitus retulit ad Senatum, idcirco, quod nullum de his faciendum putabat, qui tam bonum Principem occiderant. Verum Senatus hanc eandem delectionem in exercitum refudit, sciens, non libenter jam milites accipere Imperatores eos, quos Senatus elegerit. Denique id tertio factum est, ita ut per sex menses Imperatorem Romanus orbis non habuerit, omnesque iudices ii permanerent, quos aut Senatus, aut Aurelianus elegerat, nisi quod Proconsulem Asiæ Falconium Probum in locum Arellii Fufci delegit.

XLI. Non injucundum est ipsas inserere literas, quas ad Senatum exercitus misit. *Felices ac sortes exercitus Senatui populoque Romano. Aurelianus Imperator noster per fraudem unius hominis, & per errorem bonorum ac malorum interemius est. Hunc inter Deos refert sancti & domini Patres conscripti, & de vobis aliquem, sed dignum vestro iudicio, Principem mittite. Nos enim de iis, qui vel erraverunt, vel male fecerunt, imperare nobis neminem patimur. Rescriptum est senatusconsulto. cum die tertio Nonas Februarias Senatus amplissimus in curiam Pomilianam convenisset, Aurelius Gordianus Consul dixit, Referimus ad vos, Patres conscripti, literas exercitus felicissimi. Quibus recitatis, Aurelianus Ta-*

citus, primæ sententiæ Senator, ita locutus est: (hic autem est, qui post Aurelianum sententia omnium Imperator est appellatus) Recte atque ordine consueverunt Dii immortales, Patres conscripti, si boni Principes ferro inviolabiles exstiterint, ut longiorem ducerent vitam; neque contra eos aliqua esset potestas iis, qui neces infandas tristissima mente concipiunt. Vixit enim Princeps noster Aurelianus, quo neque utilior fuit quisquam. Respirare certe post infelicitatem Valeriani, post Gallieni mala, imperante Claudio cœperat nostra respublica: at eadem reddita fuerat Aureliano toto penitus orbe vincente. Ille nobis Gallias dedit: ille Italiam liberavit: ille Vindeliciis jugum barbaricæ servitutis amovit. Illo vincente Illyricum restitutum est, reddita Romanis legibus Thraciæ. Ille, prohi pudor, Orientem semineo pressum jugo, in nostra jura restituit: ille Persas, insultantes adhuc Valeriani necis, fudit, fugavit, oppressit. Illum Saraceni, Blemyes, Axomitæ, Bactriani, Seres, Hiberi, Albani, Armenii, populi etiam Indorum, veluti præsentem panem venerati sunt Deum. Illius, donis, quæ a barbaris gentibus meruit, refertum est Capitolium: quindecim milia librarum auri ex ejus liberalitate unum tenet templum: omnia in Urbe sana ejus micant donis. Quare, Patres conscripti, vel Deos ipsos jure convenio, qui talem Principem interire passi sunt: nisi forte secum eum esse maluerunt. Decerno igitur divinos honores: id, quod vos omnes existimo esse facturos. Nam de Imperatore deligendo ad eundem exercitum, censeo esse referendum. Etenim in tali genere sententiæ, nisi fiat, quod dicitur, & electi periculum erit, & eligentis

invidia. Probata est sententia Taciti: attramen cum iterum atque iterum mitteretur, ex senatusconsulto, quod in Taciti vita dicemus, Tacitus factus est Imperator.

XLII. Aurelianus filiam solam reliquit, cujus posterius etiam nunc Romæ sunt. Aurelianus namque Proconsul Ciliciæ, Senator optimus, sui vere juris vitæque venerabilis, qui nunc in Sicilia vitam agit, ejus est nepos. Quid hoc esse dicam, tam paucos bonos existisse Principes, cum jam tot Cæsares fuerint; nam ab Augusto in Diocletianum Maximianumque Principes, quæ series purpuratorum sit, index publicus tenet. Sed in his optimi, ipse Augustus, Flavius Vespasianus, Flavius Titus, Cocceus Nerva, Divus Trajanus, Divus Hadrianus, Pius & Marcus Antonini, Severus Afer, Alexander Mammææ, Divus Claudius, & Divus Aurelianus. Valerianus enim cum optimus fuerit, ab omnibus infelix apparuit. Vides, quæso, quam pauci sint Principes boni, ut bene dictum sit a quodam mimico scurra Claudii hujus temporibus, *In uno anulo bonos Principes posse perscribi atque depingi*. At contra, quæ series malorum? ut enim omittamus Vitellios, Caligulas, & Neronēs; quis ferat Maximinos & Philippos, atque illam inconditæ multitudinis faciem? tametsi Decios excerpere debeam, quorum & vita & mors veteribus comparanda est.

XLIII. Et quæritur quidem, quæ res malos Principes faciat. Jam primum nimia licentia, deinde rerum copia; amici præterea improbi, satellites detestandi, eunuchi avarissimi, aulici vel stulti, vel

detestabiles, & (quod negari non potest) rerum publicarum ignorantia. Sed ego a patre meo audi-
vi, Diocletianum Principem, jam privatum, di-
xisse, *nihil esse difficilius, quam bene imperare*. Col-
ligunt se quatuor vel quinque, atque unum con-
filium ad decipiendum Imperatorem capiunt: di-
cunt, quod probandum sit: Imperator, qui domi
clausus est, vera non novit: cogitur hoc tantum
scire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri
non oportet: amovet a republica, quos debebat ob-
tinere. Quid multa? ut Diocletianus ipse dicebat,
Bonus, cautus, optimus venditur Imperator. Hæc Di-
ocletiani verba sunt: quæ idcirco inserui, ut pru-
dentia tua sciret, nihil esse difficilius bono Principe.

XLIV. Et Aurelianum quidem multi neque in-
ter bonos, neque inter malos Principes ponunt,
idcirco, quod ei clementia, Imperatorum dos pri-
ma, defuerit. Verconnius Herennianus Præfectus
prætorio Diocletiani, teste Asclepiodoto, sæpe di-
cebat, Diocletianum frequenter dixisse, cum Maxi-
miani asperitatem reprehenderet, *Aurelianum ma-
gis ducem esse debuisse, quam Principem*, nam ejus
nimia ferocitas eidem displicebat. Mirabile fortasse
videtur, quod compertum Diocletiano, Asclepio-
dorus Celſino, consiliario suo, dixisse perhibet: sed
de hoc posteri judicabunt. Dicebat enim, quodam
tempore Aurelianum Gallicanas consuluisse Dru-
idas, sciscitantem, utrum apud ejus posteros impe-
rium permaneret? tum illas respondisse dixit, *Nul-
lius clarius in republica nomen, quam Claudii poste-
riorum futurum*. Et est quidem jam Constantius Im-

perator ejusdem vir sanguinis, cujus puto posteros ad eam gloriam, quæ a Druidibus prænuntiata sit, pervenire. quod idcirco ego in Aureliani vita constitui, quia hæc ipsi Aureliano consulenti responsa sunt.

XLV. Vestigal ex Ægypto urbi Romæ Aurelianus vitri, chartæ, lini, stupæ, atque anabolicas species æternas constituit. Thermas in Transtiberina regione Aurelianus facere paravit hiemales; quod aquæ frigidioris copia illic deesset. Forum nominis sui in Ostiensi ad mare fundare coepit. in quo postea prætorium publicum constitutum est. Amicos suos honeste ditavit & modice, ut miseria paupertatis effugerent, & divitiarum invidiam patrimonii moderatione vitarent. Vestem holosericam neque ipse in vestiario suo habuit, neque alteri utendam dedit. Et cum ab eo uxor sua peteret, ut unico pallio blatteo serico uteretur, ille respondit, *Absit, ut auro fila pensentur*: libra enim auri tunc libra serici fuit.

XLVI. Habuit in animo, ut aurum neque in cameris, neque in tunicis, neque in pelles, neque in argentum mitteretur: dicens, plus auri esse in rerum natura, quam argenti; sed aurum per varios bracteatum, filorum, & liquationum usus perire, argentum autem in suo usu manere. Idem dederat facultatem, ut aureis, qui vellent, & vasis uterentur, & poculis. Dedit præterea potestatem, ut argentatas privati carrucas haberent; cum antea ærata & eborata vehicula fuissent. Idem concessit, ut blatteas matronæ tunicas haberent, & ceteras

vestes; cum antea coloreas habuissent, & ut multum oxypæderotinas. Et ut fibulas aureas gregarii milites haberent, idem primus concessit; cum antea argenteas habuissent. Paragaudas vestes ipse primus militibus dedit; cum ante nonnisi rectas purpureas acceperissent: & quidem aliis monolores, aliis dilores, trilores aliis, & usque ad pentelores, quales hodie lineæ sunt.

XLVII. Panibus urbis Romæ unciam de Ægyptio vestigali auxit, ut quadam epistola, data ad Præfectum annonæ Urbis, etiam ipse gloriatur. *Aurelianus Augustus Flavio Arabiano Præfecto annonæ: Inter cetera, quibus, Diis faventibus Romanam rempublicam juvenis nihil mihi est magnificentius, quam quod ad alimentum uncia omne annonarum urbicarum genus juvi: quod ut esset perpetuum, navicularios Niliacos apud Ægyptum novos, & Romæ amnicos posui. Tiberinas exstruxi ripas: vadum alvei tumentis effodi. Diis & Perennitati vota constitui, almam Cererem consecravi. Nunc tuum est officium, Arabiane jucundissime, elaborare, ne meæ dispositiones in irritum veniant. Neque enim populo Romano sacro quidquam potest esse latius.*

XLVIII. Statuerat & vinum gratuitum populo Romano dare, ut, quemadmodum oleum & panis & porcina gratuita præberentur, sic etiam vinum daretur, quod perpetuum hac dispositione conceperat. Etruriæ per Aureliam, usque ad Alpes maritimas ingentes agri sunt, iique fertiles ac silvosi. statuerat igitur dominis locorum incultorum, qui tamen vellent, pretia dare, atque illic familias ca-

privas constituere, vitibus montes conspergere, atque ex eo opere vinum dare, ut nihil redditum fiscus acciperet, sed totum populo Romano concederet. Facta erat ratio dogæ, cuparum, navium & operum. sed multi dicunt; Aurelianum, ne id faceret, præventum; alii a Præfeto prætorii sui prohibitum, qui dixisse fertur, *Si & vinum populo Romano damus, superest, ut & pullos & anseres demus.* Argumento est, id vere Aurelianum cogitasse, immo etiam facere disposuisse, vel ex aliqua parte fecisse, quod in porticibus templi Solis fiscalia vina ponuntur, non gratuita populo eroganda, sed pretio. Sciendum tamen, congiaria illum ter dedisse, donasse etiam populo Romano tunicas albas manicatas ex diversis provinciis, & lineas Afras atque Ægyptias puras: ipsumque primum donasse oraria populo Romano, quibus uteretur populus ad favorem.

XLIX. Displicebat ei, cum esset Romæ, habitare in Palatio, ac magis placebat in hortis Sallustii, vel in Domitiæ vivere. Miliarensen denique porticum in hortis Sallustii ornavit, in qua quotidie & equos & se fatigabat, quamvis esset non bonæ valetudinis. Servos & ministros peccantes coram se cædi jubebat, ut plerique dicunt, causa tenendæ severitatis; ut alii, studio crudelitatis. Ancillam suam, quæ adulterium cum servo suo fecerat, capite punivit. Multos servos e familia propria, qui peccaverant, legibus audiendos judiciis publicis dedit. Senatum, sive senaculum, matronis reddi voluerat: ita ut primæ illæ, quæ sacerdotia Senatu auctore

meruissent. Calceos mulleos, & cereos, & albos, & hederacios viris omnibus tulit; mulieribus reliquit. Curfores eo habitu, quo ipse habebat, Senatoribus concessit. Concubinas ingenuas haberi vetuit. Eunuchorum modum pro senatoriis professionibus statuit, idcirco, quod ad ingentia pretia pervenissent. Vas argenti ejus nunquam triginta libras transiit. Convivium de assaturis maxime fuit. Vino rufo maxime delectatus est.

L. Medicum ad se, cum ægrotaret, nunquam vocavit, sed ipse se inedia præcipue curabat. Uxori & filiæ anulum sigillaricium, quasi privatus, instituit. Servis suis vestes easdem Imperator, quas & privatus, dedit, præter duos senes, quibus quasi libertis plurimum detulit, Antistium & Gillonem, qui post eum, ex Senatus sententia, manumissi sunt. Erat quidem rarus in voluptatibus; sed miro modo mimis delectabatur: vehementissime autem delectatus est Phagone, qui usque eo multum comedit, ut uno die ante mensam ejus aprum integrum, centum panes, vervecem & porcellum comederet; biberet autem infundibulo appposito, plus orca. Habuit tempus, præter seditiones quasdam domesticas, fortunatissimum. Populus autem Romanus eum amavit: Senatus & timuit,

FLAVII VOPISCI SYRACUSII

T A C I T U S.

I. QUOD post excessum Romuli, novello adhuc Romanæ urbis imperio, factum, Pontifices, penes quos scribendæ historiæ potestas fuit, in literas retulerunt, ut interregnum, dum post bonum Principem bonus alius quæritur, iniretur; hoc post Aurelianum, habito inter Senatum exercitumque Romanum non invido, non tristi, sed grato religio-
soque certamine, sex totis mensibus factum est. Multis tamen modis hæc ab illo negotio causa separata est. Jam primum enim, cum interregnum initum est post Romulum, interreges tamen facti sunt: totusque ille annus per quinos & quaternos dies, five ternos, centum Senatoribus deputatus est, ita ut qui valerent, interreges essent singuli dumtaxat. Quare factum est, ut & plures annos interregnum iniretur, ne aliquis sub æquali dignitate Romani expertus remaneret imperiî. Huc accedit, quod etiam sub Consulibus Tribunisque militaribus, præditis imperio consulari, si quando interregnum initum est, interreges fuerunt: nec unquam ita vacua fuit hoc

nomine Romana respublica, ut nullus interrex bi-
duo saltem triduove crearetur. Video, mihi posse
objici, curules magistratus apud majores nostros
quadriennium in republica non fuisse: sed erant
Tribuni plebis cum tribunicia potestate, quæ pars
maxima regalis imperii est: tamen non est prodi-
tum, interreges eo tempore non fuisse. Quin etiam
verioribus historicis referentibus declaratum est,
Consules ab interregibus prius creatos, qui habe-
rent reliquorum comitia magistratuum.

II. Ergo, quod rarum & difficile fuit, Senatus
populusque Romanus perpeffus est, ut Imperato-
rem per sex menses, dum bonus quæritur, respu-
blica non haberet. Quæ illa concordia militum?
quanta populo quies? quam gravis Senatus aucto-
ritas fuerit? Nullus usquam tyrannus emerfit: sub
judicio Senatus & militum populi que Romani to-
tus orbis est temperatus: non illi Principem quem-
quam, ut recte facerent, non tribunitiam potesta-
tem formidabant, sed (quod est in vita optimum)
se timebant. Dicenda est tamen causa tam felicium
morum, & speciatim monumentis publicis infe-
renda ea in posteros humani generis stupenda mo-
deratio, ut discant, qui regna cupiunt, non raptum
ire imperia, sed mereri. Interfecto sane fraude Au-
reliano, ut superiore libro scriptum est, calliditate
ferri nequissimi, errore militarium, ut apud quos-
libet commenta plurimum valent, dummodo irati
audiant, plerumque temulenti, certe consiliorum
prope semper expertes: reversis ad bonam mentem
omnibus, eisdemque ab exercitu graviter confuta-

tis, cœptum est quæri, & quis fieri deberet ex omnibus Princeps. Tunc odio præsentium exercitus, qui creare Imperatorem raptim solebat, ad Senatum literas misit, de quibus priore libro jam dictum est, petens, ut ex ordine suo Principem legerent. Verum Senatus, sciens, lectos a se Principes militibus non placere, rem ad milites retulit: dumque id sæpius fit, sextus peractus est mensis.

III. Interest tamen, ut sciatur, quemadmodum Tacitus Imperator sit creatus. Die septimo Kalendas Octobres, cum in curiam Pompilianam ordo amplissimus consedisset, Velius Cornificius Gordianus Consul dixit: *Referimus ad vos, Patres conscripti, quod sæpe retulimus. Imperator est deligendus: exercitus sine Principe recte diutius stare non potest, simul quia cogit necessitas. Nam limitem trans Rhenum Germani rupisse dicuntur, occupasse urbes validas, nobiles, divites, & potentes. Jam si nihil de Persicis motibus nuntiatur; cogitate, tam leves esse mentes Syrorum, ut regnare vel feminas cupiant potius, quam nostram perpeti sanctimoniam. Quid Africam? Quid Illyricum? Quid Ægyptum, earumque omnium partium exercitum, quousque sine Principe credimus posse consistere? Quare agite, Patres conscripti, & Principem dicite, aut accipiet eum exercitus, quem elegeritis; aut, si refutaverit, alterum faciet.*

IV. Post hæc cum Tacitus, qui erat primæ sententiæ Consularis, sententiam (incertum quam) vellet dicere, omnis Senatus acclamavit: *Tacite Auguste, Dii te servant. te deligimus, te Principem facimus, tibi curam reipublicæ orbisque mandamus.*

Scriptt. H. A. Vol. II.

N

Suscipe imperium ex Senatus auctoritate: tui loci, tuæ vitæ, tuæ mentis est, quod mereris. Princeps Senatus recte Augustus creatur: prima sententia vir recte Imperator, creatur. Et quis melius quam gravis imperat? & quis melius quam literatus imperat? Quod bonum, faustum salutareque sit, diu privatus fuisti. Scis, quemadmodum debeas imperare, qui alios Principes pertulisti. Scis, quemadmodum debeas imperare, qui de aliis Principibus iudicasti. At ille: Miror, Patres conscripti, vos in locum Aureliani, fortissimi Imperatoris, senem velle Principem facere. En membra, quæ jaculari valeant, quæ hastile torquere, quæ clypeis intonare, quæ ad exemplum docendi milites frequenter equitare. Vix munia Senatus implemus, vix sententias, ad quas nos locus arctat, edicimus. Videte diligentius, quam ætatem de cubiculo atque umbra in pruinæ æstusque mittatis. An probaturos senem Imperatorem milites creditis? Videte, ne reipublicæ non eum, quem velitis, Principem detis, & mihi hoc solum obesse incipiat, quod me unanimiter delegistis.

V. Post hæc acclamationes Senatus hæc fuerunt: *Et Trajanus ad imperium senex venit (dixerunt decies.) Et Hadrianus ad imperium senex venit (dixerunt decies.) Et Antoninus ad imperium senex venit (dixerunt decies.) Et tu legis, Incanaque menta regis Romani (dixerunt decies.) Et quis melius, quam senex, imperat? (dixerunt decies.) Imperatorem te, non militem facimus, (dixerunt vices.) Tu jube, milites pugnent (dixerunt tricies.) habes prudentiam & bonum fratrem (dixerunt decies.) Severus dixit, caput imperare, non pedes (dixerunt tricies.) Animum*

uum, non corpus, eligimus (dixerunt viciēs.) Tacite Auguſte, Dii te ſervent! deinde omnes. Interrogatus præterea, qui poſt Tacitum ſedebat, Senator conſularis Metius Falconius Nicomachus in hæc verba diſſeruit:

VI. *Semper quidem, Patres conſcripti, recte atque prudenter rei publicæ magnificus hic ordo conſuluit, neque a quoquam orbis terræ populo ſolidior unquam exſpectata ſapientia eſt: attamen nulla unquam neque gravior, neque prudentior in hoc ſacrario dicta ſententia eſt. Senioreſem Principem fecimus, & virum, qui omnibus quaſi pater conſulat. Nihil ab hoc immaturum, nihil properum, nihil aſperum formidandum eſt. Omnia ſeria, cuncta gravia, & quaſi ipſa reſpublica jubeat, auguranda ſunt. Scit enim, qualem ſibi Principem ſemper optaverit: nec poteſt aliud nobis exhibere, quam quod ipſe deſideravit & voluit. Enimvero ſi recolere velitis vetuſta illa prodigia, Neronēs dico, & Heliogabalos, & Commodos. ſeu potius ſemper Incommodos, certe non hominum magis vitia illa, quam ætatum, fuerunt. Dii averſant Principes pueros; & Patres patriæ dici impuberes, & quibus ad ſubſcribendum magiſtri-literarii manus teneant: quos ad conſulatus dandos, dulcia & circuli, & quæcunque voluptas puerilis, invitet. Quæ, malum, ratio eſt habere Imperatorem, qui ſamam curare non noverit: qui, quid ſit reſpublica, neſciat, nutritorem timeat, reſpiciat ad nutricem, manuum magiſtraliū iſtibus terrorique ſubjaceat: faciat eos Conſules, duces, judices, quorum vitas, merita, ætates, familias, geſta non norit. Sed quid diutius, Patres conſcripti, protrahor? magis gra-*

tuemur, quod habemus Principem senem, quam illa iteremus, quæ plusquam lacrimanda tolerantibus exstiterunt. Gratius igitur Diis immortalibus ago atque habeo, & quidem pro universa republica; teque, Tacite Auguste, convenio, petens, obsecrans, libere pro communis patriæ legibus deprecans, ne parvulos tuos, si te citius fata prævenerint, facias Romani heredes imperii: ne sic rempublicam, Patresque conscriptos, populumque Romanum, ut villulam tuam, ut colonos tuos, ut servos tuos relinquant. Quare circumspice, imitare Nervas, Trajanos, Hadrianos. Ingens est gloria morientis Principis, rempublicam magis amare, quam filios.

VII. Hac oratione & Tacitus ipse vehementer est motus, & totus senatorius ordo concussus: statimque acclamatum est: *Omnes, Omnes.* Inde itum ad campum Martium: ibi comitiale tribunal ascendit: ibi Præfectus urbis Ælius Cæsetianus sic locutus est: *Vos, sanctissimi milites, & sacratissimi vos Quirites, habetis Principem, quem de sententia omnium exercituum Senatus elegit: Tacitum dico, augustissimum virum, ut qui hactenus sententiis suis rempublicam juvit, nunc juvet jussis atque consultis.* Acclamatum est a populo, *Felicissime Tacite Auguste, Dii te servant,* & reliqua, quæ solent dici. Hoc loco tacendum non est, plerosque in literas retulisse, Tacitum absentem, & in Campania positum, Principem nuncupatum: quod verum est, nec dissimulare possum. nam cum rumor emerisset, illum Imperatorem esse faciendum, discessit, atque in Bajano duobus mensibus fuit, sed inde deductus, huic se-

natufconsulto interfuit, quafi vere privatus, & qui vere recufaret imperium.

VIII. Ac ne quis me Græcorum alicui, vel Latinorum exiftimet temere credidiffe, habet bibliotheca Ulpia in armario fexto librũ elephantinum, in quo hoc fenatufconsultum perſcriptum eſt, cui Tacitus ipſe manu ſua ſubſcripſit. nam diu hæc ſenatuſconſulta, quæ ad Principes pertinebant, in libris elephantinis ſcribebantur. Inde ad exercitus profectus: ibi quoque, cum primum tribunal aſcendit, Mæſius Gallicanus Præfectus prætorio in hæc verba diſſeruit: *Dedit, ſanctiſſimi commilitones, Senatus Principem, quem petiſtis: paruit præceptis & voluntati caſtrenſium ordo ille nobiliſſimus. Plura mihi apud vos, præſente Imperatore, non licet loqui. Ipſum igitur, qui tueri nos debet, loquentem dignanter audite.* Poſt hoc Tacitus Auguſtus dixit: *Et Trajanus ad imperium ſenex venit, ſed ille ab uno deductus eſt: at me, ſanctiſſimi commilitones, primum vos, qui ſcitis Principes approbare, deinde ampliſſimus Senatus, dignum hoc nomine iudicavit: curabo, enitar, efficiam, ne vobis deſint, ſi non fortia facta, at ſaltem vobis atque Imperatore digna conſilia.*

IX. Poſt hoc ſtipendium & donativum ex more promiſit, & primam orationem ad Senatum talem dedit: *Ita mihi liceat, Patres conſcripti, ſic imperium regere, ut a vobis me conſeet electum, ut ego cuncta ex veſtra facere ſeruentia & poteſtate decrevi. Veſtrum eſt igitur ea jubere atque ſancire, quæ digna vobis, digna modeſto exercitu, digna populo Romano eſſe videantur.* In eadem oratione Aureliano ſtatuum au-

ream ponendam in Capitolio decrevit: item statuat argenteam in curia, item in templo Solis, item in foro Divi Trajani. Sed aurea non est posita: dedicatæ autem sunt solæ argenteæ. In eadem oratione cavit, ut, si quis argento publice privatimque æs miscuisset, si quis auro argentum, si quis æri plumbum, capitale esset, cum bonorum proscriptione. in eadem oratione cavit, ut servi in dñminorum capita non interrogarentur, ne in causâ majestatis quidem. addidit, ut Aurelianum omnes pictum haberent. Divorum templum fieri jussit, in quo essent statuæ Principum bonorum; ita ut iisdem, natalibus suis, & Parilibus, & Kalendis Januariis, & votis, libamina ponerentur. In eadem oratione fratri suo Floriano Consulatum petiit, & non impetravit, idcirco, quod jam Senatus omnia nundina suffectorum Consulum clauderat. Dicitur autem multum lætatus Senatus liberare, quod ei negatus est Consulatus, quem fratri petierat. Fertur denique dixisse, *Scit Senatus, quem Principem fecerit.*

X. Patrimonium suum publicavit, quod habuit in redditibus, festeritium bis millies octingenties. Pecuniam, quam domi collegerat, in stipendium militum vertit. Togis & tunicis iisdem est usus, quibus privatus. Meritoria intra urbem stare venit: quod quidem diu tenere non potuit. Thermas omnes ante lucernam claudi jussit, ne quid per noctem seditionis oriretur. Cornelium Tacitum, scriptorem historiæ Augustæ, quod parentem suum eundem diceret, in omnibus bibliothecis collocari jussit:

& ne lectorum incuria deperiret, librum per annos singulos decies scribi publicitus in * evicis archiis jussit, & in bibliothecis poni. Holofericam vestem viris omnibus interdixit. Domum suam destrui præcepit, atque in eo loco thermas publicas fieri privato sumtu jussit. columnas centum Numidicas, pedum vicensimum ternum, Ostiensibus donavit de proprio. Possessiones, quas in Mauritania habuit, fartis testis Capitolii deputavit. Argentum mensale, quod privatus habuerat, ministeriis conviviorum, quæ in templis fierent, dedicavit. Servos urbanos omnes manumisit utriusque sexus; intra centum tamen, ne Caniniam transire videretur.

XI. Ipse fuit vitæ parcissimæ, ita ut sextarium vini tota die nunquam potaverit, sæpe intra heminam. Convivium vero unius gallinacei, ita utinciput adderet, & ova. Præ omnibus, oleribus asfatim ministratis, lactucis impatienter indulgit: somnum enim se mercari illa sumtus effusione dicebat. Amariore cibos appetivit. Balneis raro usus est, atque validior fuit in senectute. Vitreorum diversitate atque operositate vehementer est delectatus. Panem, nisi ficcum, nunquam comedit, eundemque sale atque aliis rebus conditum. Fabricarum peritissimus fuit: marmorum cupidus: nitoris Senatorii. Venationum studiosus. Mensam denique suam nunquam, nisi agréstitibus, opimavit. Fasianam avem, nisi suo & suorum natali, & diebus festissimis, non posuit. Hostias suas semper domum revocavit, iisdemque suos vesci jussit. Uxorem gem-

mis uti non est passus. Auroclavatis vestibus idem interdixit, nam & ipse auctor Aureliano fuisse perhibetur, ut aurum a vestibus & cameris & pellibus submoveret. Multa hujus feruntur, sed longum est ea in literas mittere. quod si quis omnia de hoc viro cupit scire, legat Suetonium Optatianum, qui ejus vitam assatim scripsit. Legit sane senex minutulas literas ad stuporem; nec unquam noctem intermisit, qua non aliquid vel scriberet, vel legeret, præter posterum Kalendarum diem.

XII. Nec tacendum est, & frequenter imitandum, tantam Senatus lætitiā fuisse, quod eligendi Principis cura ad ordinem amplissimum revertisset, ut & supplicationes decernerentur, & hecatombæ promitterentur; singuli denique Senatores ad suos scriberent, nec ad suos tantum, sed etiam ad externos; mitterentur præterea literæ ad provincias, ut scirent omnes socii omnesque nationes, in antiquum statum redisse rempublicam, ac Senatum Principes legere, immo ipsum Senatum Principem factum, leges a Senatu petendas, reges barbaros Senatui supplicaturos, pacem ac bella Senatu auctore tractanda. Ne quid denique deesset cognitioni, pleræque hujusmodi epistolas in fine libri posui, & cum cupiditate, & sine fastidio, ut exisimo, perlegendas.

XIII. Et prima quidem illi cura Imperatoris facti hæc fuit, ut omnes, qui Aurelianum occiderant, interimeret, bonos malosve, cum jam ille vindictatus esset. Et quoniam a Mæotide multi barbari eruperant, hos eosdem consilio atque viribus, ut

eo redirent, compulit. Ipsi autem Mæotidæ ita congregabantur, quasi accitu Aureliani ad bellum Persicum convenissent, auxilium daturi nostris, si necessitas postularet. Cum Tullius dicat, magnificentius esse dicere, quemadmodum ceperit Consulatam: at in isto viro magnificum fuit, quod tanta gloria cepit imperium. Gessit autem, propter brevitate temporum, nihil magnum. Interemptus est enim insidiis militaribus, ut alii dicunt, sexto mense: ut alii, morbo interiit. Tamen constat, factionibus eum oppressum, mente atque animo defecisse. Hic idem mensem Septembrem *Tacitum* appellari iussit, idcirco quod eo mense & natus, & factus est Imperator. Huic frater Florianus in imperio successit, de quo pauca ponenda sunt.

FLAVII VOPISCI SYRACUSII FLORIANUS.

I. **H**IC frater Taciti germanus fuit, qui post fratrem arripuit imperium, non Senatus auctoritate, sed suo motu, quasi hereditarium esset imperium: cum sciret, adjuratum esse in Senatu Tacitum, ut, cum mori cœpisset, non liberos suos, sed optimum aliquem Principem faceret. Denique vix duobus mensibus imperium tenuit, & occisus est Tarsi a militibus, qui Probum audierant imperare, quem omnis exercitus legerat. Tantus autem Probus fuit in re militari, ut illum Senatus optaret, miles eligeret, ipse populus Romanus acclamationibus peteret. Fuit etiam Florianus morum fratris imitator, nec tamen usquequaque. nam effusionem in eo frater frugi reprehendebat: & hæc ipsa imperandi cupiditas, aliis eum moribus ostendit fuisse, quam fratrem. Duo igitur Principes una exstiterunt domo: quorum alter sex mensibus, alter vix duobus, imperaverunt, quasi quidam interreges inter Aurelium & Probum, post interregnum Principes nuncupati.

II. Horum statuae fuerunt Interamnæ duæ, pe-

dum tricentum ex marmore, quod illic eorum cenotaphia constituta sunt in solo proprio: sed dejectæ fulmine ita contritæ sunt, ut membratim jaceant dissipatæ: quo tempore responsum est ab haruspibus, quandoque ex eorum familia Imperatorem Romanum futurum, seu per feminam, seu per virum, qui det iudices Parthis ac Persis, qui Francos & Alemannos sub Romanis legibus habeat, qui per omnem Africam barbarum non relinquat, qui Taprobanis Præsidem imponat, qui ad Romanam insulam Proconsulem mittat, qui Sarmatis omnibus judicet, qui terram omnem, qua Oceano ambitur, captis omnibus gentibus, suam faciat, postea tamen Senatui reddat imperium, & antiquis legibus vivat, ipse victurus annis centum viginti, & sine herede moriturus. Futurum autem eum dixerunt a die fulmine præcipitatis statuisque confractis post annos mille. Non magna hæc urbanitas haruspicum fuit, qui Principem talem post mille annos futurum esse dixerunt, quia, si post centum annos prædicerent fore, possent eorum deprehendi mendacia, cum vix remanere talis possit historia. Ego tamen hæc idcirco inferenda volumini credidi, ne quis, me legens, legisse non crederet.

III. Tacitus congiarium populo Romano intra sex menses vix dedit. Imago ejus posita est in Quintiliorum, in una tabula, quincuplex, in qua semel togatus, semel chlamydatus, semel armatus, semel palliatus, semel venatorio habitu. De qua quidam epigrammaticus ita ludit, ut diceret, *Non agnosco senem armatum, non chlamydatum, inter cetera, sed*

agnosco togatum. Et Floriani liberi & Taciti multi exstiterunt: quorum sunt posteri, credo, millesimum annum expectantes. In quos multa epigrammata scripta, quo jocati sunt haruspices imperium pollicentes. Hæc sunt, quæ de vita Taciti atque Floriani digna memoratu comperisse memini. Nunc nobis aggrediendus est *Probus*, vir domi forisque conspicuus, vir Aureliano, Trajano, Hadriano, Antoninis, Alexandro, Claudioque præferendus; nisi quia in illis varia, in hoc omnia præcipua tunc fuere: qui post Tacitum, omnium iudicio bonorum, Imperator est factus, orbemque terrarum pacatissimum gubernavit, deletis barbaris gentibus, deletis etiam plurimis tyrannorum, qui ejus temporibus exstiterunt: de quo dictum est, ut *Probus* diceretur, etiamsi *Probus* nomine non fuisset, quem quidem multi ferunt, etiam Sibyllinis libris promissum: qui si diutius fuisset, orbis terræ barbaros non haberet. Hæc ego in aliorum vita de *Probo* credidi prælibanda, ne dies, hora, momentum aliquid sibi vindicaret, ne fatali necessitate absurtus, *Probo* indicto deperirem. Nunc claudam volumen, satisfactum arbitrans studio & cupiditati meæ.

IV. Omina imperii Tacito hæc fuerunt. Fanaticus quidam in templo Sylvani tensis membris exclamavit, *Taciti purpuram, Taciti purpuram*; idque septimo, quod quidem postea omni deputatum est. Vinum, quo libaturus Tacitus fuerat in templo Herculis Fundani, subito purpureum factum est. Vitis, quæ uvas Amineas albas ferebat, eo anno, quo ille imperium meruit, purpurascere plurima pur-

pura cœpit. Mortis omina hæc fuerunt. Patris sepulcrum, disruptis januis, se aperuit: matris umbra se per diem & Tacito & Floriano velut viventis obtulit; nam diversis patribus nati ferebantur: in larario Dii omnes, seu terræ motu, seu casu aliquo, conciderunt. Imago Apollinis, quæ ab his colebatur, ex summo fastigio in lectulo posita sine cuiuspiam manû deprehensa est. Sed hæc sunt, quæ a plerisque dicuntur. Nos ad Probum & ad Probi gesta insignia revertemur.

V. Et quoniam me promisi aliquas epistolas esse positurum, quæ, creato Tacito Principe, gaudia Senatus ostenderent; his additis, finem scribendi faciam. Epistolæ publicæ: *Senatus amplissimus curiæ Carthaginiensi salutem dicit, Quod bonum, faustum, felix, salutareque sit reipublicæ, orbique Romano! dandi jus imperii, appellandi Principis, nuncupandi Augusti, ad nos revertit. Ad nos igitur refert, quæ magna sunt. Omnis provocatio Præfêcti urbis erit: quæ tamen a Proconsulibus & ab ordinariis iudicibus emerferit: in quo quidem etiam vestram in antiquum statum redisse credimus dignitatem, siquidem primus hic ordo est, qui recipiendo vim suam, jus suum ceteris servat.* Alia epistola. *Senatus amplissimus curiæ Trevirorum. Ut essis liberi & semper fuistis, lætari vq; credimus. Creandi Principis iudicium ad Senatum redit; simul etiam Præfêcturæ urbanæ appellatio universa decreta est.* Eodem modo scriptum est Antiochenis, Aquilejensibus, Mediolanensibus, Alexandrinis, Thessalonicensibus, Corinthiis, & Atheniensibus.

VI. Privatæ autem epistolæ hæc fuerunt. *Autronio*

Iusto patri Autronius Tiberianus salutem. Nunc te, pater sancte, interesse decuit Senatui amplissimo; nunc sententiam dicere; cum tantum auctoritatis amplissimo ordini creverit, ut revertat in antiquum statum respublica, & nos Principes demus, nos faciamus Imperatores, nos denique nuncupemus Augustos. Fac igitur, ut convalescas, curia interfuturus antiqua. Nos recepimus jus proconsulare, redierunt ad Praefectum urbis appellationes omnium potestatum, & omnium dignitatum. Item alia. Claudius Capellianus Cerejo Metiano patruo salutem. Obtinuimus, pater sancte, quod semper optavimus: in antiquum statum Senatus revertit. Nos Principes facimus; nostri ordinis sunt potestates. Grattias exercitui Romano, & vere Romano: reddidit nobis, quam semper habuimus; potestatem. Abjice Bajanos Puteolanosque secessus. Da te urbi, da te curiae. Floret Roma, floret tota respublica. Imperatores damus, Principes facimus: possumus & prohibere, qui capimus facere. Dictum sapienti sat est. Longum est omnes epistolas connectere, quas reperi, quas legi. tantum illud dico, Senatores omnes ea esse laetitia elatos, ut domibus suis omnes, albas hostias caderent, imagines frequenter aperirent, albatum sederent, convivia sumtuosiora praevenirent, antiquitatem sibi redditam crederent.

FLAVII VOPISCI SYRACUSII

P R O B U S.

I. CERTUM est, quod Sallustius Crispus, quodque Marcus Cato, & Gellius, historici, sententiæ modo in literas retulerunt, *Omnes omnium virtutes tantas esse, quantas videri eas voluerint eorum ingenia, qui uniuscujusque facta descripserint.* Inde esse, quod Alexander Magnus Macedo, cum ad Achillis sepulcrum venisset, graviter ingemiscens, *Felicem te, inquit, juvenis, qui talem præconem tuarum virtutum reperisti:* Homerum intelligi volens, qui Achillem tantum in virtutum studio finxit, quantum ipse valebat ingenio. Quorsum hæc pertineant, mi Celse, ne fortassis requiras, Probum Principem, cujus imperio Oriens, Occidens, Meridies, Septentrio, omnesque orbis partes in totam securitatem redactæ sunt, scriptorum inopia jam pæne nescimus. Occidit, pro pudor! tanti viri & talis historia, qualem non habent bella Punica, non terror Gallicus, non motus Pontici, non Hispaniensis astutia. Sed non patiar ego ille, a quo dudum solus Aurelianus est expetitus, cujus vitam, quantum potui, persecutus, Tacito Florianoque jam scriptis,

non me ad Probi facta conscendere; si vita suppetet, omnes, qui supersunt usque ad Maximianum Diocletianumque dicturus. Neque ego nunc facultatem eloquentiamque polliceor, sed res gestas, quas perire non patior.

II. Usus autem sum, ne in aliquo fallam carissimam mihi familiaritatem tuam, præcipue libris ex bibliotheca Ulpia, ætate mea thermis Diocletianis; item ex domo Tiberiana. Usus etiam ex regeſtis ſcribarum porticus Porphyreticæ, actis etiam Senatus ac populi. Et quoniam me ad colligenda talis viri gesta ephemeris Turduli Gallicani plurimum iuvit, viri honestissimi ac sincerissimi, beneficium amici senis tacere non debui. Cnæum Pompejum, tribus fulgentem triumphis, belli piratici, belli Sertoriani, belli Mithridatici, multarumque rerum gestarum maiestate sublimem, quis tandem nosset, nisi eum Marcus Tullius & Titus Livius in literas retulissent? Publium Scipionem Africanum, immo Scipiones omnes, seu Lucios, seu Nasicas, nonne tenebræ possiderent ac tegerent, nisi commendatores eorum historiçi nobiles atque ignobiles existissent? Longum est omnia persequi, quæ ad exemplum huiusmodi, etiam nobis tacentibus, usurpanda sunt. Illud tantum contestatum volo, me & rem scripsisse, quam, si quis voluerit, honestius eloquio celsiore demonstrat. Et mihi quidem id animi fuit, non ut Sallustios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes disertissimos imitarer viros, in vita Principum & temporibus differendis, sed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, Fabium

Marcellinum, Gargillium Martialem, Julium Capitolinum, Ælium Lampridium, ceterosque, qui hæc & talia non tam diserte, quam vere, memoriæ tradiderunt. Sum enim unus ex curiosis, quod infinita scire non possum, incendentibus vobis, qui, cum multa sciatis, scire multo plura cupitis. Et ne diutius ea, quæ ad meum consilium pertinent, loquar; magnum & præclarum Principem, & qualem historia nostra non novit, arripiam.

III. *Probus* oriundus e Pannonia, civitate Sirmienfi, nobiliore matre, quam patre, patrimonio moderato, affinitate non magna, tam privatus, quam Imperator nobilissimis virtutibus claruit. Probo, ut quidam in literas retulerunt, pater nomine Maximus fuit: qui cum ordines honestissime duxisset, tribunatum adeptus, apud Ægyptum vita functus est, uxore ac filio & filia derelictis. Multi dicunt, Probum Claudii propinquum fuisse, optimi & sanctissimi Principis: quod, quia per unum tantum Græcorum relaturn est, nos in medio relinquemus. Unum tamen dico, quod in ephemeride legisse me memini, a Claudia sorore Probum sepultum. Adolescens Probus corporis moribus tam clarus est factus, ut Valeriani iudicio tribunatum prope imberbis acciperet. Exstat epistola Valeriani ad Gallienum, qua Probum laudat adhuc adolescentem, & imitationi omnium proponit. Ex quo apparet, neminem unquam pervenisse ad virtutum summam jam maturum, nisi qui puer seminario virtutum generosiore concretus, aliquid inclitum designasset.

Script. H. A. Vol. II.

○

IV. Epistola Valeriani. *Valerianus pater Gallieno filio, Augustus Augusto. Et meum secutus iudicium, quod semper de Probo adolescente primo habui, & omnium bonorum, qui eundem sui nominis virum dicunt, tribunatum in eum contuli, datis sex cohortibus Saracenis, creditis etiam auxiliariis Gallicis, cum ea Persarum manu, quam nobis Artabasses Syrus mancipavit. Te quaeso, fili carissime, ut cum juvenem, quem imitari pueris omnibus volo, in tanto habeas honore, quantum virtutes ejus & merita, pro debito mentis splendore, desiderant. Alia epistola de eodem ad Praefectum praetorio cum salario. Valerianus Augustus Mulvio Gallicano Praefecto praetorii. Miraris fortassis, quod ego imberbem Tribunum fecerim, contra constitutum Divi Hadriani. Sed non multum miraberis, si Probum cogitas, adolescentem vere probum: nunquam enim aliud mihi, cum eum cogito, nisi nomen occurrat. Quod nisi nomen haberet, potuit habere cognomen. Huic igitur dari jubebis, quoniam mediocris fortuna est, ut ejus dignitas incrementis juvetur, tunicas rufulas duas, pallia Gallica duo fibulata, interulas paragaudias duas, patinam argenteam librarum decem specillatam, aureos Antoninianos centum, argenteos Aurelianos mille, aereos Philippeos decem millia. Item in salario diurno, bubulae pondo, porcinae pondo sex, caprinae pondo decem, gallinaeum per biduum, olei per biduum sextarium unum, vini veteris diurnos sextarios decem cum larido bubalino: salis, olerum, lignorum, quantum satis est. Hospitia praetera eidem, ut Tribunus legionum, praebere jubebis.*

V. Et haec quidem epistolae declarant. Nunc quan-

tum ex ephemeride colligi potuit. Cum bello Sarmatico jam Tribunus, transmissio Danubio, multa fortiter fecisset, publice in concione donatus est hastis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, corona civica una, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera sacrificali quinquelibri una. quò quidem tempore Valerium Flaccum, adolescentem nobilem, parentem Valeriani, e Quadorum liberavit manu: unde illi Valerianus coronam civicam detulit. Verba Valeriani pro concione habita: *Suscipe, Probe, præmia pro republica, suscipe coronam civicam pro parente.* quo quidem tempore legionem tertiam eidem addidit, sub testimonio ejusmodi. Epistola de legione tertia: *Res gestæ tuæ, Probe carissime, faciunt, ut & serius tibi tradere majores exercitus videar, & cito tamen tradam. Recipe in fidem tuam legionem tertiam felicem, quam ego adhuc nulli, nisi provecto jam, credidi: mihi autem eo tempore credita est, quo & me canosum, qui credebat, cum gratulatione vidit. Sed ego in te non exspecto ætatem, cum & virtutibus fulgeas, & moribus polleas. Vestes tibi triplices dari jussi, salarium duplex feci, vexillarium deputavi.*

VI. Longum est, si per res gestas tanti percurram viri, quæ ille sub Valeriano, quæ sub Gallieno, quæ sub Aureliano & Claudio privatus fecerit, quoties murum conscenderit, vallum diripuerit, hostem cominus interemerit, dona Principum enteruerit, rempublicam in antiquum statum sua virtute reddiderit. Docet Gallieni epistola ad Tribunos data, qui fuerit Probus. *Gallienus Augustus*

Tribunis exercituum Illyricianorum. Etiam si patrem meum fatalis belli Persici necessitas tenuit, habeo tamen parentem Aurelium Probum, quo laborante possum esse securus: qui si affuisset, nunquam ille ne nominandus quidem tyrannus sibi usurpasset imperium. Quare omnes vos consiliis ejus cupio pareri, qui & patris judicio probatus est, & Senatus. Non magnum fortassis judicium Gallieni esse videatur, Principis mollioris: sed quod negari non potest, ne dissolutus quidem quispiam se nisi in ejus fidem tradit, cujus sibi virtutes existimat profuturas. Sed esto, Gallieni epistola sequestretur, quid Aureliani judicium? qui Probo decimanos, fortissimos exercitus sui, & cum quibus ipse ingentia gesserat, tradidit sub hujusmodi testimonio: Aurelianus Augustus Probo salutem dicit. Ut scias, quanti te faciam, decimanos meos sume, quos Claudius mihi credidit. Isti enim sunt, qui, quadam felicitatis prerogativa, praesules, nisi futuros Principes, habere non norunt. Ex quo intellectum est, Aurelianum in animo habuisse, ut, si quid sibi scienti prudentique eveniret, Probum Principem faceret.

VII. Jam Claudii, jam Taciti judicia de Probo longum est ianectere; quamvis feratur in Senatu Tacitus dixisse, cum eidem offerretur imperium, debere Probum Principem fieri. sed ego senatusconsultum ipsum non inveni. Ipse autem Tacitus Imperator primam talem ad Probum epistolam dedit: *Tacitus Augustus Probo. Me quidem Senatus Principem fecit, de prudentis exercitus voluntate. Attamen sciendum tibi est, tuis nunc humeris magis incubuisse rem-*

*publicam. qui, & quantus sis, omnes novimus: scit Senatus. Adesto igitur nostris necessitatibus: tua familia affere, ut soles, rempublicam. Nos tibi, decreto totius Orientis ducatu, salarium quintuplex fecimus, ornamenta militaria geminavimus, Consulatum in annum proximum nobiscum decrevimus: te enim manet pro vir-
tutibus tuis Capitolina palmata. Ferunt quidam, Probo id pro imperii omine fuisse, quod Tacitus scripsit, Te manet Capitolina palmata. Sed in hanc sententiam omnibus semper Consulibus scribebatur.*

VIII. Amor militum erga Probum ingens semper fuit. neque enim unquam ille passus est peccare militem. ille quin etiam Aurelianum sæpe a gravi crudelitate deduxit. ille singulos manipulos adiit, vestes & calceamenta perspexit: si quid prædæ fuit, ita divisit, ut sibi nihil, præter tela & arma, servaret. Quin etiam cum de prædato, sive ex Alanis, sive ex aliqua alia gente, incertum est, repertus esset equus non decorus, neque ingens, qui, quantum captivi loquebantur, centum ad diem millaria currere diceretur, ita ut per dies octo vel decem continuaret, & omnes crederent, Probum tale animal sibimet servaturum, jam primum dixit, *Fugitivo militi potius, quam forti, hic equus convenit*: deinde in urnam militares iussit nomen suum mittere, ut aliquis eum sorte ductus acciperet. & cum essent in exercitu quidam, nomine Probi, alii quatuor milites, casu evenit, ut primum emergeret, cui Probo nomen existeret, cum ipsius Probi ducis nomen missum non esset. Sed cum quatuor illi milites inter se contenderent, ac sortem sibi quisque

defenderet, iussit iterum agitari urnam: sed & iterum Probi nomen emerfit: cumque tertio & quarto fecisset, quarto Probi nomen effusum est. Tunc omnis exercitus equum illum Probo duci dicavit, ipsis etiam militibus, quorum nomina exierant, id volentibus.

IX. Pugnavit & contra Marmaridas in Africa fortissime, eos denique vicit, atque ex Libya Carthaginem transit, eandemque a rebellionibus vindicavit. Pugnavit & singulari certamine contra quendam Aradionem in Africa, eundemque prostravit: & quia fortissimum ac pertinacissimum virum viderat, sepulcro ingenti honoravit, quod adhuc exstat, tumulo usque ad ducentos pedes terra elato per milites, quos otiosos esse nunquam est passus. Exstant apud Ægyptum ejus opera, quæ per milites struxit, in plurimis civitatibus. In Nilo autem tam multa fecit, ut vestigal frumentarium solus adjuverit: pontes, templa, porticus, basilicas, labore militum struxit: ora fluminum multa patefecit, paludes plerasque siccavit, atque in his fetes agrosque constituit. Pugnavit etiam contra Palmyrenos, pro Odenati & Cleopatæ partibus Ægyptum defendentes, primo feliciter, postea temere, ut pæne caperetur: sed postea relictis viribus, Ægyptum & Orientis maximam partem in Aureliani potestatem redegit.

X. Cum his igitur tot & tantis virtutibus eniteret, Tacito absumto fataliter, ac Floriano imperium arripiente, omnes Orientales exercitus eundem Imperatorem fecerunt. Non inepta neque in-

elegans fabula est, scire quemadmodum imperium
 Probus sumserit. Cum ad exercitus nuntius venis-
 set, tum primum animus militibus fuit praevenire
 Italicos exercitus, ne iterum Senatus Principem da-
 ret. sed cum inter milites sermo esset, quis fieri
 deberet, & manipulatim in campo Tribuni eos al-
 loquerentur, dicentes, *requirendum esse Principem*
aliquem fortem, sanctum, verecundum, clementem,
probum: idque per multos circulos, ut fieri affo-
 let, diceretur; quasi divino nutu undique ab omni-
 bus acclamatum est, *Probe Auguste, Dii te servant!*
 deinde concursus, & caespitium tribunal: appel-
 latusque Imperator, ornatus etiam pallio purpureo,
 quod de statua templi oblatum est: atque inde ad
 Palatium reductus, invitus ac retractans, & saepe
 dicens, *Non enim vobis expedit milites; non mecum*
beae agitis. Ego enim vobis blandiri non possum. Pri-
 ma ejus epistola, data ad Capitonem Praefectum praet-
 torio, talis fuit: *Imperium nunquam optavi, & invitus*
accepi. Deponere mihi rem invidiosissimam non licet.
Agenda est persona, quam mihi miles imposuit. Te
quaso, Capito, ita mecum salva republica perfruaris,
annonam & commeatus, & quidquid necessarium est, ubi-
que militi pares. ego, quantum in me est, si recte omnia
gubernaveris, Praefectum alterum non habebo. Itaque mi-
 lites, cognito, quod imperaret Probus, Florianum,
 qui quasi hereditarium imperium arripuerat, inter-
 emerunt, scientes, neminem dignius imperare, quam
 Probum. Ita ei sine ulla molestia totius orbis impe-
 rium, & militum & Senatus judicio, delatum est.

XI. Et quoniam mentionem Senatus fecimus,

sciendum est, quid ipse ad Senatum scripserit, quid item ad eum amplissimus ordo rescripserit. Oratio Probi prima ad Senatum. Recte atque ordine, Patres conscripti, proximo superiore anno factum est, ut vestra clementia orbi terrarum Principem daret, & quidem de vobis, qui & eslis mundi Principes, & semper fuistis, & in vestris posteris eritis. atque utinam id Florianus expectare voluisset, nec velut hereditarium sibi vindicasset imperium; vel illum, vel alium quempiam majestas vestra fecisset. Nunc quoniam ille imperium arripuit, nobis a militibus delatum est nomen Augustum, vindicatum quin etiam in illum a prudentioribus militibus, quod fuerat usurpatum: quaeso, ut de meis meritis faciatis, quidquid jusserit vestra clementia. Item senatusconsultum. Die tertio Nonas Februarias in æde Concordiæ: inter cetera. Ælius Scorpionus Consul dixit: Audistis, Patres conscripti, literas Aurelii Valerii Probi: de his quid videtur? Tunc acclamatum est: Probe Auguste, Dii te servant. Olim dignus, & fortis, & justus, bonus ductor, bonus Imperator. Exemplum militiæ, exemplum imperii, Dii te servant. Assessor reipublicæ felix imperes: magister militiæ felix imperes: te cum tuis Dii custodiant. Et Senatus antea te delegit. Ætate Tacito posterior, ceteris prior. Quod imperium suscepisti, gratias agimus. Tuere nos, tuere rempublicam. bene tibi committimus, quos ante servasti. Tu Francicus, tu Gothicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus, tu omnia. & prius fuisti semper dignus imperio, dignus triumphis. felix agas, feliciter imperes!

XII. Post hæc Manlius Stadianus, qui primæ sen-

rentiæ tunc erat, ita locutus est: *Diis immortalibus gratias, & præ ceteris, Patres conscripti, Jovi Optimo, qui nobis Principem talem, qualem semper optabamus, dederunt. Si recte cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Claudius requirendi sunt: omnia in uno Principe constituta sunt, rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ rei publicæ, atque omnium prærogativa virtutum. enimvero quæ mundi pars est, quam ille non vincendo didicerit? Testes sunt Marmaridæ, in Africa solo victi, testes Franci, inviis strati paludibus, testes Germani & Alemanni, longe a Rheni submoti litoribus. Jam vero quid Sarmatas loquar, quid Gothos, quid Parthos, ac Persas, atque omnem Ponticum tractum? ubique vigent Probi virtutis insignia. Longum est dicere, quot reges magnarum gentium fugaverit, quot duces manu sua occiderit, quantum armorum sit, quæ ipse cepit privatus. Superiores Principes quas illi gratias egerint, testes sunt literæ, publicis insertæ monumentis. Dii boni, quoties ille donis militaribus est donatus! quas militum laudes emeruit! Adolescens Tribunatum, non longe post adolescentiam regendas legiones accepit. Juppiter Opt. Max. Juno regina, tuque virtutum præsul Minerva, tu orbis Concordia, & tu Romana Victoria, date hoc Senatui, populoque Romano, date militibus, date sociis, atque exteris nationibus: imperet, quemadmodum militavit! Decerno igitur, Patres conscripti, votis omnium concinentibus nomen Cæsareum, nomen Augustum: addo proconsulare imperium, patris patriæ reverentiam, Pontificatum maxi-*

mum, jus tertiæ relationis, tribunitiæ potestatem. Post hæc acclamatum est, *Omnes, Omnes.*

XIII. Accepto igitur hoc senatusconsulto, secundum orationem, permisit Patribus, ut ex magnorum *judicum* appellationibus ipsi cognoscerent, Proconsoles crearent, Legatos Consulibus darent, jus prætorium Præsidibus darent, leges, quas Probus ederet, senatusconsultis propriis consecrarent. Statim deinde, si qui de interfectoribus Aureliani superfuissent, vario genere vindicavit: mollius tamen moderatiusque, quam prius exercitus, & postea Tacitus, vindicaverant. Deinde animadvertit etiam in eos, qui Tacito insidias fecerant. Floriani sociis pepercit, quod non tyrannum aliquem videbantur secuti, sed sui Principis fratrem. Recepit deinde omnes Europenses exercitus, qui Florianum & Imperatorem fecerant, & occiderant. His gestis, cum ingenti exercitu Gallias petit: quæ omnes, occiso Postumio, turbatæ fuerant; interfecto Aureliano, a Germanis possessæ. Tanta autem illic proelia feliciter gessit, ut a barbaris sexaginta per Gallias nobilissimas reciperet civitates; prædam deinde omnem, qua illi, præter divitias, etiam efferebantur ad gloriam. Et cum jam in nostra ripa, immo per omnes Gallias, securi vagarentur, cæsis prope quadringentis millibus, qui Romanum occupaverant solum, reliquias ultra Nicrum fluvium & Albam removit: tantum his prædæ barbaricæ tulit, quantum ipsi Romanis abstulerant: contra urbes Romanas & castra in solo barbarico posuit, atque illic milites collocavit.

XIV. Agros, & horrea, & domos, & annonam Transrhenanis omnibus fecit, iis videlicet, quos in excubiis collocavit: nec cessatum est unquam pugnari, cum quotidie ad eum barbarorum capita deferrentur, jam ad singulos aureos singula, quamdiu reguli novem ex diversis gentibus venirent, atque ad pedes Probi jacerent: quibus ille primum obsides imperavit, qui statim dati sunt: deinde frumentum, postremo etiam vaccas atque oves. Dicitur jussisse his acrius, ut gladiis non uterentur, Romanam expectaturi defensionem, si essent ab aliquibus vindicandi. Sed visum est id non posse fieri, nisi si limes Romanus extenderetur, & fieret Germania tota provincia. Maxime tamen, ipsis regibus consentientibus, in eos vindicatum est, qui prædam fideliter non reddiderunt. Accipit præterea sedecim millia tironum: quos omnes per diversas provincias sparsit, ita ut numeris, vel limitaneis militibus, quinquagenos & sexagenos interfereret, dicens, sentiendum esse, non videndum, cum auxiliariis barbaris Romanus juvatur.

XV. Compositis igitur rebus in Gallia, tales ad Senatum literas dedit: *Ago Diis immortalibus gratias, Patres conscripti, quia vestra in me judicia comprobaverunt. Subacta est omnis, qua tenditur, late Germania, novem reges gentium diversarum ad meos pedes, immo ad vestros, supplices stratique jacuerunt. Omnes jam barbari vobis arant, vobis jam serunt, & contra interiores gentes militant. Supplicationes igitur vestro more decernite. Nam & quadringenta millia hostium cæsa sunt, & sedecim millia armatorum nobis*

oblata, & septuaginta urbes nobilissima captivitate hostium vindicatae, & omnes penitus Galliae liberatae. Coronas, quas mihi obtulerunt omnes Galliae civitates, aureas, vestrae, Patres conscripti, clementiae dedicavi. & has Jovi Optimo Maximo, ceterisque Diis Deabusque immortalibus, vestris manibus consecrate. Praeda omnis recepta est, capta etiam alia, & quidem major, quam fuerat ante direpta. Arantur Gallicana rura barbaris bobus, & juga Germanica captiva praebent nostris colla cultoribus: pascuntur ad nostram alimoniam gentium pecora diversarum: equinum pecus nostro jam fecundatur equitatu: frumento barbarico plena sunt horrea. Quid plura? illis sola relinquimus sola, nos eorum omnia possidemus. Volueramus, Patres conscripti, Germaniae novum Praesidem facere: sed hoc ad pleniora vota distulimus: quod quidem credimus conferre, cum divina providentia nostros uberius fecundavit exercitus.

XVI. Post haec Illyricum petiit: & priusquam veniret, Rhætias sic pacatas reliquit, ut illic ne suspicionem quidem ullius terroris relinqueret. In Illyrico Sarmatas ceterasque gentes ita contudit, ut prope sine bello cuncta reciperet, quae illi diripuerant. Tetendit deinde iter per Thracias, atque omnes Geticos populos, fama rerum territos, & antiqui nominis potentia pressos, aut in deditiorem, aut in amicitiam recepit. His gestis, Orientem petiit, atque in itinere potentissimo quodam latrone Palfurio capto & interfecto, omnem Isauriam liberavit, populis atque urbibus Romanis legibus restitutis. Barbarorum, qui apud Isauros sunt,

vel per terrorem, vel per voluntatem, loca ingressus est: quæ cum peragrasset, hoc dixit, *Facilius est ab istis locis latrones arceri, quam tolli.* veteranis omnia illa, quæ anguste adeuntur, loca privata donavit, addens, ut eorum filii, ab anno octavo decimo, mares dumtaxat, ad militiam mitterentur, ne ante latrocinari, quam militare, discerent.

XVII. Pacatis denique omnibus Pamphyliæ partibus, ceterarumque provinciarum, quæ sunt Isauriæ vicinæ, ad Orientem iter flexit. Blemyas etiam subegit: quorum captivos Romam transmisit, qui mirabilem sui visum, stupente populo Romano, præbuerunt. Copton præterea & Ptolemaidem urbes, ereptas barbarico servitio, Romano addidit juri. Ex quo tantum profecit, ut Parthi legatos ad eum mitterent, confitentes timorem, pacemque poscentes: quos ille superbius acceptos, magis timentes domum remisit. Fertur etiam epistola illius, repudiatis donis, quæ rex Parthorum miserat, ad Narseum talis fuisse: *Miror, te de omnibus, quæ nostra futura sunt, tam pauca misisse. Habeto interim omnia illa, quibus gaudes: quæ si nos habere cupiamus, scimus, quemadmodum possidere debeamus.* His acceptis literis Narseus maxime territus, & præcipue, quod Copton & Ptolemaidem comperit a Blemyis, qui eas tenuerant, vindicatas, cæsosque ad internecionem eos, qui gentibus fuerant ante terrori.

XVIII. Facta igitur pace cum Persis, ad Thracias rediit, & centum millia Bastarnarum in solo Romano constituit: qui omnes fidem servaverunt. Sed cum & ex aliis gentibus plerosque pariter translu-

lisset, id est, ex Gepidis, Gautunnis, & Vandalis, illi omnes fidem fregerunt, &, occupato bellis tyrannicis Probo, per totum pæne orbem, pedibus & navigando, vagati sunt, nec parum molestiæ Romanæ gloriæ intulerunt. quos quidem ille diversis vicibus, variisque victoriis oppressit; paucis domum cum gloria redeuntibus, quod Probi evasissent manus. Hæc Probus cum barbaris gessit. Sed habuit etiam non leves tyrannicos motus. nam & Saturninum, qui Orientis imperium arripuerat, variis proeliorum generibus & nota virtute superavit. quo victo, tanta in Oriente quies fuit, ut (quemadmodum vulgo loquebantur) mures rebelles nullus audiret. Deinde cum Proculus & Bonosus apud Agrippinam in Gallia imperium arripuissent, omnesque sibi jam Britannias, Hispanias, & braccatæ Galliæ provincias vindicarent, barbaria semet juvantibus, vicit. Ac ne requiras plura vel de Saturnino, vel de Procuro, vel de Bonoso, suo eisdem inferam libro, pauca de iisdem, ut decet, immo ut poscit necessitas, locuturus. Unum sane sciendum est, quod Germani omnes, cum ad auxilium essent rogati a Procuro, Probo potius perservire maluerunt, quam cum Bonoso & Procuro esse. Gallis omnibus & Hispanis ac Britannis hinc permisit, ut vites haberent, vinumque conficerent. Ipse Almam montem, in Illyrico circa Sirmium, militari manu fossam, lecta vite consevit.

XIX. Dedit Romanis etiam voluptates, & quidem insignes, delatis etiam congiariis. Triumphavit de Germanis & Blemyis: omnium gentium

drungos usque ad quinquagenos homines ante triumphum duxit. Venationem in Circo amplissimam dedit, ita ut populus cuncta diriperet. Genus autem spectaculi fuit tale. Arbores validæ, per milites radicitus vulsæ, connexis late longeque trabibus affixæ sunt, terra deinde superjecta, totusque Circus ad silvæ confitus speciem, gratia novi viroris effronduit. Immissi deinde per omnes aditus struthiones mille, mille cervi, mille apri, mille damæ, ibices, oves feræ, & cetera herbatica animalia, quanta vel ali potuerunt, vel inveniri. immissi deinde populares: rapuit quisque, quod voluit. Edidit alia die in Amphitheatro una missione centum jubatos leones, qui rugitibus suis tonitrua excitabant: qui omnes e posticis interemti sunt, non magnum præbentes spectaculum, cum occidebantur. neque enim erat bestiarum impetus ille, qui esse e caveis egredientibus solet. Occisi sunt præterea multi, qui diripere volebant, sagittis. Editi deinde centum leopardi Libyci, centum deinde Syriaci, centum leænæ, & ursi simul trecenti: quarum omnium ferarum magnum magis constat spectaculum fuisse, quam gratum. Edita præterea gladiatorum paria trecenta, Blemyis plerisque pugnantibus, qui per triumphum erant ducti, plerisque Germanis & Sarmatis, nonnullis etiam latronibus Isauris.

XX. Quibus peractis, bellum Persicum parans, cum per Illyricum iter faceret, a militibus suis per insidias interemtus est. Causæ occidendi ejus hæ fuere: primum, quod nunquam militem otiosum

esse perpeſſus eſt. ſiquidem multa opera militari manu perfecit, dicens, annonam gratuitam militem comedere non debere. His addidit dictum eis grave, ſi unquam eveniat, ſalutare reipublicæ, *brevi milites neceſſarios non futuros*. Quid ille conceperat animo, qui hoc dicebat? nonne omnes barbaras nationes ſubjecerat pedibus, quia totum mundum fecerat jam Romanum? *Brevi*, inquit, *milites neceſſarios non habebimus*. Quid eſt aliud dicere? Romanus jam miles erit nullus, ubique regnabit: omnia poſſidebimus, ſecura republica: orbis terrarum non arma fabricabit, non annonam præbebit: boves habebuntur aratro, equus naſcetur ad pacem: nulla erunt bella, nulla captivitas: ubique pax, ubique Romanæ leges, ubique iudices noſtri.

XXI. Longius amore Imperatoris optimi progredior, quam pedestris ſermo deſiderat. Quare addam illud, quod præcipue tanto viro fatalem properavit neceſſitatem. nam cum Sirmium veniſſet, ac ſolum patrium effœcundari cuperet & dilatari, ad ſiccandam quandam paludem multa ſimul millia militum poſuit, ingentem parans foſſam, qua deſectis in altum navibus, loca Sirmiſibus profutura ſiccaret. hoc permoti milites, confugientem eum in turrem feriatam, quam ipſe ſpeculæ cauſa editiſſimam exædificaverat, interemerunt, anno imperii ſui quinto. Poſtea tamen ingens ei ſepulcrum, elatis aggeribus, omnes pariter milites fecerunt, cum titulo huiusmodi, incifo marmori: HIC PROBUS IMPERATOR, ET VERE PROBUS, SITUS

EST, VICTOR OMNIUM GENTIUM BARBARARUM,
VICTOR ETIAM TYRANNORUM.

XXII. Conferens ego cum aliis Imperatoribus Principem Probum, omnibus prope Romanis du-
eibus, qui fortes, qui clementes, qui prudentes,
qui mirabiles exstiterunt, intelligo hunc virum
parem fuisse, aut, si non repugnat invidia furio-
sa, meliorem. Quinquennio enim imperii sui per
totum orbem terrarum tot bella gessit, & quidem
per se, ut mirabile sit, quemadmodum omnibus oc-
currerit praeliis. Multa manu sua fecit, duces præ-
clarissimos instituit. nam ex ejus disciplina Carus,
Diocletianus, Constantius, Asclepiodotus, Anni-
balianus, Leonides, Cecropius, Pisonianus, He-
rennianus, Gaudiofus, Ursinianus, Herculus Ma-
ximianus, & ceteri, quos patres nostri mirati sunt,
& de quibus nonnulli boni Principes exstiterunt,
instituti sunt. Conferat nunc, cui placet, viginti
Trajani Hadrianique annos: conferat prope toti-
dem Antoninorum. Nam quid de Augusto loquar,
cujus imperii anni vix possunt credi? Malos autem
Principes taceo: ipsa vox Probi clarissima indicat;
quid se facere potuisse speraret, qui dixit, *brevi
necessarios milites non futuros.*

XXIII. Ille vero conscius sui, non barbaros timuit,
non tyrannos. Quæ deinde felicitas emicuisset, si
sub illo Principe milites non fuissent? annonam
provincialis daret nullus, stipendia de largitioni-
bus nulla erogarentur, æternos thesauros haberet
Romana respublica: nihil expenderetur a Princi-
pe, nihil a possessore redderetur: aures profecto

Scriptt. II. A. Vol. II.

P

seculum promittebat. nulla futura erant castra, nusquam lituus audiendus, arma non erant fabricanda: populus iste militantium, qui nunc bellis civilibus rempublicam vexat, pacis studiis incumberet, erudiretur artibus, navigaret. adde, quod nullus occideretur in bello. Dii boni, quid tantum vos offendit Romana respublica, cui talem Principem sustulistis? Eant nunc, qui ad civilia bella milites parant, in germanorum necem arment dexterarum fratrum, hortentur in patrum vulnera liberos, & divinitatem Probo derogent; quam Imperatores nostri prudenter & consecrandam vultibus, & ornandam templis, & celebrandam ludis Circensibus judicarunt.

XXIV. Posterii Probi, vel odio invidiæ, vel timore Romanam rem fugerunt: & in Italia circa Veronam, ac Benacum, & Larium, atque in his regionibus, larem locaverunt. Sane, quod præterire non potui, cum imago Probi in Veronensi ita fulmine icta esset, ut ejus prætexta colores mutaret, haruspices responderunt, hujus familiæ posteros tantæ in Senatu claritudinis fore, ut omnes summis honoribus fungerentur. sed adhuc neminem vidimus: posterii autem videntur æternitatem habere. Senatus mortem Probi gravissime accepit, æque populus. Et cum esset nuntiatum, Carum imperare, virum bonum quidem, sed longe a moribus Probi; causa filii ejus Carini, qui semper pessime vixerat, tam Senatus, quam populus, inhorruit. metuebant enim unusquisque tristiores Principem, sed magis improbum metuebant heredem. Hæc sunt,

quæ de Probo cognovimus, vel quæ digna memoratu existimavimus. Nunc in alio libro, & quidem brevi, de Firmo, & Saturnino, & Bonoso, & Proculo dicemus. non enim dignum fuit, ut quadrigæ tyrannorum bono Principi miscerentur. Post deinde, si vita suppetit, Carum incipiemus propagare cum liberis.

FLAVII VOPISCI SYRACUSII
 FIRMUS, SATURNINUS
 PROCULUS
 ET
 BONOSUS.

I. **M**INUSCULOS tyrannos scio plerosque tacuisse, aut breviter præterisse. Nam & Suetonius Tranquillus, emendatissimus & candidissimus scriptor, Antoninum & Vindicem tacuit, contentus eo, quod eos cursim perstrinxerat: & Marius Maximus, qui Avidium Marci temporibus, Albinum & Nigrum Severi, non suis propriis libris, sed alienis innexuit. Et de Suetonio non miramur, cui familiare fuit amare brevitatem. Quid Marius Maximus, homo omnium verbosissimus, qui & mythistoricis se voluminibus implicavit, num ad istam descriptionem curamque descendit? At contra Trebellius Pollio ea fuit diligentia, eaque cura in edendis bonis malisque Principibus, ut etiam triginta tyrannos uno breviter libro concluderet, qui

Valeriani & Gallieni, nec multo superiorum aut inferiorum fuere Principum temporibus. Quare nobis etiam non minima fuit cura, ut, dictis Aureliano, Tacito & Floriano, Probo etiam, magno ac singulari Principe, cum dicendi essent Carus, Carinus, & Numerianus, de Saturnino, Bonoso, Proculo, & Firmo, qui sub Aureliano fuerant, non taceremus.

II. Scis enim, mi Basse, quanta nobis contentio proxime fuerit cum amatore historiarum Marco Fontejo, cum ille diceret, Firmum, qui Aureliani temporibus *Ægyptum* occupaverat, latrunculum fuisse, non Principem: contra ego, mecumque Rufus Celsus, & Cejonius Julianus, & Fabius Sossianus contenderent, dicentes, illum & purpura usum, & percussa moneta *Augustum* esse vocitatum. quin etiam nummos ejus Severus Archontius protulit: de Græcis autem *Ægyptiis*que libris convicit, illum *Αὐτοκρατορα* in edictis suis esse vocitatum. Et illi quidem adversum nos contendenti hæc sola ratio fuit, quod dicebat, Aurelianum in edicto suo non scripisse, quod tyrannum occidisset, sed quod latrunculum quendam a republica removisset: perinde quasi digne tanti Princeps nominis debuerit tyrannum appellare hominem tenebrarium, aut non semper *latrones* vocitaverint magni Principes eos, quos invadentes purpuras necaverunt. Ipse ego in Aureliani vita, priusquam de Firmo cuncta cognoscerem, Firmum non inter purpuratos habui, sed quasi quendam latronem: quod idcirco dixi, ne quis me oblitum existimaret mei. Sed ne volumini,

quod brevissimum promisi, multa conneclam, veniamus ad Firmum.

III. Firmo patria Seleucia fuit; tametsi plerique Græcorum alteram tradunt, ignari, eo tempore ipso tres fuisse Firmos, quorum unus Præfectus Ægypti, alter dux limitis Africani, idemque Proconsul, tertius iste Zenobiæ amicus ac socius: qui Alexandriam Ægyptiorum incitatus furore pervasit, & quem Aurelianus solita virtutum suarum felicitate contrivit. De hujus divitiis multa dicuntur. nam & vitreis quadraturis, bitumine aliisque medicamentis infertis, domum induxisse perhibetur: & tantum habuisse de chartis, ut publice sæpe diceret, exercitum se alere posse papyro & glutino. Idem & cum Blemýis societatem maximam tenuit, & cum Saracenis: naves quoque ad Indos negotiatorias sæpe misit. ipse quoque dicitur habuisse duos dentes elephanti pedum dentem, e quibus Aurelianus ipse sellam constituerat facere, additis aliis duobus, in qua Juppiter aureus & gemmatus sederet, cum prætexta, ponendus in templo Solis, Apenninis fortibus additis, quem appellari volebat Jovem *Consulem*, vel *Consulentem*. Sed eosdem dentes postea Carinus mulieri cuidam dono dedit. quæ lectum ex iis fecisse narratur: & quia nunc scitur, & sciri apud posteros nihil proderit, taceo. Ita donum Indicum, Jovi Optimo Maximo consecratum, per deterrimum Principem & ministerium libidinis factum videtur & pretium.

IV. Fuit tamen Firmus statura ingenti, oculis foris eminentibus, capillo crispo, fronte vulnera-

ta, vultu nigriore, reliqua parte corporis candidus, sed pilosus atque hispidus; ita ut eum plerique *Cyclopem* vocarent, Carne multa vescebatur, struthionem ad diem comedisse fertur. Vini non multum bibit, aquæ plurimum, mente firmissimus, nervis robustissimus, ita ut Tritanum vinceret, cuius Varro meminit. nam & incudem superpositam pectori constanter, aliis tudentibus, pertulit, cum ipse reclinus ac resupinus & curvatus in manus penderet potius, quam jaceret. Fuit tamen ei contentio cum Aureliani ducibus ad bibendum, si quando eum tentare voluisset. nam quidam Burburus nomine, de numero vexillariorum, notissimus potator, cum ad bibendum eundem provocasset, situlas duas plenas mero duxit, & toto postea convivio sobrius fuit: & cum ei Burburus diceret, *Quare non facies bibisti?* respondit ille, *Stulte, terra non bibitur.* Levia persequimur, cum majora dicenda sint.

V. Hic ergo contra Aurelianum sumit imperium ad defendendas partes, quæ supererant Zenobiæ. Sed Aureliano de Caris redeunte, superatus est. Multi dicunt, laqueo vitam eum finisse: aliud editis suis ostendit Aurelianus. namque cum eum vicisset, tale edictum Romæ proponi iussit. *Amantissimo sui populo Romano Aurelianus Augustus salutem dicit. Pacato undique gentium toto, qua patet, orbis terrarum, Firmum etiam latronem Ægyptium, barbaricis motibus afluantem, & feminei propudii reliquias colligentem, ne plurimum loquar, fugavimus, obsedimus, cruciavimus, & occidimus. Nihil est, Ro-*

mulei Quirites, quod timere possitis. Canon Ægypti, qui suspensus per latronem improbum fuerat, integer veniet. Sit vobis cum Senatu concordia, cum equestri ordine amicitia, cum prætorianis affectio: ego efficiam, ne sit aliqua sollicitudo Romana. Vacate ludis, vacate Circensibus. nos publicæ necessitates teneant: vos occupent voluptates. Quare, sanctissimi Quirites, & reliqua.

VI. Hæc nos de Firmo cognovisse, scire debuisti, sed digna memoratu. nam ea, quæ de illo Aurelianus Festivus, libertus Aureliani, sigillatim retulit, si vis cognoscere, eundem oportet legas; maxime cum dicat, Firmum eundem inter crocodilos, unctum crocodilorum adipibus, natasse, & elephantum rexisse, & hippopotamos edisse, & sedentem ingentibus struthionibus vestum esse, & quasi volitasse. Sed hæc scire quid prodest? cum & Livius & Sallustius taceant res leves de iis, quorum vitas scribendas arripuerint. non enim scimus, quales mulos Clodius habuerit, aut mulas Titus Annius Milo; aut utrum Tusco equo federit Carilina, an Sardo; vel quali chlamyde Pompejus usus fuerit, an purpura. Quare finem de Firmo faciemus, venientes ad Saturninum, qui contra Probum imperium sibi in Orientis partibus vindicavit.

SATURNINUS.

VII. SATURNINUS oriundus fuit Gallis, ex gente hominum inquietissima, & avida semper, vel faciendi Principis, vel imperii. Huic inter ceteros duces, qui vere summus videretur, Aurelianus limitis Orientalis ducatum dedit, sapienter præcipiens, ne unquam Ægyptum videret. cogitabat enim, quantum videmus, vir prudentissimus, Gallorum naturam, & verebatur, ne, si perturbidam civitatem vidisset, quo eum natura ducebat, societate quoque hominum duceretur. Sunt enim Ægyptii (ut satis nosti) viri ventosi, furibundi, jactantes, injuriosi, atque adeo vani, liberi, novarum rerum, usque ad cantilenas publicas, cupientes, versificatores, epigrammatarii, mathematici, haruspices, medici. nam & Christiani, Samaritæ, & quibus præsentia semper tempora cum enormi libertate displiceant. Ac ne quis mihi Ægyptiorum irascatur, & meum esse credat, quod in literas retuli, Hadriani epistolam, ex libris Phlegontis liberti ejus proditam, ex qua penitus Ægyptiorum vita detegitur, indidi.

VIII. *Hadrianus Augustus Serviano Consuli salutem. Ægyptum, quam mihi laudabas, Serviane carissime, totam didici, levem, pendulam, & ad omnia famæ momenta volitantem. Illi, qui Serapin colunt, Christiani sunt, & devoti sunt Serapi, qui se Christi episcopos dicunt. Nemo illic archisynagogus Judæo-*

rum, nemo Samarites, nemo Christianorum presbyter; non mathematicus, non haruspex, non aliptes. Ipse ille patriarcha cum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum. Genus hominum seditiosissimum, vanissimum, injuriosissimum: civitas opulenta, dives, sæcunda, in qua nemo vivat otiosus. Alii vitrum constant, ab aliis charta conficitur: omnes certe linifones, cujuscunque artis & videntur, & habentur. Prodagrosi quod agant, habent; cæci quod agant, habent; cæci quod faciant. ne chiragrici quidem apud eos otiosi vivunt. Unus illis Deus nullus est. hunc Christiani, hunc Judæi, hunc omnes venerantur & gentes. & utinam melius esset morata civitas, digna profecto sui profunditate, quæ pro sui magnitudine totius Ægypti teneat principatum. Huic ego cuncta concessi, vetera privilegia reddidi, nova sic addidi, ut præsentî gratias agerent. denique ut primum inde discessi, & in filium meum Verum multa dixerunt; & de Antinoö quæ dixerunt, comperisse te credo. Nihil illis opto, nisi ut suis pullis alantur, quos quemadmodum sæcundant, pudet dicere. Calices tibi allascentes versicolores transmisî, quos mihi sacerdos templi obtulit, tibi & sorori meæ specialiter dedicatos: quos tu velim festis diebus convivii adhibeas. Caveas tamen, ne his Africanus noster indulgenter utatur.

IX. Hæc ergo cogitans de Ægyptiis Aurelianus, jusserrat, ne Saturninus Ægyptum videret: & mente quidem divina. nam ut primum Ægyptii, magnam potestatem ad se venisse, viderunt, statim clamaverunt, Saturnine Auguste, Dii te servant! & ille quidem, quod negari non potest, vir sapiens, de Alex-

andrina civitate mox fugit, atque ad Palæstinam rediit. Ibi tamē cum cogitare cœpisset, tutum sibi non esse, si privatus viveret, depōita purpura ex simulacro Veneris; cyclade uxorī, militibus circumstantibus, amictus, & adoratus est. Avum meum sæpe dicentem audiui, se interfuisse, cum ille adoraretur. Flebat (inquit) & dicebat, *Necessarium (si non arroganter dicam) respublica virum perdidit. Ego certe inflauravi Gallias, ego a Mauris possessam Africam reddidi. Ego Hispanias pacavi. Sed quid prodest? omnia hac affectato semel honore perierunt.*

X. Et cum eum animarent vel ad vitam, vel ad imperium, qui induerant purpuram, in hæc verba differuit: *Nescitis, amici, quid mali sit imperare. Gladii & tela nostris cervicibus impendent, imminet hastæ undique, undique spicula. ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur: non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Adde, quod omnis ætas in imperio reprehendiur. Senex est quispiam? inhabilis videtur: sin minus, inest furor. nam quod Imperatorem me cupitis, in necessitatem mortis me trahitis. Sed habeo solatium mortis, solus perire non potero.* Marcus Salvidienus hanc ipsius orationem vere fuisse dicit: & fuit re vera non parum literatus. nam & in Africa rhetoricæ operam dederat, Romæ frequentaverat pergulas magistræles.

XI. Et ne longius progrediar, dicendum est, quod præcipue ad hunc pertinet. Errare quosdam scio, & putare, hunc esse Saturninum, qui Gallieni temporibus imperium occupavit; cum hic longe alius

fuerit, & Probò pæne nolente sit occisus. Fertur autem Probus & clementes ad eum literas sæpe misisse, & veniam esse pollicitum; sed milites, qui cum eo fuerant, non credidisse. Obsessum denique in castro quodam ab iis, quos Probus miserat, invito Probò esse jugulatum. Longum est frivola quæque connectere, & odiosum dicere, quali statura fuerit, quo corpore, quo decore, quid biberit, quid comederit: ab aliis ista dicantur, quæ prope ad exemplum nihil profunt. Nos ad ea, quæ sunt dicenda, redeamus.

PROCLUS.

XII. **P**ROCULO patria Albingauni fuere, positi in Alpibus maritimis: domi nobilis, sed majoribus latrocinantibus, atque adeo pecore, ac servis, & iis rebus, quas abduxerat, satis dives. Pertur denique eo tempore, quo sumsit imperium, duo millia servorum suorum armasse. Huic uxor virago, quæ illum in hanc præcipitavit dementiam, nomine Sampso, quod ei postea inditum est: nam antea Viturgia nominata est. Filius Herennianus, quem & ipsum, quinquennium si impleffet, ita enim loquebatur, dicasset imperio. Homo, quod negari non potest, optimus, idemque fortissimus: ipse quoque latrociniiis assuetus, qui tamen armatam semper egerit vitam. nam & multis legionibus Tribunus præfuit, & fortia edidit facta. Et quoniam minima quæque jucunda sunt, atque habent aliquid

gratiæ, cum leguntur; tacendum non est, quod & ipse gloriatur in quadam sua epistola: quam ipsam melius est ponere, quam de ea plurimum dicere. *Proculus Metiano affini salutem dicit. Centum ex Sarmatia virgines cepi. Ex his una nocte decem inivi: omnes tamen, quod in me erat, mulieres intra dies quindecim reddidi.* Gloriatur, ut vides, rem ineptam, & satis libidinofam: atque inter fortes se haberi credit, si criminum densitate coalescat.

XIII. Hic tamen, cum etiam post honores militares se improbe & libidinoſe, tamen fortiter ageret, hortantibus Lugdunensibus, qui & ab Aureliano graviter contuſi videbantur, & Probum vehementiſſime pertimeſcebant, in imperium vocatus eſt, ludo pæne & joco, ut Oneſimus dicit: quod quidem apud nullum alium reperiſſe me ſcio. Nam cum in quodam convivio ad latrunculos luderetur, atque ipſe decies Imperator exiſſet, quidam non ignobilis ſcurra, *Ave*, inquit, *Auguſte*, allataque lana purpurea, humeris ejus ingeſſit, eumque adoravit: timor inde conſciorum, atque inde jam exercitus tentatio & imperii. ~~Non~~ nihil tamen Galliſ profuit. nam Alemannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur, non ſine gloriæ ſplendore contrivit, nunquam aliter, quam latrocinandi pugnans modo. Hunc tamen Probus fugatum uſque ad ultimas terras, & cupientem in Francorum auxilium venire, a quibus originem ſe trahere ipſe dicebat, ipſiſ prodentibus Francis, quibus familiaris eſt ridendo fidem frangere, vicit & interemit. Poſteri ejus etiam nunc apud Albingaunos agunt,

qui joco solent dicere, sibi non placere, se esse vel Principes, vel latrones. Hæc digna memoratu de Proculo didicisse memini. Veniamus ad Bonosum, de quo multo minora condidi.

B O N O S U S.

XIV. BONOSUS domo Hispaniensi fuit, origine Britannus, Galla tamen matre: ut ipse dicebat, rhetoris filius; ut ab aliis comperi, pædagogi literarii. parvulus patrem amisit, atque a matre fortissima educatus, literarum nihil didicit. Militavit primum inter ordinarios, deinde inter equites: dux ordines, Tribunatus egit, dux limitis Rhætici fuit: bibit, quantum hominum nemo. De hoc Aurelianus sæpe dicebat: *Non, ut vivat, natus est, sed ut bibat*: quem quidem diu in honore habuit causa militiæ. nam si quando legati barbarorum undecunque gentium venissent, ipsi propinabantur, ut eos inebriaret, atque ab his per vinum cuncta cognosceret. ipse quantumlibet bibisset, semper securus & sobrius, &, ut Onesimus dicit, scriptor vitæ Probi, adhuc in vino prudentior. Habuit præterea rem mirabilem, ut, quantum bibisset, tantum mingeret; neque unquam aut ejus pectus, aut venter, aut vesica gravaretur.

XV. Hic idem, cum quodam tempore in Rheno Romanas luxurias Germani incendiissent, timore ne poenas daret, sumsit imperium: idque diutius tenuit, quam merebatur. nam longo gravique certamine a Probo superatus, laqueo vitam finivit.

tunc quidem jocus exstitit, *Amphoram pendere, non hominem*. Filios duos reliquit, quibus ambobus Probus pepercit, uxore quoque ejus in honore habita, & usque ad mortem salario præstito. Fuisse enim dicitur (ut & avus meus dicebat) femina singularis exempli, & familiæ nobilis gentis Gothicæ: quam illi Aurelianus uxorem idcirco dederat, ut per eum a Gothis cuncta cognosceret. erat enim illa virgo regalis. Exstant literæ ad legatum Thraciarum scriptæ, de iis nuptiis & donis, quæ Aurelianus Bonoso dari nuptiarum causa jussit, quas ego inferui: *Aurelianus Augustus Gallonio Avito salutem. Superioribus literis scripseram, ut optimates Gothicas apud Perinthum collocares, decretis salariis, non ut singulæ acciperent, sed ut septem simul unum convivium haberent. cum enim divisæ accipiunt, & illæ parum sumunt, & respublica plurimum perdit. Nunc tamen, quoniam placuit Bonoso Hunilam dari, dabis ei, juxta breve infra scriptum, omnia, quæ præcipimus: sumtu etiam publico nuptias celebrabis. Brevis munerum fuit: Tunicas palliolatas hyacinthinas subsericas: tunicam auro clavatam subsericam librillem unam, interulas dilores duas, & reliqua, quæ matronæ conveniunt. Ipsi dabis aureos Philippeos centum, argenteos Antoninianos mille, æris sestertium decies. Hæc me legisse teneo de Bonoso: & potui quidem horum vitam præterire, quos nemo quærebat: attamen, ne quid fidei deesset, etiam de iis, quæ didiceram, intimanda curavi. Superfunt mihi Carus, Carinus, & Numerianus: nam Diocletianus, & qui sequuntur, majore stilo dicendi sunt.*

FLAVII VOPISCI SYRACUSII CARUS, NUMERIANUS

ET

C A R I N U S.

L FATO rempublicam regi, eamque nunc ad summum evehi, nunc ad minima retrahi, Probi mors fatis prodidit. Nam cum ducta per tempora, variis vel erecta motibus, vel afflicta, nunc tempestate aliqua, nunc felicitate variata, omnia prope passa esset, quæ patitur in homine uno mortalitas, videbatur post diversitatem malorum jam secura, continuata felicitate mansura, post Aurelianum vehementem Principem, Probo ex sententia Senatus & populi leges & gubernacula temperante. Sed ruina ingens, vel naufragii modo, vel incendii, accensis fataliter militibus, sublato e medio tali Principe, in eam desperationem votum publicum redexit, ut timerent omnes Domitianos, Vitellios, & Neronos. plus enim timetur de incertis moribus Principis, quam speratur; maxime in ea republica, quæ recentibus confossa vulneribus, Valeria-

ni captivitatem, Gallieni luxuriam, triginta etiam prope tyrannorum, cæsa civiliū membra sibimet vindicantium, perpeſſa mœruerit.

II. Nam ſi volumus ab ortu Urbis repetere, quas varietateſ ſit paſſa Romana reſpublica, inveniēmus, nullam magis vel bonis floruiſſe, vel malis laboraſſe. Et, ut a Romulo incipiam, vero patre ac parente reipublicæ, quæ illius felicitas? qui fundavit, conſtituit, roboravitque rempublicam, atque unus omnium conditorum perfectam Urbem reliquit? Quid deinde Numam loquar? qui frequentem bellis, & gravidam triumphis, civitatem religione munivit. Viguit igitur uſque ad Tarquinii Superbi tempora noſtra reſpublica: ſed paſſa tempeſtatem de moribus regiis, non ſine gravi exitio ſemet ulta eſt. Adolevit deinde uſque ad tempora Gallicani belli: ſed quaſi quodam merſa naufragio, capta præter arcem Urbe, plus pæne mali ſenſit, quam tunc boni habuerat. Reddidit ſe deinde in integrum; ſed eoſque gravata eſt Punicis bellis, ac terrore Pyrrhi, ut mortalitatis mala præcordiorum timore ſentiret.

III. Crevit deinde, victa Carthagine, trans maria miſſis imperiis: ſed ſocialibus affecta diſcordiis, extenuato felicitatis ſenſu, uſque ad Auguſtum bellis civilibus conſecta, conſenuit. per Auguſtum deinde reparata; ſi reparata dici poteſt, libertate depoſita. tamen utcunque (etiāſi domi triſtis fuit) apud exterarum gentes effloruit: paſſa deinceps tot Neronum, per Veſpāſianum caput extulit. nec omni Titi felicitate lætata, Domitiani vulnerata imma-

Scriptt. H. A. Vol. II.

Q

nitare, per Nervam atque Trajanum, usque ad Marcum solito melior, Commodi vœcordia & crudelitate lacerata est: nullum post hæc, præter Severi diligentiam, usque ad Alexandrum Mammææ, sensit bonum. Longum est, quæ sequuntur universa connectere. Uti enim Principe Valeriano non potuit: & Gallienum per quindecim annos passa est. Invidit Claudio longinquitatem imperii, amans varietatum prope, & semper inimica fortuna justitiæ. Sic enim Aurelianus occisus est, sic Tacitus absumtus, sic Probus cæsus, ut appareat, nihil tam gratum esse fortunæ, quam ut ea, quæ sunt in publicis actibus, eventuum varietate mutantur. Sed quorsum talibus querelis & temporum casibus distinemur? veniamus ad Carum, medium, ut ita dixerim, virum, inter bonos magis, quam inter malos Principes collocandum, & longe meliorem, si Carinum non reliquisset heredem.

IV. Cari patria sic ambigue a plerisque proditur, ut præsumte veritatem dicere nequeam, quæ illa vera sit. Onesimus enim, qui diligentissime vitam Probi scripsit, Romæ illum & natum & literis eruditum, sed Illyricianis parentibus fuisse, contendit. Sed Fabius Cerilianus, qui tempora Cari, Carini, & Numeriani sollertissime persecutus est, neque Romæ, sed in Illyrico genitum, neque Pannoniis, sed Pœnis parentibus asserit natum. In ephemeride quadam legisse memini, Carum Mediolanensem fuisse, sed avo juri Aquilejensis civitatis insertum. Ipse, quod negari non potest, ut epistola ejus indicat, quam Proconsul ad Legatum scri-

pfit, cum eum ad bona hortaretur officia, Romanus vult videri. Epistola Cari: *Carus Manlius Aurelianus Proconsul Ciliciæ, Junio Legato suo. Majores nostri, Romani illi Principes, in Legatis creandis hac usi sunt consuetudine, ut morum suorum specimen per eos ostenderent, quibus rempublicam delegabant. Ego vero, si ita non esset, aliter non fecissem: feci aliter, si, te juvante, non fallar. Fac igitur, ut majoribus nostris, id est, Romanis non discrepemus viris. Vides, quod tota epistola majores suos Romanos vult intelligi.*

V. Indicat & oratio ejus ad Senatum data istam generis prærogativam. nam cum primum Imperator esset creatus, sic ad Senatorium ordinem scripsit inter cetera: *Gaudendum est itaque, Patres conscripti, quod unus ex vestro ordine, vestri etiam generis, Imperator est factus. Quare annitemur, ne meliores peregrini, quam vestri esse videantur. Hoc quoque loco satis clarum est, illum voluisse intelligi se esse Romanum, id est, Roma oriundum. Hic igitur per civiles & militares gradus, ut tituli statuarum ejus indicant, Præfectus prætorii a Probo factus, tantum sibi apud milites amoris locavit, ut, interfecto Probo tanto Principe, solus dignissimus videretur imperio.*

VI. Non me præterit, suspicatos esse plerosque, & eos in fastos retulisse, Cari factione interemtum Probum: sed neque meritum Probi erga Carum, neque Cari mores id credi patiuntur: simul quia Probi mortem & acerrime & constantissime vindicavit. Quid autem de eo Probus senserit, indicant

literæ, de ejus honoribus ad Senatum datæ. *Probus Augustus amantissimo Senatui suo salutem dicit. Inter cetera: Felix esset nostra respublica, si, qualis Carus est, aut plerique vestrum, plures haberem in actibus collocatos. Quare equestrem statuam viro morum veterum (si vobis placet) decernendam censeo: addito eo, ut publico sumtu, vel eidem exedificetur domus, marmoribus a me delatis. Deet enim nos talis integritatem remunerari viri, & reliqua.*

VII. Ac ne minima quæque connectam, & ea, quæ apud alios poterunt inveniri; ubi primum accepit imperium, consensu omnium militum bellum Persicum, quod Probus parabat, aggressus est, liberis Cæsaribus nuncupatis: & ita quidem, ut Carinum ad Gallias tuendas cum viris lectissimis destina-ret; secum vero Numerianum, adolescentem cum lectissimum, tum etiam disertissimum, duceret. Et dicitur quidem sæpe dixisse, se miserum, quod Carinum ad Gallias Principem mitteret; neque illa ætas esset Numeriani, ut illi Gallicanum, quod maxime constantem Principem quærit, crederetur imperium. Sed hæc alias. Nam exstant jam literæ Cari, quibus apud Præfectum suum de Carini moribus queritur, ut appareat verum esse, quod Onesimus dicit, habuisse in animo Carum, ut Carino Cæsareum abrogaret imperium. Sed hæc, ut diximus, alias in ipsius Carini vita dicenda sunt. Nunc ad ordinem revertamur.

VIII. Ingenti apparatu, & totis viribus Probi profligato magna ex parte bello Sarmatico, quod gerebat, contra Persas profectus, nullo sibi occur-

rente, Mesopotamiam Carus cepit, & Ctesiphontem usque pervenit, occupatisque Persis domestica seditione, Imperatoris Persici nomen meruit. Verum cum avidus gloriæ, Præfesto suo maxime iurgante, (qui & ipsius & filii ejus quærebat exitium, cupiens imperare) longius progressus esset, ut alii dicunt, morbo, ut plures, fulmine interemtus est. Negari non potest, eo tempore, quo periit, tantum fuisse subito tonitruum, ut multi terrore ipso exanimati esse dicantur. Cum igitur ægrotaret, atque in tentorio jaceret; ingenti exorta tempestate, immani coruscatione, immaniori, ut diximus, tonitru, exanimatus est. Junius Calpurnius, qui ad memoriam dictabat, talem ad Præfectum urbis, super morte Cari, epistolam dedit. Inter cetera: *Cum (inquit) Carus, Princeps noster vere carus, ægrotaret, tanti turbinis subito exorta tempestas est, ut caligarent omnia, neque alter alterum nosceret: coruscationum deinde ac tonitruum in modum fulgurum igniti sideris continuata vibratio, omnibus nobis veritatis scientiam sustulit. Subito enim conclamatum est, Imperatorem mortuum, & post illud præcipue tonitruum, quod cuncta terruerat. His accessit, quod cubicularii, dolentes Principis mortem, incenderunt tentorium. Unde fama emerfit, fulmine interemtum eum, quem, quantum scire possumus, ægritudine constat absumtum.*

IX. Hanc ego epistolam idcirco indidi, quod plerique dicunt, vim fati quondam esse, ut Romanus Princeps Ctesiphontem transire non possit: ideoque Carum fulmine absumtum, quod eos fines

transgredi cuperet, qui fataliter constituti sunt. Sed sibi habeat artes suas timiditas, calcanda virtutibus. Licet plane, ac licebit, per sacratissimum Cæsarem Maximianum, Persas vincere, atque ultra eos progredi: & futurum reor, si a nostris non deferatur promissus numinum favor. Bonum Principem Carum fuisse, cum multa indicant, tum illud etiam, quod statim adeptus imperium, Sarmatas, adeo morte Probi feroces, ut invasuros se non solum Illyricum, sed Thracias quoque Italiamque minarentur, ita inter bella patiendo contudit, ut paucissimis diebus Pannonias securitate donaverit, occisis Sarmatarum sedecim millibus, captis diversis sexus viginti millibus. Hæc de Caro fatis esse credo.

X. Veniamus ad Numerianum, cujus & vicinior patri, & admirabilior per socerum suum facta videtur historia. Et quamvis Carinus major ætate fuerit, prior etiam Cæsar sit nuncupatus; tamen necesse est, ut prius de Numeriano loquamur, qui patris secutus est mortem: post de Carino, quem vir reipublicæ necessarius, Augustus Diocletianus, habitis conflictibus, interemit.

NUMERIANUS.

XI. NUMERIANUS, Cari filius, moratus egregie & vere dignus imperio, eloquentia etiam præpollens, adeo ut publice declamaverit, feranturque illius scripta nobilia, declamationi tamen, quam Tulliano accommodatiora stilo. Versu autem tā-

lis fuisse prædicatur, ut omnes poetas sui temporis vicerit. nam & cum Olympio Nemefiano contendit, qui ἀλιευτικά, κυνηγετικά & ναυτικά scripsit, quique omnibus coloniis illustratus emicuit: & Aurelium Apollinarem jamborum scriptorem, qui patris ejus gesta in literas retulit, iisdem, quæ recitaverat, editis, veluti radio solis obtexit. Hujus oratio fertur ad Senatum missa tantum habuisse eloquentiæ, ut illi statua, non quasi Cæsari, sed quasi rhetori decerneretur, ponenda in bibliotheca Ulpia, cui subscriptum est, NUMERIANO CÆSARI; ORATORI TEMPORIBUS SUIS POTENTISSIMO.

XII. Hic patri comes fuit bello Persico: quo mortuo, cum nimio fletu oculos dolere cœpisset, quod illud ægritudinis genus nimia, utpote familiarissima, confectus angustia incurrisset: & dum lætica portaretur, factione Arrii Apri soceri sui, qui invadere conabatur imperium, occisus est. Sed cum per plurimos dies de Imperatoris salute quæreretur a milite, concionareturque Aper, idcirco illum videri non posse, quod oculos invalidos a vento ac sole subtraheret; fœtore tamen cadaveris res esset prodita: omnes invaserunt Aprum, cujus factio latere non potuit, eumque ante signa & principia protaxere. Tunc habita est ingens concio, factum etiam tribunal.

XIII. Et cum quæreretur, quis vindex Numeriani justissimus fieret, quis daretur reipublicæ bonus Princeps, *Diocletianum* omnes divino consensu, cui multa jam signa facta dicebantur imperii, Augustum appellaverunt, domesticos tunc regen-

tem, virum insignem, callidum, amantem reipublicæ, amantem suorum, & ad omnia, quæ tempus quæsierat, paratum, consilii semper alti, nonnunquam tamen effrontis, sed prudentis, nimia pervicacia motus inquieti pectoris comprimentis. Hic cum tribunal conscendisset, atque Augustus esset appellatus, & quæreretur, quemadmodum Numerianus esset occisus, educto gladio, Aprum Præfectum prætorii ostentans, percussit; addens verbis suis, *Hic est auctor necis Numeriani*. Sic Aper se ipsum fecit, & deformibus consiliis agens, dignum moribus suis exitum dedit. Avus meus retulit, se interfuisse concioni, cum Diocletiani manu esset Aper occisus; percussisse autem dicebat Diocletianum, & dixisse, *Gloriare, Aper, Æneæ magni dextra cadis*. quod ego miror de homine militari; quamvis sciam, plurimos, plus quam militares, vel Græce, vel Latine, vel Comicorum usurpare dicta, vel talium poetarum, ipsi denique Comici plerumque sic milites inducunt, ut eos faciant vetera dicta usurpare. nam &, *Lepus tute es, & pulpamentum quaris*, Livii Andronici dictum est; multaque alia, quæ Plautus Cæciliusque posuerunt. Curiosum non puto, neque satis vulgare, fabellam de Diocletiano Augusto ponere hoc convenientem loco, quæ illi data est ad omen imperii. Avus meus mihi retulit, ab ipso Diocletiano compertum. Cum (inquit) Diocletianus apud Tungros, in Gallia quadam in caupona moraretur, in minoribus adhuc locis militans, & cum Druidæ quadam muliere rationem convictus sui quotidiani faceret, atque illa diceret, *Diocletiane,*

nimum avarus, nimum parvus es; joco, non serio, Diocletianus respondisse fertur, tunc ero largus, cum Imperator fuero. Post quod verbum Druas dixisse fertur, Diocletiane, jocari noli: nam Imperator eris, cum Aprum occideris.

XIV. Semper exinde Diocletianus in animo habuit imperii cupiditatem, idque Maximiano confcio, atque avo meo, cui hoc dictum a Druide ipse retulerat. Denique, ut erat altus, risit & tacuit. Apros tamen in venationibus, ubi fuit facultas, manu sua semper occidit. Denique cum Aurelianus imperium accepisset, cum Probus, cum Tacitus, cum ipse Carus; Diocletianus dixit, *Ego semper apros occido, sed alter semper utitur pulpamento.* Jam illud notum est, atque vulgatum, quod, cum occidisset Aprum Præfectum prætorii, dixisse fertur, *Tandem occidi Aprum fatalem.* Ipsum Diocletianum idem avus meus dixisse dicebat, nullam aliam fuisse sibi causam occidendi manu sua Aprum, nisi ut impleret Druidis dictum, & suum firmaret imperium: non enim tam crudelem se innotescere cuperet, primis maxime diebus imperii, nisi illum necessitas ad hanc atrocitatem occisionis attraheret. Dictum est de Caro, dictum etiam de Numeriano: superest nobis Carinus.

C A R I N U S.

XV. C A R I N U S, homo omnium contaminatissimus, adulter, frequens corruptor juventutis, (pu-
det dicere, quod in literas Onesimus retulit) ipse quoque male usus genio sexus sui. Hic cum Cæsar,

decretis sibi Gallis atque Italia, Illyrico, Hispaniis, ac Britanniis & Africa, relictus a patre, Cæsarianum teneret imperium, sed ea lege, ut omnia faceret, quæ Augusti faciunt, enormibus se vitiis & ingenti fœditate maculavit. Amicos optimos quosque relegavit: pessimum quemque elegit, aut tenuit: Præfectum urbi unum ex cancellariis suis fecit; quo fœdus nec cogitari potuit aliquando, nec dici. Præfectum prætorii, quem habebat, occidit: in ejus locum Matronianum, veterem conciliatorem, fecit. Unum ex his notarium, quem stuprorum & libidinum conscium semper atque adiutorem habuerat, invito patre Consulem fecit. Superbas ad Senatum literas dedit. Vulgo urbis Romæ, quasi populo Romano, bona Senatus promisit. Uxores ducendo ac rejiciendo novem duxit, pulsus plerisque prægnantibus. Mimis, meretricibus, pantomimis, cantoribus atque lenonibus, Palatium implevit. Fastidium subscribendi tantum habuit, ut impurum quendam, cum quo semper meridie jocabatur, ad subscribendum poneret: quem objurgabat plerumque, quod bene suum imitaretur magistrum.

XVI. Habuit gemmas in calceis: nisi gemmata fibula usus non est: balteum etiam sæpe gemmatum. Regem denique illum Illyrici plerique vocitarunt. Præfectis nunquam, Consulibus obviam processit. Hominibus improbis plurimum detulit, eosque ad convivium semper vocavit. Centum libras avium, centum piscium, mille diversæ carnis in convivio suo frequenter exhibuit. Vini pluri-

num effudit. Inter poma & melones natavit. Ros Mediolanensibus & triclinia, & cubicula stravit. Balneis ita frigidis usus est, ut solent esse cellæ suppositoriæ, frigidariis semper nivalibus. Cum hiemis tempore ad quendam locum venisset, in quo fons erat aqua pertepida, ut solet per hiemem naturaliter, eaque in piscinâ usus esset, dixisse balneatoribus fertur, *Aquam mihi muliebrem præparatis*: atque hoc ejus clarissimum dictum effertur. Audiebat pater ejus, quæ ille faceret, & clamabat, *Non est meus*. Statuerat denique, Constantium (quî postea Cæsar est factus, tunc autem præsidatum Dalmatiæ administrabat) in locum ejus subrogare, quod nemo tunc vir melior videbatur: illum vero (ut Onesimus dicit) occidere. Longum est, si de ejus luxuria plura velim dicere. quicumque ostiatim cupit noscere, legat etiam Fulvium Asprianum, usque ad tædium gestorum ejus universa dicentem.

XVII. Hic ubi patrem fulmine absumtum, fratrem a focero interemptum, Diocletianum Augustum appellatum comperit, majora vitia & scelera edidit, quasi jam liber a frænis domesticæ pietatis, suorum mortibus absolutus. Nec ei tamen defuit ad vindicandum sibi imperium vigor mentis. nam contra Diocletianum multis præliis confligit. sed ultima pugna, apud Murtium commissa, victus occubuit. Hic trium Principum finis fuit, Cari, Numeriani, & Carini: post quos Diocletianum & Maximianum Principes Dii dederunt; jungentes talibus viris Galerium atque Constantium: quorum alter natus est, qui acceptam ignominiam

Valeriani captivitate deleteret; alter, qui Gallias Romanis legibus redderet. Quatuor sane Principes mundi, fortes, sapientes, benigni, & admodum liberales, unum in republica sentientes: præterea Senatus Romani moderati, populo amici, potestate graves, religiosi, & quales Principes semper oravimus: quorum vitam singulis libris Claudius Eusthenius, qui Diocletiano ab epistolis fuit, scripsit: quod idcirco dixi, ne quis a me tantam rem quaereret, maxime cum vel vivorum Principum vita non sine reprehensione dicatur.

XVIII. Memorabile maxime & Carini & Numeriani hoc habuit imperium, quod ludos populo Romano, novis ornatos spectaculis, dederunt, quos in Palatio circa porticum stabuli pictos vidimus. Nam & neurobaten, qui velut in ventis cothurnatus ferretur, exhibuit, & tichobaten, qui per parietem urso eluso cucurrit, & urfos mimum agentes, & item centum salpistas uno crepitu concinentes, & centum camptaulas, choraulas centum, etiam pithaulas centum, pantomimos & gymnicos mille, pegmā præterea, cujus flammis scena conflavit, quam Diocletianus postea magnificentiorem reddidit. Mimos præterea undique advocavit. Exhibuit & ludum Sarmaticum, quo dulcius nihil est. Exhibuit Cyclopem. Donatum est & Græcis artificibus, & gymnics, & histrionibus, & musicis, aurum & argentum, donata & vestis serica.

XIX. Sed hæc omnia, nescio quantum ad populum gratiæ habeant, nullius certe sunt momenti apud Principes bonos. Diocletiani denique di-

Etum fertur, cum ei quidam largitionalis suus editionem Cari laudaret, dicens, multum placuisse Principes illos, causa ludorum theatralium, ludorumque Circensium: *Ergo*, inquit, *bene risus est imperio suo Carus*. Denique cum omnibus gentibus advocatis Diocletianus daret ludos, parcissime usus liberalitate, dicens, castiores esse oportere ludos, spectante censore. Legat hunc locum Junius Messalla, quem ego libere culpae audeo. ille enim patrimonium suum scenicis dedit, heredibus abnegavit: matris tunicam dedit mimæ, lacernam patris mimo: & recte, si aviæ pallio aurato atque purpurato, pro syrmate tragædus uteretur. Inscriptum est adhuc in choraulæ pallio tyrianthino, quo ille velut spolio nobilitatis exsultat, Messallæ nomen & uxoris. Jam quid lineas petitas Ægypto loquar? quid Tyro & Sidone tenuitate perlucidas, micantes purpura, plumandi difficultate pernobiles? Donati sunt ab Atrebatibus birri petiti, donati birri Canuini, Africanæ opes in scena non prius visæ.

XX. Et hæc quidem idcirco ego in literas retuli, quo futuros editores pudor tangeret, ne patrimonia sua, proscriptis legitimis heredibus, mimis & balatronibus deputarent. Habe, mi amice, meum munus, quod ego, ut sæpe dixi, non eloquentiæ causa, sed curiositatis, in lumen edidi; id præcipue agens, ut, si quis eloquens vellet facta Principum referare, materiam non requireret, habiturus meos libellos ministros eloquii. Te quæso, sis contentus, nosque sic voluisse scribere melius, quam potuisse, contendas.

FRAGMENTA
VITÆ
VALERIANORUM.

Scriptt. H. A. Vol. II.

R

F R A G M E N T A

V I T Æ

V A L E R I A N O R U M.

I.

VALERIANUS inter hæc in Retia existens ab exercitu Augustus est appellatus, volente populo, ac Senatu gaudente. Fuit enim vir nobilis, scientia ac eloquentia clarus, qui per multas dignitates ac officia rempublicam nobilissime administravit. Fuit enim prætor insignis, censor æquissimus. Post adeptum principatum in dispositione ducum & magistratuum, nemo justior, nemo melior. Quo tempore Romæ Gallienus filius ejus a populo Cæsar est appellatus. Valerianus igitur cum ingenti exercitu profectiorem paravit in Persas, relicto, ut plerique asserunt, Romæ filio Gallieno. Denique Valerianus regnum Persarum potenter invadens, incauto suorum ductu a Sapore Persarum rege captus est: & ignominiosa apud Persas servitute con-

senuit, ac infamis officii, donec vixit, damnationem fortitus est, ut ipse acclinis humi regem semper ascensurum in equum non manu, sed dorso attolleret. * Sapor rex regum Belsolus. Si scirem, posse aliquando Romanos penitus vinci, gauderem tibi de victoria, quam praefers. sed quia vel de facto, vel de virtute, gens illa plurimum potest, vide, ne quod senem Imperatorem cepisti, & id quidem fraude, male tibi cedat posterisve tuis. cogita, quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint, a quibus saepe victi sunt. audimus certe, quod Galli illos vicerunt, & ingentem illam civitatem incenderunt: certe Galli Romanis serviunt. quid? Afri eos non vicerunt? certe serviunt Romanis. De longioribus exemplis & fortasse interioribus nihil dico. Mithridates Ponticus totam Asiam tenuit. certe victus est, certe Asia Romanorum est. si meum consilium receperis, utere occasione pacis, & Valerianum suis redde. ego gratulor felicitati tuae: si tamen illa uti tu scias. Valens rex Cadusiorum etiam scripsit: Remissa mihi auxilia & incolumia gratanter accepi: at captum Valerianum Principem principum non satis gratulor: magis gratulor, si redderetur. Romani enim tunc graviore sunt, quando vincuntur. Age igitur, ut prudentem virum decet, nec fortuna te infamet, qua multos decepit. Valerianus & filium Imperatorem habet, & nepotem Caesarem. & quid ad omnem orbem illum Romanum, qui contra te totus infudat? Redde igitur Valerianum, &

fac cum Romanis pacem, nobis etiam ob gentes Ponticas profuturam. Arthabafdes rex Armeniorum talem ad Saporem epistolam misit: In partem gloriae venio: sed vereor, ne non tam viceris, quam bella serueris. Valerianum & filius repetit & nepos, & duces Romani, & omnis Gallia, & omnis Africa, & omnis Hispania, & omnis Italia, & omnes gentes, quæ sunt in Illyrico & in Ponto, quæ cum Romanis consensunt, aut Romanorum sunt: unum ergo senem cepisti, & omnes gentes orbis infestissimas tibi fecisti. fortassis & nobis, quia auxilia misimus, qui vicini sumus: qui semper vobis inter vos pugnantibus laboramus. Bactriani, & Hiberi, & Albini, & Tauroscythæ Saporis literas non receperunt: sed ad Romanos scripserunt duces, auxilia pollicentes, ad Valerianum de captivitate liberandum. Sed Valeriano apud Persas consenscente, Odenatus Palmyrenus, collecto exercitu, rem Romanam prope in pristinum statum reddidit. cepit regiones thesauros, cepit etiam, quas thesauris cariores habent, regis Parthici concubinas. Quare magis reformidans Romanos duces Sapor, timore Balistæ atque Odenati, in regnum suum ocius se recepit. atque hic interim finis belli fuit Persici. Hæc sunt digna cognitu de Valeriano, cujus per annos LXX vita laudabilis incam conscenderat gloriam, ut post honores omnes & magistratus insignes gestos, Imperator fieret: non, ut solet, tumultuario populi concursu, non

militum strepitu, sed jure meritorum, & quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii, quem Imperatorem vellent; alter non esset electus. Et ut scias, quanta vis in Valeriano meritorum fuerit publicorum, ponam Senatus consulta, quibus animadvertant omnes, quid de illo semper amplissimus ordo judicaverit. Duobus Decii consulibus, VI Kal. Novembr. cum ob Imperatoris literas in æde Castorum Senatus haberetur, quærereturque per sententias singulorum, cui deberet censura deferri: nam id Decii posuerant in Senatus amplissimi potestate: ubi Prætor edixit, *Quid vobis videtur P. C. de Censore deligendo?* atque eum, qui erat tunc princeps Senatus, sententiam rogasset, absente Valeriano; nam ille in procinctu cum Decio tunc agebat; omnes una voce dixerunt interrupto more dicendæ sententiæ: *Valeriani vita censura est: ille de omnibus judicet, qui nullum crimen habet: ille de vita nostra sententiam ferat, cui nihil potest obijci. Valerianus a prima pueritia fuit Censor. Valerianus in tota vita sua fuit Censor, prudens, modestus, gravis senator, amicus bonorum, inimicus tyrannorum, hostis criminum, hostis vitiorum. hunc Censorem omnes accipimus: hunc imitari omnes volumus: primus genere, nobilis sanguine, emendatus vita, doctrina clarus, moribus singularis, exempla antiquitatis. Quæ cum essent sæpius dicta, addiderunt, Omnes; atque ita dis-*

cessum est. Hoc senatusconsultum ubi Decius accepit, omnes aulicos convocavit, ipsum etiam Valerianum præcepit rogari: atque in conventu summorum virorum recitato senatusconsulto: Felicem te, inquit, Valeriane, totius Senatus sententia: immo animis atque pectoribus totius orbis humani. suscipe censuram, quam tibi detulit Romana respublica, quam solus mereris, judicaturus de moribus omnium, judicaturus de moribus nostris. tu æstimabis, qui manere in curia debent. tu equestrem ordinem in antiquum statum rediges. tu censibus modum pones: tu vectigalia firmabis, divides, statues, respublicas censebis. tibi legum scribendarum auctoritas dabitur: tibi de ordinibus militum judicandum est: tu arma respicies: tu de nostro Palatio, tu de iudiciis, tu de præfæctis eminentissimis judicabis: excepto denique præfæcto urbis Romanæ, exceptis Consuldribus ordinariis & sacrorum reges, ac maxima virgine Vestali, si tamen incorrupta permanebit, de omnibus sententias feres. laborabunt etiam illi, ut tibi placeant, de quibus non posses judicare. hæc Decius. Sed Valeriani sententia hujusmodi fuit. Ne quæso, sanctissime Imperator, ad hanc me necessitatem alliges, ut ego iudicem de populo, de militibus, de Senatu, de omni penitus orbe, iudicibus & tribunis, ac ducibus. hæc sunt, qui Augustum nomen tenetis: apud vos censura desedit. Non potest hæc implere privatus. Igitur veniam ejus oneris peto, cui vita impar est confidentia: cui tempo-

ra sic repugnant, ut censuram hominum natuta non quarat. Poteram multa alia & senatusconsulta & judicia Principum de Valeriano proferre, nisi & vobis pleraque nota essent, ut puderet altius virum extollere, qui fatali quadam necessitate superatus est.

Ad Valerianum juniorem revertor, qui alia; quam Gallienus, matre genitus, forma conspicuus, verecundia probabilis, eruditione pro ætate clarus, moribus perjucundus, atque a fratris dissimilis &c. fere ut in vulgatis.

I L

Sapor rex regum, vel solus, si scirem posse aliquando Romanos penitus vinci, gauderem tibi de victoria, quam præfers. sed quia, vel fato, vel virtute gens illa plurimum potest, vide, ne, quod senem Imperatorem cepisti, & id quidem fraude, male tibi cedat posterisque tuis. Cogita, quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint, a quibus sæpe victi sunt. Audivimus certe, quod Galli eos vicerint, & ingentem illam civitatem incenderint. Certe Galli Romanis serviunt. Quid Afri? eos nonne vicerunt? Certe serviunt Romanis. De longioribus exemplis, & fortasse interioribus nihil dico. Mithridates Ponticus totam Asiam tenuit: certe victus est: certe Asia Romanorum est. si meum consilium requiris, utere occasione pacis; & Va:

lerianum suis redde. ego gratulor felicitati tuæ, si ta-
men illa uti scias. Veleus rex Cadusiorum sic scri-
pfit: Remissa mihi auxilia integra & incolumia gra-
tanter accepi. sed captum Valerianum Principem prin-
cipum non satis gratulor: magis gratularet, si redde-
retur. Romani enim graviores tunc sunt, quando vin-
cuntur. Age igitur, ut prudentem decet: nec forma te
inflammet, quæ multos decepit. Valerianus & filium
Imperatorem habet, & nepotem Cæsarem: & quid?
habet & omnem orbem Romanum; qui contra te totus
insurget. Redde igitur Valerianum, & fac cum Ro-
manis pacem, nobis etiam ob gentes Ponticæ futuram.
Artabastes rex Armenorum talem ad Saporem epi-
stolam misit: In partem gloriæ verio: sed verëor, ne
non tam viceris, quam bella severis. Valerianum & fi-
lius repetet, & nepos, & duces Romani, & omnis
Gallia, & omnis Africa, & omnis Hispania, & omnis
Italia, & omnes gentes, quæ sunt in Illyrico, atque
in oriente & in Ponto, quæ cum Romanis consen-
tiunt, aut Romanorum sunt. Unum ergo senem ce-
pisti, & omnes gentes orbis terrarum infestissimas tibi
fecisti: fortassis & nobis, qui auxilia misimus, qui
vicini sumus, qui semper vobis inter vos pugnantibus
laboramus. Bactrani, & Iberi, & Albani, & Tau-
roschythæ Saporis liberæ, non receperunt, sed ad
Romanos duces scripserunt, auxilia pollicentes ad
Valerianum de captivitate liberandum. Sed Vale-
riano apud Persas consenescente, Odenatus Palmy-

264 FRAGMENTA VITÆ VALERIANORUM:

renus, collecto exercitu, rem Romanam in pristinum statum reddidit. cepit regis thesauros, cepit etiam, quas thesauris cariores habent reges Parthici, concubinas. Quare magis reformidans Romanos duces Sapor, timore Balistæ atque Odenati, in regnum suum ocius se recepit. atque hic interim finis belli fuit Perfici. Hæc sunt digna cognitu de Valeriano, cujus per annos LXX vita laudabilis in eam conscenderat gloriam, ut post omnes honores & magistratus insigniter gestos Imperator fieret: non, ut solet, tumultuario populi concursu, non militum strepitu, sed jure meritorum, & quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii, quem Imperatorem vellent, alter non esset electus &c.

641301

I N D E X

I N D E X

I N

SCRIPTORES HISTORIÆ A U G U S T Æ

Primus numerus volumen, alter paginam notat.

-
- A**BABA Maximini mater 2, 3.
 Abgarus rex 1, 44.
 Abgarus rex Persarum 1, 157.
 Ablavius Murena præfectus prætorio Valeriani 2, 150.
 Abraham in Alexandri larario cultus 1, 278.
 Acarnaniam Scythæ pervagantur 2, 93.
 Acclamationes varæ 1, 39. 98. 116. 118. 217. 221. 261
 399. 300 sq. 2, 16. 22. 23. 35. 36. 62. 77. 141. 152.
 193. 194. 196. 216.
 Accubitationes 1, 32.
 Aceto contentos milites suos Niger voluit 1, 172.
 Achaja 1, 108. 2, 83. in Achaja pestilentia grassatur 2,
 86. Achajam Scythæ vastant 2, 93.
 Achilleidos libri Statii 2, 32.
 Achilles appellatur Maximinus 2, 6. Achilles imago in
 Alexandri sacratio secundo 1, 280. Achilles ab Alexandro
 Magno felix prædicatur, quod Homerum rerum a se ge-
 starum scriptorem habuit 2, 207.
 Achilleus Palmyrenorum rebellium dux 2, 176.
 Acholius 1, 267. 294. 308. Acholius magister admissio-
 num sub Valeriano 2, 162.
 Acta Senatus curat Hadr. 1, 5.
 Actorum libri Acholii 2, 162.
 Actus reipublicæ 1, 26.
 Acus Cyprea 2, 149.
 Adamante gemma Hadr. ad spem imperii erectus 1, 52.
 Adiabeni a Severo victi 1, 151. tributarii Romanis facti
 1, 157.

I N D E X.

- Adiabenicus appellatur Aurelianus 2, 176.
 Adjunctus adoptionis affectu 1, 35.
 Adjutrix legio secunda 1, 4.
 Admissionum magister 2, 162.
 Adoptio Ælii Veri 1, 25. Antonini Pii 1, 25. 39. Marci Antonini 1, 53. adoptionis sponso 1, 6. præsumptio 1, 6. lex 1, 40. pro adoptione pecunia data 1, 34.
 Adoptatus in aulicam domum 1, 53.
 Adscriptitios milites Alexander abrogavit 1, 268.
 Adorare imagines principum milites iussi 2, 21. adorari cœpit Heliogabalus more Persarum 1, 270. adorata est more Persarum Zenobia 2, 131.
 Adrianotheras oppidum 1, 22.
 Adrumentina colonia 1, 133.
 Adrumentum Albini solum natale. 1, 178.
 Adulatio senatus, qua Commodum Pium & Felicem appellarunt 1, 108. adulationem aspernatus est Alexander 1, 269.
 Adulatoris artes 1, 54.
 Adulterii poena sub Macrino 1, 217. adulterium atrociter punitum 2, 158. adulterium punitum 2, 189.
 Advocatio fisci 1, 195, 201.
 Advocatus fisci 1, 210.
 Ædes imperatoriae in Palatino monte 1, 231. ædes orci 1, 230.
 Ægyptii calices 2, 152. Ægyptiorum natura, mores & studia describuntur 2, 233. Ægyptii furiosi & ad seditiones proni 2, 123. in Claudii absentis verba jurant 2, 146. a Palmyrenis bello petuntur *ibid.* Palmyrenos vincunt *ibid.* in triumpho ducti 2, 178. Saturninum Imperatorem & Augustum salutant 2, 234.
 Ægyptiacæ præfecturæ titulus 1, 9.
 Ægyptus 1, 68. Romanorum iugo subducere se conatur, sed frustra 2, 277. quando libera futura 2, 125. tributum Romanis pendere solita 2, 187. in Ægypto res bene gesta a Cassio 1, 93. apud Ægyptum Æmilianus imperium sumit 2, 84.
 Æliorum familia 1, 30.
 Ælius Hadrianus patruus magnus Hadr. Imp. 1, 4.
 Ælius Hadrianus Afer 1, 3.
 Ælius Bassianus proconsul Africæ 1, 178.
 Ælius Celsus a Severo occisus 1, 152.

I N D E X.

Ælius Cæsetianus præfectus Urbis Tacitum Imperatorem proclamat 2, 196.

Ælius Maurus 1, 159.

Ælius Scorpionus Cos. 2, 216.

Ælius Serenianus 1, 308.

Ælius Verus Cæsar 1, 24. 39. Ælii Cæsaris nomina 1, 35. Ælius quibus causis adoptatus 1, 31. Pannoniis impositus *ibid.* Ælii pulcherrima oratio 1, 32. forma & indoles 1, 33. voluptates *ibid.* valetudo misera 1, 31. obitus 1, 33. 35. Ælio Vero templa facta 1, 35. Ælii Veri stature colossæ *ibid.*

Æmilianus dux Nigri, hostis appellatus 1, 149. 168. victus & occisus 1, 149.

Æmilianus XXI triginta tyrannorum 2, 123. a seditionis Ægyptiis male habitus imperium suscipere cogitur 2, 124. imperium sumit 2, 86. Alexandrinus appellatus 2, 124. Indos bello aggredi parat *ibid.* captus & ad Gallienum transfusus 2, 85. strangulatus est in carcere 2, 124.

Æmilia via 1, 120.

Æmilius Junctus Consul in exilium actus 1, 105.

Æmilius pons 1, 242.

Æneidos libri Virgillii 2, 32.

Ærarii majoris procurator 1, 223. ærarium exhaustum quomodo sublevatum 1, 64.

Æs argento miscere capitale 2, 198. æri plumbum miscere capitale *ibid.*

Ætatis gratiam facere 1, 53.

Ætius Severi Imper. gener Consul factus 1, 148.

Affectus neque philosophia neque imperium tollit 1, 45. affectus, *pro* necessitudinibus 2, 35.

Afer Antonini patruelis ab ipso occisus 1, 191.

Asri in genituris explorandis peritissimi 1, 201. Celsum Imperatorem contra Gallienum appellant 2, 129.

Africanis dilectus Hadrianus 1, 24.

Africana classis instituta quare 1, 115.

Africanus appellatus Gordianus I. 2, 37.

Agaclytus libertus 1, 63. 86. Agaclyto liberto Libonis uxor data 1, 85.

Agathodæmones 1, 250.

Agere se familiariter 1, 13.

Agoni Herculeo Alexander Imp. præfedit 1, 282.

Agrarius mergus appellatus Pertinax 1, 126.

I N D E X.

- Agrippa histrio 1, 84.
 Agrippæ lavacrum 1, 21.
 Agrippiana septa 1, 275.
 Agrippina colonia 2, 106. circa Agrippinam Victorino-
 rum sepulcrum 2, 107. apud Agrippinam Proculus & Bo-
 nosus imperium arripiunt 2, 222.
 Ajax appellatus Maximinus 2, 6.
 Alani 1, 69. 2, 3. in triumpho ducti 2, 178.
 Alba 2, 218.
 Alba veste usus est Alexander Imp. 1, 259.
 Albæ, i. e. margaritæ 1, 245. 2, 25.
 Albani Romanis contra Persas auxilia promittunt 2, 80.
 Albanorum rex 1, 23.
 Albanus mons 1, 96.
 Albingauni 2, 236.
 Albius 1, 176. unde dictus 1, 178. Consul a Marco de-
 signatus 1, 184. a Marco laudatur. *ibid.* a Severo Consul de-
 signatur 1, 178. 184. occidendi Pertinacis auctor fuit, quare
 1, 188. a Senatu multum amatus 1, 185. a Commodo Cæsar
 factus 1, 177. se ut Cæsarem gerere noluit, ejus causa
 1, 177. 180. Commodum sibi infensum reddidit, quare
 1, 188. in Gallia Imperator appellatus 1, 176. de fato
 suo responsum Apollinis Cumani accipit 1, 179. sui tem-
 poris Catilina appellatus 1, 187. magno exercitu adversus
 Severum proficiscitur 1, 182. Severi duces profligat. *ibid.*
 infidiis Severi petitur 1, 181. 182. a Senatu, suadente Se-
 vero, hostis judicatus 1, 182. victus & occisus est 1, 151.
 Albini pueritia 1, 179. forma corporis & mores 1, 185.
 186. 187. honores & res gestæ 1, 180. cadaver in pro-
 fluentem abjectum 1, 183. filii cum matre trucidati 1,
 183. familia 1, 178. Albino Porphyrii nomen datum, cur
 1, 180. Senatus præ Severo favit 1, 181.
 Albis fluvius 1, 133.
 Alces 2, 23.
 Alcyones Ciceronis 2, 32.
 Alemannia 2, 108.
 Alemanni, adhuc Germani dicti 2, 237. Alemannos de-
 vicat Antoninus Caracallus 1, 198.
 Alemannicus cognominatus Antoninus Caracallus. *ibid.*
 Alexander Macedo cur Magnus dictus 1, 265. Achillem
 fescem prædicat, quod scriptorem rerum gestarum Ho-
 merum habuerit 2, 207. inter divos ab Alexandro Im-

INDEX.

per. consecratus in larario suo majore 1, 280. ab Antonio Caracalla laudatus 1, 190. Alexandri M. vitam legit Alexander Imp. 1, 279. laudes Alexander libenter audit 1, 282. templum 1, 260. imaginem Macrianorum familia. ubique gestat 2, 117. Alexandrum Macedonem imitatur Alexander Imperator 1, 295.

Alexander Severus 1, 257. unde sic dictus 1, 260. 265. 274. Severo cognatione junctus, quomodo 1, 260. a Senatu Cæsar dictus 1, 209. 257. insidiis petitur 1, 239. a militibus servatus ab insidiis Heliogabali 1, 239. 258. in custodia detentus 1, 239. 240. pius in matrem 1, 276. optimus juvenis, a patre adoptivo odio habetur 1, 238. matri nimium obedit 1, 267. ex consilio matris omnia egit. 1, 303. una die omnes honores recepit, cur 1, 257. 258. optimus princeps 1, 256. Magni nomen recusavit 1, 261. Antonini nomen delatum recusavit 1, 260. Augustum imitatur, qua in re 1, 277. Pescennio Nigro comparatur 1, 282. vitas principum bonorum carminibus scripsit 1, 277. a matre ob nimiam civilitatem cõspatus, quid responderit 1, 271. caritati prudenter occurrit 1, 273. infinitas leges sanxit 1, 268. constitutiones suas summa diligentia & multis jurisperitis in consilium adductis confecit 1, 268. 269. fideles & bonos ministros muneribus afficit 1, 272. res civiles & bellicas per amicos tractavit 1, 278. literatos amore prosecutus est 1, 259. maxime Ulpianum in familiaritatem admisit 1, 280. fumos de se vendentem gravi pœna affecit 1, 273. 282. 283. quendam tyrannidis affectatorem ultus est 1, 294. seditionem mira constantia atque prudentia comprimit 1, 298. contra Parthos proficiscitur 1, 295. strenui ducis munia implet 1, 298. 299. Persas vincit atque fugat 1, 299. de Persis triumphavit 1, 299. ad Germanicum bellum profectus 1, 302. a seditionis militibus in expeditione Germanica interfectus 1, 302. 303. inter Deos relatus 1, 305. Alexandri dies natalis fuit, quo Alexander Magnus excessit 1, 260. 266. pueritia 1, 259. forma corporis 1, 260. modestia 1, 261. orationes, quibus nomen Magni & Antonini recusat 1, 262. 263. 264. convivium 1, 282. 283. 284. parsimonia 1, 280. 284. quotidiana vita 1, 278. studia 1, 276. civilitas 1, 271. dictum, a Christianis acceptum notatu dignum 1, 296. in re militari industria 1, 293. dictum de militibus 1, 297. ætas 1, 303. nummi 1, 275. opera 1, 274. 275. Alexandrum gentis

Script. H. A. Vol. II.

S

I N D E X.

suæ puduit 1, 278. in eum milites inclinant 1, 232. in Alex-
andro. quæ representata sunt 1, 305.

Alexander, Grammaticus Græcus 1, 50.

Alexandra Cassii filia 1, 73. 95.

Alexandria 2, 124. Alexandriam Severus venit 1, 156.

Antoninus, ejusque ibidem crudelitas 1, 194. Alexandriam
ingredi falces consulares non licet 2, 124.

Alexandrinam historiam Zenobia epitomasse fertur 2, 132.

Alexandrina purpura 1, 287. frumenta 1, 115.

Alexandrinis Cassio adhaerentibus, Marcus ignovit 1, 72.
joculeutarum a Severo Imp. concessum 1, 156. Maximi-
nus infensus 2, 135.

Alexandrinus appellatus Æmilianus 2, 124.

Alexandrini sodales 1, 305.

Alexandrinæ thermæ 1, 274.

in Aliena domo & mutus & surdus esto 1, 46.

Alienatus in febris, *scilicet mente* 1, 47.

Ἀλιευτικά Olympii Nemefiani 2, 247.

Alimentis publicis consultum 1, 59.

Alimentaria compendia sublata 1, 126.

Aliptes 2, 234.

Aliquant, *pro aliquam multi* 1, 9.

Allatfontes calices versicolores 2, 234.

Allius Fuscus occisus 1, 108.

Alma mons in Illyrico 2, 222.

Alpes 1, 62. 2, 19. 69. 188. Cottiae 2, 169.

Alphenus 1, 308.

Altinum 1, 86.

Amazoniæ signum Commodi 1, 177.

Ambarvalia promissa 2, 167.

Amburbium celebratum 2, 168.

Amici mali quid noceant 1, 307. malos reddunt princi-
pes 2, 185. amici principis quales esse debeant, & quales
sub Alexandro Imp. fuerint 1, 307.

Amica vulgaris, i. e. *vulgare scortum* 1, 83.

Amnestia Romæ decreta 2, 182.

Amphitheatrum 1, 112. instauratum 1, 242.

Amphora Capitolina 2, 5.

Amphora pendens, Bonofus dictus 2, 239.

Anacharsis Scythæ philosophus 2, 155.

Anacliteria lecti 1, 33.

Ἀναίματος imperium 1, 296.

I N D E X.

- Anchialum barbari vastant 2, 147.
 Ancilia 1, 231.
 Ancillarum 2, 141.
 Andromedus & geometra 1, 50.
 Anguis jubatus 1, 44. anguis se ipsum comedens. *ibid.*
 Anicetus Lupus occisus 1, 197.
 Animalia a Gordiano in silva exhibitae 2, 33. ad triumphum destinata 2, 58.
 Aninius Macer 1, 50.
 Annaria lex 1, 102. annariae leges 1, 291.
 Annia Cornificia soror M. Antonini 1, 50.
 Annia Faustina 1, 37. uxor M. Antonini 1, 50.
 Annibal a Nigro laudatus 1, 173.
 Annibalianus dux sub Probo Imperatore 2, 225.
 Annius Cornicula 2, 96.
 Annius Fuscus pater Nigri 1, 164.
 Annius Libo patruus Marci Antonini 1, 49.
 Annius Verus 1, 25. 37.
 Annius Verus dictus Antoninus 1, 42. Annius Verus quæstor designatus *ibid.*
 Annius Verus proavus paternus Marci Antonini 1, 49.
 Annius Verus avus Marci Antonini 1, 50.
 Annius Verus pater Marci Antonini 1, 50.
 Annius Verissimus 1, 50.
 Annius Severus Gordiani primi socer 2, 35.
 Annonariae regiones 2, 126.
 Annonæ provisio quomodo instituenda 2, 120 *sq.*
 Annus millesimus ab Urbe condita Romæ celebratus 2, 58.
 Anolinus præfectus prætorio occisus 2, 29.
 Anserum jecinatoribus canes pavit Heliogabalus 1, 245.
 Antæus vocatus Maximinus 2, 8.
 Anterus 1, 103. interfectus 1, 104.
 Antidotum 1, 25.
 Antimachus 1, 17.
 Antinous 1, 15.
 Antiochia 1, 57. metropolis 1, 15. Antiochiam venit Verus 1, 82. Antiochia Persis erepta a Gordiano 2, 52. a Cyriade capta 2, 102. ab Aureliano capta 2, 172.
 Antiochenes contra Marcum Avidio Cassio adhererunt 1, 72. 93. iis Marcus iratus fuit 1, 95. itemque Severus 1, 150. vetusta jura restituta 1, 190.
 Antistius 2, 190.

I N D E X.

Antistius Burrus affectati imperii insimulatus 1, 121.

Antonius sub Domitiano Imperator appellatus 1, 171.

Antoninus tyrannus 2, 228.

Antoninus vocatus Gordianus 2, 35.

Antoninus Pius 1, 37. ab Hadriano quâ conditione adoptatus 1, 35. 53. neque civili neque hostili sanguine se polluit 1, 48. de jure multa sanxit 1, 47. Numæ comparatus 1, 48. Olbiopolitis auxilia milit 1, 45. patris templum dedicavit 1, 79. omnium suorum gestorum reddidit rationem 1, 47. Divus a Senatu appellatus *ibid.* Antonini Pii nomina 1, 37. adoptio 1, 40. constitutio legis poenæ causa relictis 1, 43. victus 1, 42. virtutes 1, 47 *sq.* pietas 1, 46. dictum memorabile 1, 40. 43. civilitas 1, 46. filia Vero destinata, 1 35. studia 1, 46. responsum avaritiam Apollonii notans 1, 45. morbus 1, 47. mors *ibid.* elogium 1, 38. ætas 1, 47. Antonino Pio omnes honores decreti 1, 48.

Antoninus Commodi frater geminus 1, 101. quadrimus mortuus *ibid.*

Antoninus Caracallus 1, 189. Severi filius ex priori matrimonio 1, 159. unde dictus Caracallus 1, 150. 160. 197. in consortium imperii a militibus vocatus 1, 155. cum patre Consul 1, 156. multum a plebe dilectus, quare 1, 210. Alemannos devicit 1, 198. Germanicus appellatus 1, 193. contra Parthos proficiscitur 1, 194. naufragii periculum adiit 1, 193. gravi morbo laborat *ibid.* fratri varia crimina objicit, sed falso 1, 190. fratrem interficit *ibid.* fratris mortem ipse flevit 1, 191. suosores parricidii occidit 1, 191. fratrem Getam Divum appellavit 1, 201 *sq.* ob cædem fratris joco lacessitus 1, 197. Afrum patruelem occidit 1, 191. Papinianum in conspectu suo occidi jubet 1, 192. Juliam novercam suam uxorem ducit 1, 160. 197. Alexandrum Magnum imitari vult 1, 190. Tiberium & Sullam semper laudat *ibid.* superbus *ibid.* armatus ipse & cum armatis militibus in senatum venit 1, 191. a Macrino præfecto prætorii interfectus 1, 194. a Macrino inter Deos relatus 1, 198. Divus appellatus 1, 211. Antonini Caracalli nomina 1, 200. cognomina 1, 198. pueritia laudabilis 1, 189. mores 1, 196. iter in Galliam 1, 193. crudelitas 1, 192. parricidium 1, 159. 160. omine significatum 1, 202. ætas 1, 196. opera *ibid.* in Antoninum senatus odia 1, 208.

Antoninus Balbus a Severo occisus 1, 152.

I N D E X.

- Antoninus filius Mamertini occisus 1, 107.
 Antoninus Gallus Cof. 1, 159.
 Antoninus mensis September ex decreto senatus appellatus 1, 45.
 Antoninorum nomine neque Deorum clariora fuere 1, 225. Antoninorum laudes scripsit Gordianus in prosa 2, 34. eorum nomen velut Augusti nomen amatum fuit 1, 196.
 Antonini nomen, quasi Augusti omnibus Imperatoribus adscribendum putavit Severus 1, 185. 201. in Pio ortum, per gradus ad fordes ultimas pervenit 1, 213.
 Antonini octo Imperatores a vate designati 1, 209. qui fuerint 1, 225.
 Antoniniados libri XXX Gordiani 2, 32.
 Antoniniani fodales 1, 63. aurei 2, 160. 162. 210. argentei 2, 239.
 Anubis simulacrum marmoreum 1, 114. Anubin Commodus portavit 1, 109. item Antoninus Caracallus 1, 197.
 Anulo imago Hadriani insculpta 1, 27. anulus bigemus 2, 149. sigillaricius 2, 190.
 Apamene uvæ 1, 245.
 Apennini Cyclopea iusserunt 2, 88.
 Apenninus 1, 119. 2, 145.
 Aper & Pollio Cof. 1, 102. 111.
 Aphronitrum 2, 87.
 Aphricanus 1, 308.
 Apiastrum, herba 1, 245.
 Apicius 1, 243. eum Heliogabalus imitatus est 1, 244.
 Apicii coenas Heliogabalus vicit 1, 247.
 Apis repertus 1, 13.
 Apolaustus histrio dictus 1, 84.
 Apollinaris 1, 194.
 Apollinæres ludi 1, 284. 2, 60.
 Apollinis templum Seleuciæ 1, 83. ejus templum 2, 141. Apollinis Delphici de imperio Severi responsum 1, 171. Apollo Cumanus de fato Albini respondet 1, 179.
 Apollonius Syrus Platonicus 1, 4.
 Apollonius rhetor 1, 78.
 Apollonius philosophus *ibid.*
 Apollonius præceptor Marci 1, 45. 52.
 Apollonii dictum 1, 45.
 Apollonius Tyaneus Aurelianum, ne in Tyaneos se-
 viat, hortatur 2, 171.

I N D E X.

- Apollodorus architectus 1, 21.
 Apoplexia 1, 63.
 Apoplexis 1, 86.
 Apparitores abrogati 1, 297.
 Appellatio a consule ad senatum 1, 58. a iudicibus ma-
 gnis ad senatum 2, 218.
 Appulejus Rufinus Cos. 1, 145.
 Aprianus & Papus Coss. 2, 54.
 Aprum fatalem occidit Diocletianus 2, 249.
 Appia via 1, 205.
 Apulejus 1, 186.
 Apulia 1, 82. 2, 126.
 Apum examen inter omnia imperii 1, 39.
 Aquarum ductus Hadriani 1, 21. aquæductus Antiatum
 1, 41.
 Aquilæ ubi raro videantur 1, 180.
 Aquileja 1, 62. a Maximino obsessa & oppugnata forti-
 ter se defendit 2, 19. Aquilejam Marcus & Verus venerunt
 1, 85.
 Aquilejensium erga Romanos fides 2, 29. devotio pro
 Romanis 2, 68.
 Aquilius centurio ad Severum occidendum missus 1,
 138. 165.
 Aquini curator 1, 164.
 Arabia 1, 44. in Arabia res bene gesta a Cassio 1, 93.
 Arabianus 1, 227. 2, 60.
 Arabes 2, 161. Eudæmones 2, 178.
 Arabicus appellatus Antoninus Caracallus 1, 198.
 Aradion cum Probo singulari certamine pugnans vinci-
 tur 2, 214.
 Araneæ collectæ iussu Heliogabali 1, 249.
 Aratus 2, 32.
 Arca Cæsarea 1, 266.
 Arcana consiliorum matrimonii explorantur 2, 239.
 Arcarii 1, 290.
 Arcena urbs 1, 257.
 Archimea urbs 2, 28.
 Archifynagogus Judæorum 2, 233.
 Archoleontes 2, 58.
 Archon Athenis fuit Hadr. 1, 20. fieri vult Gallienus
 2, 91.
 Arcia 2, 26.

I N D E X.

- Arcus Sarmatici 2, 111.
 Arellius Fuscus 2, 123. 183.
 Areopagitarum numero ingeri cupit Gallienus 2, 91.
 Argentea vasa e castris remota a Nigro quare 1, 172.
 argentei Aureliani 2, 210. Antoniniani 2, 239.
 Argenti minus in rerum natura quam auri 2, 187. ar-
 gento res miscere capitale 2, 198. argentum atro miscere
 capitale *ibid.*
 Argolica statua 2, 135.
 Argutis Sytharum rex provincias imperii Romani va-
 stat 2, 56.
 Argutor homo 1, 34.
 Argyroaspidas & chrysoaspidas sibi fecit Alexander Im-
 perator ad imitationem Macedonis 1, 295.
 Aristocratiam monarchiæ præferendam in imperio Ro-
 mano censet Albinus 1, 187.
 Aristomachus tribunus 1, 240.
 Aristoteles Stagirita 2, 155.
 Armenia 1, 57. vindicata 1, 83. in Armenia res bene
 gesta a Cassio 1, 93.
 Armeniacum bellum sub Antonino 1, 194.
 Armeniacus Marcus & Verus appellati 1, 57. Armenicus
 dictus Marcus & Verus 1, 83. Aurelianus 2, 176.
 Armenii a Macrino victi 1, 217. Armeniorum expugna-
 tio 1, 44. rex Artabasdes 2, 80. Armeniis rex permissus
 1, 23.
 Aromatica populo donata 1, 20.
 Arrhæ sponsalitæ 2, 25.
 Arria Fadilla 1, 37.
 Arrianus Græcus scriptor 2, 29. 32.
 Arius Aper imperium arripere conatur 2, 247. parrici-
 dii meritas pœnas luit 2, 248.
 Arrius Antoninus 1, 25. 37. 39.
 Arrius Antoninus affectati imperii infimulatus 1, 121.
 Arrius Antoninus a Cleandro occisus 1, 107.
 Arrogantiam aulicam Marcum confirmasse existimatum
 est 1, 75.
 Arrogationis coram principe factæ solemnia 2, 164.
 Artabanus cum Macrino pacem facit 1, 114.
 Artabasdes rex Armeniorum, ejusque ad Saporem epi-
 stola de dimittendo Valeriano 2, 80.
 Artabasses Syrus 2, 210.

I N D E X.

- Artaxanſe urbs a Gordiano Perſis iterum erepta 2, 52.
 Artaxata capta 1, 57.
 Artaxerxes rex Perſarum ab Alexandro victus fugatus-
 que 1, 299.
 Articulari morbo affectus fuit Severus 1, 153.
 Articlejus Coſ. 1, 5.
 Arunculejus Cornelianus a Severo occiſus 1, 152.
 Aruſpicinæ peritiſſimus Alexander Imp. 1, 276.
 Aruſpicum reſponſio mendacii merito inſimulata 2, 203.
 Aſclepiodotus 2, 186. dux ſub Probo Imperatore 2, 225.
 Aſcriptitii milites abrogati 1, 268. 2, 121.
 Aſellius Claudianus a Severo occiſus 1, 152.
 Aſemæ tunica 1, 181.
 Aſiæ proconſulatus 1, 39.
 Aſperum nihil fecit Pius 1, 38.
 de Aſſertionibus lex a Marco firmata 1, 58.
 Aſſeſſores qui fuerint 1, 170. aſſeſſoribus ſalaria conſti-
 tuta 1, 170. 292.
 Aſſyrii 2, 148.
 Aſtacum urbs, Nicomedia poſtea dicta 2, 85.
 Atejus Sanctus orator 1, 101.
 Atellanæ in conviviis exhibitæ 1, 27.
 Athenæ 1, 73. 82. 144. Athenarum pars Hadrianopolis
 1, 21.
 Athenæum 1, 128. 282. 2, 32.
 Athenæus & Cleodamus contra Scythas miſſi 2, 93.
 Athenienſium privilegia minuta a Severo quare 1, 144.
 eorum exemplo Romæ amneſtia decreta 2, 182. Athenien-
 ſibus plus, quam dignitas imperatoria permittit, tribuit
 Gallienus 2, 91.
 Athenio 2, 10.
 Atidius Cornelianus fugatus 1, 56.
 Atilius Severus conſul una cum collega in exilium actus
 1, 105.
 Atrebatii birri 2, 253.
 Attianus tutor Hadriani 1, 6. eum obtruncare nititur
 Hadr. 1, 11.
 Atticianus & Orphitus Coſſ. 2, 146.
 Atticus & Prætextatus Coſſ. 2, 52.
 Atilius Tatianus reus tyrannidis 1, 42.
 Avaritia acerbiffimum in Imperatore malum 1, 95. ava-

I N D E X.

ritia Pertinacis 1, 129. avaritiæ famam valde Marcus timuit 1, 75. notam subiit Pertinax 1, 126.

Auctio rerum aulicarum quare instituta 1, 69. rerum, quas Commodus reliquit, habita, 1, 115. auctionem ornamentorum imperialium fecit 1, 64. de auctionibus & mensariis lex lata a M. Antonino 1, 58.

Auctor, Hadriani Trajanus 1, 12.

Aves incendiariæ 1, 114.

Aufidius Victorinus 1, 51. 56.

Auguratus codicillaris factus 1, 294.

Augures 1, 272. Severo eventum belli prædixerunt 1, 151. 182. Pannoniorum 1, 276.

Augustæ nomen affectat Victoria 2, 104.

Augusti duo, Marcus & Verus 1, 34. Augusti duo 1, 55.

Augusti ædes 1, 14. forum 1, 21. templum Tarracoense 1, 144.

Augustus 1, 95. 159. 174. pomerio addidit 2, 169. rempublicam bellis civilibus devastatam restaurat 2, 241.

Augusto per omnia similis Gordianus senior 2, 47. Augustum Alexander imitatur 1, 277.

Augustus mensis Commodus appellatus 1, 111.

Avidius Cassius 1, 83. 88. ex Cassiorum familia 1, 88. disciplinæ militaris tenax 1, 90. in Armenia, Arabia, & Ægypto rem bene gessit 1, 93. principatui & nomini imperatorio infensus 1, 88. Pio principatum extorquere voluit *ibid.* Vero insidias struxit *ibid.* tyrannidem arripuit 1, 68. quare & cujus consilio 1, 71. 96. Imperatorem se appellavit 1, 93. Catilina dictus 1, 90. interfectus 1, 72. Avidii Cassii diligentia duci conveniens 1, 92 *sq.* dictum de exercendis militibus *ibid.* severitas, plus quam Manliana 1, 90 *sq.* epistola de Marci imperio 1, 99. de ejus defectione oratio Marci 1, 97 *sq.* mores 1, 90. crudelitas *ibid.* de Avidio Cassio epistola Marci, severitatem ejus notans 1, 92. de eodem Veri & Marci epistolæ 1, 89.

Avidius Severus avus maternus Cassii 1, 88.

Aulica domus 1, 53.

Aurei 1, 286. Antoniniani 2, 160. 162. 210. Philippei 2, 239. Valeriani 2, 152. aureos ternos per singulos dividit Hadr. 1, 9.

Aurelia 1, 38. 2, 188.

Aurelia Messalina 1, 178.

Aureliani argentei 2, 210.

I N D E X.

- Aureliani fodales 1, 56.
 Divus Aurelianus 2, 153. ab Ulpio Crinito arrogatus 2, 164. *manu ad ferrum*, signum ejus nomini adjectum 2, 157. a Valeriano laudatus Corvinis & Scipionibus comparatur 2, 159. consul factus 2, 163. & publico sumtu ob paupertatem adjutus 2, 162. pro consulatu Valeriano gratias agit 2, 163. a Claudio dux cum exercitu contra Mæotidas missus, rem feliciter gerit 2, 165 *sq.* omnium legionum consensu Imperator fit 2, 166. severissime militarem disciplinam servavit 2, 158. contra Suevos & Sarmatas feliciter dimicat 2, 166. Marcomannos Italiam devastantes repellit *ibid.* Thyanam proditione capit 2, 170 *sq.* proditorem patriæ suæ interficit 2, 170. contra Zenobiam profectus 2, 169. cum Zenobia pugnat, eamque in fugam agit 2, 172. Emessam victor ingreditur *ibid.* Palmyram obsidet 2, 173. Zenobiam ad deditionem hortatur *ibid.* ab ea insolentius responsum accipit *ibid.* Palmyram urget, & capit 2, 174. Zenobiam in fuga capit *ibid.* secundum contra Palmyrenos profectus, crudelissime in eos sevit 2, 176. contra Tetricum proficiscitur, eumque in deditionem accipit 2, 126. 177. Tetricum & Zenobiam cum filiis in triumpho ducit 2, 126. 131. 177. Aureolym interficit 2, 165. expeditionem contra Persas suscipit 2, 179. Firmum contra se insurgentem, victum interficit 2, 231. monetariorum bellum accepta magna clade tandem conficit 2, 181. in senatores sevit 2, 169. muros urbis Romæ dilatavit *ibid.* crudelis & sanguinarius nepotem suum interficit 2, 180. salutare leges sanxit 2, 179. Bonoso uxorem e gente Gothica dat 2, 239. occisus fraude notarii sui 2, 180. inter Divos relatus 2, 181. Aureliani origo incerta 2, 155. adhuc privati fortitudinis exempla 2, 157. dux exercitus fit 2, 161. mores & forma corporis describitur 2, 157. imaginem depictam habere omnes jussi 2, 198. Aureliano ob res feliciter gestas gratiæ a Valeriano actæ 2, 163. ob res gestas cognomina data 2, 175 *sq.*
 Aurelianus Tacitus primæ sententiæ senator de eligendo Imperatore in senatu concionatur 2, 184.
 Aurelianus proconsul Ciliciæ Aureliani Imperatoris nepos 2, 185.
 Aurelianus Festivus 2, 232.
 Aurelius Fulvus 1, 37.
 Aurelius vocatus M. Antoninus 1, 53.

INDEX.

- Aurelius Victor cognomento Pinius 1, 209.
 Aurelius Philippus 1, 259.
 Aurelius Probus purpuræ inventor 1, 287.
 Aurelius Verus vitarum scriptor 1, 294.
 Aurelius Apollinaris Carî res gestas jambis descripsit 2, 247.
 Aureolus X triginta tyrannorum 2, 112. Macrianum vincit & capit 2, 83. 112. & occidit 2, 115. in Illyrico contra Gallienum imperium sumit 2, 83. ad id coactus a militibus 2, 112. Imperator sui nominis 2, 142. cum Gallieno reconciliatus adversus Postunium proficiscitur 2, 87. 112. a Claudio in consortium imperii assumi petit, sed frustra 2, 141. a Claudio victus *ibid.* & apud Mediolanum a militibus occisus 2, 112. 141. 165.
 Aureoli pons 2, 112.
 Aurigarum factiones in Circaenibus 1, 82.
 Auri usum terminare voluit Aurelianus 2, 187. auro argentum miscere capitale 2, 198. aurum coronarium Italiae remissum 1, 8. Romæ remissum 1, 280. adoptionis causa oblatum 1, 40. aurum negotiatorium 1, 280. aurum templis omnibus deduxit Alexander 1, 291. aurum & argentum Alexander raro donare solitus 1, 280. aurum minimis, histrionibus & musicis donatum 2, 252. aurum & argentum *opponitur* pecuniæ 1, 281.
 Austrogothi imperium Romanum vastant 2, 142.
Αὐτοκρατορ appellatus Firmus 2, 229.
 Autronius Iustus 2, 205 *sq.*
 Autronius Tiberianus ad patrem de potestate senatus concessa scribit 2, 206.
 Ayulvius Saturninus 2, 162.
 Axomytæ populi 2, 178. 184.

B.

- Babylonem Veri duces pervenerunt 1, 83. in Babylonia pestis nata, quomodo *ibid.*
 Bacchum se appellavit Heliogabalus 1, 250.
 Bactriani 2, 184. Romanis auxilia contra Persas promittunt. 2, 80. ab Aureliano in triumpho ducti 2, 178.
 Bactrianorum reges 1, 23.
 Babius Longus 1, 51.
 Babius Macer 1, 7.

I N D E X.

- Bæbius Macer præfectus prætorii 2, 162.
 Bæbius Mæcianus 1, 180.
 Bæbius Mactinus rhetor 1, 259.
 Bajæ 1, 53.
 Balatrones 2, 253.
 Balbatus Zenobiæ filius 2, 187.
 Clodius Balbinus cum Maximo Pupieno Imperator & Augustus dictus a senatu contra Maximinos 2, 18. describitur 2, 65. cum Maximo a militibus interfectus 2, 71. Balbinum & Maximum e medio tollendi occasionem querunt milites 2, 70.
 Balbus Cornelius Theophanes historiæ scriptor, a Pompejo civitate donatus 2, 65.
 Balerus rex Cadusiorum, ejus ad Saporem regem Persarum epistola 2, 79.
 Balista XVII triginta tyrannorum 2, 80. 120. describitur 2, 120. Valeriano præcepta gubernanda reipubl. dat 2, 121. cum Macriano de Imperatore eligendo consultat 2, 82. 2, 113 *sq.* perfide, occiso Macriani filio, Odenato se dedit 2, 84. occiso Quieto imperium affectat 2, 118. sed occiditur ab Odenato 2, 116 *sq.* 121. Balistæ solertia a Valeriano laudata 2, 120. ejus ad Macrianum oratio, qua ad imperium suscipiendum illum adhortatur 2, 114.
 Balnea mixta prohibita 1, 274.
 Balneator in fornacem conjici jussus 1, 102.
 Balsama per gradus theatri fluere jussit Hadr. 1, 20.
 Barba promissa Hadrian. 1, 27. barbam Verus, Imp. amicæ vulgaris arbitrio posuit 1, 83. barbam Commodus adussit 1, 115.
 Bardaici oculi 1, 125.
 Bardocucullus 2, 152.
 Bassianus Severi filius natu major, Aurelii Antonini nomen recipit, & Cæsar appellatur 1, 150. 153.
 Basilica in honorem Plotinæ extructa 1, 14. Alexandrina 1, 275.
 Bassus urbi præfectus 1, 149.
 Bassus & Fuscus Coss. 2, 109.
 Bastarnæ 1, 69. in solo imperii Romani collocati 2, 221.
 Basterna, genus vehiculi 1, 245.
 Belbi, i. e. hyænæ 2, 58.
 Belenus Deus 2, 20.
 Belgica 1, 133.

I N D E X.

Bella civilia, quare potissimum orta 1, 258. Punica 2, 207. 241.

Bellonæ templum 1, 161. ridiculum & crudele sacrificium 1, 109.

Bellum gerere cum aliquo, i. e. odio aliquem prosequi 2, 83. ad bellum exeuntibus Imperatoribus mos est gladiatorum munus & veritus dare, unde? 2, 66. bellum Gallicanum 2, 241. cum Pyrrho rege *ibid.* Ponticum 2, 207. Sertorianum 2, 208. piraticum *ibid.* Mithridaticum *ibid.* Britannicum 1, 56. Parthicum *ibid.* Marcomannicum 1, 61. Germanicum 1, 68. 302. Punicum 1, 68. Armeniacum & Parthicum sub Antonio 1, 194. Persicum sub Alexandro Imper. 1, 295. sub Gordiano III. 2, 50. sub Valeriano 2, 78. a Caro susceptum 2, 244. Scythicum 2, 73. fervile in Sicilia ortum 2, 85. Gothicum sub Claudio 2, 104. monetariorum 2, 181.

Benacum 2, 226.

Beneficiarius Serviani 1, 4.

Belfoli regis regum epistola ad Saporem 2, 79.

Bibendo reipubl. profuit Bonifus 2, 238.

Bibliotheca Sereni Sammonici Gordiano juniore testamento relicta 2, 45. bibliotheca Ulpia 2, 154. 158. in thermis Diocletianis posita 2, 208.

Bibulus & Verus Coll. 1, 131.

Biceps puer 1, 44.

Birri Atrebatii 2, 253. Canusini *ibid.*

Bithynia 1, 134. a Scythis vastata 2, 85.

Blattæ tunicæ 2, 187.

Blemyes 2, 184. ab Aureliano in triumpho ducti 2, 178. a Probo subacti 2, 221. de Blemyis triumphus 2, 222.

Boeotiam Scythæ pervagantur 2, 93.

Bojonia Procilla 1, 37.

Bojonius 1, 37.

Bolætar halæuticum 2, 151.

Bonæ Dæ ædes 1, 21.

Bona proscripita per ærarium publicum 1, 71. de bonis maternis constitutio Marci 1, 59.

circa Bononiam Censorini sepulcrum 2, 136.

Boni principes enumerantur 2, 185.

Bonum imperium nulla vis lædit 1, 99.

Bonitus 2, 111.

I N D E X.

- Bonofus 2, 238. imperium arciptens a Probo opprimitur
2, 222. ejus origo 2, 238. de Bonoso Jocus Aureliani *ibid.*
de eodem Jocus 2, 239.
Bos albus purpureis cornibus natus 1, 179.
Bosporanum regnum. 1, 45.
Braccæ albæ 1, 287.
Braccarii 1, 274.
Braccata Gallia 2, 222.
Brachiales 2, 149.
Britanni 1, 56.
Britanniam muro per transversam insulam ducto muni-
vit Severus 1, 157.
Britannicus murus Hadriani 1, 13.
Britannicum bellum 1, 56. 69.
Brundisium 1, 57. 73. 154.
Brutii 2, 126.
Brotii Præsentis filia nubit Commodò 1, 74.
Bucolici milites 1, 68. 93.
Burburus potator 2, 231.
Buri 1, 69.
Busiris Maximinus appellatus 2, 9.
Byrrus Commodi affinis interfectus 1, 107.
Byzantium 1, 149.
Byzantium civitas vastata 2, 87. Byzantiis vetusta jura
restituta 1, 190. apud eos cum Gothis pugnatum 2, 145.

C.

- Cadaver. Antonini Romam missum 1, 210. Heliogabali
tractum & in Tiberim missum 1, 242. Maximinum in
profuentem missum 2, 28. Celsi a canibus laceratum 2,
130.
Cadusii 1, 194. eorum rex Balerus 2, 79.
Cæcilius spado 1, 97.
Cæcilius 2, 248.
Cæci ab Hadriano visum recipiunt 1, 26.
Cædes Alexandri 1, 304.
Cælianus Diadumeni magister 1, 227.
Cænophrurium 2, 179.
Cæsar dictator 1, 36. Julius Cæsar 1, 88. 159. Cæsarem
& Catonem Sallustius comparat 2, 66.
Cæsar dictus. Gordianus adhuc parvulus 2, 18. 48.

I N D E X.

- Cæsares unde dicti 1, 30. pallium coctineum & purp-
 ram sine auro gestare soliti sunt 1, 177.
 Cæsaris nomen 1, 29. appellandi diversa ratio 1, 30.
 Cæsarea a Cyriade occupata 2, 102.
 Cæsarianum imperium 2, 250.
 Cæsonius Vestilianus 1, 92.
 Cæsoniorum familia, i. e. Pisonum 2, 135.
 Cajeta 1, 67.
 Calabria 2, 126.
 Calcei mullei 2, 190.
 Calenus 1, 51.
 Calices myrrhini, & crystallini Alexandrini 1, 81. Egyptii
 2, 152. allascentes versicolores 2, 234.
 Caliga Maximini 2, 26.
 Caligarii 1, 281.
 Caligula 1, 75. quare occisus 1, 95. Heliogabalo com-
 paratur 1, 229. Caligulae vitam in Tranquillo legere nefas
 fuit 1, 110.
 Callicrates Tyrius scriptor Græcus 2, 155.
 Callistratus Ictus 1, 308.
 Callistruthæ 1, 184.
 Calpurnia Titi uxor 2, 135.
 Calpurnius 1, 197.
 Calpurnius Agricola adversus Britannos missus 1, 56.
 Calvisius Tullius avus maternus Marci Antonini 1, 49.
 Camelopardali 2, 58.
 Camelorum calcanea cibus delicatus 1, 244.
 Camillus 1, 159. 174.
 Cammar, genus cancrorum marinarum 1, 244.
 Campagi 2, 96.
 Campagus regius Maximini 2, 26.
 Campania 1, 58. 2, 34. 126. Campaniam beneficiis
 sublevat Hadr. 1, 11.
 Camptaulæ 2, 252.
 Campi Philippii 2, 59.
 Campus Martius 1, 62.
 Cancellarius præfectus Urbi factus 2, 250.
 Candidus Col. 1, 5.
 Canes jecinatoribus anserum pavit Heliogabalus 1, 245.
 In Thyana occidi iussit Aurelianus, cur 2, 170. canum ulu-
 latio mortem potendit 2, 28. canibus ad currum junctis
 vectus Heliogabalus 1, 250.

INDEX.

- Caninia lex modum manumissioni servorum ponit 2, 199.
 Caninius Celer 1, 50.
 Cannabae f. Canabaudes Gothorum dux 2, 170.
 Canulium 1, 56. 82.
 Canusini birri 2, 253.
 Canon Egypti 2, 232. populi Romani meretricibus & lenonibus datus ab Heliogabalo 1, 250.
 Cantores 2, 250.
 Capella Antitius Commodi literator Latinus 1, 101.
 Capellianus clam tyrannidem affectat 2, 18. adversus Gordianum proficiscitur 2, 42. Gordianum vincit 2, 17. 43.
 Capilli auri ramentis resperli 1, 86. 115. 2, 96. de capillis mulierum funes & nervi ad emittendas sagittas facti 2, 29. 68. 73.
 Capitales causae honestorum hominum 1, 71.
 Capito praefectus praetorio 2, 215.
 de Julio Capitolino Vopisci judicium 2, 209.
 Capitolina amphora 2, 5.
 Capitolium 1, 75. 123. 147. 154. 191. 241. 290.
 Cappadoces equi 2, 33.
 Cappadociam Scythae invadunt 2, 90.
 Capta ab hostibus limitaneis ducibus donata, cur 1, 301.
 Captivi populi ab Aureliano in triumpho ducti 2, 178.
 captivos in bello Persae semper redimunt, nec quinquam suorum servire patiuntur 1, 299. circa captos in bello equitatem custodivit Marcus 1, 71.
 Capua 1, 56. Capuam Marcus cum Vero profectus 1, 82.
 Caput Nigri Romam missum 1, 168. Albini pilo circumlatum & Romam missum 1, 183. Macrini ad Heliogabalum missum 1, 215. Macrini & Diadumeni pilo circumlatum 1, 228. Maximini Romam transmissum 2, 21. 68. Maximinorum in campo Martio exustum 2, 29. Caput imperare, non pedes, dictum Severi 1, 157. 2, 194. caput radere sacerdotes Iliaci soliti 1, 169.
 Caracalla, genus vestimenti 1, 197. caracallae Bassiani 1, 222.
 Caracallus dictus Bassianus 1, 160.
 Carinae, vicus urbis Romanae 2, 73.
 Carinus 2, 249. Carilius 2, 226. a patre Caesar appellatus 2, 244. ad tuendum Occidentem relictus 2, 520. improbißimos quosque ad summos honores evehit *ibid.* rex Illyrici vocatus *ibid.* contra Diocletianum pugnat aliquoties fe-

I N D E X.

liciter 2, 251. tandem prælio a Diocletiano victus occubuit 2, 246. 251. Carini libidines 2, 249 *sqq.* luxuria & profusio 2, 251. mollities *ibid.*

Carioviscus 2, 161.

Carne abstinere ex religione etiam Romanis usitatum 1, 136.

Carnutum 1, 145.

Carpentum a pilento differt 1, 232.

Carpi cum Mæsis pugnant 2, 73. ab Aureliano confusi 2, 175.

Carpisculum genus calceamenti 2, 176.

Caræ 1, 194. a Gordiano Persis ereptæ 2, 52. ab Odenato occupatæ 2, 90.

Carraginem Scythæ faciunt 2, 93.

Carus 2, 240. dux sub Probo Imperatore 2, 225. mox præfectus prætorio 2, 243. denique Imperator factus post Probum 2, 226. 243 *sq.* duos filios Cæsares nuncupat 2, 244. contra Persas expeditionem suscipit *ibid.* & contra eos feliciter multa gerit *ibid.* eadem felicitate contra Sarmatas utitur 2, 246. fulmine exanimatur 2, 246. Cari origo 2, 242. de Caro Probi iudicium 2, 244.

Carthago 1, 208. 2, 14. devicta 2, 141. Hadrianopolis dicta 1, 21. Alexandrina Commodiana togata appellata 1, 115. sedes imperii a Gordiano I facta 2, 37.

Carthaginienfis curia 2, 205.

Carystæ columnæ 2, 57.

Casperius Agrippinus a Severo occisus 1, 153.

Casperius Æmilianus a Severo occisus *ibid.*

Cassiorum familia, quæ in Julium conspiravit 1, 88.

Cassius a Marco descivit 1, 63. 102. Seleuciam expugnavit 1, 84. Marium se vocari voluit 1, 90.

Cassius mons 1, 15.

Cassius Papirius 1, 184.

Castorum ædes 2, 15. 77.

Castriani 2, 182.

Catacriani libri 1, 17.

Catamidiari in Amphitheatro 1, 20.

Cataphractarii 1, 300. 2, 151. 161.

Catilina 2, 232. Catilina vocatus Avidius Cassius 1, 90.

Catilina sui temporis, Albinus appellatus 1, 187.

Catilius Severus Syriæ præpositus 1, 8. 16. 25. proavus maternus Marci Antonini 1, 49. vir doctissimus 1, 308.

Scriptu. H. A. Vol. II.

T

I N D E X.

- Cato 1, 17. Cenforius 1, 99. Macedonas liberos pronuntiavit 1, 7. appellatus Gordianus 1 2, 44. Catonem & Cæsarem Sallustius comparat 2, 66. Catones 1, 159.
- Catti 1, 56. debellati 1, 134.
- Catulus Memmiæ, Alexandri uxoris, avus 1, 271.
- Cauchi, populi Germaniæ 1, 133.
- Causifoleus dux Gallieni, Theodoti frater, Trebellianum victum occidit 2, 128.
- Causarum cognoscendarum mos 1, 10.
- Causariæ liberalitates 1, 11.
- Causæ regales 1, 45. causam liberalem dicere 1, 58.
- causis audiendis adhibiti consules ab Hadr. 1, 23.
- Cecropius Gallienò infidias struit 2, 94.
- Cecropius dux sub Probo 2, 225.
- Cejonius Albinus a Severo occisus 1, 153.
- Cejonius Albinus præfectus Urbi 2, 159.
- Cejonius Bassus 2, 176.
- Cejonius Commodus 1, 24.
- Cejonius Commodus pater Ælii 1, 30.
- Cejonius Julianus 2, 229.
- Cejonius Postumius Albini Imper. pater 1, 178. ejus de filii sui Albini nativitate epistola *ibid.*
- Cejonius Postumianus 1, 180.
- Celer Caninius rhetor 1, 78.
- Celer Verianus 2, 109.
- Celestinus 2, 81.
- Celius Attianus 1, 3.
- Cellæ suppositoriæ 2, 251.
- Celsinus consiliarius Diocletiani 2, 186.
- Celsus 1, 6. occisus 1, 9.
- Julius Celsus I.C. 1, 19.
- Celsus lætus 1, 308.
- Celsus Ælianus 2, 74.
- Celsus XXVIII triginta tyrannorum 2, 129. stipator principis 2, 111. ab Afris Imperator appellatus 2, 129. septimo imperii die interemptus 2, 130. ejus imago Romæ in crucem sublata *ibid.*
- Celticæ equæ nobiles 2, 144.
- Celtæ Postumio auxilia mittunt 2, 87. Romani imperii provincias vastant 2, 142.
- Cenforinus 2, 136. Claudius appellatus, quia uno pede

I N D E X.

claudicavit *ibid.* Imperator factus, sed ob severitatem statim iterum occisus *ibid.* ejus honores amplissimi *ibid.*

Censorinorum familia *ibid.*

Censurum apud Romanos officium 2, 77 sq.

Census retractati a Pertinace 1, 124.

Centesimare 1, 216.

Centumcellæ 1, 102.

Centuriones sub Marco paucissimi capite puniti 1, 72.

Cerejus Metianus 2, 206.

Cerellii occisi a Severo 1, 153.

Ceris templum Marcus adiit, ut se innocentem probaret 1, 73.

Ceronius s. Cecropius, Dalmatarum dux ad imperium aspirat 2, 94.

Cervi quatuor curru juncti regis Gothorum 2, 178. palmati 2, 33. cervis ad currum junctis vectus Heliogabalus 1, 250.

Chalcis 1, 45.

Chaldæi 1, 66. 119. 145. carminibus suis Marcomannos in devotione erga populum Romanum continuerunt 1, 236. eos de salute sua consulere capitale fuit sub Severo 1, 154.

Charta in Ægypto conficitur 2, 234.

Chirodotæ Dalmatarum, genus vestimenti 1, 125.

Chlamys Dardanica 2, 152. chlamydes veri luminis *ibid.*

Choraula 2, 252.

Chrestologus appellatus Pertinax 1, 130.

Christiani 1, 156. 2, 233. quomodo sacerdotes suos ordinare consueverint 1, 292. in Ægypto Serapin colunt 2, 233. eorum presbyter 2, 234. ecclesia 2, 168. eos tulit Alexander Imp. 1, 272.

Christiana religio 1, 231.

Christus in Alexandri larario cultus 1, 278. ei templum facere voluit Imp. Alexander & Hadrianus 1, 290.

Chrysoaspidas & argyroaspidas sibi fecit Alexander Imperator 1, 295.

Chrysographata scuta 2, 149.

Cibi caitrenses, 1, 11 sq.

Cicero 1, 17. 262. in Pisonum familiam adscribi vult 2, 122. Pompeji res gestas tradidit 2, 208. ejus imago in Alexandri sacrario secundo 1, 280. jocus in Consulem sex hora-

I N D E X.

- rum 2, 107. de officiis & de republ. libb. legit Alexander
 Imp. 1, 279. oratio pro Milone 2, 139. poemata 2, 32.
 Ciceroniana villa 2, 26.
 Cilicia 1, 82. in Cilicia imperavit Trebellianus 2, 128.
 Cilo 1, 191. iterum Præfectus & Consul a crudelitate
 Antonini vix liberatus 1, 192.
 Cincius Severus interfectus a Severo Imp. 1, 153.
 Cingius Severus 1, 118.
 Cingulo non soluto mensæ accumbere, unde ortum 2, 99.
 Cinna Catulus Stoicus 1, 51.
 Circejum castrum 2, 58.
 Circenses 1, 68. natali dicati 1, 41. prioribus additi 1,
 115. navales, in euripis vino plenis 1, 246. Persici 1, 300.
 Circensium studiosus fuit Verus 1, 79. 82.
 Circi ruina 1, 44.
 Civica corona Probo data 2, 211.
 Civica, Veri patruus 1, 57.
 Civem unum servare præstat, quam mille hostes occi-
 dere 1, 45.
 Civilia bella 2, 241.
 Civilissimus in colloquiis Hadrianus 1, 21.
 Clara Æmilia Juliani Imp. mater 1, 133.
 Clarissimi viri, *Senatorum titulus* 1, 271. 2, 166. clarif-
 sima *mulier* quasi senatrix 1, 232.
 Clarus & Falco Coss. 1, 131.
 Classis Africana quomodo appellata 1, 115. quare in-
 stiruta *ibid.* Germanica 1, 120.
 Claudia divi Claudii ex fratre neptis, Constantii Cæ-
 faris mater 2, 148.
 Claudianæ columnæ 2, 57.
 Claudii Constantini majores 1, 230.
 Claudiorum nomen clarissimum 2, 186.
 Divus Claudius 2, 138. decus principum 1, 256. a De-
 cio armillis & torquibus donatus 2, 148. dux Gallieni
 contra Postumium proficiscitur 2, 87. occiso Galliceno,
 suscepit imperium 2, 95. Quintillum fratrem consortem
 imperii facere voluit 2, 145. Valeriano juniore epitaphium
 fieri iussit 2, 81. Aureolum tyrannum appellat, & prælio
 vincit 2, 112 sq. 141. Gothos & reliquos barbaros victos
 repellit 2, 143. magnam prædam agit 2, 144. Aurelianum
 ducem contra Mæotidas mittit 2, 165. peste exstinguitur
 2, 147. ejus descriptio 2, 148. origo incerta 2, 147. ei

I N D E X.

imperium contra Gallienum defertur 2, 94. de se suisque posteris sortes multa promittunt 2, 145. de Claudio Decii iudicium 2, 151. & Valeriani 2, 148 *sq.*

Claudius Pompejanus bis Consul 1, 68. ei negotium interficiendi Commodi datum est, sed facinus detegit 1, 104. interfectus *ibid.*

Claudius Severus Peripateticus 1, 51.

Claudius Maximus Stoicus *ibid.*

Claudius occisus 1, 106.

Claudius Lucanus occisus 1, 108.

Claudius Rufus, a Severo occisus 1, 152.

Claudius Sulpicianus a Severo occisus 1, 153.

Claudius Arabianus a Severo occisus *ibid.*

Claudius Censor praefectus annonae 1, 238.

Claudius Venatus, orator amplissimus 1, 308.

Claudius Julianus 2, 74.

Claudius Capellianus 2, 206.

Claudius Euthenius scriptor 2, 252.

Clavo Senatores ab equitibus discrevit Alexander 1, 276.

Cleander Commodi cubicularius in Perennis locum subrogatus 1, 106. quantum apud Commodum potuerit *ibid.* nomine Commodi lavacrum fecit 1, 115. plebi ad pecuniam donatus est 1, 107.

Clementia in moribus 1, 35. Marci erga Cassii liberos 1, 73. 98. qua nihil magis Imperatorem commendat gentibus 1, 97. prima Imperatorum dos 2, 186.

Cleodamus adversus Scythas missus 2, 93.

Cleopatra 2, 129. eam Zenobia imitata 2, 132. quae e Cleopatrarum gente se jactat 2, 130.

Cleopatrae uniones 2, 135.

Clibanarii equites 1, 300.

Clodia via 1, 84.

Clodius Albinus 1, 176. contra Severum in Gallia insurgit 1, 150. hostis imperii iudicatus *ibid.* fugatus a Severo, perit 1, 182. ejus cadaver a Severo quomodo habitum 1, 151 *sq.* 183.

Clodius Cellinus Albini affinis 1, 151.

Clodius Rufus a Severo occisus 1, 153.

Clodius Thraciam occupat 2, 86.

Clypeus Hadriano positus 1, 41. Claudio in curia collocatus 2, 140.

I N D E X.

- Coccineum pallium insigne imperialis majestatis 1, 177.
 eo Cæsare utuntur 1, 180.
 Cocceus Verus a Severo occisus 1, 153.
 Codes Veri libertus 1, 85.
 Codicillares dignitates 1, 294.
 Cœlestis Dea 2, 129. Cœlestis templum vaticiniis cele-
 bre 1, 121. cœlestis vates de numero Antoninorum vera
 cecinit 1, 208.
 Cœlius Felix occisus 1, 108.
 Cœlius 1, 17.
 Cœlius mons 1, 49. 114. 2, 127.
 Cœlum arlit 1, 114.
 Coenæ Heliogabali 1, 247 sq.
 Cohors Quinquagenaria 1, 19.
 Colligere constellationem 1, 32.
 Colonia facta est vicus, in quo obiit Faustina 1, 73. co-
 loniam Commodianam Romam dici Commodus voluit 1,
 108.
 Colossus 1, 21. Colossi caput, quod Neronis fuit, dem-
 tum 1, 115. Colosso ornamenta addita & detracta *ibid.*
 Commodique imago imposita *ibid.*
 Columnæ Numidicæ 2, 199. columnarum varia genera
 2, 57.
 Colymbus 1, 246.
 Comitatus Principis provincialibus gravis 1, 43.
 Comitia 1, 58.
 Commendatus Antoninus 1, 27.
 Commodiana colonia Roma appellata 1, 108.
 Commodianus Senatus 1, 109. populus Romanus appel-
 latus 1, 113.
 Commodus Antoninus 1, 101. Marci filius 1, 63. an
 fuerit? 1, 66. natus apud Lanuvium 1, 101. ex adulterio
 1, 66. & Antoninus gemini 1, 101. quibus præceptoribus
 traditus fuit *ibid.* ante tempus Consul designatus 1, 70. in
 collegium sacerdotum ascitus 1, 102. Cæsar appellatus
ibid. & 111. Imperatoris nomen accepit 1, 63. 102. 111.
 collega patris in tribunicia potestate 1, 73. 99. cum pa-
 tre triumphavit 1, 102. in Sarmatia per legatos rem be-
 ne gessit 1, 106. in Germaniam profectus 1, 111. Hercu-
 les appellatur 1, 108. 109. 193. Pius 1, 108. Felix *ibid.*
 Britannicus *ibid.* Germanicus 1, 111. gladiator potius,
 quam Princeps 1, 66. quoties pugnarit 1, 111. turpis &

I N D E X.

cruentus 1, 74. muliebri veste publice usus 1, 112. Lucillam sororem interficit 1, 105. Tranquilli Caligulam legentes feris objecit 1, 109 *sq.* urbem Romam incendi jussit 1, 114. in ordinem senatorium crudeliter fœvit 1, 103. omnia per alios egit 1, 112. strangulatur 1, 115. in monumentum Hadriani translatus *ibid.* ejus nativitas 1, 66. pueritia 1, 102. forma corporis 1, 115. mores 1, 66. 109. 110. cadaver sepultum 1, 118. ei tanquam Deo immolatum est 1, 109. venenum propinatum 1, 115. eum morbo interiisse, fictum est 1, 122. eum unco trahi & in Tiberim mitti, populus postulavit 1, 115. eum inter Deos retulerunt *ibid.* & 151.

Commodus, magister M. Antonini 1, 50.

Communicare convivia 1, 46.

Compendii causæ 1, 60.

Concha, locus Romæ 2, 133.

Conciliator 2, 250.

Concordiæ templum 1, 122. curia, ubi Senatus convenit 1, 261. 2, 60. 216.

Concubinam Marcus sibi ascivit 1, 76. concubinas ingenuas haberi vetitum 2, 190. trecentas habuit Commodus 1, 105. thesauris cariores habent Persarum reges 2, 80.

Condianus 1, 104.

Condita militaria 1, 12.

Congiarium populo datum. 1, 9. 40. 43. 70. 74. 102, 114. 222. 275.

Conscientiæ suæ satisfacere 1, 36.

Conscius tyrannidis 1, 16. imperii *ibid.* conjurationis 1, 42.

Consecrati Cæsarum nomine 1, 36.

Consilia Hadriani 1, 39.

Consilia bellica 1, 67. rebus novis rapienda sunt, non querenda 2, 61. consiliorum arcana nuptiis explorantur 2, 239. consiliis tantum Imperator in bello rem gerere debet, non manu 2, 12. consilium Imperatoris in causis audiendis 1, 23.

Consilarii 1, 170.

Conspiratio in Marcum Antoninum 1, 86. in Commodum 1, 115. in necem Heliogabali 1, 242.

Constantina Divi Claudii soror 2, 148.

Constantinus ex familia Albinorum Cejoniorum 1, 178.

Constantius Cæsar 1, 30. 2, 140. 251. Imperator 2,

I N D E X.

186. Claudii nepos 2, 145. divini generis vir dicitur, quare *ibid.* dux sub Probo 2, 225. ejus parentes 2, 148.

Constitutio Divi Hadriani de Tribunis 2, 220. Marci de Originibus 1, 58. Marci de mensariis & auctionibus *ibid.* Marci de professione liberorum 1, 57. Marci, ut de statu defunctorum intra quinquennium quaeratur 1, 58. Marci de curatoribus 1, 59. Marci de tutelis libertorum *ibid.* Marci de successione filiorum pro parte materna *ibid.* Marci de bonis maternis *ibid.* Marci de vicefima hereditatum *ibid.* Antoninorum de sepeliendis mortuis 1, 61. Pertinacis de testamento rupto per posterius testamentum 1, 124. Alexandri de usuris 1, 275. Taciti, ut servi in dominorum capita, ne quidem in causis majestatis interrogarentur 2, 198. Taciti de mixtione metallorum *ibid.*

Contubernium imperatoriae majestatis 1, 10.

Convivarum numerus 1, 81.

Convivium imperatorium 1, 143. Hadriani 1, 27. Veri duodecim convivarum 1, 81. convivio imperatorio modus constitutus 1, 126. convivia Pertinacis parca 1, 129. Getæ Antonini 1, 204. Heliogabali 1, 244. imaginaria 1, 248 *sq.*

Consulatus Hadriani I. 1, 5. II. 1, 6. Consulatus secundi & tertii honoris, 10.

Consules ordinarii censuræ non sunt subjecti 2, 78. unius anni XXV fuerunt 1, 107. Consuli creato Imperator fasces & scipionem dare non potest, sed Senatus 2, 165. in Consulem sex horarum jocus Ciceronis 2, 107. Consulibus pauperibus de publico sumtus præstari soliti 2, 161 *sq.* Consules Suranus II. Servianus II. 1, 5. Aper & Pollio 1, 102. 111. Julianus & Piso 1, 111. Clarus & Falco 1, 131. Verus & Bibulus *ibid.* Severus cum filio Antonino 1, 156. Erucius Clarus cum Severo 1, 142. Atticus & Prætextatus 2, 52. Aprianus & Papus 2, 54. Galienus & Faustinus 2, 86. Bassus & Fuscus 2, 109. Atticianus & Orphitus 2, 146. Consulium ordo in Fastis 1, 34.

Copia omnium rerum malos Principes facit 2, 185.

Coptos urbs a Probo capta 2, 221.

Cor in hostia non repertum, malum omen 1, 127.

Ælius Cordus scriptor 1, 180. 2, 12.

Corinthii 2, 205.

Corinthus 1, 82.

Cornelius Victorinus præfectus prætorii 1, 44.

Cornelius Fronto 1, 78.

I N D E X.

• Cornelius Repentinus, Juliani gener, præfectus Urbis factus 1, 135.

Cornelius Balbus 1, 167.

Cornelius Capitolinus 2, 119.

Cornelius Macrus 2, 117.

Cornificia 1, 130.

Corona de simulacro Dei ad statuam Pii translata 1, 39.
civica 1, 60. & vallaris Probo donata 2, 211. coronæ murales, vallares, navales, civicæ 2, 163.

Coronarium aurum 1, 40. Romæ remissum 1, 280.

Corrector Italiæ factus Tetricus 2, 126.

Corvinis comparatur Aurelianus 2, 159.

Cosdroes rex Parthorum 1, 15.

Costoboci 1, 69.

Cottiae Alpes 2, 169.

Credunt libenter homines, quod desiderant 1, 231.

Creta a Scythis vastata 2, 147.

Cretici sagittarii 2, 151.

Crispinus cum Menophilo ad defendendam Aquilejam missus a Senatu 2, 69. quam & contra Maximinum fortiter defendit 2, 19.

Crispus frater divi Claudii 2, 148.

Crispus Sallustius 1, 159.

Crocum per gradus theatri fluere iussit Hadr. 1, 20.

Crucis poena affecti fures 1, 277.

Crudelitas Cassii 1, 91. Commodi adhuc adolescentis 1, 102.

Cryptæ 1, 12.

Ctesiphon 1, 53. 118. a Severo expugnata 1, 155. ad Ctesiphontem Odenatus Parthos obsidet 2, 90. Ctesiphontem usque Carus pervenit 2, 245. transire non potest Princeps Romanus fato aliquo 2, 245.

Cubicularii Palatini 1, 128.

Cucutia villosa 2, 152.

Cultus idem viris clarioribus, qui Imperatoribus concessus, 1, 65.

Cura prætorii, i. e. curator prætorii 2, 150.

Curator 1, 45. regionum 1, 60 viarum *ibid.* curatores civitatibus dati 1, 59. urbis XIV, eorum officium 1, 280. de curatoribus Marci constitutio 1, 59.

Curius Fortunatianus scriptor 2, 63.

Currus triumphalis a quatuor elephantis tractus 1, 301.

I N D E X.

- Curfores 2, 190. alati & ventorum nominibus vocati 1, 34.
 Cursus fiscalis ab Hadr. institutus 1, 9. vehicularius 1, 47.
 Curoles magistratus 2, 192.
 Cuspidius Celerinus 2, 23.
 Cycas muliebris 2, 235.
 Cyclopea luserunt apenarii 2, 88.
 Cyclops Maximinus appellatus 2, 9. 68. uti & Firmus
 2, 231.
 Cyprea acus 2, 149.
 Cypriaci tauri 2, 33.
 Cyprus 1, 72. a Scythis vastata 2, 147.
 Cyriades I e triginta tyrannis 2, 102. Saporem ad bel-
 lum Romanis inferendum hortatur *ibid.* Antiochiam & Cæ-
 saream occupat, Cæsar & Augustus appellatur *ibid.* cum pa-
 trem occidisset, & ipse occisus est *ibid.*
 Cyzicum 1, 39. 149. vastant Scythæ 2, 93.

D.

- Dacia ripensis 2, 155. Dacia provincia Romani imperii
 facta a Trajano 2, 182. trans Danubium relicta, & incolæ
 in Mœsiam traducti *ibid.*
 Daci 2, 111. sub Commodò per legatos victi 1, 112.
 Dacisci 2, 182.
 Dalmatæ equites 1, 180. eorum virtus 2, 147.
 Dalmatarum dux Cecropius 2, 94.
 Dalmatia 1, 134. Dalmatiæ latrones 1, 68. e Dalmatia
 Claudium originem trahere putant 2, 147.
 Dalmatenenses singiliones 2, 152.
 Dalmaticatus, i. e. Dalmaticis vestibus indutus 1, 108.
 248.
 Damnatis indulgentias petere 1, 41. damnatorum bona
 in ærario publico recipit Hadr. 1, 9.
 Danubius 1, 69. 120. ad Danubium Gothi cæsi 2, 170.
 Dardania regio 2, 151. Dardaniæ latrones 1, 68.
 Dardanica chlamys 2, 152.
 Dardanus 2, 147.
 Daphne 1, 57. 83. 299. 2, 120.
 Dasummus 1, 49.
 December Amazonius dictus 1, 111.
 Décibalus 2, 111.
 Decii Imperatoris oratio ad Valerianum habita, qua ei

I N D E X.

cenfura delata eft 2, 77 *fg.* Decii duo Impp. & Cofl. 2, 76.

Declamationes Poftumii junioris Quinctiliano infertæ 2, 104.

Declamatorum ſcholæ publicæ 1, 51.

de Decoctoribus bonorum Hadr. conſtitutio 1, 20.

Decrianus architectus 1, 21.

Decumavit milites ſæpius Macrinus 1, 216.

Delationes, quibus fifeus augetur 1, 59. delationis criminali pœna conſtituta 1, 124.

Delatores puniti 1, 124. 217. eos perſecutus eſt Aurelianus 2, 182. delatoribus falſis nota appoſita 1, 59.

Deliaca vafa 1, 276.

Delicata ſummovet Hadrianus 1, 12.

Delicati Trajani 1, 6.

Demarchus apud Neapolim fuit Hadrianus 1, 20.

Demetrius 2, 32.

Demoſthenes 1, 159. 304.

Denarii æris 2, 160.

Denſitate criminum fortitudo coalita 2, 237.

Dentes elephanti miræ magnitudinis 2, 230.

Dei auxilium petere viro forti nunquam turpe eſt 2, 167.

Deo juvante vincere indecorum non eſt. 2, 168.

Deportati revocati 1, 72. 95. 98. ob majeſtatis crimen, a Pertinace revocati 1, 124. ab Antonino 1, 191.

Deputatus imperio 1, 32.

Deſtinatus legatus 1, 6.

Deus habitus Commodus Imp. 1, 109.

Dexippus Athenienſis, ſcriptor 1, 294. 2, 29. 32. 37. 60. 72. 135. 147. Athenienſium dux, idemque fui temporis ſcriptor, Scythas vincit 2, 93.

Diadematus 1, 223.

Antoninus Diadumenus 1, 220. Macrini filius Antoninus appellatus 1, 196, 208. 213. 220. unde ſic dictus 1, 223. a patre in conſortium imperii aſcitus 1, 210. ab exercitu Imperator factus 1, 220. Antoninorum nomini velut nothus appoſitus 1, 215. pseudo-Antoninus & pseudo-Philippus appellatus ab Heliogabalo 1, 235. cum patre occiſus 1, 215. 222. Diadumeni forma corporis 1, 222. nummi apud Antiochiam percuſſi *ibid.*

Dianæ templum & ſimulacrum 1, 234. Dianæ Epheliæ templum ſpoliatum & incenſum 2, 87.

Dicendi genus vetuſtum Hadr. amatum 1, 17.

I N D E X.

- Dictare orationes pro Imperatore 1, 6.
 Didia Clara, Juliani filia, Augusta appellata 1, 135.
 Didius Julianus 1, 133. vid. Julianus.
 Didius Proculus, Juliani Imperatoris frater 1, 133.
 Dido 2, 129.
 Dierum solia 1, 275.
 Dimittendi Senatum formula 1, 58.
 Diocletianus & Maximianus Augg. 2, 146.
 Diocletianus dux sub Probo Imp. 2, 225. Imperator
 salutatus 2, 247. aurei parens seculi 1, 256. propria manu
 Numeriani mortem vindicat 2, 248. Aprum interficit 2,
 249. Carinum victum interficit 2, 246. 251. Diocletiani
 dictum de Marco 1, 67. dictum memorabile 2, 186. Dio-
 cletiano imperium a Druide promissum 2, 249.
 Diocletianæ thermæ 2, 123. 208.
 Diocmitæ 1, 68.
 Diognetus 1, 52.
 Diplomata 1, 120.
 Disciplina civilis 1, 23. disciplina militaris ab Hadriano
 retenta 1, 12. defensa 1, 121. disciplinæ militaris tenax
 Cassius 1, 90 sq. Niger 1, 166. 172 sq. Alexander 1,
 295 sq. itemque Aurelianus 2, 158.
Divus sit, dum non sit vivus, dictum Antonini de fra-
 tre 1, 202.
 Doctior, qui habet triginta legiones 1, 17.
 Doctores inhabiles a professione dimissi 1, 18.
 Dolia, quæ defossa fuerunt, supra terram reperta 1, 39.
 Dominum Alexander se appellari vetuit 1, 259. Domi-
 nus, titulus & compellatio Principis 2, 50. 74. 163. in do-
 minorum capita servos interrogari nefas etiam in causis
 majestatis 2, 198.
 Domitia Paulina 1, 3.
 Domitia Calvilla, mater Marci Antonini 1, 49.
 Domitia Lucilla, Marci Imperatoris mater 1, 133.
 Domitiæ horti 1, 40. 189.
 Domitianus 1, 75. 171. 306. Domitiani consulatus XII,
 1, 37.
 Domitianus, dux Aureoli 2, 83. 115. 116.
 Domitilla 2, 115.
 Domitius Dexter, præfectus Urbi 1, 149.
 Domus non diruendas constituit Hadr. 1, 19. domus

I N D E X.

Pescenniana 1, 174. Gordianorum 2, 57. Balbini 2, 73.
Tetricorum 2, 127. Tiberiana 2, 108.

Donationes scenicæ 1, 59.

Donativum militibus datum 1, 43. 45. 122. 155. 231.
meretricibus promissum ab Heliogabalo 1, 249.

Dracones, etiam in vexillis Romanorum 2, 89. signa Per-
farum 2, 175.

Druias Gallica Alexandro mortem prædixit 1, 203. Dio-
cletiano imperium promittit 2, 249. Druides Gallicanæ 2,
186.

Druncianus, Cassii gener 1, 73.

Druentianus, Cassii gener 1, 95.

Drungi ante triumphum ducti 2, 223.

Duellum 2, 214.

Dulius Silanus occisus 1, 107.

Duo Augusti 1, 25.

Dux bellicus consiliis tantum, non manu rem gerat 2,
12. 194. dux bonus quomodo suos milites in disciplina
continere debeat 2, 158. ducis boni officium, 2, 213. in
ducibus deligendis felicissimus Valerianus Imperator 2, 112.

E.

Ebutianus præfectus prætorio interemtus 1, 107.

Eboracum 1, 158.

ab Ebrietate sibi legati caveant 2, 238. ebriositas Veri
1, 82.

Eclectus, Veri libertus 1, 85. Commodum, Marci filium,
occidit *ibid.*

Eclipsis solis ingens 2, 49.

Edeffa 1, 194.

Edictum, quo congiarium populo promissum est 1, 222.

Egnatius Capito consularis a Commodio interfectus 1, 105.

Egnatulejus Honoratus a Severo occisus 1, 153.

Electrei nummi 1, 275.

Electus, Commodi cubicularius 1, 113. 122. Pertinacem
defendere conatur, sed interficitur 1, 128.

Elephanti a Persis contra Romanos in aciemeducti 1,
299. triumphalem currum trahunt 1, 301. elephanti den-
tes miræ magnitudinis 2, 230.

Elephantini libri 2, 197.

Elephantum ante Aurelianum privatus nemo possedit 2,
157.

I N D E X.

- Eleusinia sacra 1, 14. 270.
 de Eligendo Principe contentio inter milites & Senatum 2, 183. eligendi Principis potestas Romæ ad Senatum rediit 2, 200. 205 sq.
 Eloquentia cellior 1, 33. ob eloquentiam Numeriano statua posita 2, 247.
 Emiffena urbs Phœnicia 1, 214.
 apud Emefiam Zenobia pugnat & fugatur 2, 172.
 Emefiam Aurelianus ingreditur victor 2, 172.
 Emiffeni a Balista crudeliter habiti 2, 84.
 Encolpius Alexandro Imp. familiarissimus 1, 269. vitarum scriptor 1, 294.
 Ennius 1, 17. ejus de Scipione dictum 2, 143.
 Ephesiæ Dianæ templum incensum 2, 87.
 Ephesi Verus uxorem suscepit 1, 83.
 Epigrammatarii Ægyptii 2, 233.
 Episcopi Christi Serapin colunt 2, 233.
 Epictetus 1, 18.
 Epirum Scythæ pervagantur 2, 93.
 Epistola Hadriani ad Cos. de Ægyptiorum moribus & studiis 2, 233. Marci de Cassio 1, 89. 92. 96 sq. ad præfectos, de Albino 1, 183. de Pescennii Nigri laudibus 1, 167. Faustinae ad Marcum de Cassio 1, 96. Veri de Cassio 1, 89. Avidii Cassii de Marci imperio 1, 99. Commodi ad Albinum, quo illum Cæsarem renuntiat 1, 177. ad præfectos de Albino 1, 188. Severi de corrupta militari disciplina, & Nigri laudibus 1, 166. ad Albinum insidiosa 1, 181. ad Senatum 1, 185. Macrini ad Senatum 1, 211. ad conjugem 1, 226. Diadumeni ad patrem 1, 227. ad matrem 1, 227. Alexandri ad Mammæam matrem 2, 26. ad Senatum de Gordiano 2, 34. Maximini ad Senatum de victoria Germanica 2, 12. ad filium 2, 42. ad præfectum Urbis de senatusconsulto tacito 2, 40. Gordiani ad Senatum 2, 16. ad Misitheum focerum 2, 51. Decii ad præsidem Achajæ de Claudio 2, 151. Valeriani in laudes Postumii scripta 2, 103. ad Ragonium Clarum de Balistæ solertia 2, 120. ad Syriæ procuratorem, de Claudio 2, 148. ad præfectum suum de eodem 2, 150. ad Consulem de Aureliani severitate 2, 159. ad præfectum Urbis, in laudes Aureliani scripta *ibid.* ad Aurelianium, qua dux totius exercitus constituitur 2, 161. ad præfectum ærarii 2, 162. ad filium, ut Probum juvenem imitetur 2, 210. ad præ-

I N D E X.

- fectum prætorio *ibid.* ad Probum 2, 211. Gallieni ad Celerem Verianum crudelitatis plena 2, 110. qua dona a se Claudio data enumerat 2, 151. ad Tribunos exercitus de Aurelio Probo 2, 211 *sq.* Claudii ad Regillianum 2, 111. ad Senatum de multitudine barbarorum contra se proficiscendum 2, 143. ad Brochum de sua victoria 2, 144. ad Aurelianum 2, 165. Aureliani, qua Tribunum suum ad disciplinam militarem servandam hortatur 2, 158. ad Senatum de inspiciendis Sibyllinis libris 2, 168. de Heraclammone 2, 170. ad Zenobiam 2, 173. ad Senatum de Zenobiæ virtutibus 2, 131. de difficultate belli contra Zenobiam 2, 173. de sua in Palmyrenos vindicta 2, 176. ad præfectum annonæ 2, 188. ad Probum 2, 212. ad Senatum de devicto Firmo 2, 231. ad Thraciæ legatum de nuptiis Bonosi 2, 239. Taciti ad Probum 2, 212. Probi ad Senatum 2, 216. ad Capitonem præfectum prætorii 2, 215. ad Senatum de suis victoriis 2, 219. ad Narseum 2, 221. Belfoli ad Saporem 2, 79. Baleri regis Cadusiorum ad Saporem 2, 79. Artabastis ad Saporem 2, 80. exercitus ad Senatum de Principe eligendo 2, 183. Senatus ad Carthaginiensem curiam 2, 205. ad curiam Trevirensensem *ibid.* Cejonii Postumii, Albini patris, de nativitate filii sui 1, 178. Misitheï ad Gordianum generum 2, 50. Claudii Juliani ad Maximum & Balbinum 2, 74. Antonii Tiberiani ad patrem 2, 206. Calpurnii de morte Cari 2, 245. Zenobiæ ad Aurelianum 2, 174.
- ab Epistolis Hadr. Equites Romani 1, 23.
- Epithalamium a Gallieno nepotibus suis dictum 2, 91.
- Epitaphium Gordiani III, 2, 58. Valeriani junioris 2, 81. Probi Imperatoris 2, 224. Victorinorum 2, 107. Censorini 2, 136.
- Equæ Celticæ nobiles 2, 145.
- Equites Romani in consilio Principis 1, 10. quibus causis interesse prohibiti 1, 58.
- Equus Veri magno in honore habitus 2, 82. equus sagmarius 1, 232. 2, 158. equi præfati sepulcrum in Vaticano a Vero exstructum 1, 82. equo vehi vetitum 1, 70. equis sepulcra constituta 1, 22. equos federi in civitatibus non sivit Hadr. 1, 23. equos suos uvis Apamenis pavit Heliogabalus 1, 245.
- Ergastula sustulit Hadrianus 1, 20.
- Erucius Clarus & Severus Coll. 1, 142. Erucius Clarus a Severo occisus 1, 153.

I N D E X.

- Esquiliarum mons 2, 97.
 Etruria 1, 78. 2, 34. 126.
 Eudæmon 1, 16.
 Eudæmones, Arabiae populi 1, 217. 2, 178.
 Eugamius rhetor græcus 2, 25.
 Eunuchi ab Alexandro ab omnibus honoribus remoti & pro servis habiti 1, 273. 281. eunuchis modus constitutus 2, 190.
 Euphorio literator 1, 50.
 Euphrates 1, 83. imperii Rom. terminus 1, 7.
 Eutropius Claudiae maritus, Constantii Cæsaris pater 2, 148.
 Eutychius Proculus Siccensis 1, 50.
 Euxinus Pontus 2, 93.
 Excubiarum desertoris poena atrox 2, 217.
 Exemplum maius est viventis miserabiliter criminosi, quam occisi, dictum Cassii 1, 91. exemplo suo duces militibus præire debent 1, 296.
 de Exercendis militibus dictum Cassii 1, 93.
 Exercitia iuventutis 1, 79. militum necessaria 1, 93. militaria 2, 7.
 Exercitus Alexandri Imperatoris contra Parthos 1, 295. Maximini contra Germanos 2, 12. Gothorum contra Romanos 2, 142. exercitum papyro & glutino se alere posse, dixit Firmus 2, 230.
 Existimationis curam Marcus habuit 1, 54.
 Exta capite destituta malum omen 1, 127.

F.

- Fabatarii 1, 245.
 Fabia Marci nuptias ambivit 1, 76. apud Verum mul-
 tum potuit 1, 86.
 Fabia Orestilla, Antonini proneptis, Gordiani senioris
 conjux, Gordiani II mater 2, 44.
 Fabianus arcus 2, 98.
 Fabius Repentinus præfectus prætorii 1, 44.
 Fabius Chilo Consul designatus 1, 118.
 Fabius Paulinus a Severo occisus 1, 153.
 Fabius Marcellinus vitarum scriptor 1, 194. de Fabio
 Marcellino iudicium Vopisci 2, 208.
 Fabius Sabinus sui temporis Cato 1, 308.
 Fabilius literator Græcus 2, 24.

I N D E X.

- Fabium Gurgitem se appellavit Heliogabalus 1, 248.
 Fabius Pomponianus 2, 129.
 Fabius Cerilianus, scriptor 2, 242.
 ex Fabro ferrario Marius Imperator 2, 108.
 Faces cereæ & lampades præferri solent in triumpho 2, 88.
 Facilitas vivendi nimia 1, 39.
 Factio Plotinæ 1, 7. Clodiana, 1, 186. Pescenniana
 & Pisoniana *ibid.* factiones aurigarum in Circensibus 1, 82.
 115. factionibus Circensibus Gordianus equos divisit 2, 34.
 Facultas immensa Hadriani 1, 21.
 Fadilla 1, 37. 96.
 Falcati currus 1, 299.
 Falco Pertinaci insidias paravit 1, 127. Falco & Clarus
 Coss. 1, 131. Falconis Consulis ad Pertinacem dictum 1,
 123.
 Falconius Probus Proconsul Asiæ 2, 183.
 Fames 1, 44. Tiberis inundatione orta 1, 56.
 Familia Cæsoninorum, i. e. Pisonum 2, 135. Censorino-
 rum 2, 136. Macrianorum 2, 117. Pisonum 2, 122. Ul-
 piorum 2, 61.
 Familiaritate cum principibus homines plerumque abu-
 tuntur 1, 237. in familiaritatem plurimosmittere non
 consultum 1, 280. 282.
 Fanatici 1, 234.
 Fasces consulares Alexandriam ingredi non licet 2, 124.
 fasces Consuli creato senatus tantum dare potest 2, 163.
 Fasiā avis 2, 199.
 Fasti consulares 1, 34. fastis judiciarii dies additi 1, 59.
 Fatales libri, i. e. Sibyllini 2, 166.
 Fato republicæ reguntur 2, 240.
 Faventia 1, 78.
 Favorinus 1, 17 *sq.*
 Faustina uxor Pii 1, 37. Augusta appellata 1, 40. obiit
 1, 41. a senatu consecrata 1, 42. Faustinae nimia libertas
 1, 39. imago Circensibus posita 1, 42.
 Faustina filia Antonini Pii 1, 45. uxor Marci *ibid.* & 54.
 adultera 1, 66. 73. Commodō & Antonino prægnans ser-
 pentes in somnis parere visa est 1, 101. mortua 1, 72. Di-
 va a Senatu appellata 1, 73.
 Faustinae templum 1, 73. 199. 2, 98.
 Faustina Annia consobrina Marci a Commodō occisa 1,
 108.

I N D E X.

- Faustinus cum Gallieno Coss. 2, 86.
 Faustinus mensis October appellatus ex decreto Senatus
 1, 45.
 Faustus Quintillius augur 1, 138.
 Felix 2, 51. Felicis nomen Macrinus recepit 1, 213.
 Felicissimus, procurator fisci, auctor belli monetariorum
 2, 181.
 Fenus trientarium 1, 38. 271.
 Feræ bestiae in hostes immissae 1, 194.
 Festus Macrini libertus 1, 210.
 Ficus Alexandrinae 1, 303.
 Fidem ridendo frangere Francis familiare 2, 237.
 Filius, a Senatu & militibus appellatus Gordianus III,
 2, 56.
 Firmus 2, 228. praefectus Aegypti 2, 230. dux limitis
 Africani *ibid.* imperium Aegypti sibi vindicare conatur, sed
 frustra 2, 177. contra Aurelianum imperium sumit, ad
 Zenobiae partes defendendas 2, 231. Augustus vocatus 2,
 229. nummos percussit *ibid.* vincitur ab Aureliano, & occi-
 ditur 2, 231. Firmi patria & origo 2, 230. forma corporis
 & mores describuntur *ibid.* & *sq.*
 Fiscus privatus 1, 9. fisci advocatus ab Hadr. institutus
 1, 21. fisco debitam pecuniam remittit Hadr. 1, 9.
 Flamen Pio constitutus 1, 56. Vero dedicatus 1, 63. flami-
 nes Hadriano constituti 1, 28. flamines Antoniniani 1, 66.
 Flaminia 2, 34. 126.
 Flavia Titiana, uxor Pertinacis, Augusta appellata 1, 123.
 Flavii Vopisci institutum 2, 207.
 Flavius Sulpicianus 1, 130.
 Flavius Genialis praefectus praetorii 1, 135.
 Flavius Juvenalis praefectus praetorio factus 1, 147.
 Flavius Arabianus praefectus annonae 2, 188.
 Floralia sacra 1, 233.
 Florentinus 1, 308.
 Florianus 2, 202. Taciti frater 2, 198. imperium arri-
 puit 2, 202. sed mox a militibus occiditur 2, 202. 215.
 Florus poeta 1, 17.
 Foeneos quosnam principes Niger appellavit 1, 174.
 Folles æris, pecuniae genus 1, 246. folles pro accubitis
 strati 1, 248.
 Forma corporis Pescennii Nigri 1, 169. formae binariae,
 ternariae &c. 1, 286. formas componere 1, 42.

I N D E X.

Formiæ urbs 1, 96.

Formularius forensis 1, 201.

Fortuna aurea in cubiculo Principis poni solita 1, 47.
e cubiculo Principis translata 1, 55. fortunæ vis quædam
est Nemesis 2, 66.

Forum Augusti 1, 21. divi Trajani 1, 9. 64. 2, 182.
Aureliani 2, 187.

Franci Postumio auxilia mittunt 2, 87. Galliam vastantes
ab Aureliano cum clade repelluntur 2, 158. in triumpho
ducti 2, 178. Francis familiare est ridendo fidem frangere
2, 237.

Frequentare lætitiâ publicam 1, 31. studia 1, 54.

Frisii Transrhenani fusi 1, 180.

Fronto Cornelius 1, 50.

Fructus patrimonii privati reipublicæ donati 1, 43.

Frugi Craſſus 1, 7.

Frugi Pifo appellatus 2, 122.

Fruentariæ perceptioni novi homines adscripti sunt
1, 55. frumentariæ rei consultum 1, 59. 250.

Fruentarii 1, 13.

Fucinus lacus emissus 1, 23.

Fulgur cœlo fereno in domum Pii venit 1, 39.

Fulvia Pia Severi Imp. mater 1, 142.

Fulvius Pius avus Severi *ibid.*

Fulvius Bojus 2, 163.

Fulvius Asprianus 2, 251.

Fulgen de cœlo precibus Marci extortum 1, 71. ful-
mine Carus exanimatus 2, 245.

Fulvus 1, 37.

Fumos de se vendentes Alexander punit 1, 273. 283.

Funambulis rete prætenditur 1, 61.

Fundani Herculis templum 2, 204.

Funus imaginarium 1, 131. censorium 1, 148. funere
imperatorio sepultus 1, 35.

Fures gravissimo odio persecutus est Alexander 1, 269
sq. & 277. pœna crucis affecti 1, 277. atrocibus suppliciis
affecti ab Aureliano 2, 182.

Furius Celsus in Mauritania feliciter rem gerit 1, 301.

Furius Placidus Consul 2, 164.

Furius Victorinus 1, 62.

Fuscianus iterum Cof. 1, 112. præfectus Urbi homo se-
verus 1, 122.

I N D E X.

Fuscus imperium speravit 1, 24.

Fuscus & Bassus Coss. 2, 109.

G.

Gabinus 2, 124.

Galatia frumentis abundat 2, 121.

Galba quare occisus 1, 95. Galbam secutus Quintillus 2, 147.

Galeria Faustina amita Marci Antonini 1, 49.

Galerius Maximiani frater 2, 146. 251.

Gallia 1, 69. a Germanis vastata 1, 302. Braccata 2, 222.

Galli Romam captam incendunt 2, 241. a natura leves 2, 85. novarum rerum cupidi 2, 103. inquietissimi & imperii semper avidi 2, 233. Severum dilexerunt 1, 144. Postumium contra Gallienum Imperatorem faciunt 2, 103.

Galli, sacerdotes matris Deum 1, 234.

Gallicanum bellum 2, 241.

Gallicanus a populo occisus 2, 18.

Gallicanus exconsul 2, 49.

Galliena Gallieni consobrina 2, 130.

Gallieni duo 2, 82.

Gallienus 1, 178. poeta & rhetor excellens 2, 91. de patris captivitate gaudet 2, 82. vindicandi patris penitus oblitus, nil præter voluptates curat 2, 84. 89. de deficientibus a se provinciis tantum jocatur 2, 87. Odenatum ad participandum imperium assumit 2, 92. Gothos in Illyrico vincit 2, 93. cum Aureolo pacem facit 2, 95. cum Aureolo & Claudio duce contra Postumium proficiscitur 2, 87. Victorinum & Postumium contra se Imperatores factos vincit 2, 87. 106. ob alienam victoriam triumphat 2, 90. Ingenium contra se Imperatorem factum prælio vincit & occidit 2, 109. missis percussoribus occisus 2, 94. Gallieni triumphus 2, 88. crudelitas 2, 89. 97. 109. Gallieno a patre Probus imitandus proponitur 2, 210.

Gallionius legatus Thraciarum 2, 239.

Gallus Antipater, scriptor 2, 141.

Gargilius Martialis, scriptor 1, 284. de Gargilio Martiali Vopisci judicium 2, 209.

Gaudianus 2, 51.

Gaudiosus dux sub Probo 2, 225.

Gavius Maximus, Præfectus Prætorii 1, 44.

Gautunni populi 2, 222.

I N D E X.

- Gellia 1, 285.
 Gellius 1, 227.
 Gellius Fuscus 2, 127.
 Gellius historicus 2, 207.
 Geminus libertus 1, 63. 85.
 Geminus comædus 1, 50.
 Gemmis uti uxorem suam Tacitus noluit 2, 199.
 Geometriam exercuit Alexander Imp. 1, 276.
 Georgica scripsit Albinus 1, 185.
 Gepidi populi 2, 222.
 Germania 1, 56. 133. inferior 1, 134. Transrhenana va-
 stata a Maximino 2, 12.
 Germani Galliam vastant 1, 302. dicti Alemanni 2, 237.
 ab Imperatoribus ad custodiam corporis delecti 2, 70. a
 Probo magna clade affecti 2, 218. Germanorum auxilia a
 Marco emta 1, 68. Germanis rex datus 1, 14. contra Ger-
 manos res feliciter gestæ 1, 64. 2, 64. de Germanis trium-
 phus ductus 2, 178. 222.
 Germanica classis 1, 120. Germanicum bellum 1, 69. 302.
 Germanicus appellatur Antoninus 1, 193. 198.
 Gessæces mons 2, 93.
 Geta Severi Imperatoris pater 1, 142.
 Geta Severi Imperatoris frater 1, 149. 150.
 Antoninus Geta 1, 200. Severi filius ex Julia 1, 159.
 unde sic dictus 1, 201. Cæsar & Antoninus appellatus 1,
 155. 158. 201. 204. literarum amator 1, 203. a fratre oc-
 ciscus 1, 190. in Deos relatus 1, 201 *sq.* Getae mores 1,
 203. ejus cum Plautiani filia matrimonium 1, 154.
 Getae dicti Gothi 1, 198.
 Geticus Maximus per jocum Antoninus Caracallus ap-
 pellatur 1, 198. 205.
 Gillo 2, 190.
 Gladiatores a Juliano armati 1, 140.
 Gladiatoria arma tractavit Hadrianus 1, 16. gladiatoris
 spectaculis modus impositus 1, 59. gladiatorium munus
 sex dierum 1, 10. gladiatorium munus edere mos Impera-
 toribus ad bellum profecturis 2, 66.
 Gladii potestate succinctus 2, 37. gladiis uti Germanis
 a se victis interdiceret voluit Probus 2, 219. gladio proprio
 percussos Gordiani, sicut Julii Cæsaris, omnes interemti
 2, 58.
 Gordiani 1, 178. tres 2, 31. utrum Antonii an Antonini

I N D E X.

vocati ? 1, 209. 224. 243. 256. 2, 34. 37. Gordiani priores in Deos relati 2, 21. 43. Gordianorum origo ex genere Gracchorum & Trajani Imperatoris 2, 32. familia multis privilegiis donata a Senatu 2, 57. domus *ibid.*

Gordianus 1, 2, 32. adhuc adolescens multa scripsit *ibid.* proconsul Africæ factus 2, 34. contra Maximinum in Africa Imperator factus 2, 14. coactus imperium suscipit 2, 14. 36. cum filio Augustus appellatus a Senatu 2, 14. Carthaginem sedem imperii delegit 2, 37. filio cum copiis cæso, desperabundus violentas sibi manus infert 2, 18. 43. Augusto per omnia similis 2, 47. Gordiani I forma corporis & mores describuntur 2, 35.

Gordianus junior 2, 44. Pompejo similis 2, 47. a Capelliano victus atque interfectus 2, 42. Gordiani II mores 2, 45.

Gordianus III, Gordiani I ex filia nepos 2, 48. describitur 2, 56. a Senatu Cæsar dictus 2, 16. 18. 48. 63. a militibus Imperator & Augustus appellatus 2, 71. contra Persas rem bene gerit 2, 52. malis artibus Philippi exercitus odium incurrit 2, 54. Philippi jussu interfectus 2, 56. Gordiani III epitaphium 2, 58. ei imperium abrogatur 2, 55.

Ælius Gordianus, Gordiani Imperatoris pater 1, 308.

Aurelius Gordianus Cof. 2, 183.

Veliu Cornificius Gordianus Consul 2, 193.

Gordius 1, 233.

Gothi dicti Getæ 1, 198. Macedoniam vastant 2, 86. a Macriano victi in Achaja *ibid.* a Gallieno victi in Illyrico 2, 93. a Veneriano duce victi navali bello *ibid.* in consortium belli contra Romanos multos populos sibi asciscunt 2, 142. cum sociis a Claudio victi & repulsi 2, 143. Thessalonicam obsident, ibique prælio decertant 2, 147. ad Danubium cæsi 2, 170. in triumpho ducti 2, 178. cum Gothis apud Byzantios pugnatum 2, 145.

Gothicum bellum sub Claudio 2, 130. 140.

Gothicus appellatus Aurelianus 2, 176.

Gothorum pars Scythæ 2, 86.

ex Gracchorum familia ortus Imperator Gordianus 2, 32.

Græcia 1, 149.

Græcostadium 1, 43.

Græculus dictus Hadrianus 1, 3.

Gratiæ pro adoptione actæ 1, 40. 2, 164. pro impera-

I N D E X.

toria dignitate 1, 122. 221. 262. pro Consulatu 2, 163.
 Gyges vocatus Maximinus 2, 9.
 Gymnici ludi 2, 84. 252.

H.

Habitus philosophi 1, 50.
 Hadrianopoles urbes 1, 21.
 Hadrianus 1, 3. ter consul, 1, 10. a Trajano adoptatus
 2, 164. senex ad imperium pervenit 2, 194. ad Cos. de
 Ægyptiorum religione, moribus & professionibus scribit 2,
 233. studiosissimus literarum 1, 16. literatorum societate
 gaudebat 1, 32. matheseos peritus 1, 31. natura crudelis
 1, 21. 24. furore laborat 1, 30. 234. quosdam per malam
 valetudinem occidi iussit 1, 38. imperii terminos contra-
 hit 1, 7. 10. quomodo erga reges se gesserit 1, 19. qua-
 tuor consularibus Italiam commisit 1, 39. 59. templa sui
 nominis consecrat 1, 15. Orestam suo nomine appellat 1,
 234. posteritati providet 1, 78. adoptat Antoninum 1, 35.
 53. Marcum successorem paravit 1, 64. interimere se vo-
 luit 1, 38. divus appellatus 1, 28. 40. Hadriani origo,
 libri de vita sua 1, 3. statura & habitus corporis 1, 27. per-
 egrinationes 1, 14 *sq.* mores 1, 16. liberalitas 1, 9. con-
 vivia 1, 52. memoria 1, 20. constitutiones 1, 19. consilia
 1, 39. morientis versus 1, 27. dictum, Sanum debere
 mori Principem 1, 35. mors 1, 26. 35. 40. 53. reliquæ
 collocatæ in hortis Domitiæ 1, 40. sepulcrum 1, 87. simu-
 lacrum 1, 39. opera 1, 40. repostorium sanctius 1, 65. libb.
 de vita sua 1, 3. 9. 17. templa 1, 290. palatium 2, 133.
 Hadriano immensi honores decreti 1, 38.

Hadrianotheras, *vid.* Adrianotheras.

Hæmimontum 2, 146. Gothi vexant 2, 165.

Halales vicus 1, 73. colonia factus *ibid.*

Haldegastes, 2, 161.

Hannibal, *vid.* Annibal.

Harpocratio Grammaticus Græcus 1, 78.

Hastis donatus Probus ob res bene gestas 2, 211.

Hartomundus 2, 161.

Hebrus 1, 234.

Hecatombe Romæ facta 2, 22. quid sit 2, 68. 200.

Helleſpontus 1, 149.

Heliodorus 1, 16. 18. Caffii filius deportatus 1, 73.

Heliogabali Dei templum 1, 230. 231. 242. 2, 172.

I N D E X.

Heliogabalus Antoninus 1, 229. Varius, Bassianus & Antoninus appellatus 1, 214. 229. 230. a Balliano ex meretrice conceptus 1, 213. 230. sacerdos templi Heliogabali 1, 228. Jovis vel Solis sacerdos 1, 230. imperii insignibus ornatus 1, 215. contra Macrinum feliciter pugnat *ibid.* urbem Romam ingressus 1, 231. Alexandro insidias struit 1, 239. odio persecutus est homines frugi 1, 251. senatum urbe decedere jubet 1, 241. adorari coepit 1, 270. a militibus ad mortem quaesitus 1, 240. interfectus 1, 242. Heliogabali mollities 1, 244. vestitus 1, 246. saevitia 1, 235. luxus & profusio 1, 235. 243 *sq.* 251. 253. cadaver innumeris contumeliis affectum 1, 242. opera *ibid.*

Helviani sodales 1, 131. 148.

Helvii Pertinacis Imperatoris filii jocus in Antonini paricidium 1, 198. Helvius Pertinax Imperatoris filius ab Antonino occisus 1, 192. 205.

Helvius Successus, pater Pertinacis, libertinus 1, 119. tabernam coctiliatiam exercet 1, 121.

Hemona urbs 2, 19. 28.

Hephaestion Grammaticus Graecus 1, 78.

Heraclaeum patriae proditor 2, 170. interfectus *ibid.*

Heracleam Scythae perveniunt 2, 92.

Heraclia 2, 180.

Heracianus a Gallieno contra Persas missus, a Palmyrenis vincitur 2, 93. Heracianus & Martianus consilium de alio Imperatore eligendo ineunt 2, 94.

Heracitus a Severo ad obtinendas Britannias missus 1, 147.

Heracius ad obtinendam Bithyniam a Severo missus 1, 168.

Herbatia animalia 2, 223.

Herculeae lanceae 2, 149.

Hercules Romanus appellatus est Commodus 1, 108 *sq.* 193. Hercules appellatus Maximinus 2, 6. Herculis habitus statuæ Commode erectae 1, 109. Herculis signum æneum 1, 114. templum 2, 117.

Herculeus agon 1, 282.

Hereditarium imperium Romanum sublatum 2, 195. 302.

Hereditates ignotorum repudiat Hadr. 1, 19. repudiatæ 1, 43. 55. Principibus adulatione deferuntur 1, 124.

Heredibus legitimis & necessariis Pertinax consuluit 1, 124. heres republ. Romana instituta 2, 53.

I N D E X.

- Herennianus XXVI triginta tyrannorum 2, 93. 128.
 Odenati filius minor natus 2, 92 sq. & 118. ab Aureliano
 in triumpho ductus 2, 126.
 Herennianus dux sub Probo 2, 225.
 Herennianus Proculi filius 2, 236.
 Herennius Nepos a Severo occisus 1, 153.
 Herennius Celsus 2, 125.
 Hermogenes Ictus 1, 308.
 Hermunduri 1, 69.
 Herodes Atticus 1, 50. 78.
 Herodes XV triginta tyrannorum 2, 119. Odenati filius
 natus maximus 2, 118. describitur 2, 119. a patre Impe-
 rator appellatus, interfectus est 2, 92. 118, 120. Hero-
 dem Zenobia noverca odio prosequitur 2, 119.
 Herodianus 1, 176. 221. 297. 301. 2, 72. 135. Maxi-
 mino nimium favit 2, 13. laudatur 1, 186.
 Heruli Romanum imperium vastant 2, 142.
 Hiberi 2, 178. Romanis contra Persas auxilia promit-
 tunt 2, 80. Hiberorum rex 1, 19. 23.
 Hierocles 1, 233. ab aula remotus 1, 240. ab Helio-
 gabalo ingenti prece repetitur *ibid.*
 Hilaria 2, 153.
 Hilaria Matris Deum 1, 284.
 Hildemundus 2, 161.
 Hippopotamus 1, 250. 2, 58.
 Hispaniis exhaustis quomodo consuluit Antonin. 1, 59.
 Historia Alexandrina 2, 132. historiae scribendae pote-
 stas penes Pontifices fuit 2, 191.
 Historici officium 2, 47. historicus nullus est, qui non
 aliquid mentitus sit 2, 154.
 Histriae excidium 2, 73.
 Histriones ex Syria adducti Romam 1, 84.
 Histronicum bellum *ibid.*
 Holoferica veste quis primum Romae usus 1, 248. ho-
 lofericae vestes prohibita 2, 187. 199.
 Homerus 1, 17. 159. 2, 207.
 Homerici libri 2, 28.
 Homulus 1, 306.
 Honores & dignitates vendidit Heliogabalus 1, 233.
 Horatium legit Alexander Imperator 1, 479.
 Hordeum in arborum culminibus natum 1, 44.
 Horrea publica 1, 286.

I N D E X.

Hortensius Ciceronis 2, 99.
 Horti Valeriani 2, 153. Sallustii & Domitiæ 2, 189.
 Hospitiva viridaria 1, 14.
 Hostias humanas cædit Heliogabalus 1, 235.
 Hostem reipublicæ renuntiandi ritus 2, 15 sq.
 Hunila, Bonofi uxor 2, 239.
 Hydrogarum 1, 251.

I.

Iabolenus 1, 47.
 Januariæ Kalendæ festus dies 1, 284.
 Janus geminus sua sponte apertus 1, 114. apertus signum indicti belli 2, 52.
 Ignis perpetuus 1, 233.
 ab Ilio Trojanorum Claudii origo 2, 147.
 Illyricum 1, 62. 69. frumentis abundat 2, 121. Illyrici rex vocatus Carinus 2, 250. in Illyrico res feliciter gesta 1, 301. Gothi a Gallieno victi 2, 93.
 Imago Alexandri M. secum gestata in omnibus conatibus aliquem iuvat 2, 117. imago hominis loco in crucem sublatâ 2, 130. imaginem Alexandri M. Macrianorum familia velut insigne gerit 2, 117. Aureliani omnes depictam habere iussi 2, 198. imagines novorum Principum, in provinciis ab exercitibus electorum, Romam mittebantur, & in Senatu proponebantur 2, 38.
 Imperare non debet, qui armis adversario non potest resistere 1, 138. imperare bene difficillimum 2, 186. imperat vobis melius quam senes 2, 194.
 de Imperatore eligendo inter senatum ac milites contentio 2, 183. Imperatorem esse, fortunæ est 1, 255. Imperatores paludati 1, 62. Imperatores boni enumerantur 2, 185.
 Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deductum 1, 41.
 Imperatorum filii aut parentes, Cæsarum nomine consecrati 1, 36. Imperatorum misera est conditio, quibus de affectata tyrannide nisi occisis non potest credi 1, 89.
 Imperii semper avidi Galli 2, 233. ad imperium posteaquam transivimus, perdidimus quod habuimus, dictum Antonini Pii 1, 40. imperium multa mala in se continet 1, 53. imperium, Romanum non hereditarium 2, 196. 202.
 Impostor a Gallieno punitus 2, 92.
 Impurus appellatus post mortem Heliogabalus 1, 242.

I N D E X.

- Inaugurare & exaugurare 1, 52.
 Incendium Romæ 1, 44.
 Incestum Commodus cum fororibus suis committit 1, 105.
 Indi ab Aureliano in triumpho ducti 2, 178. eos bello aggredi parat Æmilianus 2, 124. ad Indos naves negotiatoriæ missæ 2, 230.
 Indica purpura 2, 175. Indici odores 1, 253.
 Indulgentiæ 1, 46.
 Infectum caput 1, 21.
 Inferis quorum caput devovebatur 1, 243.
 Infulis ornari 1, 8.
 Ingenuas concubinas habere vetitum 2, 190.
 Ingenuus VIII triginta tyrannorum 2, 109. ab exercitu in Pannonia Imperator salutatus *ibid.* prælio a Gallieno victus & occisus *ibid.*
 Insinuare de bello 1, 61.
 Inspicere reliquias 1, 8.
 Instituit se Hadrianus ad morem priscum 1, 7.
 Infuber 1, 133.
 Intendit operam Hadrianus tenendæ paci 1, 7.
 Interamina 1, 146.
 Interamnaniæ terræ 1, 300.
 Interreges post excessum Romuli 2, 192.
 Interregnum 2, 183. 191.
 Interulæ dilores 2, 239.
 Intimare 1, 35.
 Inviçissimus appellari solitus olim Imperator 2, 74.
 Joca Hadriani 1, 21. joco Imperator factus Regillianus 2, 111. & Proculus 2, 237. jocus balnearis 1, 18. non ineptus atrociter punitus 2, 89. Ciceronis in Consulem sex horarum 2, 107. Aureliani de Bonoso 2, 238. de eodem pendente 2, 239.
 Joculari de servis 1, 22.
 Joculariter delectum detrectant Hispani 1, 14.
 Jovi Salutari sacrificium factum, cur 2, 86. Jovis Niphephori fanum 1, 4. Olympii ædes 1, 15. cœnatio 1, 128. campus 1, 174. epulum 1, 284.
 Isauria 2, 127. a Romano imperio avulsa 2, 128. a latronibus vindicata 2, 220.
 Isidis sacra 1, 169. Commodus coluit 1, 109. & Antoninus Caracallus 1, 197. templum ornavit Alexander 1, 275.
 Istia de piscibus facta 1, 244.

I N D E X.

Ifium Metellinum 2, 127.

Istrum Scythæ ingressi 2, 93.

Italia quatuor Consularibus commissa 1, 39.

Italicis aurum coronarium redditum 1, 40.

Itinerarius sumtus 1, 109.

Ityrei sagittarii 2, 161.

Judæi 1, 156. a Martio Turbone compressi 1, 8. bellum movent 1, 15. quomodo sacerdotes suos ordinare consueverint 1, 292. Judæorum religionem Heliogabalus templo Heliogabali inferre voluit 1, 231. libri 2, 139. Archifynagogus 2, 233. Judæis privilegia reservata ab Alexandro Imp. 1, 272.

Judaicus triumphus Antonino Severi filio a Senatu decretus 1, 156.

Judaica religio 1, 189.

Judex dare debet, non accipere, dictum Nigri 1, 170. judices per Italiam constituti 1, 24. magni 2, 218. ad judices, ludus 1, 142. de judicibus omnia requirit Hadrianus 1, 22. judicum sumtus 1, 23.

Judicarii dies fastis additi 1, 59.

in Judiciis publicis servi auditi 2, 189.

Julia Fadilla 1, 37.

Julia Severi Imp. uxor 1, 144. famosa adulteriis 1, 157. quam ob rem a Severo in matrimonium accepta 1, 202. filio Antonino nubit, qua ratione 1, 197. Julæ dictum, quo filium ad incestum adhortatur 1, 197.

Didius Julianus 1, 130. 133. reus conjurationis contra Commodum factus, liberatus 1, 134. Imperator appellatus 1, 135. 176. a Pertinace successor semper est appellatus 1, 134. Princeps mitissimus semper fuit 1, 137. odium populi incurrit 1, 135. male a populo habitus *ibid.* magicis artibus defendere se conatus est 1, 139. ab omnibus desertus 1, 140. Nigro percussorem mittit 1, 165. sed in palatio occiditur 1, 140. ejus gesti honores antequam factus est Imperator 1, 133. parsimonia 1, 136. vitia 1, 141. cadaver sepultum in proavi sui monumento 1, 140. ætas 1, 141. Juliano imperium abrogatum 1, 140.

Julianus 1, 107. præfectus prætorio in piscinam detrusus 1, 110.

Julianus & Piso Coss. 1, 111. Julianus præfectus prætorii a Macrino contra Heliogabalum missus, & occisus 1, 215.

I N D E X.

Divus Julius 1, 36. 304. Julii Cæsaris percussores proprio gladio omnes interemti 2, 58.

Julius Proculus occisus 1, 108.

Julius Aterianus, scriptor 2, 106.

Julius Frontinus, rhetor 1, 259.

Julius Granianus *ibid.*

Julius Lætus, auctor interficiendi Crispini 1, 140.

Julius Lupus 1, 37.

Julius Paulus juris peritissimus 1, 308.

Iulius Rufus a Severo occisus 1, 152.

Junia Fadilla, proneptis Antonini, Maximini junioris conjux 2, 25.

Junii Cordi institutum minus laudatum 1, 207.

Junius Rusticus Stoicus 1, 51.

Junius Severus 1, 188.

Junius Palmatus in Armenia bene rem gerit 1, 301.

Junius Syllanus Consul 2, 15.

Junius Balbus 2, 33.

Junius Brocchus 2, 144.

Junius Tiberianus præfectus Urbis 2, 153.

Junius Cari legatus 2, 243.

Junius Calpurnius dictator memoriæ 2, 245.

Junius Messalla 2, 253.

Juno bona 1, 226.

Juppiter Ultor 1, 128. Syrius 1, 199. Præstes 2, 64. Consul 2, 230.

Juridici in Italia constituti 1, 59.

Jurisconsulti in consilio Hadriani 1, 19. jureconsulti, omnes Papiniani discipuli, quorum consiliis Alexander Imperator est usus 1, 308.

Jurisperitis causas tractandas dedit Alexander, antequam ad se referrentur 1, 268.

Jus buleutarum 1, 156. jus dicere prohibitus, qui aliquando furti damnatus est 1, 268. 269. 2, 139. juris gladii honores 1, 294. jus quintæ relationis 1, 54. 257. jus quartæ relationis 1, 123. jus rationes conferendi ab Helioabalo sublatum, ab Alexandro restitutum 1, 272. jus vetus restitutum 1, 60.

Juvenalis præfectus prætorio 1, 201. Severum ad sævitiam instigavit, cur 1, 203.

Ixionii amici 1, 247.

I N D E X.

K.

Κυνηγετικά Olympii Nemesiani 2, 247.

L.

Laberius Maximus 1, 7.

Laboremus, tessera militaris a Severo data 1, 162.

Labyrinthus 1, 156.

Lacedaemonia saxa 1, 247.

Lacedaemonicum marmor 1, 275.

Laelius appellatus Gordianus I. 2, 34.

Lætoria lex de curatoribus 1, 59.

Lætus præfectus prætorio 1, 114. auctor conjurationis in Commodum 1, 122. Pertinaci infidias fruit 1, 127.

Lætum Julianus occidi jubet, quare 1, 138.

Lætus Antonino auctor parricidii, poenas luit 1, 191.

Lamia Syllanus 1, 37.

Lampridia mater Nigri 1, 164.

de Ælio Lampridio judicium Vopisci 2, 209.

Lanceæ Herculeanæ 2, 149.

Lanuvium 1, 101.

Lanuvina villa, 1, 37. templa 1. 43.

Laodicea 1, 234. Laodiceæ Verus fuit 1, 83.

Lapidationem facere 1, 136.

Lapides divi 1, 234.

Lararium 1, 51. sanctius Alexandri Imp. 1, 278. 280.

Largitio ob auspicia imperii militibus data 1, 7.

Larius 2, 226.

Lartius Euripianus occisus 1, 108.

juxta Laterani ædes 1, 50.

Lati clavi honor 1, 104. latum clavum Severus sororis filio dat 1, 155.

Latinæ feriæ 1, 52.

Latum civitatibus datum 1, 22.

Latringes 1, 69.

Latrones milites facti 1, 68. qui vocati 2, 229.

Latrunculorum lusus 2, 237.

Latrunculus Firmus appellatus 2, 229.

Lavacra pro sexibus separata 1, 20. lavacrum Ostiense 1, 43.

Lavandi hora 1, 23. mos parvulorum ex Cæsariana familia 1, 179.

I N D E X.

Laudari se vivum Niger noluit 1, 173 *sq.* laudari se noluit Alexander Imp. 1, 282.

Lavicana via 1, 140.

Lavinium 1, 73.

Laureatæ tabellæ rerum bene gestarum indicium 1, 301.
literæ victoriæ signum 2, 22. fasces 2, 37.

Lazis Pacorus rex datus 1, 44.

Lectisternia celebrata 1, 61.

Lejostreæ 1, 244.

Legata pœnæ causâ relicta 1, 43.

Legatio militaris 1, 120. 126. a legationibus vacare, privilegium 2, 57.

Legati vehiculo semper sedent 1, 143. ab ebrietate sibi caveant 2, 238. legatis idoneis omnes suos persecutus est 1, 47. legatus Prætorius 1, 5.

Legio adjutrix secunda 1, 4. Minervia prima 1, 5.

Leges matronales 1, 232. de jure populi & fisci infinitas sanxit Alexander 1, 268. leges dare, non accipere, Imperatorum est 1, 197. plurimas sanxit Aurelianus 2, 179. leges Annariæ 1, 102. 291.

Lenoni servum vel ancillam vendi vetuit Hadr. 1, 20. lenones præfectos per singulas urbes Heliogabalus facere voluit 1, 244.

Leones mansueti 1, 44. centum una missione exhibiti 1, 65. psittacis & fasianis pavit Heliogabalus 1, 245. leones exarmati 1, 245. 247.

Leonides, dux sub Probo Imperatore 2, 225.

Leopardi exarmati 1, 245. 247. Lybici & Syriaci 2, 223.

Leporem comedentes VII diebus pulchri 1, 285. lepus tute es, & pulpamentum quæris, dictum Livii Andronici 2, 248.

Leptis civitas Africæ, in qua Severus natus est 1, 142.

Lex Fusia Caninia modum servorum manumissioni ponit 2, 199. Lætoria 1, 59.

a Libellis 1, 23. 279. libellis respondit nunquam Trajanus 1, 218.

Liberales causas munivit Marcus 1, 57.

de Liberis profitendis Marci constitutio *ibid.*

Libertas nimia Faustinae 1, 39.

Liberti ab Hadriano coerciti 1, 22. ab Heliogabalo ad

I N D E X.

- summos honores evecti 1, 237. libertis Verus Imp. multum indulsit 1, 84 *sq.*
 Libertini in senatum & inter patricios lecti sunt a Cleanthro 1, 107. ab equestri ordine exclusi 1, 270. libertinus præfectus prætorio factus 1, 107.
 Libitinenfis porta 1, 114.
 Libo Marci Legatus in Syriam ad fratrem missus 1, 85.
 Librarii 1, 279.
 Libri elephantini 2, 197. lintei 2, 154. 158.
 Lybicæ feræ 2, 33.
 Licentia nimia malos Principes facit 2, 185.
 Licinius 1, 256. epitaphium Gordiani III sustulit, cur 2, 59.
 Liguria 1, 121.
 Linifiones in Ægypto 2, 234.
 Lintei libri 2, 154. 158.
 Linum Ægyptium 2, 87.
 Literatorum speciosa societas 1, 32.
 Literaturæ nitidæ fuit Pius 1, 38.
 Livianus Turbo 1, 6.
 Livius 2, 154. 232. scriptor disertissimus 2, 208. Pompeji res gestas memoriæ tradidit *ibid.*
 Livius Andronicus 2, 248.
 Livius Laurentis 1, 118.
 Lollianus IV triginta tyrannorum 2, 100. 104. auctor occidendi Postumii 2, 103. 106. occiso Postumio, imperium sumit 2, 105. & a Victorino occiditur 2, 104.
 Lollianus Avitus 1, 119.
 Lollianus Gentianus 1, 125.
 Lollianus Titianus 1, 140.
 Lollius Profeſſus a Severo occisus 1, 152.
 Lollius Serenus 1, 180.
 Lollius Urbicus, historicus 1, 228.
 Longinus philosophus occisus 2, 175.
 Lorii educatus Antoninus Pius, 1, 38.
 Lopiæ a Malennio conditæ 1, 50.
 Lucani 1, 193.
 Lucania 2, 126. Lucaniæ corrector factus Tetricus 2, 182.
 Lucejus Torquatus occisus 1, 108.
 Lucilla mater Marci 1, 54.
 Lucilla Marci filia Lucio Commodo despondetur 1, 55.
 Veri uxor 1, 78. ab eo Ephesi suscepta 1, 83.

I N D E X.

Lucilla, Commodi soror, cum Quadrato in necem fratris conspirat 1, 104. in exilium acta *ibid.* a fratre compressa interfecta est 1, 105.

Lucillus 2, 91.

Lucius Ælius Verus, Veri Imperatoris pater naturalis 1, 78.

Lucius Aurelius Verus 1, 30.

Lucius Verus, Ælii filius 1, 40.

Lucius Commodus appellatus Verus & Antoninus 1, 55.

Lucii Cæsaris obitus 1, 53.

Lucius Cejonius Commodus, focer M. Antonini 1, 52.

Lucius Antonius 1, 258.

Lucius Cassius 1, 99.

Lucius Stilo a Severo occisus 1, 153.

Lucius Vindex 1, 258.

Lucius Volusius Mæcianus 1, 51.

Luctus ob vota prohibitus 1, 33. Marci ob filii mortem 1, 68.

Ludi ab Antonino Pio exhibiti 1, 46. Apollinares 1, 284. 2, 60. circenses natalitii 1, 10. gymnici & scenici 2, 84. ob triumphum decreti 1, 61. Sarmatici 2, 252. seculares 2, 58. ludorum nova genera Romæ exhibita 2, 252.

Ludicra venatio 2, 84.

Lues in Arabia 1, 44.

Lugdunenses Proculum ad imperium vocant 2, 237.

Lugdunensis provincia 1, 166.

Lugdunum 1, 185.

Lunæ simulacrum 1, 21. Lunum Deum, vel Lunam Deam qui habeant 1, 195.

Lupinarii 1, 280.

Lupus 1, 37.

Lusciniarum linguæ 1, 244.

Luscinii qui 1, 110.

Lusitania 1, 70.

Lusius Quietus 1, 7. insidiarum contra Hadr. conscius 1, 9.

Lusus, ad iudices 1, 142. latrunculorum 2, 237.

Luxuriæ Romanæ a Germanis incensæ 2, 238.

Luxus Heliogabali 1, 243.

Lybia terræ motu commota 2, 86.

M.

Macedonas Cato liberos pronuntiavit 1, 7.

Scriptu. H. A. Vol. II. X

I N D E X.

Macedonia a Gothis vastata 2, 86.

Macedonius Tycum amicum suum interficit, sed poenas luit 2, 11.

Macellinus vocatus Macrinus 1, 218.

Macer avus Severi Imp. 1, 142.

in Majestatis causis servos in dominorum capita interrogari nefas 2, 198.

Macrianus senior XI triginta tyr. 2, 113. cum Balista de Imperatore eligendo consultat 2, 82. 113. imperium a Balista delatum primo recusat 2, 114. Valenti insidias fruit 2, 121. Pisonem ad opprimendum Valentem mittit 2, 83. cum duobus filiis Imperator fit 2, 82. 115. contra Aureolum proficiscitur 2, 83. cum filio ab Aureolo captus 2, 112. occiditur 2, 83. 115. de Macriano Valeriani Imperatoris judicium 2, 115.

Macrianus junior XII triginta tyrannorum 2, 116. cum patre Imperator factus 2, 115. occiditur 2, 83 sq.

Macrianorum familia Alexandri M. imaginem velut insigne gerit 2, 117.

Opilius Macrinus 1, 207. Antoninum instructis insidiis interficit 1, 194. 196. in castris Imperator factus 1, 196. imperium arripuit 1, 208. inter patricos a Senatu lectus 1, 213. pontifex maximus appellatus *ibid.* Severum & Antoninum se nuncupat 1, 208. 211. Pertinax appellari voluit 1, 215. interfectus 1, 214. 215. 219. Macrini origo, adolescentia, & vita ignobilis 1, 209 sq. mores 1, 217 sq. crudelitas 1, 216 sq. res gestæ 1, 217.

Macianus interfectus 1, 93.

Macenas 2. 49. a populo occisus 2, 18.

Maonius Astyanax 2, 114.

Maonius XVI triginta tyrannorum 2, 119. Odenatum occidit, & imperium usurpat 2, 118. 119. a militibus interemptus 2, 120.

Mæsa, Heliogabali avia 1, 214. ex aulica domo expulsa a Macrino *ibid.* nepoti imperium ambit *ibid.*

Magister epistolarum 1, 13. memoriæ 2, 143. admissio-num 2, 162. magister non ad discipulum, sed discipulus ad magistrum venire debet 1, 45. magistri scriniorum & dicendi 1, 32. erga magistros M. Antonini reverentia 1, 51.

Magistrare vitam militarem 1, 11.

Magistratus provinciarum ante quinquennium non mutandi 1, 169. magistratus curules 2, 192.

I N D E X.

Magis Julianus multum tribuit 1, 139. magos undique conquisitos habuit Heliogabalus 1, 235.

Magni cur Alexander & Pompejus dicti 1, 265. Magni nomen delatum Alexander Mammææ recusavit 1, 261.

Magnificentia Gordiani 2, 32 *sqq.*

Magnus, vir consularis, Maximino infidias struit, & tyrannidem affectat 2, 10 *sq.*

Maguntiacum 2, 157.

Majestatis Augustæ heres 1, 30. majestatis causarum quæ natura 1, 89. crimen quomodo punitum 1, 124. crimina non admisit Hadrianus 1, 19. quæstio sublata a Pertinace 1, 124.

Malennius Salentinus rex 1, 49.

Mallia Scantilla, Juliani uxor, Augusta appellata 1, 135.

Mallius Chilo 2, 170.

Malum necessarium 1, 292.

Mamertinus Petronius occisus 1, 107.

ad Mamman 1, 276.

Mammæa, Mæse filia 1, 214. Alexandri mater 1, 259. multum in imperio potest 1, 267. cum filio occisa 1, 303.

Mammæani pueri, Mammæanæque puellæ 1, 301.

Manurius vocatus Marius tyrannus 2, 107.

Mancia togata 1, 244.

Manlia Scantilla, uxor Juliani 1, 140.

Manlius Stilianus 2, 216.

Manu ad ferrum, signum Aureliani nomini adjectum 2, 157.

Manumissioni servorum lex Fusia Caninia modum ponit 2, 199.

Marcellus 1, 16. 260. Marcelli theatrum 1, 291.

Marcia, Commodi concubina 1, 111. ad eum occidendum conspirat 1, 115. Marciam Julianus occidi jubet 1, 138.

Marcia, uxor Severi Imp. 1, 144.

Marciani sodales, Helviani dicti quare 1, 131.

Marcianopolis 2, 144.

Marcus Agrippa 1, 194.

Marcus Quartus præfectus prætorio 1, 106.

Marcomanni 1, 62. deleti 1, 69. in Italiam traducti 1, 69. in deditionem accepti *ibid.* carminibus Chaldeorum & magorum eo, redacti, ut in devotione Romanorum semper per-

I N D E X.

manerent 1, 136. in Italiam erumpunt, & omnia terrore Romæ Complement 2, 166. cladem Romanis inferunt 2, 168.

Marcomannicum bellum, 1, 61. 64. proelium 2, 169.

Marcus Antoninus Philosophus 1, 49. pro Annio Aurelius vocatus 1, 53. a Pio jussu Hadriani adoptatus *ibid.* præceptoribus traditus 1, 50. juri studuit 1, 51. Faustina duxit 1, 54. Cæsar appellatus *ibid.* Consul 1, 42. 45. 54. quæstura functus 1, 45. 53. imperium suscepit 1, 55. Commodum imperii consortem fecit *ibid.* Verum consortem imperii fecit 1, 79 *sq.* rei judiciaræ studiosus 1, 59. contra Cassium profectus 1, 71. Armeniacus appellatus 1, 57. Parthicus *ibid.* Germanicus 1, 61. Marci Antonini nativitas 1, 49. infantia 1, 50. educatio 1, 50. 51. nomina 1, 50. studia 1, 50. 52. 64. mors 1, 65. 74. 75. filij 1, 60. ætas 1, 65. imago 1, 66.

Marcus Antoninus Heliogabalus 1, 196.

Marcus Agrippa, patruus Severi Imp. 1, 142.

Marcus Asellio a Severo occisus 1, 153.

Marcus Cato historicus 2, 107.

Marcus Fonteius 2, 229.

Marcus Salvidienus 2, 235.

Marius dictus Severus Imp. 1, 169. Marium imitari studuit Niger 1, 173 *sq.*

Marius Maximus 1, 46. 49. 93. 95. 116. 120. 186. 271. 2, 208. 228.

Marius VII triginta tyrannorum 2, 107. Victorinæ opera Imperator factus 2, 105. robore corporis pæne incredibili pollet 2, 108. per triduum Imperator 2, 107. occiditur a milite 2, 108.

Marmaridæ populi Africæ a Probo victi 2, 214. 217.

Marsicæ gentis sacerdotes serpentes colligunt 1, 246.

Martianus 1, 308. dux varia fortuna Scythas agit 2, 93. Gallieno insidias fruit 2, 94.

Martianus, Alexandri focer, Cæsar nuncupatus, Alexandro fruit insidias, sed occiditur 1, 294.

Martiale ludicrum 2, 148.

Martialis poeta 1, 285. Martialem, Virgilium suum dicebat Ælius 1, 33 *sq.*

Martialis, cædis Antonini confcius 1, 194.

Martis villa 1, 119.

Martius campus 1, 275. 2, 57.

Martius Turbo 1, 8.

I N D E X.

- Martius Verus 1, 83.
 Marullus 1, 56.
 Maryllinus 1, 3.
 Massilia 1, 144.
 Mater Castrorum Faustina appellata 1, 73. Victoria 2, 104. 106. Victorina 2, 127. 133. mater Heliogabali in Senatum rogata 1, 231.
 Mathematici 1, 224. opinione sua decepti 1, 101. publice Romæ professi sunt jussu Alexandri Imp. 1, 276. qualem vitæ humanæ terminum posuerint 2, 139. mathematicis salaria ab Alexandro instituta 1, 290. mathematicus ex Gordiani II genitura ipsi imperium promittit 2, 46.
 Matheſeos peritissimus fuit Severus 1, 144. 172. Alexander Imp. 1, 276.
 Matidia 1, 8.
 Matris Deûm typus 1, 231. sacra in templum Heliogabali translata 1, 234. hilaria 1, 284. Matrem Deûm Heliogabalus se appellavit 1, 250.
 Matrimoniiis arcana hostium explorantur 2, 239.
 Matronales leges 1, 232.
 Matronis ornamenta consularis conjugii donata *ibid.*
 Matronianus leno præfectus prætorii factus 2, 250.
 Maura purpura 2, 149.
 Maurentius 1, 135.
 Mauri Hispanias vastant 1, 68. sub Commodò per legatos victi 1, 112. Maurorum motus compressi 1, 14.
 Mauritania Tingitana 1, 301.
 Mauritius decurio apud milites in Africa concionatur, de Gordiano Imperatore faciendo 2, 36.
 Maxentius 1, 256.
 Maximianus Cæsar 1, 30.
 Maximianus Herculus dux sub Probo, postea Imperator 2, 225. Maximianus & Diocletianus Augg. 2, 146. 251.
 Maximianus ferrei parens seculi 1, 256.
 Maximini duo 2, 3.
 Maximinus e Thracia oriundus 2, 3. in pueritia pastor 2, 4. Hercules, Achilles, Ajax appellatus 2, 6. a Severo inter stipatores corporis relatus 2, 5. ab Alexandro lato clavo. & tribunatu quartæ legionis donatus 2, 6. omni exercitui præfectus 2, 8. Alexandro percussores misisse fertur 1, 302. 2, 8. Imperator appellatus 2, 8. 9. ob defecti-
 nem præ ira furere cœpit 2, 16. 40 *sq.* per Capellianum

I N D E X.

quendam Gordianum evertit 2, 18. 42. Germaniam Trans-
rhenanam longe lateque vastat 2, 12. a Senatu reipubl. ho-
stis declaratur 2, 15. Aquilejam expugnare adortus 2, 19.
Romam legatos mittit, & *ammortius* offert, sed nihil ef-
ficat 2, 38. cum filio a militibus interficitur 2, 21. ejus
robur admirabile 2, 5. 7. in re militari industria 2, 7. cru-
delitas 2, 10. eum Senatus atque populus valde timuit 2, 9.
insidiis petunt, ejusque in consocios crudelitas 2, 11. con-
tra Maximinum Titus Imperator factus 2, 135. a Maxi-
mino Afri deficiunt, Gordianumque Imperatorem creant,
consentiente Romano Senatu & populo 2, 14. 41.

Maximinus junior 2, 24. ejus superbia 2, 25 *sq.* ei Alex-
ander sororem in matrimonium dare vult 2, 26.

Maximinus histrio 1, 84.

Maximus & Orphitus Coss. 1, 111.

Maximus & Balbinus 2, 60. Maximus infimo loco natus
2, 63. tristis cognominatus 2, 65. cum Clodio Albino Im-
perator & Augustus contra Maximinos a Senatu dictus 2,
18. contra eum proficiscitur 2, 18. 66. apud Ravenham
bellum parat 2, 68. cum Albino a militibus interceptus 2,
71. Maximi descriptio 2, 64 *sq.* honores ante dignitatem
imperatoriam 2, 64.

Maximus, Probi Imperatoris pater 2, 209.

Meceus Brundisius 2, 162.

Mechanica opera 1, 272.

Media 1, 83.

Medici, milites gratis curare coacti 2, 158. medicum
Aurelianus Imperator ægrotus nunquam vocavit 2, 190.

Medicina Aureliani *ibid.*

Medicus dictus Marcus & Verus 1, 83.

Mediolanum 1, 202. 2, 81. circa Mediolanum Gallie-
nus occisus 2, 94. Aureolus 2, 141.

Mediolanensem agrum Marcomanni vastant 2, 166.

Mediolanenses rosæ 2, 251.

Medium aurum coronarium 1, 40.

Megálenfia 1, 194.

Melones Ostienses 1, 184.

Memmia, Alexandri Imp. uxor 1, 271.

Memmius Fuscus 2, 162.

Memmius Rufinus a Severo occisus 1, 253.

Memnon 4, 156.

I N D E X.

a Memoria 1, 279. memoriae magister 2, 143. memoria occisorum restituta 1, 124. memoria Commodi restituta 1, 135.

Memphis 1, 156. 2, 125.

Menophilus 2, 20. cum Crispino ad defendendam Aquilejam a Senatu missus 2, 69.

de Menariis & Auctionibus lex lata 1, 58.

Menſis September Tacitus appellatus 2, 201.

Meretrices in urbe Roma redemit a lenonibus Heliogabalus 1, 248. eis donativum promissum ab Heliogabato 1, 249. canon populi Romani datus 1, 250.

Meritoria Romae intra Urbem stare prohibita 2, 198.

Mesomedes 1, 43.

Mesopotamia 1, 300. 2, 92. ab Odenato in potestatem redacta 2, 118. a Caro occupata 2, 245.

Mesopotamiis tributum remissum 1, 23.

Messalla orator 2, 26.

Messalla, praefes Achajae 2, 151.

Metalla miscere quomodo prohibitum 2, 198.

Metatius curator Illyrici 2, 150.

Metellus 1, 262. a Metellis se descendere Alexander Imp. ostendit 1, 290.

Metia Faustina, Gordiani filia 2, 33.

Metianus Ictus 1, 308.

Metius Marullus, Gordiani primi pater 2, 32.

Metius Gordianus, praefectus praetorii 2, 55.

Metius Falconius Nicomachus, Senator 2, 195.

Mezentii supplicium 1, 217.

Micca, Maximini pater 2, 3.

Micipsa filios ad pacem adhortatur 1, 160.

Milesiae ab Albino scriptae 1, 185. Punicae 1, 186.

Miliarenſis porticus 2, 189.

Militare prandium 2, 99.

Militemus, tessera tribuno data a Pertinace 1, 123. 162.

Miles, cui nihil deest, timidus est, dixit Alexander Imperator 1, 297. milites gratis curare medici coacti 2, 158. auro facile placari possunt 2, 95. cum Senatu de eligendo Principe contendunt 2, 183. 192 sq. brevi necessarios non futuros, dixit Probus 2, 224 sq. boni, quales esse & quomodo se gerere debeant 2, 158. adscriptitios Alexander abrogavit 1, 268. Valerianus 2, 121. ostensionales qui 1, 281. militibus Imperatores a Senatu electi non placent 2, 193. militum

I N D E X.

- pugnare est, ducis jubere 2, 194. militum contra tribunos querelas audit Alexander Imp. 1, 273. virtutem spe prædæ acuit Aurelianus 2, 170.
- Millesimus annus ab Urbe condita Romæ celebratus 2, 58.
- pro Milone Cicero 2, 139.
- Milo Crotoniates appellatus Maximinus 2, 8.
- Titus Annius Milo 2, 232.
- Milvius pons 2, 97.
- Minucia 1, 115.
- Miser est Imperator, apud quem vera reticentur 2, 51.
- Misitheus, Gordiani III. socer & præfectus prætorii 2, 50. præfectus prætorii feliciter contra Persas auspicio Gordiani, rem gerit 2, 51. artibus Philippi Arabis extinguitur 2, 53. Misitheï industria in re militari, ejusque in rempubl. merita 2, 53. titulus *ibid.* Misitheo cum Gordiano triumphus decretus *ibid.*
- Mithriaca sacra 1, 109.
- Mithridates Ponticus a Romanis victus 2, 79.
- Mithridaticum bellum 2, 208.
- Mnestheus, Aureliani occidendî auctor 2, 180. sceleris pœnas dat 2, 181.
- Moderatus 1, 75.
- Modestinus Ictus 1, 308. Maximinum juniorem docuit 2, 25.
- contra Mæotidas bellum 2, 165.
- Mœsia 1, 44. 120. 2, 52. a Galliceno fœde vastata, cur 2, 109. divisa 2, 182.
- Mœsorum cum Carpis bellum 2, 73. apud Mœsos pugnatum est 2, 144.
- Mœsius Gallicanus præfectus prætorio 2, 197.
- Monarchicæ artes 1, 60. Monarchici status incommoda 1, 187.
- Moneta ad vectigalia persolvenda quæ 1, 286.
- Monetariorum bellum Aurelianus conficit 2, 181.
- Monolium de albis 2, 25.
- Monopedii qui 1, 110.
- Montanus 2, 51.
- Mortuos intra urbes sepeliri vetitum 1, 47.
- Moses, Dei familiaris 2, 139.
- Motilenus præfectus prætorio interfectus 1, 109.
- Mueapor 2, 173. Aurelianum manu sua interficit 2, 180.
- Mulier in Senatum rogata 1, 231. mulierem in Senatum

I N D E X.

ingredi prohibitum post Heliogabalum 1, 243. mulieres virili habitu pugnautes inter Gothos 2, 178. mulierum Senatus constitutus 1, 232. eum restituere voluit Aurelianus 2, 189. ex mulierum crinibus nervi ad sagittas emittendas facti 2, 68. 73.

- Mullei calcei 2, 190.
- Mulvius Gallicanus, praefectus praetorio 2, 210.
- Mulus centuriatus 2, 158.
- Mummius Quadratus 1, 55.
- Mummius Secundinus, a Severo occisus 1, 152.
- Munera militaria vendita 1, 126. nuptialia 2, 239. munus gladiatorium 1, 53. funebre 1, 56.
- Murentius 2, 162.
- Murissimus 1, 240.
- Murtium 2, 251.
- Murus caespiticius 1, 41. Hadriani per Britanniam 1, 13. Severo per transversam Britanniam ductus, 1 157. muri urbis Romae ampliati 2, 182.
- Museum Alexandrinum 1, 21.
- Mutius Fabianus a Severo occisus 1, 153.
- Mutatio omnium rerum semper quasi naturali lege est 1, 154.
- Mutius vocatus Gordianus I, 2, 34.
- Mythistorica volumina 2, 228.

N.

- Narbana 1, 104.
- Narbona 2, 64.
- Narcissus, Commodi strangulator, quomodo periit 1, 153.
- Narisci 1, 69.
- Narfeus rex 2, 221.
- Natalis adoptionis 1, 6. imperii *ibid.* Urbis dies 1, 129.
- Naves negotiatoriae ad Indos missae 2, 230.
- Navicularii Niliaci 2, 188.
- Naumachia 2, 179.
- Nauvix Olympii Nemefiani 2, 247.
- Nebo Grammaticus 1, 259.
- Negotiatoribus Romae maximae immunitates datae 1, 272.
- Negotiatorum aurum 1, 280.
- Nemaufensis Gallia 1, 37.
- Nemefianus 1, 194.
- Nemesis quid 2, 66.

I N D E X.

- Neptis per sororem 1, 5.
 Neptuni basilica 1, 20.
 Neratius Priscus 1, 6. 19.
 Nero 1, 75. quare occisus 1, 95. Heliogabalo compa-
 ratur 1, 229. quingentis carrucis iter iniiit 1, 253. pomœ-
 rio addidit 2, 169. Neronis vultus in Colossæ 1, 21. ei in plu-
 ribus similis Verus Imp. 1, 86. cum imitatus Heliogaba-
 lus 1, 243.
 Cocceius Nerva Trajanum adoptat 2, 164. Nervam mi-
 feratus Antoninus, quod imperare cœpisset 1, 37. cum gra-
 vitate æquat Victorinus 2, 106. Nervæ forum 1, 277.
 Neurobates exhibitus in spectaculo 2, 252.
 Nicomachus 2, 174.
 Nicomedes, educator Veri 1, 79.
 Nicomedia 1, 232. olim Astacum dicta 2, 85.
 Nicrus fluvius 2, 218.
 Nicopolis a barbaris tentata 2, 147.
 Pescennius Niger 1, 164. quare ita appellatus 1, 169.
 disciplinæ militaris tenax 1, 166. 172 *sq.* ab exercitu Syriaco
 Imperator appellatus 1, 165. 176. ad tutelam Urbis a po-
 pulo vocatur 1, 166. Severo amicissimus *ibid.* Severum ad
 participandum imperium vocavit 1, 149. 168. imperii ho-
 stis appellatus 1, 149. 168. apud Cizycum victus, in Severi
 potestatem venit *ibid.* Nigri profapia 1, 164. forma corpo-
 ris 1, 169. apud Marcum & Commodum auctoritas 1, 169.
 elogia *ibid.* filii in exilium acti 1, 149. cum matre occisi 1,
 150. 168. Nigro senatus & populus favit odio Juliani 1,
 165. a Juliano percussor missus *ibid.*
 Nigrini insidiæ contra Hadr. 1, 8. 24.
 Niliaci navicularii 2, 188.
 Nili aqua dulcis 1, 170. in Nilo opera Probi 2, 214.
 Nilus, Ciceronis poema 2, 32.
 Nisibis a Gordiano Persis iterum erepta 2, 52. Nisibis
 & Carræ ab Odenato occupatæ 2, 96, Nisibin expugnat
 Odenatus 2, 118.
 Nomenclatores 1, 22.
 Nonia Celsa, Macrini conjux 1, 226.
 Nonius Gracchus a Severo occisus 1, 153.
 Nonius Mircus 1, 177.
 Norbanus interfectus 1, 104.
 Noricum 1, 120.
 Notarius secretorum 2, 180.

I N D E X.

November mensis Exsuperatorius dictus 1, 111.
 Novercale odium 2, 119.
 Novi homines 1, 55. 213.
 Novius Rufus a Severo occisus 1, 153.
 Numa Pompilius 1, 159. Romanam civitatem religione
 munivit 2, 241.

Numæ pietas & cærimoniz 1, 48. Numæ comparatus
 Pius 1, 38. ex Numa Marcus Antoninus sanguinem tra-
 xit 1, 49.

Nûmien, de Imperatore 1, 29.

Numerianus 2, 246. Cari filius, a patre Cæsar factus 2,
 244. orator & poeta sui temporis excellentissimus 2, 246
 sq. cum patre adversus Persas proficiscitur 2, 247. mortuo
 patre factione foci sui interfectus *ibid.*

Numidicæ columnæ 2, 57. 199.

Numidius Quadratus 1, 16.

Nummi Antoniniani argentei 2, 239. argentei Aureliani
 2, 216. Philippi 2, 149. 160. 162. 210. 239. Antonini
 Diadumeni apud Antiochiam percussi 1, 222. Alexandri
 imagine percussi electrini 1, 275. Odenati, jussu Gallieni
 percussi 2, 92. Trebelliani 2, 118. Victoriæ imagine ab
 ipsa percussi 2, 133. a Firmo percussi 2, 229.

Nummius Albinus Juliani Imp. frater 1, 133.

Nuptiæ Bonosi publico sumtu celebratæ 2, 239, nuptiis
 arcana hostium explorantur *ibid.*

O.

Obsequentes 1, 68.

Obsonatorum fraudes 1, 18.

Obstetrices infantulis recenter editis pileum furripiunt
 1, 223.

Oceani solium 1, 274.

Octavius Augustus 1, 148.

October mensis Faustinus appellatus 1, 45. item Invi-
 ctus 1, 111.

Odenatus XIV triginta tyrannorum 2, 117. Palmyreno-
 rum Princeps regale nomen assumit *ibid.* totius Orientis
 Imperator factus 2, 84. a Gallieno in participationem im-
 perii assumtus & Augustus vocatus 2, 92. venationis cupi-
 dus 2, 118. ad Macrianum opprimendum profectus *ibid.*
 contra Macriani filium Quietum proficiscitur 2, 84. eum-
 que interficit *ibid.* & 118. ad vindicandum Valerianum bel-

I N D E X.

lum Persis indicit 2, 90. felici successu contra eos rem gerit 2, 80. 90. 118. consobrini sui insidiis interemptus 2, 92. 118. 119. Odenati nummus 2, 92.

de Officiis Ciceronis libb. 1, 279.

Olbiopplitæ 1, 45.

Olympius Nemefianus & ejus scripta 2, 247.

Olympias Alexandri nutrix 1, 266.

Omen in nativitate Pertinacis factum 1, 119. Severo imperium significans 1, 143. 145. Albino 1, 179. Diadumeno 1, 223 *sq.* Alexandro 1, 265. Maximinis 2, 27. Maximo. 2, 64. Aureliano 2, 155 *sq.* Tacito 2, 204. omina Severi mortem significantia 1, 160 *sq.* Alexandri 1, 303. Maximini 2, 28. omina imperii 1, 39.

Omnes, acclamatio in senatu fieri solita 2, 77. 195. 196. 218. Omnia fui, & nihil expedit, Severi dictum 1, 158.

Omuli dictum ad Antoninum Pium 1, 46.

Onesicritus, Commodi literator græcus 1, 101.

Onesimus, scriptor 2, 237. 238. 242. 244.

Opera Hadriani 1, 40. Antonini Pii 1, 43. Severi 1, 158. 161. Antonini Caracalli 1, 196. Heliogabali 1, 242.

Gordiani 2, 57. Alexandri 1, 274 *sq.*

Opificia in certa corpora redacta 1, 273.

Opulentia sine reprehensione 1, 42.

Oraria Sarabdena 2, 152.

Oratio Marci ad Senatum de Cassiana defectione 1, 97 *sq.* Albin, cum imperium suscepisset habita 1, 177. ejusdem de præferenda aristocratia 1, 188. Macrini, qua filium Antoninum appellavit 1, 220. Alexandri, quibus nomen Magni & Antonini recusat 1, 262 *sqq.* ejusdem, qua disciplinam militarem tueri vult 1, 297. de victoria Persica 1, 299. Maximini, de rebus a se gestis ad Senatum 2, 13. de defectione Senatus & Afrorum ad milites habita 2, 17. Gordiani III, de rebus suo auspicio contra Persas gestis 2, 52. Decii ad Valerianum, de officio & potestate Censorum 2, 77. Valeriani ad Decium habita, qua oblatum Censuræ munus detrectat 2, 78. ad Senatum de Macriano 2, 115. in confesso ducum habita 2, 163. Aureliani, qua Valeriano pro consulatu gratias agit *ibid.* Taciti, qua se ab imperio excusare conatur 2, 194. Mauricii decurionis ad milites habita de Gordiano Imperatore

I N D E X.

faciendo 2, 36. in *Senatu* habita de Principe contra Maximinum eligendo 2, 61. Vectii Sabini de Maximo & Balbino Principibus faciendis 2, 61. Marii tyranni ad milites 2, 108. Balistæ ad Macrianum, qua ad imperium suscipiendum eum hortatur 2, 114. *Macriani*, qua imperium delatum recusat 2, 114. Junii Tiberiani ad Flavianum Vopiscum, qua ad vitam Divi Aureliani scribendam eum hortatur 2, 153. Ulpii Criniti coram Valeriano habita, qua Aurelianium arrogat 2, 163. Ulpii Syllani in *Senatu* habita, de inspiciendis Sibyllinis libris 2, 167. Cornificii Gordiani in *Senatu* habita de eligendo Principe 2, 193. Nicomachi in *Senatu* habita de Principum senum præstantia 2, 195. Manlii Statiani in *Senatu* habita in laudes Probi 2, 217. Saturnini ad milites de periculis, quibus Imperator subjectus est 2, 235. orationes Antonini Pii, 1, 46. orationem re aliqua tristi ordiri, pro omine habitum 1, 303.

Orci ædes 1, 230.

Orestæ urbs ab Oreste condita 1, 234. ab Hadriano suo nomine vindicata *ibid.*

Orestes & ejus lapides in templo Dianæ Laodiceæ positi *ibid.*

de Originibus constitutio Marci 1, 58.

Ornamenta consularis conjugii matronis donata 1, 232. ornamentorum imperialium auctio facta 1, 64.

Orpheus in Alexandri Imp. larario 1, 278.

Orphitus, Præfectus Urbi 1, 43. 75. Orphitus & Maximus Coss. 1, 111. Orphitus & Rufus Coss. *ibid.* Orphitus & Atticianus Coss. 2, 146.

Osculum dandi mos Principis 1, 51.

Osdroeni 1, 304. a Maximino deficiunt, sibi que ducem eligunt 2, 11.

Ostensionales milites 1, 281.

Othonem imitatus Heliogabalus 1, 243.

Oves purpureæ 1, 223.

Ovidii libri amorum 1, 33.

Ovinus Camillus affectator tyrannidis quomodo ab Alexandro Imp. habitus 1, 293.

Ovum purpureum 1, 202. 266.

P.

Pacorus Rex 1, 44.

Pactulejus Magnus occisus 1, 108.

I N D E X.

Pædagogi puerorum 1, 4. pædagogus Senatorum Aurelianus appellatus 2, 181.

Pænulæ Antoninianæ 1, 222. pænulas populo dare voluit Macrinus *ibid.* etiam in Urbe gestare ab Alexandro permissum 1, 276. pænulis Imperatores nunquam utuntur 1, 5. uti matronis intra urbem interdictum 1, 276.

Pænularius vel pænuleus Diadumenus dicendus, cur 1, 222.

Palæstina 2, 235.

Palestinæ feræ 2, 178.

Palæstini 1, 156. 170.

Palæstinensibus jus civitatis sublatum 1, 150.

Palæstras amavit Verus 1, 79.

Palatinæ ædes, 1, 103. Palatina officia 1, 233.

Palatini 1, 240.

Palatinus mons 1, 231.

Palatium Loris exstructum 1, 38. palatium Hadriani 2, 133.

Palfurius Sura 2, 97.

Palfurius latro captus & interfectus 2, 220.

Palladium 1, 231. 234.

Pallio testus Hadr. in convivio 1, 23. in pallio studere 1, 50. pallium coccineum imperialis majestatis insigne 1, 177. pallium proconsulare 2, 163.

Palliolata tunica 2, 239.

Palma 1, 6. occisus 1, 9.

Palmata Capitolina 2, 213. palmata statua 2, 140. palmata tunica 2, 33. 88. 163. palmati cervi 2, 33.

Palmyra obsessa ab Aureliano 2, 173. capitur 2, 174. misere vastata 2, 176.

Palmyreni Heraclianum vincunt 2, 93. Ægyptios bello aggrediuntur 2, 146. rebellantes prælidium Aureliani trucidant 2, 176. perfidiæ poenas luunt *ibid.* in triumpho ducti 2, 178. Palmyrenorum rex Odenatus Orientis imperio potitus 2, 90. regale nomen assumit 2, 117.

Palumbus regius 1, 223.

Pamphylia 1, 82. pacata 2, 221.

Pandurizare 1, 254.

Panis, populo Romano distribui solitus, augetur 2, 188.

Pannonia Probi patria 2, 209. liberata a Sarmatis 2, 246. servitio liberata 1, 64. in Pannonia bellum compositum 1, 85.

I N D E X.

- Pannoniis Verus impositus 1, 25. Pannoniorum augures
1, 276.
Panthagati 1, 223.
Pantheum 1, 20.
Pantomimi 1, 70. 2, 252.
Paragaudæ vestes militibus concessæ 2, 188. paragaudæ
linæ 2, 164.
Paragaudes 2, 152.
Paralius interfectus 1, 104.
Parendi necessitas sub tyrannis 1, 123.
Parens, i. e. cognatus 2, 28. 176. 211. parentes Impera-
torum 1, 36.
Paries caducus, de Vero Hadriani dictum 1, 25. 34.
Paris histrio 1, 84.
Parriciæ poena 1, 44. parricidam vivere, legibus na-
turæ repugnat *ibid.*
Parricidium non tam facile excusatur, quam committi-
tur 1, 195.
Parlironia sine sordibus 1, 42. M. Antonini 1, 53.
Æmilius Parthenianus historicus 1, 92.
Parthi superati consiliis Marci 1, 67. a Severo victi 1,
150. cum Macrino bellum gerunt 1, 214. pacem faciunt
ibid. per legatos a Romanis pacem petunt 2, 221. Parthi
rex a Trajano datus 1, 7. rex datus & ademptus 1, 23.
Parthiam ingressus Severus 1, 155.
Parthica expeditio ab Alexandro suscepta 1, 295. Par-
thicum bellum 1, 56. 69. sub Severo 1, 154. sub Anto-
nino 1, 194. Parthici Marcus & Verus appellati 1, 57.
83. Antoninus Caracallus 1, 194. 198. Aurelianus 2, 176.
Parthorum bellum colloquio repressum 1, 14. Parthorum
rex Armenia pulsus 1, 44. ei sellam regiam abnegavit Anto-
ninus Pius 1, 45.
Partus, quo quinque pueri simul sunt editi 1, 44.
Papinianus 1, 191. juris asyllum 1, 160. Severo ami-
cissimus, ejusque affinis 1, 195. Antonini mortem prædi-
xit 1, 196. occisus a Bassiano 1, 160. 192. Papiniani affec-
tores Paulus & Ulpianus 1, 170. 275. discipuli 1, 308.
dictum de Antonini parricidio 1, 195. filius occisus 1, 192.
cædis causa 1, 195. cadaver per plateam tractum 1, 192.
Papiniano Severus utrumque filium commendat 1, 195.
Papius Faustus, a Severo occisus 1, 152.
Papus & Aprianus Coss. 2, 54.

I N D E X.

Patria non multum commendat, sed virtutes & res gestæ 2, 155: patriæ suæ proditor poenas luit 2, 170.

Patrimonium privatum 1, 43. 47.

Patris patriæ nomen differt Hadrianus 1, 8. Pio delatum 1, 41. Marcus recipere distulit 1, 57. Alexandro delatum 1, 257. Maximo & Balbino delatum 2, 66.

Paulina, soror Hadriani 1, 3.

Paulus, præfectus prætorio 1, 170. lectus, præfectus prætorii 1, 275. dissuadet Alexandro, omnibus dignitatibus proprias vestes tribuere 1, 276.

Pauperes variis rebus adjuvit Alexander Imp. 1, 285. ex ærario publico adjuvantur, si forte Consules fiunt 2, 161 *sq.* pauperibus pecuniæ ab Alexandro Imp. datæ ad emendos agros, sine usuris 1, 271.

Pavonum linguæ & cerebella 1, 244.

Pausas explere 1, 169. edere in sacris Iſidis 1, 197.

Pax Deum quæſita 2, 86.

Pedes sibi osculari passus Maximinus junior 2, 26.

Pentapharmacum 1, 33.

Percussores Gordiani omnes proprio gladio interempti 2, 58.

Peregrinationis studium in Hadriano 1, 19.

Peregrini Senatores quartam partem in Italia possideant 1, 59.

Perennis Pertinacem secedere jubet 1, 121. multa tyrannice agit 1, 105. vario artificio multorum divitias ad se trahit *ibid.* cum filio occisus 1, 106. ejus potentia 1, 105.

Pergulæ magistrales 2, 235.

Perinthus 1, 149.

Peripatetica philosophia 1, 51.

Perjuriū plerumque sceleti jungunt perditī homines 1, 211.

Pertinax Imperator 1, 119. unde sic dictus *ibid.* Grammaticen professus est *ibid.* Germanicam classem rexit 1, 120. in Senatum lectus *ibid.* Consul designatus *ibid.* consilii de interficiendo Commodō particeps 1, 122. auctore Læto Imperator factus *ibid.* omnes honores simul recepit 1, 123. Patris patriæ nomen adeptus *ibid.* a populo amatus 1, 121. disciplinæ militaris tenax 1, 121. militantibus præmia posuit 1, 126. nullius hereditatem adire voluit 1, 124. Rhætiæ & Noricum vindicavit 1, 120. pecuniæ studuit 1, 121. 129. Agrarius Mergus appellatus 1, 126. Chresto-

I N D E X.

logus 1, 130. a militibus interfectus 1, 128. in Deos relatus a Severo 1, 137. 156. Pertinacis nativitas 1, 119. 131. pater libertinus 1, 119. 121. mater in Germania sepulta 1, 120. forma corporis 1, 128 *sq.* divitiæ 1, 121. modestia 1, 124. clementia 1, 127. ætas 1, 131. Pertinaci insidiæ structæ 1, 127. cum severitate æquat Victorinus 2, 106. imitatus Quintillus 2, 147.

Perfæ, ab Odenato repulsi 2, 80. victi fugatique 2, 118. Persarum reges decem millibus camelorum iter faciunt 1, 253. adorantur 1, 270. quemquam suæ gentis in bello captum servire non sinunt, sed soluto pretio redimunt 1, 299. concubinas thesauris cariores habent 2, 80. Persarum rex Sapor a Gordiano repellitur 2, 52. Valeriano capto infulset 2, 78. Persis ab Odenato bellum indictum 2, 90.

Perfica Campana 1, 184.

Perfici odores 1, 33. Perficum bellum sub Alexandro Imp. 1, 295. sub Gordiano III ortum 2, 50. a Caro susceptum 2, 244.

Perlius 1, 291.

Pescenniana factio 1, 186.

Pescennina Marcellina 2, 64.

Pescennius Niger a Juliano defecit in Syria 1, 137. a populo ad Urbis præsidium vocatus contra Julianum *ibid.* Imperator appellatus 1, 146 *sq.* ejus liberi 1, 147. 149. ei Alexander comparatur 1, 282.

Pescennius Princeps, Albinus filius 1, 181.

Pestis atrox Romæ grassatur 1, 61. 64. in Babylonia nata 1, 83.

Pestilentia atrox 2, 86. post bellum Gothicum grassari incipit 2, 147.

Petronius Didius Severus, Juliani Imp. pater 1, 133.

Petronius Junior a Severo occisus 1, 153.

Petronius ab Antonino occisus 1, 192.

Peucini 1, 69. a Gothis contra Romanos excitati 2, 142.

Phago 2, 190.

Phalangem sibi fecit Alexander Imperator, ad Alexandri Macedonis imitationem 1, 295.

Phalaris vocatus Maximinus 2, 9.

Pharasmænes 1, 15. 19. Romam venit 1, 44.

Pharus 1, 43.

Philemon grammaticus 2, 25.

Philippei nummi 2, 149. aurei 2, 239. argentei 2, 160. 162. ærei 2, 210.

Scriptu. H. A. Vo. II.

Y

I N D E X.

- Philippi de filio Alexandro dictum 1, 74.
 Philippici campi 2, 59.
 Philippus Arabs Mithreo præfecto prætorii insidias fruit 2, 54. fit præfectus prætorio *ibid.* Gordiano insidias fruit *ibid.* eidem imperium abrogari facit 2, 55. eumque interficit 2, 56. a Senatu perpetrati sceleris incio Imperator & Augustus appellatus *ibid.* ei demandatur imperium, & quasi tutor Gordiani constituitur 2, 55.
 Philippus Alexandri Imp. nutritor 1, 286.
 Philosophi habitus 1, 50. si aut philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur, florent civitates 1, 74. philosophis & rhetoribus salaria constituta 1, 46.
 Philosophiæ studium quantum fuerit in Marco 1, 50.
 90. philosophiæ studiis deditus Severus 1, 157.
 Phlegon libertus Hadriani 2, 233. Phlegontis libri 1, 17.
 Phlegon Trallianus 1, 159.
 Phœnices solem Heliogabalum vocant 1, 214.
 Phœnicopteri 1, 244.
 Phœnicem Heliogabalus suis convivis promisit 1, 246.
 Picenum 2, 34. 126.
 Picturam exercuit Heliogabalus 1, 251. Alexander Imp. 1, 276.
 Pietas Marci in defunctos 1, 61.
 Pila olim exercitium juventutis 2, 155. ea ludit Marcus Antoninus 1, 52.
 Pileum differt a carpento 1, 132.
 Pileus naturalis superstitioni inservit 1, 223.
 Pinarius Valens præfectus prætorio 2, 63.
 Pingendo operam dedit M. Antoninus 1, 52.
 Pipara, mater Salonini 2, 100.
 Piraticum bellum 2, 208.
 Pisitheus 1, 97.
 Piso & Julianus Coss. 1, 111. Piso 1, 171.
 Pisoniana factio 1, 186.
 Pisonianus, dux sub Probo 2, 225.
 Piso XX triginta tyrannorum 2, 122. a Macriano ad opprimendum Valentem missus 2, 83. Valentem interficere conatur 2, 122. in Thessalia imperium sumit *ibid.* a Valente interfectus *ibid.* & 123. Pisoni divini honores senatusconsulto decreti 2, 123. Pisonum familiæ sociari Cicero vult 2, 122.
 Pistoires castra sequi prohibiti 1, 172.

I N D E X.

Pithaulæ 2, 252.

Pius unde dictus 1, 25. 38. Pii nomen unde Antoninus meruerit 1, 235. iussu Hadriani. M. Antoninum adoptat 1, 53. pacem amavit 1, 45. adulatori non credidit 1, 54. cum Marco Numen reipubl. appellatus 1, 160. pro rostris laudatus 1, 56. Pii forma corporis 1, 47. funus, & exequiæ 1, 56. ei magna fuit apud externos auctoritas 1, 45. Pii nomen Macrino decretum 1, 213.

apud Placentiani clades a Romanis accepta 2, 168.

Platorius Nepos 1, 6. 24.

Plato 1, 17. 67. 2, 155. ejus dictum Marco semper in ore fuit 1, 74. libros de Republica legit Alexander Imperator 1, 279. Plato poetarum 1, 280.

Plautillus, focer Albini 1, 183.

Plautianus 1, 147. odium Severi incurrit 1, 153. tamen eidem reconciliatus 1, 154. ejus filiam Getæ filio majori junxit uxorem Severus *ibid.* ad sævitiam Severum instigavit, cur 1, 203.

Plautus 1, 159. 2, 248.

Plotinæ favor, erga Hadr. 1, 6. factio pro Hadr. 1, 7.

Plumateæ tunicæ 2, 253.

Plumbum æri miscere capitale 2, 198.

Plutarchus 1, 51.

Pluvia precibus Marci impetrata 1, 71.

Podagrosi in Ægypto quod agant, habent 2, 234.

Pœna delationi statuta 1, 124. 145. adulterii 2, 189. pœna afficitur illa pars, quæ peccavit 1, 277.

Poeslin amavit Verus Imperator 1, 78.

Pollio 1, 50. Pollio & Aper Coss. 1, 102. 111. Pollio & Prudens Coss. 1, 111.

Polyænus 1, 16.

Pomœrium urbis Romæ ampliare quis possit 2, 169.

Pompejana domus a Gordiano possessa 2, 32. 35.

Claudius Pompejanus gener Marci 1, 68. 96. consul dictus 1, 97. 120. imperium recusavit 1, 122. 140.

Pompejanus, Marci nepos, ab Antonino occisus 1, 191.

Pompejanus cum Gordiano III consul 2, 50.

Pompejus 1, 304. cur Magnus dictus 1, 265. ejus res gestæ 2, 208. tumulus 1, 15. Pompejo similis Gordianus II, 2, 47.

Pompiliana curia 2, 183. 193.

Pomponius, legum peritissimus 1, 308.

I N D E X.

Pons Hadriani 1, 21. Aureoli 2, 113. pontes Trajani in-
staurati 1, 276.

Pontificatus codicillaris factus 1, 294.

Pontifices historiæ scribendæ potestatem habuerunt 2,
191. Pontificis maximi officium ab Imp. peractum 1, 23.
Pontificis de occiso Commodo sententia 1, 118. Pontifici-
bus multum deculit Alexander 1, 272.

Ponticum bellum 2, 207.

apud Pontum cum Scythis pugnatum 2, 93.

Pontus Polemoniacus 2, 169.

contra Popinarios Alexandri Imp. rescriptum 1, 295.

Porcina caro populo Romano gratis distributa 2, 179. 188.

Porphyretica saxa 1, 247. porphyreticum marmor 1,
275. Porphyreticæ porticus 2, 208.

Porphyrii nomen Albino inditum 1, 180.

Portus Cajetanus 1, 43.

✱ Posidippus Medicus 1, 63.

Postumius II triginta tyrannorum 2, 102. in Gallia Im-
perator fit contra Gallienum 2, 85. 103. Victorinum in con-
sortium imperii assumit 2, 105. auctore Lolliano occiditur
2, 103. Postumio Saloninus educandus traditur a patre 2,
102.

Postumius junior III triginta tyrannorum 2, 104. a pa-
tre Cæsar & Augustus appellatus, & cum eodem interem-
tus *ibid*. Postumii junioris declamationes Quinætiliano infer-
tæ dicuntur *ibid*.

Postumius Severus a Severo Imp. occisus 1, 152.

Postumiorum familia 1, 178.

Potare in alicujus honorem mos 1, 285. potare usque
ad quinque pocula, consuetudo a Trajano introducta *ibid*.

Potator Bonofus 2, 238.

Potestas quo contemptibilior, eo securior & diuturnior
1, 271.

Præda ingens in bello Gothico comparata a Claudio 2,
144. prædæ cupiditas causa cladis 2, 146. prædæ spes mi-
litum virtutem acuit 2, 170. prædam ab hoste captam Pro-
bus sorte dividit 2, 213.

Præfecti 1, 45. præfecti prætorii prætorianorum suffra-
giis facti 1, 135. duo simul 1, 44. tres 1, 107. 139. 147.
præfectis prætorio senatoria dignitas addita 1, 271. qua-
re 1, 272. laticlavia missa 1, 271. præfectus prætorio fieri
non potest, qui Senator est 1, 120. præfectus prætorii Se-

I N D E X.

nator factus 1, 10. præfectus prætorii per annos viginti 1, 44. ex histrione factus 1, 238. præfectis prætorio Princeps osculum dare solitus 1, 51. præfectus Urbi 1, 70. Censuræ non est subjectus 2, 78. præfectus vigilum ex auriga factus 1, 238.

Prænestina via 2, 57. Prænestinus secessus 1, 68.

Præparare sibi imperium 1, 25.

Præfens-iterum Cof. 1, 112.

Præsides bonos in provincia detinuit Antoninus 1, 45. præsidibus provinciarum Alexander semper pro administratione gratias egit, eosque muneribus honoravit 1, 280. 289. jus prætorium datum 2, 218.

Præsumtio imperii 1, 4. præsumtionem adoptionis emendat Hadr. 1, 6.

Prætexta delapsa caput aperuit Hadr. 1, 27. prætexta puerilis 1, 102. prætexta Romanorum Ægyptum ingredi non debet, cur 2, 125. prætextæ usus 1, 287.

Prætextatus & Atticus Cof. 2, 52.

Prætor tutelariorum 1, 59.

Prætoriani a Severo ad tribunal vocati 1, 147.

Prætorianæ cohortes exauctoratæ a Severo 1, 156.

Prætorium publicum 2, 187.

Prætorium jus 2, 218.

Præturam Imp. egit in Hetruria 1, 20.

Prandium militare 2, 99.

Præfianis favit Verus Imperator 1, 80. Præfianorum factio in Circensibus 1, 82.

Præfianæ 2, 25.

Præbyter Christianorum 2, 234.

Priamus appellatus Gordianus II, 2, 45.

Prima, Maximi mater 2, 64.

Præfæ sententiæ senator 2, 61. 123. 167. 184.

Primigenia legio XXII in Germania 1, 133.

Princeps malus, & amici mali, utrum deterius 1, 306.

princeps malus si timetur, vel dissolutus contemnitur, nihil ad audaciam malis, ad spem bonorum bonis promittitur est 2, 85. sq. princeps alias bonus, si vera non cognoscit, male imperat 2, 186. princeps sanus mori debet, non debilis 1, 35. principes malos quid faciat? 2, 185. sq. principes adhuc pueri magno cum reipubl. detrimento fiunt 2, 195. nemo principum est, qui non fama perstringatur 1, 63. principum bonorum vitæ in quo differant a vitis

I N D E X.

malorum principum 1, 229. principum familiaritate homines plerumque abutuntur 1, 237. principum libidine imperiorum potentiam minui, ostendit Albinus 1, 187. principum prima cura, ut antecessorem vindicent 2, 200. principes appellati 1, 36. principes juventutis soli tres 1, 102.

Priscianus, reus affectatæ tyrannidis 1, 42.

Privilegia a senatu decreta Gordianorum familiæ 2, 57.

Probatus, Ægyptiorum dux, Timogæis insidiis interemtus 2, 146.

Probiana purpura 1, 287.

Probus, Severi Imp. gener, ejus ad focerum dictum 1, 148.

Probus 2, 207. unde sic dictus 2, 204. a Tacito Cos. designatus 2, 213. ab omni exercitu Imperator electus 2, 202. 204. 215. senatui Imperatorem se factum significat 2, 216. optimis principibus præferendus 2, 204. senatui multa permittit 2, 218. contra Marmaridas in Attica feliciter pugnat 2, 214. contra Germanos profectus, eos multis cladibus afficit 2, 218. Sarmatas contundit 2, 220. Isauriam a latronibus liberat *ibid.* Saturninum imperium sibi vindicare conantem opprimit 2, 222. de Germanis & Blemyis triumphat *ibid.* Proculum & Bonosum imperium sibi vindicare conantes opprimit *ibid.* & 237. 238. bellum Persicum parat, sed in primo conatu, per insidias occiditur a propriis militibus 2, 223. 224. Probi origo & patria 2, 209. adolescentia *ibid.* de Probo principum judicia *ibid.* & 210. 211. 212.

Processio Consulum recenter creatorum in Capitolium ad vota concipienda 1, 241.

Procilla 1, 37.

Proconsulare imperium Pio tributum 1, 40. extra urbem 1, 54.

Proculus Proconsul 1, 50.

Proculus Ictus 1, 308.

Proculus, doctissimus sui temporis vir 2, 125.

Proculus 2, 236. imperium arripiens a Probo opprimitur 2, 222. a Lugdunensibus ad imperium vocatus 2, 237. a Probo victus & occisus *ibid.* Proculi origo 2, 236.

Procurare famem 1, 22.

Procuratores 1, 55. modeste tributa suscipere jussi 1, 41. procurator ærarii majoris 1, 223. vicissimæ hereditatum 1, 238.

I N D E X

Prodigia 1, 114.

Proditor patriæ suæ pœnas luit 2, 170. proditori Maximus gratias egit pro proditione, postea tamen eum occidit 2, 11. in proditores epistola Aureliani 2, 170 sq.

Prœlium inter Macrinum & Heliogabalum 1, 215. inter Gallienum & Ingenuum tyrannum 2, 109. inter Aureolum & Macrianum 2, 115. apud Emessam Aureliani cum Zenobia 2, 172. apud Murtium inter Carinum & Diocletianum 2, 251. Macriani cum Gothis 2, 86. Claudii cum Gothis 2, 144. ad Theſſalonicam cum Gothis 2, 145. apud Byzantium *ibid.* inter Carpos & Mœſos 2, 73. cum Scythis 2, 93.

Profectores artium riſit Hadr. 1, 17. honoravit Hadrian. 1, 18.

Proſiteri filium apud præfectum Urbis mos Romanorum 2, 34.

Proſcriptorum liberis duodecima bonorum conceſſa 1, 19. proſcriptis bona reddita 1, 98.

Protogenes 1, 233.

Provinciarum libri a Titiano ſcripti 2, 25. provincias commendat Priſco Trajanus 1, 6.

Prudens & Pollio Coſſ. 1, 111.

Pſamatſiſiris a Trajano Parthis rex datus 1, 7.

Pſittacis & ſaſianis leones pavit Heliogabalus 1, 245. pſittacorum capita comeſta 1, 244.

Ptolemæus Evergetes 1, 194. Ptolemæi lorica aurea uſi 2, 27. e Ptolemæorum gente ſe jactat Zenobia 2, 130.

Ptolemæis urbs a Probo capta 2, 221.

Publicanorum iniquitas impedita 1, 60.

Publicatio bonorum 1, 42.

Publius Florianus tribunus 1, 134.

Publius Helvius Pertinax 1, 119.

Puellæ alimentariæ 1, 43. Fauſtinianæ *ibid.* & 73. 301. puellæ in triumpho vectæ 1, 61. puellæ & pueri Mamæani 1, 301.

Puer biceps 1, 44. pueris ac puellis alimenta detulit Trajanus 1, 9.

Punica bella 1, 68. 2, 207. 241.

Purpura Alexandrina 1, 287. Probiana *ibid.* Mauræ 2, 149. Succubitana *ibid.* Indica 2, 175. purpuram ſine auro Cæſares geſtare ſoliti 1, 177.

Pyramides in Ægypto inſpexit Severus 1, 156.

I N D E X.

Pyrrichæ militares 1, 20.
 Pyrrhus rex Epirotarum 2, 241.

Q.

Quadi 1, 62. 69. 2, 211. e Pannoniis pulsi 1, 64.
 Quadratus Col. 1, 5.
 Quadratus Parthici belli scriptor 1, 84. 88.
 Quadratus & Lucilla de Commodio interficiendo consilium ineunt 1, 104. Quadratus interfectus *ibid.*
 Quadrigæ camelorum 1, 246. elephantorum *ibid.* Gordiano decretæ 2, 53.
 Quadruplatores 1, 79. extincti 1, 42. severe puniti 2, 182.
 Quæstionem de servis ob necem domini promiscue haberi vetuit Hadr. 1, 20.
 Quartarii 1, 286.
 Quietus XIII triginta tyrannorum 2, 116. Macriani filius cum patre Imperator factus 2, 114. 116. occiditur 2, 84. 117. 118.
 Quinctilianus declamator acutissimus 2, 104.
 Quindecimviri 1, 272.
 Quindecimviratus codicillaris factus 1, 294.
 Quinquennalis 1, 20. quinquennale certamen 1, 28.
 Quirinalis collis 1, 232.
 Quirites appellati milites 1, 297. 298.
 Quintillus Divi Claudii frater 2, 145. 148. septima decima die imperii ob severitatem a militibus interfectus 2, 147. duos reliquit liberos 2, 148.
 Quintiliorum domus extincta 1, 104.
 Quintilius Marcellus 1, 308.
 Quintus Æmilius Lætus, præfectus prætorio, Commodi interficiendi consilium init 1, 117.
 Quintus Ancarius 2, 162.
 Quintus Coriolanus 1, 174.

R.

Ragonius Celsus 1, 166.
 Ragonius Clatus, præfectus Illyrici & Galliarum 2, 120.
 Rationes publicas diligenter complexus Hadr. 1, 22. rationes provincialium & vectigalium 1, 43.
 Ravenna 2, 21. apud Ravennam Maximus contra Ma-

I N D E X.

ximinum bellum parat 2, 68. Ravennam caput Maximini perlatum est 2, 68.

Reditus provinciales 1, 12.

Refutare honores 1, 41.

Regesta scribarum porticus Porphyreticæ 2, 208.

Regillianus IX triginta tyrannorum 2, 110. in Illyrico Imperator contra Gallienum salutatus 2, 110 sq. a militibus occisus 2, 110.

Regillus 1, 107.

Regii servi 1, 24. regium fedile *ibid.* regius mos 1, 13.

Relegati ab Antonino revocati 1, 191.

Religione Roma munita per Numam 2, 241.

Reliqua remittit Hadrianus 1, 9.

Reliquiæ Hadriani Romam pervectæ 1, 40.

Remedia tertianis quartanisque collo appendere nefas 1, 193.

Remus lupæ uberibus inhærens 1, 143.

Repetundarum damnatorum liberis bona paterna restituta 1, 46.

de Republica libri Platonis 1, 279. Ciceronis *ibid.*

Respublica populi res, non Imp. propria 1, 10. respublikas fato regi Romanæ exemplo demonstratur 2, 240 sqq.

Rescripta principum tollere voluit Macrinus & curat, 217. rescriptum Alexandri de loco publico a Christianis occupato 1, 295.

Retianus 1, 194.

Reorum puniendorum mos sub Antonino 1, 71.

Reverendus 2, 51.

Rex regum Belsolus 2, 79. rex Illyrici vocatus Carinus 2, 250. rex sacrorum, censorum potestati non est subiectus 2, 78.

Rhætia 1, 56. 120.

Rhenus 2, 64.

Rhetoribus & philosophis salaria constituta 1, 46.

Rhinoceros 1, 250. 2, 58.

Rimethalces 1, 45.

Riparienses 2, 182.

Ritus peregrini impleti 1, 61.

Robur corporis fere incredibile Marii 2, 108.

Roma a Romulo condita 2, 241. a Gallis capta & incensa *ibid.* mortalitatis mala sentit *ibid.* lustrata 1, 61. Romæ pomerium ampliare quis possit 2, 169. Romæ magni-

I N D E X.

tudo unde æstimata ab Heliogabalo 1, 249. Romam Commodus incendi iussit 1, 114.

Romana mœnia dilatata 2, 169. Romanæ reipubl. ortus, incrementa & vicissitudines 2, 241 sq. Romani imperii viribus Commodus helluatur 1, 103. Romanum imperium Senatu adhuc summam potestatem tenente potentissimum fuisse, Albinus demonstrat 1, 187. Romanum imperium non hereditarium 2, 196. 202. Romanus populus unius fundi cultor ab Heliogabalo appellatus 1, 244.

Romani a Marcomannis cladem accipiunt 2, 168.

Romuleus mons 2, 98.

Romulus 1, 159. in terris non amplius apparuit 1, 102. Romæ conditor 2, 241. lupæ uberibus inherens 1, 143. post Romulum interregnum Romæ fuit 2, 191.

Rosæ Mediolanenses 2, 251.

Rostrata domus Cn. Pompeji 2, 33.

Roxolani 1, 69. 2, 110. triumpho ducti 2, 178. Roxolanorum tumultus 1, 8. rex *ibid.*

Rufus & Orphitus Coss. 1, 111.

Rufus Celsus 2, 229.

Rupilia Faustina 1, 49.

Rupilius Bonus *ibid.*

Rutilius vocatus Gordianus 1, 2, 34.

S.

Saba dux Palmyrenorum contra Ægyptios 2, 146.

Sabatia vada 1, 126. 129.

Sabina, yxor Hadriani 1, 3. defuncta 1, 24.

Sabinianus contra Gordianum III in Africa insurgit, sed mox opprimitur 2, 49.

Sabinus, vir consularis, mire servatus 1, 241.

Sabinus, præfectus Urbis, interfectus 2, 15.

Sabinus & Venuustus Coss. 2, 41.

Fulvius Sabinus, prætor Urbanus 2, 166.

Sacerdos femina 1, 39. sacerdotes undique acciti 1, 61. sacerdotes Antoniniani 1, 66. sacerdotum collegium 1, 102.

Sacra Romana 1, 23. Eleusinia 1, 270. sacra violata Se-leuciz, non impune 1, 84. sacra populi Romani profana-vit Heliogabalus 1, 233. Mithriaca 1, 109. Ildis *ibid.* Se-rapidis 1, 70.

Sacra via 2, 98.

I N D E X.

- Sacrificium Jovi Salutari factum 2, 86.
 Sacrorum omnium cultus templo Heliogabali inferre voluit Heliogabalus Imp. 1, 231. sacrorum rex, censuræ non est subiectus 2, 78.
 Sacrum penetrale, i. e. palladium 1, 233.
 Sagati milites in Italia sub Marco nunquam fuerunt 1, 73.
 Sagittarii contra Germanos multum valent 2, 12.
 Sagmarius equus 1, 232. 2, 158.
 Sagochlamydes 2, 149.
 Sagum trabeatum 2, 87.
 Sagulum imperiale 2, 130.
 Salambo 1, 234.
 Salaria otiosis subtrahita 1, 43. constituta rhetoribus & philosophis 1, 46. assessoribus 1, 170. 292. quibus instituta ab Alexandro Imper. 1, 290. qualia dari solita a Romanis 2, 150. falarium ducibus aliisque in militari officio constitutis, quale dari solitum 2, 149. 150. falarium Probo adhuc tribuno a Valeriano constitutum 2, 210.
 Salentinus rex 1, 49.
 Saliare carmen 1, 68.
 Saliatus 1, 52.
 Sali Caracallo dati 1, 198. Saliorum collegium 1, 52.
 Sallustius 1, 17. 160. 2, 154. 207. 232. Catonem & Cæsarem comparat 2, 66. scriptor disertissimus 2, 208.
 Sallustii horti 2, 189.
 Salona civitas 2, 98.
 Salonina, mater Salonini 2, 100.
 Saloninus, Gallieni filius, Valeriani nepos 2, 98. unde sic dictus *ibid.* & 100. Postumio educandus traditur a patre 2, 101.
 Salonianiani trientes 2, 152.
 Salpistræ 2, 252.
 Salvius Julianus 1, 19. 103. 133. interfectus 1, 104. ejus filium ad impudicitiam tentavit Commodus Antonin. 1, 103.
 Salvius Valens, jurisperitus 1, 47.
 Salutare principem non licuit 1, 260. salutare principem prohibitus furti sibi conscius 1, 270.
 Salutari Jovi sacrificium factum 2, 86.
 Salutatio Proconsulis 1, 39.
 Samaritæ 2, 233. Serapin in Ægypto adorant *ibid.* Samaritarum religionem in templum Heliogabali introducere voluit Heliogabalus Imp. 1, 231.

I N D E X.

- Sambuca in conviviis exhibitæ 1, 27.
 Sammonicus Serenus ab Antonino interfectus 1, 191.
 Samnium 2, 126.
 Sampso Proculi uxor, maritum ad suscipiendum imperium adhortatur 2, 236.
 Sanctissimus, titulus imperatorius 2, 74. 78.
 Sanctus homo 1, 37. sanctum nomen 1, 160.
 Sandarion a Palmyrenis occisus 2, 176.
 Sandix Indica 2, 175.
 Sanguinarius Macrinus 1, 216.
 Sapor Perfarum rex a Gordiano repellitur 2, 51. Valerianum Imperatorem, captum in angustiis, serviliter tractat 2, 78. a multis regibus admonetur, ut Valerianum dimittat 2, 79. 80. ab Odenato victus, fugatus & impedimentis exutus 2, 118. 131. Saponi, regi Perfarum, se adjungit Cyriades 2, 102.
 Sarabdena oraria 2, 152.
 Saraceni 1, 170. 2, 131. 161. 184. 230. ab Aureliano in triumpho ducti 2, 178.
 Sardinia 1, 143.
 Sardinienfis quæstura *ibid.*
 Sardus equus 2, 231.
 Sarmatæ 1, 69. e Pannoniis expulsi 1, 64. a Maximo contusi 2, 64. ab Aureliano victi 2, 166. a Probo contusi 2, 220. insigni clade afficiuntur a Caro 2, 246. in triumpho ducti 2, 178. Sarmatarum & Roxolanorum tumultus 1, 8.
 Sarmatici arcus 2, 111. ludi 2, 252.
 Sarmaticus appellatus Antoninus Caracallus 1, 205. Aurelianus 2, 176.
 Satrapæ Parthorum 1, 194. Perfarum capti & Romani missi ab Odenato 2, 90.
 Saturnalia 1, 18.
 Saturnalia 1, 83. 284.
 Saturninus cum Gallieno Cof. 2, 90. XXII triginta tyrannorum 2, 89. 125. describitur 2, 125. delatum a militibus imperium suscipit, & ab iisdem ob severitatem occiditur *ibid.*
 Saxa rubra 1, 149.
 Scævola 1, 195. juris peritus 1, 60.
 Scaurinus, Scaurini filius 1, 259.
 Scaurus grammaticus 1, 78.

I N D E X.

Scillæ 1, 244.

Scipio 1, 159. Publius Scipio Africanus 2, 208. Lucius & Nafica *ibid.* Asiaticus 2, 47. Scipio appellatus Gordianus 1, 2, 35. Scipionis dictum memorabile 1, 45. Scipioni Asiatico similis Gordianus III, 2, 47. Scipionem se appellavit Heliogabalus, cur 1, 248. de Scipione Ennii dictum 2, 143. Ciceronis 2, 139. Scipiones, de iisque Nigri iudicium 1, 174. Scipionibus comparatur Aurelianus 2, 159.

Scipio Consulis 2, 163.

Sciro vocatus Maximinus 2, 9.

Scriba pontificum 1, 213. Scribarum porticus Porphyreticæ regesta 2, 208.

Scriniorum magistri 1, 32, 275.

Scrinium gerentes 1, 279.

Scriptores, qui facta alicujus describunt, pro ingenio suo magnas modo, modo exiguas virtutes fingunt 2, 207.

Scorta meritoria intra urbem stare prohibita 2, 198.

Scupi, urbs in Mœsia 2, 111.

Scutum solidius jactare 1, 34.

Scythæ Bithyniam invadunt 2, 85. pars Gothorum Asiam vastant 2, 86. Cappadociam invadunt 2, 90. navibus Heracleam perveniunt 2, 92. a Martiano duce varia fortuna agitati 2, 93. per Euxinum, Istrum ingrediuntur *ibid.* a Byzantiis ducibus victi *ibid.* a Dexippo, Atheniensium duce, victi *ibid.* Eretam & Cyprum vastant 2, 147. Scytharum rex Arguntis provincias imperii Romani vastat 2, 56.

Scythica vehicula 2, 14. Scythicum bellum 2, 73.

Secretorum notarius 2, 180.

Seculares ludi 2, 58.

Secundæ sententiæ esse 1, 10.

Sederi in equis & vehiculis, vetitum 1, 70.

Seditio militum orta Romæ, quomodo compressa 1, 148. in castris Alexandri 1, 297. in Gallia 1, 302. Romæ 2, 67. quomodo sedata *ibid.* ob Gallieni cædem inter milites 2, 95. in Ægypto levi ex causa 2, 124. per conniventiam seditio 1, 299. seditiones ab Antonino Pio quomodo compressæ 1, 47. seditiones in Britannia sedatæ 1, 121. seditiones multas perpessus dicitur Pertinax *ibid.*

Seditiosa legio exauctorata 1, 298.

Sejus Fuscianus 1, 51.

Seleucia 2, 230. a Callio expugnata 1, 84.

I N D E X.

Sella regia Parthis crepta 1, 45. in sella imperatoria privato federe nefas 1, 143. sella vehi 1, 232.

Semiamira filia Mææ, mater Heliogabali 1, 214. Baſſiano ſtupro cognita, quo Heliogabalus natus eſt 1, 230. omnia in republica poteſt *ibid.* cum filio interfecta 1, 243.

Semiamirica ſenatusconſulta 1, 232.

Semiramis 2, 129.

Semiſſes aurei 1, 286.

Senaculum mulierum conſtitutum 1, 232. reſtituere voluit Aurelianus 2, 189.

Senator populi Romani 1, 3. ne ſenator tempore principatus ſui occideretur, Marcus petit 1, 72. 95. 98. ſenator non poteſt fieri præfectus prætorio 1, 120. ſenatorem nunquam niſi ex Senatus ſententia ſe puniturum jurat Hadr. 1, 9. ſenatorem ſe ſciente non occiſum, Marcus in Capitolio iuravit 1, 75. ſenatorem inconſulto ſenatu Imperatori occidere ſenatusconſulto prohibitum 1, 148. ſenatores pauperes 1, 58. multi indiſta cauſa trucidati 1, 106. ſenatorum ſuffragio creati 1, 270. uſuras accipere prohibiti 1, 275. ſenatorum ſeminarium 1, 270.

Senatoriæ profeſſionis patrimonium explet Hadrianus 1, 9.

Senatus legitimus 1, 10. Senatus de eligendo Imperatore cum militibus contendit 2, 183. 191 ſq. Senatus Urbe decedere juſſus, quare 1, 241. Senatus faſtigium valde extulit Hadr. 1, 10. Senatui Romano multa a Tacito conceſſa 2, 200. 205. 206. ius appellandi Principem conceſſum 2, 205. 206. ad Senatum appellare a iudicibus magnis licuit 2, 218. a Senatu Imperatores electi militibus non placent 2, 193. Senatu adhuc ſumman rerum tenente res Romana maxime aucta fuit 1, 187.

Senatusconſultum de ordine prætorum 1, 124. auctore Severo factum, ne liceret Imperatori, inconſulto Senatu occidere Senatorem 1, 148. quo Maximinus hoſtis reipubl. per omnes provincias eſt renunciatus 2, 15. quo Gordiani Imperatores a Senatu ſunt confirmati, & Maximini hoſtes reipubl. declarati 2, 39. quo Valerianus Cenſor factus eſt 2, 77. quo Piſoni ſtatue & divini honores decreti ſunt 2, 123. de inſpiciendis libris Sibyllinis factum 2, 166 ſq. ſenatusconſulta tacita quid ſint, & quando eorum uſus fuerit 2, 40. ſenatusconſulta in libris elephantinis perſcribi ſolita 2, 197. ſenatusconſulta Semiamirica 1, 232.

I N D E X.

- Senes a militia immunes 2, 54. sene nemo melius im-
perat 2, 194.
de Sepeliendis mortuis, & sepulcro condendo Antoni-
norum constitutio 1, 61.
Sepes muralis 1, 14.
Seplafarius 1, 251.
Septa 1, 20.
Septem convivium, novem convitium 1, 81.
September mensis appellatus ex decreto Senatus Anto-
ninus 1, 45. Hercules 1, 111. Tacitus 2, 201.
Septicius Clarus præfectus Hadr. 1, 11. 13.
Septimius Arabinus 1, 269.
Septimius vitarum scriptor 1, 294. vitam Alexandri Imp.
diligenter persecutus est 1, 269.
Septimius Severus, Severi Imp. affinis 1, 142. 162.
Septizonium 1, 158. 162. 205.
Sepulcra equis & canibus constituta 1, 22. sepulcra ho-
norata 1, 51. sepulcrum Hadriani 1, 43. Severi 1, 205.
Sequani 1, 70.
Serapammon 2, 51.
Serapis Deus 1, 156. Serapidis sacra 1, 70. templum
ornat Alexander 1, 275. Serapin Christiani, Judæi &
omnes fere Ægyptum incolentes adorant 2, 233 sq.
Serapio rhetor 1, 259.
Serenus Sammonicus, & ejus libri 1, 204. 2, 45. ab
Alexandro Imp. dilectus 1, 279. præceptor Gordiani II
2, 45.
Serenitas, titulus, quo Imperatores alloqui mos fuit
1, 219.
Seres 2, 184.
Sergius Lustralis a Severo occisus 1, 152.
Sericum pretio æquatum auro 2, 187.
Serpentes in populum ad ludos convenientem emisit He-
liogabalus 1, 246.
Sertorianum bellum 2, 208.
Servianus 1, 3. 4. 16. successor destinatus ab Hadr. 1,
24. mori coactus *ibid.* & 16. Serviani consulatus tertius 1, 10.
Servianus Cof. 2, 233.
Servile bellum in Sicilia ortum 2, 85.
Servilius Silanus occisus 1, 107.
Servi a Marco ad militiam parati 1, 68. in judiciis pue

I N D E X.

blis auditi 2, 189. servi urbani 2, 199. servorum manu-
missioni lex Caninia modum ponit *ibid.* servos a dominis
occidi vetuit Hadr. 1, 20. in dominorum capita interrogari
etiam in causis majestatis nefas 2, 198. non ab omnibus
servis questionem haberi, si dominus in domo interiret
esset, præcipit Hadr. 1, 20. servus inter senatores ambulans
coercitus 1, 22. in libertatem se vindicare volens, injuste
pœnas luit 1, 127. fugitivus punitus 1, 217. ad unius
servi testimonium multos milites occidi præceperat Perti-
nax 1, 127.

Sestertia 2, 239.

Severitas Castri 1, 90 sq. Opilli Macrini 1, 216 sq. Alex-
andri Imperatoris 1, 298.

Severus 1, 142. Africa oriundus *ibid.* Apollinis Delphici
judicio rempubl. obtenturus 1, 170 sq. græcis latinisque
litteris eruditissimus 1, 142. studiorum causa Athenas pro-
fectus 1, 144. Matheseos peritissimus *ibid.* philosophiæ stu-
diis deditus 1, 157. adulterii causam dixit & absolutus est
1, 143. quid in electione sponsæ potissimum requisiverit
1, 144. a Juliano defecit in Illyrico 1, 137. Imperator
appellatus 1, 140. 145. 176. hostis reipubl. renuntiatus
1, 137. consortium Juliani in imperio recusat, quare 1,
139. contra Albinum feliciter pugnat 1, 151. cum Nigro
apud Cyzicum configit, eumque interimit 1, 149. Sena-
tui adventus sui rationem reddidit 1, 148. de sorore sua
erubuit 1, 155. Juliani decreta aboleri voluit, sed non ob-
tinuit 1, 156. Marcum Antoninum maxime coluit 1, 158.
in Marci familiam transire voluit 1, 151. Commodum in-
ter Deos retulit 1, 115. 152. in legendis magistratibus di-
ligens 1, 178. instauravit ædes publicas 1, 162. ad Par-
thicum bellum profectus 1, 154. Ctesiphontem occupat 1,
155. Arabicus, Adiabenicus, & Parthicus appellatus 1, 150.
Britannicus 1, 157. Pertinacis nomen accepit 1, 131. 148.
156. Pertinacem funebri laudatione ornavit 1, 131. omen
cum nomine habuit 1, 154. dictus Marius 1, 169. Sulla
Punicus *ibid.* Eboraci in Britannia mortuus 1, 158. inter
divos relatus *ibid.* Severi forma corporis *ibid.* ejus affinis
Septimius Severus 1, 142. honores gesti 1, 143. epistola
ad Albinum amicitiae plena, sed infidiosa 1, 186. duces
ab Albinianis victi 1, 151. ingressus Romæ terribilis 1,
138. 147. res gestæ 1, 157. crudelitas 1, 152. 156. 169. di-
ctum memorabile 1, 157. somnium 1, 160. ultima verba

I N D E X.

- 1, 162. ætas 1, 168. opera 1, 158. 161. porticus 1, 160.
 reliquæ Antoninorum sepulcro illatæ 1, 162. Severo im-
 perium Mathematico promissum 1, 144. imperium cum
 Juliano decernitur 1, 139. 146.
 Severianæ thermæ 1, 158. 160.
 Severus Alexander 1, 256.
 Severus Archontius 2, 229.
 Severus Aurelianus 1, 169.
 Severus Clarissimus, miles 1, 134.
 Severus Commodi frater Cæsar appellatus 1, 192.
 Severus, patruus Severi Imperatoris 1, 142.
 Severus & Vitellius Coss. 1, 202.
 Sevir 1, 54.
 Seviraes ludi *ibid.*
 Sextilius Lateranus 1, 79.
 Sextus 1, 78.
 Sextus Chæronensis, Plutarchi nepos 1, 51.
 Sextus Condiani filius 1, 104.
 Sibyllini libri inspecti ob terræ motum 2, 52. 86. 166.
 168. Probi imperium promiserunt 2, 204. Sibyllini versus
 1, 4.
 Sicenses 2, 130.
 Sicula vicus in Gallia 1, 302.
 Sicilia locus in palatio 1, 128.
 in Sicilia fervile bellum ortum 2, 85.
 Sicobotes 1, 69.
 Sicuti equi 2, 33.
 Sidon 2, 253.
 Sigillaricius anulus 2, 190.
 Sigillaritia 1, 18.
 Sigillata tentoria 2, 119.
 Sigipedes a Gothis contra Romanos exciti 2, 142.
 Signa prætorianis ademta Severo præferuntur supina 1,
 147. signum Æquanimitatis Tribuno datum 1, 55.
 Silva exhibitæ a Gordiano magnificentissime 2, 33. fil-
 væ a Probo exhibitæ 2, 223.
 Silvius rhetor occisus 1, 245.
 Simia sui temporis, quis 2, 25.
 Similis, præfectus Hadr. 1, 11.
 Simulacrum Dianæ ab Oreste multis in locis positum 1,
 234.
 Simulatio Macrini 1, 211.
 Scripta, *H. A. Vol. II.*

I N D E X.

- Singiiones Dalmatenfes 2, 152.
 Sinon 2, 153.
 Sirmium 2, 13. 155. urbs in Illyrico 2, 222. civitas Pannoniæ 2, 209.
 Sodales Hadriani constituti 1, 28. Antoniniani 1, 48. 63. 66. 108. Aureliani 1, 56. Alexandrini 1, 305.
 Soderidas medicus 1, 96.
 Sol a Phœnicibus Heliogabalus appellatur 1, 214. folis eclipsis ingens 2, 49. templum ab Aureliano consecratum 2, 153. 172. 179. 182. sacerdos mater Aureliani Imperatoris 2, 155. folis ortus in Ætna visus 1, 14. foli consecratus Colossus 1, 21.
 Solium oceani 1, 274.
 Somnia Hadriani 1, 28. fomnium mulieris de valetudine Hadriani 1, 26. Anton. Pii 1, 39. Veri 1, 53. Faustinae 1, 101. Severi 1, 160. Mammæ gravidæ Alexandro 1, 266.
 Sorte prædam dividit Probus 2, 213. fortes convivales 1, 245. Virgilianæ 1, 4. 267. fortes Claudio de se suisque multa promittunt 1, 145.
 Sabinus Sorianus 2, 229.
 Solibes 1, 69.
 Sosius Pappus 1, 6.
 Spartacus 2, 10.
 Species imperatoris superflua vendita 1, 43.
 Spectacula Probi magnifica 2, 223. theatralia 1, 291.
 Speculum incantatorium, quo futura prævideri possunt 1, 139.
 Sponsalia dissoluta 1, 54.
 Sponsalitiæ arrhæ 2, 25.
 Sponsio adoptionis 1, 6.
 Spatha Hadriani 1, 12.
 Statii libri Achilleidos 2, 32.
 Statilius Corfulenus 1, 186.
 Statius Priscus 1, 57. 83.
 Statius Valens vitæ scriptor 1, 294.
 Statua Numeriano ob eloquentiam posita 2, 247. Frontoni 1, 50. Calpurniæ in templo Veneris 2, 135. statua patri & matri Pii decretæ 1, 41. Junio Rustico postulatæ 1, 51. Marci Antonini 1, 66. Pisoni decretæ 2, 123. pestilentia absumtis collocatæ 1, 61. iis positæ, qui in Germanico bello interierunt 1, 70. Commodi dejectæ 1, 123. colossæ 1, 35. palmatæ 2, 140.

I N D E X.

- de Statu defunctorum perquirendo, constitutio M. Antonini 1, 58.
 Stella crinita 1, 44. primæ magnitudinis interdiu visa 1, 266. stellæ interdiu visæ 1, 130.
 Sellaturæ poena constituta ab Alexandro 1, 268.
 Stilio philosophus 1, 259.
 Stoici *ibid.*
 Stoica disciplina 1, 51.
 Lucius Stilo 1, 153.
 Strangulare captivos mos Romæ 2, 124.
 Stringere fibulas 1, 12.
 Struthiones miniati 2, 33.
 Struthocamelus 1, 250.
 Studia M. Antonini 1, 51 sq.
 Stuprum atrociter punitum 1, 217. ob stuprum occisus
 Victorinus tyrannus 2, 106.
 Subarmalis 2, 149. 163.
 •Subscriptis libellis pluribus una forma Commodus Imp. 1, 112.
 Successorem suum nemo occidit 1, 89. de successore
 Severi Apollinis responsum 1, 171.
 de Successionibus filiorum pro parte materna constitutio Marci 1, 59.
 Succubitanum municipium 1, 49. Succubitana purpura 2, 149.
 Suetonius Tranquillus 1, 13. 109. 2, 63. de eo iudicium Vopisci 2, 208. 228.
 Suetonius Optatianus scriptor 2, 200.
 Suevi 1, 69. ab Aureliano victi 1, 160. in triumpho ducti 2, 178.
 Sulla Punicus, dictus Severus Imperator 1, 169.
 Sulla ab Antonino Caracallo semper laudatus 1, 190. cum Antoninus imitari voluit 1, 192.
 Claudius Sulpicianus 1, 153.
 Sulpicianus, præfectus Urbi 1, 135. Imperator appellari voluit 1, 134.
 Sulpicius Alexandri Imp. focer 1, 271.
 Sulpicius Apollinaris 1, 119.
 Sulpicius vicus 1, 242.
 Sulpitius Canus a Severo occisus 1, 153.
 Sulpitius Crassus proconsul occisus 1, 108.
 Sumtus muneribus gladiatorii instituti 1, 47. ad opera

I N D E X.

publica constituti 1, 126. sumtibus gladiatorii muneris modus impositus 1, 74. imperatoris modus inpositus 1, 126.

Supellex Commodi auctione vendita 1, 125.

Supplicatio pro Antonini Caracalli nomine celebrata 1, 222. supplicationes a senatu decretæ post devictum Maximinum 2, 23.

Supplicium Mezentii 1, 217. atrox 1, 216 sq. militis, qui cum hospitis uxore adulterium commisit 2, 158. supplicii genus, inventum a Cassio 1, 91. suppliciorum varia genera a Macrino usurpata 1, 216 sq.

Suppositoriæ cellæ 2, 251.

Sura suffragatur Hadriano 1, 5.

Sura Petronius occisus 1, 107.

Suspectus imperio Laberius Maximus 1, 7.

Sybaritæ 1, 252.

Sybariticus missus *ibid.*

Sylvani templum 2, 204.

Syngraphas debitorum fiscalium incendit Hadrianus 1, 9.

Synnades columnæ 2, 57.

Syria 1, 56. in Syriam proficisci Marcus vult 1, 57. Syriam a Phœnice separare voluit Hadr. 1, 15. Verus Imp. invitus relinquit 1, 83. ibi ponit barbam *ibid.*

Syri Verum Imp. risui habuerunt 1, 83. raro fidem servant 2, 176. latrones infestant Aureliani exercitum 2, 173.

Syrma 2, 253.

Syrus haberi Alexander Imp. noluit 1, 219.

T.

Tabularii publici per provincias instituti 1, 58.

Tacenda sunt secreta bellorum 1, 291.

Cornelius Tacitus historicus 2, 154. scriptor disertissimus 2, 208. eum in omnibus bibliothecis poni iussit Tacitus 2, 198.

Tacitus 2, 191. ex senatusconsulto Imperator fit 2, 184. 193. imperium ob senectutem recusat, sed frustra 2, 194. senatui multa concedit 2, 200. 205 sq. Probum Cœl. designat 2, 213. insidiis interemptus 2, 201.

Tacitus appellatus September mensis 2, 201.

Taprobana 2, 203.

Taprobanis præsidem vaticinantur haruspices 2, 203.

Tarquinius Superbus 2, 241.

Tarracinensis portus 1, 43. provincia 1, 140.

I N D E X.

- Tarracone hiemavit Hadrian. 1, 14.
Tarrutenus Paternus, præfectus prætorio sub Commod^o
2, 104. a Commod^o occisus *ibid.*
Tarsus 2, 202.
Tatius Cyrillus 2, 3.
Tatius Maximus, præfectus prætorii 1, 44.
Tauroboliari 1, 234.
Tauroscythæ Olbiopolitis obsides dederunt 1, 45. Ro-
manis contra Persas auxilia promittunt 2, 80.
Taurus marmoreus inter omnia imperii 1, 39.
Taurus mons 1, 72. 199.
Tausius Pertinacem primus hasta petiit 1, 128.
Telephus Grammaticus Græcus 1, 78.
Tempe 1, 27.
Templa Hadriani 1, 290. templum Agrippæ 1, 43. Alex-
andri Magni 1, 260. Apollinis 2, 141. Castorum 2, 77.
Concordiæ 2, 60. in quo Senatus convenire solet 1, 261.
Dianæ 1, 234. Dianæ Ephesiæ spoliatum & incensum 2,
87. Divi Pii 1, 192. Hadriani 1, 43. Heliogabali Romæ
constitutum 1, 230. 231. Herculis 2, 117. Herculis Fun-
dani 2, 204. Iſidis Metellinum 2, 127. Marci Antonini 1,
66. Prænestiæ 1, 260. Sylvani 2, 204. Solis, ab Aurelia-
no consecratum 2, 153. 172. 179. 182. Veneris 2, 135.
Veneris Calvæ 2, 29. pro sepulcro constitutum 1, 28.
Terentius 1, 159.
Terentius Gentianus 1, 24.
Terræ motus 1, 44. vehemens sub imperio Gordiani III
2, 51. atrox 2, 86.
Tertullus 1, 75.
Testamentum Hadriani 1, 26. testamenta non prius, quàm
alio perfecto testamento, rumpi debere, Pertinax consti-
tuit 1, 124.
Testationes ferre 1, 58.
Testimonio unius servi fides habita 1, 127. testimonium
falsum quomodo punitum ab Alexandro 1, 270.
Testis senatusconsulti conficiendi 1, 232.
Tetrapharmacum Hadriani 1, 22. 33. 279.
Tetricus senior XXIII triginta tyrannorum 2, 126. Vi-
ctorinæ opera Imperator factus 2, 105. 126. Aurelianq dedi-
tur, & in triumpho ducitur 2, 126. 177. 178. ab Aureliano
in gratiam receptus, & corrector Italiæ factus 2, 126. Luca-
niæ corrector factus 2, 182.

I N D E X.

- Tetricus junior XXIV triginta tyrannorum 2, 127.
 Cæſar appellatus *ibid.*
 Tetricorum domus *ibid.*
 Theatralia ſpectacula 1, 291.
 Thebaorum rex 1, 174.
 Thebaicum marmor *ibid.*
 Thebaidem totam peragravit Æmilianus 2, 124.
 Theoclia Alexandri Imperatoris ſoror 2, 26.
 Theoclius ſcriptor 2, 157.
 Theodotus contra Poſtunium proficiſcitur 2, 85. Æmi-
 lianum capit & ad Gallienum mitrit 2, 84 ſq. 124. 128.
 cum ſacſibus conſularibus Alexandriam ingredi prohibitus
2, 124. ejus frater Cauſioleus 2, 128.
 Thermæ Antonini Caracalli tantæ artis, ut illas imitari
 nemo poſſet 1, 196. Ticianæ 2, 61. Diocletianæ 2, 123. 208.
 thermis frequenter uſus eſt Severus 1, 289.
 Thermopylæ 2, 151.
 Therſites 2, 153.
 de Theſauris Hadriani conſtitutio 1, 19. theſauri reperti
 inventoribus ab Alexandro tributum 1, 292. theſaurorum cu-
 ſtos 2, 84.
 Theſſaliam conceſſit Piſo 2, 122.
 Theſſalonica obſeſſa 2, 86. Theſſalonicam Gothi obli-
 dent, ubi & prælium cum iis commiſſum 2, 145.
 Theſſalicus appellatus Valens 2, 122. Piſo 2, 83.
 apud Theſſalonicenſes pugnatum 2, 145.
 Thracia 1, 149. frumentis abundat 2, 121. occupatis
 Thraciis Gothi Macedoniam vaſtant 2, 86. in Thraciis bar-
 baros vicit Aurelianus 2, 170.
 Thraſybulus mathematicus 1, 304.
 Threcica lingua 2, 4.
 Threciſcus 2, 5.
 apud Thyanæos canem ſe relicturum negat Aurelianus
2, 170.
 Thyncanius 2, 42.
 Tiberiana domus 1, 45. 54. 78. 2, 208.
 Junius Tiberianus 2, 153 ſq.
 Tiberis inundatio 1, 44. inſigne detrimentum Romæ
 dedit 1, 56.
 Tiberinus appellatus Heliogabalus poſt mortem 1, 242.
 Tiberius ab Antonino Caracallo ſemper laudatus 1, 190.
 Tiburtina villa 1, 27.

I N D E X.

- Tichobates exhibitus 2, 252.
 Tigridius 1, 104.
 Timogenes Probatum infidiis interimit 2, 146.
 Timolaus XXVII triginta tyrannorum 2, 93. 118. 129.
 ab Aureliano in triumpho ductus 2, 126.
 Titianus 1, 16.
 Titianus orator Titiani senioris filius 2, 25.
 Titianæ thermæ 2, 61.
 Titulus Misitheo decretus a Senatu 2, 53.
 Titus 1, 49. 174.
 Titus Aurelius Imp. i. e. Antoninus Pius 1, 119.
 Titus Aurelius Fulvus 1, 37.
 Titus 2, 135. contra Maximinum coactus imperium suscepit *ibid.* sex mensibus imperans interfectus est *ibid.*
 Titus Veturio 1, 259.
 Togati 1, 5. senatores & equites in publico 1, 23. togatos milites Marcus esse iussit 1, 73. togatus in Italia semper processit Hadr. 1, 23.
 Toga picta 2, 163. virilis 1, 52. Commodo data 1, 70.
 Vero 1, 79.
 Tolerantia Marci Antonini 1, 50.
 Tonitruum, terra mugiente, auditum 2, 86.
 Toparchæ 1, 15.
 Topia 1, 12.
 Toxotius 2, 25.
 Tractitius appellatus Heliogabalus post mortem 1, 242.
 Trajanus 1, 7. 95. 159. 174. a Nerva adoptatus 2, 164. ad imperium senex pervenit 2, 194. Hadrianum adoptat 2, 164. nunquam libellis respondit 1, 218. solia diebus deputavit 1, 275. Domitianum pessimum, ejus amicos optimos fuisse dixit 1, 306. a Parthis fellam regiam cepit 1, 45. Daciam Romani imperii provinciam fecit 2, 182. pomerio addidit 2, 169. post mortem triumphus dignitate potitur 1, 8. ejus deliberatio de successore 1, 6. Dacica expeditio secunda 1, 5. institutum de alimentariis compendiis 1, 126. præcepta 1, 59. templum 1, 20. forum 1, 64. 275. basilica 1, 102. pontes instaurati 1, 276. consuetudo, usque ad quinque pocula potare 1, 285. Trajano divinos honores postulat a senatu Hadrian. 1, 8. cum virtute æquat Victorinus 2, 106.
 Trallianus, *vid.* Phlegon
 Transitorijum 1, 277.

I N D E X.

- Transthebaitani milites 2, 85.
 Transiberiana regio 1, 158.
 Trebellianus XXV triginta tyrannorum 2, 127. in Isaura Imperatorem se appellat 2, 128. a Caulisoleo, Gallieni duce, victus & occisus 2, 128.
 Trebellius Pollio multa incuriose scripsit 2, 154. de eo Vopisci iudicium 2, 154.
 Tremissis aurei 1, 286.
 Tres Imperatores 2, 84.
 Treviri 1, 133. Trevirorum curia 2, 205.
 Triarius Maternus Lascivius imperium a militibus oblatum detractavit 1, 123.
 Tribunicia potestas perpetua 1, 5. pars maxima regalis imperii 2, 192. Pio tributa 1, 40. Vero data 1, 80.
 Tribunus plebis 1, 5. 2, 192. tribuni stipatores, qui 2, 121. de tribunis constitutio Divi Hadriani 2, 210.
 Triclinia de castris diruta 1, 12. versatilia 1, 245.
 Trientes Saloniniani 2, 152.
 Trinurtium 1, 151.
 Triphonius Ictus 1, 308.
 Tripolis, Severi Imp. patria 1, 157.
 Tristis cognominatus Maximus, cur 2, 65.
 Tritanus 2, 231.
 Triumphalis habitus 1, 61.
 Triumphus participatio 1, 63. triumphus Alexandri Imperatoris 1, 301. de Persis decretus Gordiano 2, 53. a Gallieno ductus describitur 2, 88 sq. ab Aureliano ductus ob devictam Zenobiam 2, 133. Aureliani insignis describitur 2, 178 sq. Probi de Germanis & Blemyis 2, 222. ob alienam victoriam 2, 90.
 Trogius 2, 154. scriptor disertissimus 2, 208.
 Trojanorum Ilium 2, 147.
 Troilus Aper 1, 50.
 Trutungi a Gothis contra Romanos exciti 2, 141.
 Julius Tryphon 2, 162.
 Tullius Cicero 1, 159. 304. 2, 182. 208.
 Tullius Crispinus, praefectus praetorii 1, 135. a Severo repulsus 1, 138. interfectus 1, 140.
 Tunica auroclavata libilis 2, 239. palliolata *ibid.* palmata, habitus triumphalis 2, 88. 163. tunicae blattae 2, 187. monolores, dilores, trilores 2, 188. oxypæderotinae *ibid.* russae 2, 149.

INDEX:

Tungri 2, 248.

Turbo, præfectus Hadr. 1, 11. 16. ei cum titulo Ægyptiacæ præfecturæ Daciam credit Hadr. 1, 9. ejus amicitia utitur Hadr. 1, 6.

Turdulus Gallicanus scriptor 2, 208.

Tuscius 2, 227.

Tuscius equus 2, 232.

Tutelarîs prætor a Marco institutus 1, 59.

a Tutelis vacare, privilegium olim 2, 57. de tutelis libertorum constitutio Marci 1, 59.

Tutores dedit Hadr. 1, 23. a Consulibus dati 1, 59.

Tyana obfessa 2, 170. capta 2, 171.

Apollonium Tyaneum Alexander in suo larario habuit 1, 278. ejus laudes & facta 2, 171.

Tycus Oïdroenorum dux electus contra Maximinum 2, 11. interfectus a proprio amico *ibid.*

Typho vocatus Maximinus 2, 9.

Tyranni triginta 2, 98. 101. tyranni quibus in periculis versentur 2, 235. tyrannorum vitæ describuntur 1, 164. tyrannus Callienus appellatur, & sic in fastos publicos refertur 2, 95.

Tyrannicæ artes insignes a Macrino exercitæ 1, 210 sq.

Philippi Arabis 2, 56.

Tyrannidis affectator sub Alexandro, quomodo habitus 1, 293. tyrannidem affectat Magnus quidam vir consularis 2, 10.

Tyris 2, 253.

Tysdrum oppidum 2, 14. 36.

V.

Vacantes milites abrogati 1, 268. 2, 121.

Vale tantum subscripsit Commodus plurimis epistolis 1, 112.

Valens XVIII triginta tyrannorum 2, 121. Macriani infidiis petitus 2, 122. sui defendendi causa sumit imperium *ibid.* Pisonem contra se missum occidit 2, 83. 123. a militibus interemptus 2, 122.

Valens superior XIX triginta tyrannorum 2, 122. in Illyrico imperium sumens occisus *ibid.*

Valens Pinarius 2, 63.

Valerianus 1, 129. 2, 76. princeps Senatus 2, 37. senior Censor electus 2, 76. 77. in deligendis ducibus diligentif-

I N D E X.

- finis 2, 112. a Sapore captus & ferviliter habitus 2, 78.
 Valerianus junior 2, 81. Gallieni frater consanguineus
ibid. absente patre Cæsar & Augustus appellatus *ibid.* mi-
 serabiliter interemptus *ibid.* & 94.
 Valeriani aurei 2, 152.
 Valeriani horti 2, 153.
 Valerianus C. Vitalianus, dux prætorianorum occisus 2, 14.
 Valerianus tribunus 2, 110.
 Valerius Bassianus occisus 1, 108.
 Valerius Catulinus Severo successor missus 1, 137. a Se-
 vero occisus 1, 153.
 Valerius Cordus, liberator Alexandri 1, 259.
 Valerius Flaccus a Probo liberatus ex hostium manibus
2, 211.
 Valerius Marcellinus, scriptor 2, 63.
 Valerius Omulus 1, 54.
 Valerius, Valeriani pater 2, 76.
 Vallaris corona 2, 211.
 Vandali 2, 222. in triumpho ducti 2, 178.
 Varro 1, 262. 2, 231.
 Varia f. Mæsa, Heliogabali avia 1, 214.
 Varius dictus Heliogabalus 1, 229 sq.
 Varius, Alexandri pater 1, 257.
 Varius Macrinus in Illyrico feliciter rem gerit 1, 301.
 Vascones Hispanorum augures 1, 276.
 Vaticanus mons 1, 82. in Vaticano sepulcra diruta 1, 246.
 Vectigalia publica 1, 286. vectigalia multis artificijs
 imposita Romæ 1, 274. moneta in eum tantum usum per-
 cussa, exsoluta 1, 286. vectigal lenonum & meretricum in
 ærarium transferri vetitum 1, 274. Ægyptiacum 2, 187.
 Vectilianæ ædes 1, 114.
 Vectius Aper tribunus 1, 134.
 Vectius Sabinus 2, 61 sq. præfectus Urbis factus 2, 63.
 Vecturius vocatus Marius 2, 107.
 Vehicula Urbem cum ingentibus sarcinis ingredi prohi-
 bita 1, 23. variae artis 1, 125. Scythica 2, 14. vehiculis
 LX iter fecit Heliogabalus 1, 253. uti invidiosum 2, 156.
 Vehicularium munus per provincias a privatis ad fiscum
 traductum 1, 153.
 Velius Rufus, consularis a Commodò occisus 1, 105.
 Venandi studiosus Hadrianus 1, 4.
 Venationem cum amicis participavit Hadr. 1, 25. ama-

I N D E X.

vit Verus 1, 79. sæpius exercuit Alexander 1, 284. venationis studium in Odenato 2, 118. venationum studiosus Tacitus Imperator 2, 199.

Venatus edere, mos Imperatoribus ad bellum profecturis 2, 66.

Venerianus Gothos navali bello vincit, & occumbit 2, 93.

Veneris templum 2, 135. Calvæ templum 2, 29.

Venetiani Verum contumeliis affecerunt 1, 82.

Venulejus 1, 308.

Venustus & Sabinus Coss. 2, 49.

Vera quia sæpius non cognoscit, etiam bonus alias princeps male imperat 2, 186.

Verconnius Herennianus, præfectus prætorii *ibid.*

Verissimus M. Antoninus appellatus 1, 51.

Vernas in triclinium Saturnalibus semper admisit Verus 1, 83.

Verona 2, 226.

Verificatores Ægyptii 2, 233.

Verus Imperator 1, 77. Ælii filius 1, 34. nepos Hadriani 1, 35. Augusti filius appellatus 1, 79. antea Commodus vocatus 1, 80. ab Antonino adoptatus 1, 34. Aurelio datus adoptandus 1, 78. in Aureliam familiam traductus 1, 79. togam virilem fumsit *ibid.* Lucillam, Marci filiam, uxorem duxit 1, 55. 78. Ephesi suscepit 1, 83. Quæstor factus 1, 79. Consul *ibid.* Cæsar & Augustus dictus 1, 55. Imperator appellatus 1, 57. Cajo, Neroni & Vitellio æmulus 1, 80. 86. aleæ cupidissimus 1, 86. prasinianæ factioni favit 1, 82. in Syriam profectus 1, 57. 80. contra Parthos 1, 56. Syris risui fuit 1, 83. ad Euphratem progreditur *ibid.* e Syria victor rediit 1, 60. Romæ triumphavit cum Marcō 1, 83. Armeniacus, Parthicus & Medicus appellatus 1, 57. 83. cum Marco ad bellum Germanicum profectus 1, 85. neque inter bonos, neque inter malos principes ponitur 1, 77. apoplexia correptus periit 1, 63. 86. veneno periisse dicitur, quare 1, 86. Divus appellatus 1, 63. ejus origo 1, 78. nativitas *ibid.* nomen 1, 30. 77. unde habuit 1, 77. forma corporis 1, 86. mores 1, 63. 77. 80. erga Marcum reverentia 1, 84. nomina a ducibus parta 1, 83. ætas 1, 87. sepultura *ibid.*

Verus Cæsar Marci filius septennis mortuus 1, 68.

Vetus & Bibulus Coss. 1, 131.

I N D E X.

Vespasianus 1, 49. 174. 229. Vespasianum æquat Victorinus 2, 106.

Vespronius Candidus 1, 137.

Vestæ ignem Heliogabalus in templum Heliogabali transferre voluit 1, 231. Vestæ penus 1, 233.

Vestalis virgo ab Heliogabalo vitiata 1, 233. Vestalium virgo maxima, censorum potestati non est subiecta 2, 78.

Vettes omnibus officiis & dignitatibus proprias tribuere voluit Alexander 1, 276.

Vestigia Deorum in foro visa exeuntium 1, 114.

Vestimentorum varia genera 1, 125. vestimentum funebre quod Romanis usitatum 1, 114.

Vestis serica mimis & histrionibus donata 2, 252.

Vestitus Heliogabali 1, 246.

Vetrasinus 1, 60.

Vetronius Turinus, fumorum venditor, pœnas luit 1, 282. 283. 308.

Veturius Macrinus, præfectus prætorii 1, 139.

Vexillis donatus Probus ob res bene gestas 2, 211.

Vie & itinera publica 1, 59. viarum curatores 1, 60.

Via Prænestina 2, 57.

Vibius Paffienus proconsul Africæ 2, 129.

per Vicarium sacrificium factum 1, 46.

de Vicesima hereditatum constitutio Marci 1, 59.

Vicesimatione dignos centesimavit Macrinus 1, 216.

Victimarius 1, 15.

Victoria, in curia Romana collocata 1, 266.

Victoria XXX triginta tyrannorum 2, 133. Tetricum ad imperium suscipiendum adhortatur 2, 126. 133. mater castrorum appellata, Augustæ nomen affectat 2, 104. 106. 127. 133. occisa 2, 134.

Aurélius Victorinus contra Catos missus 1, 56.

Victorinus V triginta tyrannorum 2, 105. Lollianum e medio tollit 2, 104. cum Postumio imperium participavit 2, 87. 105. ad Gallienum profectus vincitur *ibid.* omnes Imperatores bonos virtutibus æquat, excepta libidine 2, 106. a militibus occisus ob eandem *ibid.*

Victorinus junior VI triginta tyrannorum 2, 107. Cæsar appellatus, cum patre interficitur 2, 106. 107.

Victorinorum sepulcrum circa Coloniam Agrippinam 2, 107.

Furius Victorinus 1, 62.

I N D E X.

- Victorali 1, 62. 69.
 Vigintiviri 1, 133. viginti viri contra Maximinum creati;
 ad Italiam defendendam 2, 38.
 Villæ nomina provinciarum inscripta 1, 27.
 Villosa cucutia 2, 152.
 Viminatum 1, 150.
 Vinarii 1, 280.
 Vindemiæ 1, 237. vindemias egit Pius cum amicis 1, 46.
 Vindex tyrannus 2, 228.
 Vindex 1, 171.
 Vinidius Verus, jurisperitus 1, 47.
 Vinum in expeditione bibere Niger prohibuit 1, 172.
 vinum, oleum, triticum gratis populo datum 1, 44. vinum
 gratis dare populo Romano voluit Aurelianus 2, 188.
 Virgilius 1, 17. 159. Plato poetarum appellatus 1, 280.
 Virgilii imago in Alexandri sacrario secundo *ibid.* libri
 Æneidos 2, 32.
 Virgilianæ lortcs 1, 4, 267. Virgiliani versus, de Ælio
 usurpati Hadriano 1, 32.
 Virgines Vestales 1, 138. Virgo maxima 1, 234. Cen-
 forum potestati non est subiecta 2, 78.
 Viris holoserica vestis interdicta 2, 199.
 Virtingui a Gothis contra Romanos exciti 2, 142.
 Virtutes pro scriptorum ingenio magnæ modo, modo
 parvæ sunt 2, 207.
 Vitæ humanæ terminus 2, 139. vitarum scriptoris officium
 1, 207. vitas principum bonorum Alexander scripsit *car-*
minice 1, 277.
 Vitalianus dux prætorianorum occisus 2, 38.
 Vitalius Victor a Severo occisus 1, 152.
 Vitellius Heliogabalo comparatur 1, 229. quare occisus
 1, 95. ejus cœnas Heliogabalus vicit 1, 247. Vitellium
 imitatus Heliogabalus 1, 243.
 Vitem robustis tantum dat Hadr. 1, 12.
 Vites colere pro lubitu non semper licitum 2, 222.
 Vitrağa Faustina interfecta a Commodò 1, 105.
 Vitrum in Ægypto conflatur 2, 234.
 Vitruvius Secundus interfectus 1, 104.
 Viturgia dicta Sampso 2, 236.
 Ulpia bibliotheca 2, 154. 158. in thermis Diocletianis
 posita 2, 208.
 Ulpia Gordiana, Gordiani primi mater 2, 32.

I N D E X.

Domitius Ulpianus, jurisperitissimus 1, 308, præfectus prætorio 1, 170. 275. urbe pulsus 1, 241, præcipuus ju-reconsultorum sub Alexandro 1, 268, magister scrinii & consiliarius Alexandri 1, 275. dissuadet Alexandro, omni-bus dignitatibus vestes proprias tribuere, cur 1, 276. so-lus in Principis Alexandri familiaritatem admissus 1, 280, 281, 307. ab Alexandro pro tutore suo habitus, & ab ira militum defensus 1, 296. ejus libri ad Sabinum 1, 241.

Ulpiorum familia 2, 61.

Ulpium forum 1, 70.

Ulpus Trajanus Imp. 1, 3.

Ulpus Marcellus jurisperitus 1, 47.

Ulpus Crinitus 2, 161. dux Illyriciani limitis 2, 163. in præsentia Valeriani Aureliani arrogat *ibid*.

Ulpus Syllanus 2, 167.

Ulutatio canum mortem portendit 2, 28.

Umbria 2, 34. 126.

Univiria sacerdos 2, 135.

Voces animalium proprio vocabulo significare Geta stu-duit 1, 204.

Vocontii 2, 104.

Vologesus Romanis bellum indicit 1, 56.

Volones 1, 68.

Volucer equus Veri Imp. 1, 82. Volucer calix crystal-linus Veri Imp. 1, 86.

Voluntarii qui appellati 1, 68.

Voluptates Aëlii diffluentes 1, 33.

Volusianus cum Gallieno Cof. 2, 82.

Volusius Metianus, jurisperitus 1, 47.

Flavius Vopiscus jussu Tiberiani vitam Aureliani scribit 2, 153. unde historiam suam concinnarit 2, 208.

Vota in Senatu suscepta 1, 57. votorum causa luctus prohibitus 1, 25.

Urbani servi omnes manumissi 2, 199.

Lollius Urbicus historiæ sui temporis scriptor 1, 228.

Urbis templum 1, 21.

Urbi exarmati 1, 247. minimum agentes 2, 252.

Ursinianus dux sub Probo 2, 225.

Usuræ minimæ 1, 38. usuras accipere senatores vetuit Alexander 1, 275. usuris modus impositus ab Alexandro Imp. *ibid*.

Uvæ Apamenæ 1, 245. Lavicanæ 1, 184.

I N D E X.

Vulcatii Gallicani institutum 1, 90.
 Vulcatius Terentianus scriptor historiæ sui temporis 2, 47.
 Uxor, dignitatis nomen 1, 34.
 Uxorius, Ciceronis 2, 32.

W

Wandali e Pannoniis expulsi 1, 64.

X.

Xerxes 2, 142.
 Ælius Xifidius, præfectus ærarii 2, 162.

Z.

Zaba, Zenobiæ dux 2, 172.
 Zanchæ Parthicæ 2, 152.
 Zeno Eleates 2, 155.
 Zenobia XXIX e triginta tyrannis 2, 130. Odenati uxor
 2, 118. virago etiam marito fortior *ibid.* sq. ex Cleopatrarum
 & Ptolemæorum gente se jactat 2, 130. in mariti cædem cum
 Mæonio consentit 2, 119. Herodem privignum novercali
 odio prosequitur *ibid.* imperium suscepit 2, 92. nomine
 filiorum adhuc parvulorum 2, 128. 130. 169. more Per-
 farum adorata 2, 131. ab Aureliano laudata *ibid.* cum
 Aureliano prælio decertans fugatur 2, 172. ad Persas fu-
 gam molitur, sed retracta in Aureliani potestatem venit
 2, 174. cum filiis ab Aureliano in triumpho ducta 2,
126. 130. 133. 178. Zenobiæ forma corporis 2, 132. mo-
 res *ibid.* castitas 2, 131. Zenobiam ad deditionem horta-
 tur Aurelianus 2, 173 sq.
 Zosimio, procurator Syriæ 2, 148.
 Zoticus 1, 236.
 Zuma 2, 149.

E R R A T A.

Vol. I, pag. 47. lin. 2. *Umidio*, leg. *Vinidio*.
 Vol. II, pag. 93. lin. 1. *Herennius*, leg. *Herennianus*.

